PUB.

OVIDII NASONIS HEROIDUM EPISTOLÆ,

Unà cum *A. Sabini* Epistolis tribus, ad totidem *Ovidianas* responsoriis:

Amorum, } Libri { III.
De arte amandi, } { III.
De remedio amoris, } { II.

Aliáq; quæ sequens pagella indicabit.

Accesserunt in Nasonis *Epistolas annotatiunculæ quædam è variis autoribus hinc indè excerptæ operâ & impensis* CANTABRIGIENSIS ACADEMIÆ *Typographorum.*

Ex Academiæ celeberrimæ typographeo. 1635.

¶ Huc accesserunt, ab *Ovidio*, ut videtur, ante exilium confecta,

De Nuce Elegia,
De medicamine faciei Elegia,
De Pulice Elegia,
De Philomela Elegia,
Fragmentum, sive *Somnium Ovidii*,
Epigrammata Ovidii.

¶ Huc accesserunt, ab Ovidio, ut videtur, ante exilium confecta,

De Nuce Elegia,
De medicamine faciei Elegia,
De Pulice Elegia,
De Philomela Elegia,
Fragmentum, sive Somnium Ovidii,
Epigrammata Ovidii.

P. OVIDII NASONIS EPISTOLARUM HEROIDUM LIBER.

In primam Epistolam *Argumentum.*

Græcis ad Trojam, cum maximo bellorum apparatu, ob Helenæ raptum, proficiscentibus, Ulysses Laërtis & Anticleæ filius, Penelopes novæ uxoris detentus amore, insaniam simulans, comitatum negat. Verùm tandem fraude viri à Palamede detectâ, cum cæteris in Trojanâ expeditionem ire coactus est: ubi, quantum & fraude & virtute valeret, ostendit. Tandem pluribus peractis certaminibus, post decennium Trojâ eversâ, cùm in patriam rediturus, cum reliquis Græcorum principibus naves conscenderet, ob læsæ Minervæ indignationem, vastissimis procellis omnes agitati sunt. Inter quos Ulysses, acerbæ tempestatis impulsu, in longissimam, utpote decennem, peregrinationem agitatus est. Cùm igitur Penelope, Icarii & Polycastes filia, hactenus casta, hujusce tam longæ moræ causam ignoraret, ad illum hanc epistolam scripsit: in qua illum multis rationibus in patriam reducere nititur, sic inquiens,

Penelope Ulyssi.

*Hanc a tuæ Penelope b lento tibi mittit, * Ulysse:*
Nil mihi rescribas; attamen ipse veni.
Troja jacet certè Danais invisa puellis:
c Vix Priamus tanti, totáq; Troja fuit.
Utinam tunc, cùm Lacedæmona classe petebat,
Obrutus insanis esset adulter aquis!
Non ego deserto jacuissem frigida lecto,
Nec quererer tardos ire relicta dies:

a) Scil. *Unam.* Vel, *Tua*, *i.* quæ inter tot procos conjugium meum tam probè petentes & animo & corpore tuo permansi, *i.* tibi fida, amica, &c.
b) *i.* Tardo, *seu* moram trahenti.
* Ulysses.
c &c.) *i.* Tota jactura, quam Priamus cæterique Trojani acceperunt, non fuit tanti, quanti mea, quæ te matito tam caream. *Vel*, Omnes Trojani non fuêre tanti valoris & virium, ut te retinerent in patriam redires (nam *Troja jacet*:) Atque ideo vereor nè Calypso, vel alia quæ mulier, te laqueis amoris irretitum retineat. Quod ipsa Penelope hisce verbis insinuat,

Hæc ego dum stultè meditor, qua vestra libido est,
Esse peregrino captus amore potes.

Nec mihi, [a] *quærenti spatiosam fallere noctem;*
Lassaret [b] *viduas pendula tela manus.*
Quando ego non timui graviora pericula veris?
Res est solliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros:
Nomine in Hectoreo [c] *pallida semper eram.*
Sive quis * *Antilochum narrabat ab Hectore victum;*
Antilochus nostri causa timoris erat:
Sive [d] *Menœtiadem falsis cecidisse sub armis;*
Flebam successu posse carere dolos.
[e] *Sanguine Tlepolemus* [f] *Lyciam tepefecerat hastam;*
Tlepolemi letho cura novata mea est.
Denique quisquis erat castris jugulatus Achivis,
[g] *Frigidius glacie pectus* [h] *amantis erat.*
Sed bene consuluit casto Deus æquus amori:
Versa est in cineres sospite Troja [i] *viro.*
Argolici redière duces: altaria fumant:
Ponitur ad patrios [k] *Barbara præda Deos.*
Grata ferunt nymphæ pro salvis dona maritis:
Illi victa suis Troïca fata canunt.
Mirantur justiq; senes, trepidæq; puellæ:
Narrantis conjux pendet ab ore viri.
* *Atq; aliquis positâ monstrat fera prælia mensâ:*
Pingit & exiguo Pergama tota mero.
Hâc ibat Simois: hîc est Sigeïa tellus:
Hîc steterat Priami regia celsa senis:
Illîc [l] *Æacides, illîc tendebat Ulysses:*
Hîc lacer admissos terruit Hector equos.
Omnia namq; tuo senior te quærere misso
Rettulerat nato Nestor; at ille mihi
Rettulit & ferro Rhesúmque Dolonáq; cæsos:
Utq; sit hic somno proditus, ille dolo.
Ausus es, ô nimiùm nimiúmque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere castra dolo:
Tótq; simul mactare viros, adjutus ab uno.
At bene cautus eras, & memor antè mei.
Usquè metu micuêre sinus, dum victor amicum
Dictus es Ismariis îsse per agmen equis.

Sed

§ .i. conanti.
) .i. Penelopes
iduæ.
&c.) i. sem-
r timebam
m audiebam
mea Hecto-
, qui omnium
ojanorum for-
simus diceba-
r. *Pallidus* au-
m ponitur
o *Timido*, quo-
am ex *timore*
equitur *pallor*.
) Amphima-
hum. *Al.* Ar-
hilochum.
) .i. Patroclum
Menœtii filium;
ui armis Achil-
is indutus cum
Hectore pu-
nans, ab eo-
em confossus,
ccubuit.
) *Scil.* suo.
) .i. Sarpedo-
is Lycii.
&c.) Nam
ropter timo-
em homines
rigidi sunt.
Virg. Æn. 1.
arm 96.
Extemplo Ænea
lvuntur frigore
membra. Quod
utem dixit,
rigidius glacie,
Hyperbole est.
) *Scil.* Mei Pe-
lopes.
Scil. Meo.
) .i. Trojana.
Nam priusquã
Romani rerum
otirentur,
Græci omnes
ræter se *Bar-*
ros appella-
ant: postea ve-
, Latinis
ræcisque ex-
ptis, omnes
icti sunt *Bar-*
ri.
) Jãmque.
) .i. Achilles
Æaci nepos, ex
eleo Æaci fi-
o.

Sed mihi quid prodest vestris disjecta lacertis
Ilios, &, murus quod fuit antè, solum;
Si maneo, [a]qualis Trojâ durante manebam;
Vir q; mihi dempto fine carendus abest?
Diruta sunt aliis, uni mihi Pergama restant:
[b] Incola [c]captivo quæ [c]bove [b]victor arat.
Jam seges est, ubi Troja fuit: resecandáque falce
Luxuriat [d]Phrygio sanguine pinguis humus.
Semisepulta virûm curvis feriuntur aratris
Ossa: ruinosas occulit herba domos.
Victor abes: nec scire mihi, quæ causa morandi,
Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
Quisquis ad hæc vertit peregrinam littora puppim,
Ille mihi de te multa rogatus abit.
Quámq; tibi reddat, si te modò viderit usquam,
Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon, antiqui [e]Neleïa Nestoris arva,
Misimus: incerta est fama remissa Pylo.
Misimus & Sparten: [f]Sparte quoque nescia veri.
Quas habitas terras, aut ubi lentus abes?
Utiliùs starent etiam nunc mœnia Phœbi:
Iracor votis heu [g]levis ipsa meis.
Scirem ubi pugnares: & tantùm bella timerem:
Et mea cum [h]multis juncta querela foret.
Quid timeam, ignoro: timeo tamen omnia demens:
Et patet in curas area lata meas.
Quæcunq; æquor habet, quæcunq; pericula tellus,
Tam longæ causas suspicor esse moræ.
Hæc ego dum stultè meditor, quæ vestra libido est,
Esse peregrino captus amore potes.
Forsitan & narras, quàm sit tibi rustica conjux:
Quæ tantùm lanas non sinit esse [i]rudes.
Fallar: & hoc crimen tenues vanescat in auras:
Neve, revertendi liber, abesse velis!
Ne pater Icarius [l]viduo discedere lecto
Cogit, & immensas increpat usquè moras.
Increpet usquè licet: tua sim, tua dicar oportet;
Penelope conjux semper Ulyssis ero.

Ille

a) *i.* Vidua, & sine marito.
bb) *i.* Græci victores, qui post dirutam Trojam illic habitaverunt.
cc) pro *bobus captivis*, *i.* bobus qui antè fuerant Trojanorum.
d) *i.* Trojanorum sanguine illic effuso.
e &c.) *i.* Terram Nestoris regnatam à patre ejus Neleo. Fuit enim Pylos urbs in Messenia, ubi Neleus pater Nestoris regnavit.
f) *i.* Spartani. Urbs ponitur pro hominibus in ea habitantibus.
g) *i.* inconstans, & mutabilis.
h) *Scil.* aliis mulieribus, quæ & ipsæ conquerentur de absentia maritorum suorum. Unde fors mea tolerabilior esset: nam *Miserorum socictas solatii loco est.*
i) *i.* impolitas.
k) Optativi est modi, & subauditur *Utinam.*
l) *Scil.* tuo, à te derelicto, & in quo tum tanquam vidua.

Ille tamen pietate meâ, precibúſque pudicis
Frangitur; & [a]vires temperat ipſe ſuas.
[b] *Dulichii, Samiíq, & quos [c] tulit alta Zacynthos,*
Turba ruunt in me luxuriоſa proci:
Iné tua regnant, nullis prohibentibus, aula:
[d] *Viſcera noſtra, [d] tuæ dilacerantur [d] opes.*
Quid tibi Piſandrum, Polybúmq, Medontáq di-
Eurymachíq avidas, Antinoíq manus, (rum,
Atq alios referam: quos omnes turpiter abſens
Ipſe tuo partis ſanguine rebus alis?
Irus egens, pecoríſq Melanthius autor edendi,
Vltimus accedunt in tua damna pudor.
Tres ſumus imbelles numero: ſine viribus uxor,
Laërtéſque ſenex, Telemachúſque puer.
[e] *Ille per inſidias penè eſt mihi nuper ademptus,*
Dum parat invitis omnibus ire Pylon.
Dii precor hoc jubeant, ut, euntibus ordine fatis,
[e] *Ille meos [f] oculos comprimat, [e] ille tuos!*
[g] *Hoc faciunt euſtóſq boum, longæváq nutrix;*
Tertius, immundæ [h] cura fidelis haræ.
Sed neq Laërtes, ut qui ſit inutilis annis,
[i] *Hoſtibus in mediis regna tenere poteſt.*
Telemacho veniet (vivat modò) fortior ætas:
Nunc erat auxiliis illa tuenda patris.
Nec mihi ſunt vires inimicos pellere tectis:
*Tu citiùs venias, portus & *ara tuis.*
Eſt tibi, ſitq; precor, natus, qui mollibus annis
In patrias artes erudiendus erat.
Reſpice Laërten, ut jam ſua lumina condas:
Extremum fati ſuſtinet ille diem.
Certè ego, quæ fueram, te diſcedente, puella,
Protinus ut redeas, facta videbor anus.

¶ In ſecundam Epiſtolam *Argumentum.*

Demophoon, Theſei & Phædræ filius, à bello Trojano in patriam rediens, maris tempeſtatibus in Thraciam delatus, à Phyllide Lycurgi & Cruſtumenæ filia, quæ tunc Thraciæ imperabat, hoſpitio & lecto benignè ſuſceptus eſt: & cùm aliquandiu cum illa fuiſſet, audita morte Mneſthei,

a) *i.* Paternum jus quod habet in filiam.
b &c.) Ordo eſt, *Proci Dulichii, Samiíq, & quos tulit &c.*
c) *i.* procreavit.
d) *i.* quas non minùs lacerari & abſumi dolemus, quàm ſi noſtra viſcera dilaniarentur.
e) *i.* Telemachus.
f) Qui erant genere propinquiores, mortuorum claudebant oculos.
g) *i.* Hoc idem precantur.
Sunt tamen qui hæc carmina ſic tranſponenda exiſtimant, *Tres ſumus, imbelles numero: ſine viribus uxor, Laërtéſq, ſenex, Telemachúſque puer. Sed neq; Laërtes, ut qui ſit inutilis annis, Hoſtibus in mediis regna tenere poteſt. Nec mihi ſunt vires inimicos pellere tectis. Tu potiùs venias, portus & ara tuis. Telemacho veniet (vivat modò) fortior ætas: Nunc erat auxiliis illa tuenda patris. Hoc faciunt &c.*
h) Telemachum auxiliis ſuis tuentur.
i) Cuſtos fidelis.
k) &c.) *i.* inter tot procos.
l) ſuus.

thei, qui, post ejectum ex urbe Athenarum patrem Thesea, imperium occupaverat, regni cupidine captus, Phyllidi fide datâ, se intra mensem rediturum, fingens se ad res suas componendas ire, resarcitis navibus, Athenas petiit, neq; de reditu curavit. Quatuor itaque exactis mensibus, Phyllis epistolam hanc scripsit, in qua suadet, ut beneficiorum memor, servatis sponsionibus, in fide persistat: quod si negligat, violatum pudorem crudeli morte compensare minatur.

Phyllis Demophoonti.

[a] HOspita, Demophoon, tua te [b] Rhodopeïa Phyllis
Ultra [c] promissum tempus abesse queror.
Cornua cùm lunæ pleno semel orbe coissent,
Littoribus [d] nostris [e] anchora pacta tua est.
[f] Luna quater latuit, toto quater orbe recrevit:
Nec vehit [g] Actæas [h] Sithonis unda rates.
Tempora si numeres, bene quæ numeramus amantes,
Non venit ante suam nostra querela diem.
[i] Spes quoque lenta fuit: tardè, quæ credita lædunt,
Credimus: [k] invitâ nunc & amante nocent.
Sæpe fui mendax pro te mihi: sæpe putavi
Alba procellosos vela referre Notos.
Thesea devovi, quia te dimittere nollet:
Nec tenuit cursus forsitan ille tuos.
Interdum timui, nè, dum vada tendis ad Hebri,
Mersa foret canâ naufraga puppis aquâ.
Sæpe Deos supplex, ut tu scelerate valeres,
Sum prece [l] thuricremis devenerata [l] focis.
Sæpe videns ventos cælo pelagóque faventes,
Ipsa mihi dixi, Si valet, ille venit.
Denique fidus amor, quicquid properantibus obstat,
Finxit: & ad causas ingeniosa fui.
At tu lentus abes: nec te jurata reducunt
Numina; nec nostro motus amore redis.
Demophoon ventis & verba & vela dedisti:
Vela queror reditu, verba carere fide.
Dic mihi; Quid feci, nisi non sapienter amavi?
Crimine te potui demeruisse meo.
Unum in me scelus est, quòd te, scelerate, recepi:
Sed scelus hoc meriti pondus & [m] instar habet.

Jura,

a &c.) Ordo est, *O Demophoon, ego Phyllis Rhodopeia, hospita tua, queror te abesse, &c.*
b) *i.* Threicia. Nam Rhodope mons est Thraciæ, ità dictus à Rhodope Thracum Reginâ, ibi sepultâ.
c) *Scil.* mihi à te.
d) *i.* Threiciis, ubi ego habito.
e &c.) *i.* Navis tua promissa est à te.
f &c.) Quartum mensem exactum significat.
g) *i.* tuas, Athenienses.
h) *i.* Threicia. Nam Sithon mons Thraciæ est.
i) *i.* metus κατὰ χρηστικῶς. Juxta illud Virgilii, (Æn. lib. 4. car. 420. *Hunc ego si tantum potui sperare dolorem:*
k &c.) *i.* mihi invitæ nocent. *Antiptosis.*
l) *i.* apud aras, ubi thura cremantur.
m) *i.* similitudinem.

[a] *Jura, fides, ubi nunc? commissáque dextera dextræ!*
Quíq; erat in falso plurimus ore Deus?
Promissus [b] *socios ubi nunc Hymenæus* [b] *in annos,*
Qui mihi conjugii sponsor, & obses erat?
Per mare, quod totum ventis agitatur & undis;
Per quod sæpe ieras, per quod iturus eras:
Pérque tuum mihi jurâsti (nisi fictus & ille est)
Concita qui ventis æquora mulcet, [c] *avum:*
Per Venerem, [d] *nimiúmq; mihi facientia tela;*
Altera tela arcus, altera tela faces:
Junonémque, [e] *toris quæ præsidet alma* [e] *maritis;*
Et per [f] *tædiferæ mystica sacra* [f] *Deæ.*
Si de tot læsis sua numina quisque Deorum
Vindicet; in pœnas non satìs unus erit.
Ah laceras etiam puppes furiosa refeci:
Ut, quâ desererer, firma carina foret.
Remigiúmque dedi, quo me fugiturus abires.
Heu, patior telis vulnera facta meis!
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis:
Credidimus generi, numinibúsque tuis.
Credidimus lacrymis: an & hæ simulare docentur?
Hæ quoque habent artes, quáque jubentur, eunt.
Diis quoque credidimus: quid jam tot pignora nobis?
Parte satìs potui qualibet indè capi.
Nec moveor quòd te juvi portúque locóque:
Debuit hæc meriti summa fuisse mei.
Turpiter hospitium lecto cumulâsse jugali
Pœnitet, & lateri conseruisse latus.
Quæ fuit ante illam, mallem suprema fuisset
Nox mihi: dum potui Phyllis honesta mori.
Speravi melius, quia me meruisse putavi.
Quæcunque ex merito spes venit, æqua venit.
Fallere credentem non est operosa puellam
Gloria: simplicitas digna favore fuit.
Sum decepta tuis, & amans, & fœmina, verbis.
Dii faciant laudis summa sit ista tuæ!
Inter & Ægidas media statuaris in urbe!
Magnificus titulis stet pater antè suis!

Cùm

[a]) *Scil.* conju-
ii, quæ invio-
biliter sunt
rvanda. Sic
ypsipyle ad
sonem,
eu! ubi pacta
des? ubi connu-
alia jura?
[b]) *.i.* in vitam
ostrã socialem,
alis debet
se vita conju-
alis.
Neptunum
telligit, qui
it proavus De-
ophoontis.
onnulli ipsum
Ægeum Demo-
oontis avum
oc in loco in-
lligunt, qui,
ave Thesei fi-
à Minotauro
vertentis, cum
lis nigris pro-
l visâ, cùm
ederet eum
ortuũ fuisse, ab
xcelsa turri se
ejecit in mare,
od ab ipso vo-
tum est Æ-
, & in de-
m marinum
utatus dicitur:
nde hoc in
oco dicitur,
si fictus & ille
&c.) *.i.* quæ
e maximè in-
stant.
[c]) *.i.* lectis
onjugalibus.
[f]) *.i.* Cereris,
uæ cùm Pro-
rpinam filiam
Plutone raptã
ondum sciret,
t eam non so-
m die, sed
iam nocte
æreret, in
Etna monte
neas faces ac-
ndit, quæ si-
lumen nocte
aberent.

a Cùm fuerit lectus [b] Sciron, torvúsque [b] Procruſtes,
Et [b] Scinis, & [c] tauri miſtáque forma viri;
Et domitæ bello Thebæ, fusíque [d] bimembres,
Et pulſata nigri regia cæca Dei:
Hoc tua poſt illos titulo ſignetur imago,
HIC eſt cujus amans hoſpita capta dolo eſt.
e De tanta rerum turba, factiſque parentis,
Sedit in ingenio [f] Creſſa relicta tuo.
Quod ſolum excuſat, ſolum [g] miraris in illo.
Hæredem [h] patriæ perfide fraudis agis.
i Illa (nec invideo) fruitur meliore marito,
Inq; capiſtratis tigribus alta ſedet.
At mea deſpecti fugiunt connubia Thraces,
Quòd feror externum præpoſuiſſe meis. (nas:
Atq; [k] aliquis, Jam nunc [l] doctas [m] eat, inquit, [l] Athe-
Armiferam Thracen qui regat, alter erit.
Exitus acta probat: careat ſucceſſibus opto,
Quiſquis ab eventu facta notanda putat.
At ſi noſtra tuo ſpumeſcant æquora remo;
Jam mihi, jam dicar conſuluiſſe meis.
Sed neque conſului, nec te mea regia tangit:
*Feſſáve [n] Biſtoniâ membra lavabis aquâ.
Illa meis oculis ſpecies abeuntis inhæret,
Cùm premeret portus claſſis itura meos.
Auſus es amplecti: collóque infuſus amantis
Oſcula per longas jungere preſſa moras:
Cúmque tuis lacrymis lacrymas confundere noſtras:
Quódque foret velis aura ſecunda queri:
Et mihi diſcedens ſupremâ dicere voce,
Phylli, *fac expectes Demophoonta tuum.
Expectem, qui me nunquam viſurus abîſti?
Expectem pelago vela negata meo?
Et tamen expecto: redeas modò ſerus amanti;
Ut tua ſit ſolo tempore lapſa fides.
Quid precor infelix? jam te tenet altera conjux
Forſitan, &, nobis qui malè favit, amor.
Utq; tibi excidimus, nullam, puto, Phylli da nôſti.
Hei mihi, ſi quæ ſim Phyllis, & unde, rogas:

Quæ

a) Enumerat Theſei geſta, u tanto magis in ſimuletur Demophoon, qui ab illius virtu degenerârit.
bbb) Latrones fuerunt crudeliſſimi, quos Theſeus interfeciſſe dicitur.
c &c.) .i. Minotaurus. Periphraſis.
d) .i. Centaure &c.) Senſus eſt, De tot factis tui patris remanſit tibi tantummodo memoria fraudis, quâ ille uſus eſt in Ariadnen; non aure alicujus è ſuprà dictis præclaris rebus geſtis.
f) .i. Ariadne Cretenſis.
g) .i. pro re egregia ducis, atque præclarè factum exiſtimas.
h) .i. Paternæ
i) .i. Ariadne quæ, à Theſeo in Naxo inſula relicta, Bacchi nupſit.
k) Scil. deridet me.
l) Quoniam in hîc omnium liberalium artium florebant ſtudia. Unde & Pallas dicitur ei urbi nomen dediſſe.
m) Scil. Phyll
*) Feſſáque.
n) .i. Threicia. Nam Biſtonis Thraciæ ſtagnum eſt.
*) Face.

Quæ tibi, Demophoon, longis erroribus acto
Threïcios portus, hospitiúmque dedi:
Cujus opes auxêre meæ: cui dives egenti
Munera multa dedi, multa datura fui:
Quæ tibi subjeci latissima regna Lycurgi,
[a] *Nomine fœmineo vix satis apta regi,*
Quà patet umbrosum [b] *Rhodope glacialis ad* [*b] *Æmũ*
Et sacer [*c] *admissas exigit Hebrus aquas.*
Cui mea virginitas avibus libata sinistris;
Castáque [d] *fallaci* [e] *zona recincta manu.*
Pronuba [f] *Tisiphone thalamis ululavit in illis:*
Et cecinit mœstum devia carmen [g] *avis.*
Affuit [h] *Alecto brevibus* [i] *torquata colubris:*
Súntque sepulchrali lumina mota face.
Mœsta tamen scopulos fruticosáque littora calco,
Quáque patent oculis æquora lata meis.
Sive die laxatur humus, seu frigida lucent
Sydera, prospicio quis mare ventus agat.
Et quæcunque procul venientia lintea vidi,
Protinus illa meos auguror esse deos.
In freta procurro, vix me retinentibus undis,
Mobile quà primas porrigit æquor aquas.
Quò magìs accedunt, minùs & minùs utilis asto:
Linquor, & ancillis excipienda cado.
Est sinus adductos modicè falcatus in arcus;
Ultima præruptâ cornua mole rigent:
Hinc mihi suppositas immittere corpus in undas
Mens fuit; &, quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus projectam littora portent:
Occurrámque oculis intumulata tuis.
Duritiâ ferrum ut superes, adamantáque, téque;
Non tibi sic, dices, Phylli, sequendus eram.
Sæpe venenorum sitis est mihi: sæpe cruentâ
Trajectam gladio morte perire juvat.
Colla quoque, infidis quæ se nectenda lacertis
Præbuerant, laqueis implicuisse juvat.
Stat nece maturâ tenerum pensare pudorem:
In necis electu parva futura mora est.

a) .i. A fœmina.
b b) montes sunt Thraciæ.
* Hæmum.
* Emissas.
c) .i. Celeres; quas nimirum Hebrus *exigit*, .i. propellit in mare.
d) .i. Tui fallacis.
e) Mos erat, ut vir discingeret zonam mulieris sibi nubentis.
f) Una est ex furiis, dicta τίσις *ultio*, & φόνος vel φονή *cades*, aut *mors*. Nam ei curæ fuit mortis ultio.
g) .i. Bubo, quam maximè abominabantur in nuptiis.
h) Quæ fuit alia ex furiis, dicta quasi *irrequieta*, & *nunquam cessans*; ab *et* privativa particula, & λήγω *quiesco, cesso*: quòd nullum scelus inultum prætereat.
i) .i. circundata, & quasi torque cincta.

Inſcribêre meo cauſa invidioſa ſepulchro:
Aut hoc, aut ſimili carmine notus eris;
PHYllida Demophoon letho dedit, hoſpes amantem:
Ille necis cauſam præbuit, ipſa manum.

In tertiam Epiſtolam

Argumentum.

Poſtquam Græci Phrygiam appulerunt, urbes Trojæ finitimas, & præcipuè quæ Lesbo inſulæ erant oppoſitæ, hoſtili more cœperunt depopulari: inter quos Achilles Pelei & Thetidis filius, utramque Ciliciam, & Thebanam itaq; Lyrneſiam, invaſit. Expugnato itaq; Chryneſio oppido, duas inſignes ſecum virgines abduxit; Aſtynomen Chryſæ ſacerdotis Sminthei Apollinis filiam, & Hippodamiam Briſæ natam, quæ deinde à paternis nominibus ſuerunt cognominatæ. Chryſeida autē Agamemnoni Græcorum Principi conceſſit, & Briſeïda ſibi reſervavit. Sed cùm jam Deorum juſſu cogeretur Agamemnon Chryſeïda patri reſtituere, Briſeïda Achilli ſurripuit. Quamobrem indignatus Achilles, diu bello abſtinuit, nec ullius ſuaſione vel precibus ad arma adverſus Trojanos ſumenda animari potuit: nec poſtea Briſeïda accipere curavit, quanvis illi Agamemnon cum maximis muneribus ultro miſiſſet. Quare Briſeïs ad eum hanc epiſtolam mittit, in qua conqueritur de ejus nimia ira, rogátq; ut ſumat arma adverſus Trojanos, dummodo eam priùs ab Agamemnone ultro oblatam recipiat.

Briſeïs Achilli.

Quam legis, à rapta Briſeïde [a] littera venit,
Vix bene [b] barbaricâ Græca notata manu.
Quaſcunque aſpicies, lacrymæ fecêre lituras:
Sed tamen hæ lacrymæ pondera vocis habent.
Si mihi pauca queri de te dominóque viróque
Fas eſt; de domino pauca viróque querar.
Non, ego poſcenti quòd ſum citò tradita [c] regi,
Culpa tua eſt: quanvis hæc quoque culpa tua eſt.
Nam, ſimul Eurybates me Talthybiúſque vocârunt,
Eurybati data ſum Talthybióque comes.
Alter in alterius jactantes lumina vultus,
[d] Quærebant taciti, noſter ubi eſſet amor.
Differri potui: pœna mora grata fuiſſet.
Hei mihi! diſcedens oſcula nulla dedi.

a) *v.* epiſtola. Ità enim licet poëtis uti numero ſingulari, cùm, in oratione ſoluta, pro *epiſtola* utamur tantùm plurali numero.

b) *i.* Mei Briſeïdis barbaræ.

c) *i.* Agamemnoni.

d &c.) *i.* præ ſtupore taciti, videbant amorem tuum erga me nullum eſſe. Nam ſi me verè amâſſes, non tradidiſſes tam citò.

At

At lacrymas ſine fine dedi, rupíque capillos:
Infelix [a] iterum ſum mihi viſa rapi.
Sæpe ego decepto volui cuſtode reverti:
Sed, me qui timidam prenderet, [b] hoſtis erat.
*Si progreſſa forem, caperer nè *nocte timebam,*
Quamlibet ad Priami munus itura nurum.
[c] Sed data ſum, quia danda fui. [d] Tot noctibus abſum,
Nec repetor: ceſſas; iráque lenta tua eſt.
Ipſe [e] Menœtiades, tunc cùm tradebar, in aurem,
Quid fles? hîc parvo tempore, dixit, eris.
Non repetîſſe parùm eſt: pugnas, nè reddar, Achille.
I nunc, & cupidi nomen amantis habe.
Venerunt ad te [f] Telamone & Amyntore nati,
(g Ille gradu propior ſanguinis, [h] ille comes)
i Laërtéq; ſatus: per quos comitata [k] redirem:
*Auxerunt * blandâ grandia dona * prece;*
Viginti fulvos [l] operoſo exære [m] lebetas,
Et [n] tripodas ſeptem [o] pondere & arte pares.
Addita ſunt illis auri bis quinque talenta:
Bis ſex aſſueti vincere ſemper equi.
Quódque ſupervacuum eſt, formâ præſtante puella
Lesbides, eversâ corpora capta domo:
Cúmque tot his (ſed non opus eſt tibi conjuge) conjux
Ex Agamemnoniis una puella tribus.
Si tibi ab Atrida pretio redimenda fuiſſem,
Quæ dare debueras, accipere illa negas?
Quâ merui culpâ fieri tibi vilis, Achille?
Quò levis à nobis tam citò fugit amor?
An miſeros triſtis fortuna tenaciter urget?
Nec venit incœptis mollior aura meis?
Diruta Marte tuo Lyrneſia mœnia vidi:
Et fueram patriæ pars ego magna meæ.
Vidi conſortes pariter generíſque necíſque,
Tres cecidiſſe: tribus quæ mihi mater erat.
Vidi, quantus erat, fuſum tellure cruentâ,
Pectora jactantem ſanguinolenta virum.
Tot tamen amiſſis te compenſavimus unum:
Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.

[a] &c.) .i. ità dolui diſcedens ite, ſicut cùm ui rapta à pa- ia me.
[b]) Pro hoſtes, .i. Trojani.
[c]) fonté. Quidam, ſonte.
[d]) ἐπόχεται, ſive Objectio.
[e]) Reſponſio ad hanc objectionem.
[f]) .i. Patroclus.
[g] &c.) .i. Ajax & Phœnix.
[h]) .i. Ajax, qui fuit Achilli paruelis. Nam Telamon pater Ajacis, frater fuit Pelei patris Achillis.
[k]) Scil Phœnix, qui Achillis & comes & monitor fuit.
[l]) .i. Ulyſſes.
[m]) Scil. ad te.
[n] * *) blandas preces. Al. blandæ preces.
[o]) .i. magno opere & artificio fabrefacto.
[p]) Lebes eſt vas æneum, interdum coquinarium: ſed hoc in loco accipitur pro vaſe in quod aqua cadit dum manus abluuntur: in quo ſignificato accipitur etiam apud Homer. Iliad. 1.
[q]) i. menſas, ſic dictas à tribus pedibus quibus ſuſtentabantur.
[r] &c.) .i. ejuſdem ponderis, & ejuſdem artificii: Vel, quorum opus tantum valebat, quantum ipſa materia.

Tu mihi juratus per numina matris aquosæ,
Utile, dicebas ipse, fuisse capi.
Scilicet, ut, quamvis veniam dotata, repellar:
Et mecum fugias quæ tibi dantur opes.
Quinetiam fama est, cùm crastina fulserit *Eos,
Te dare nubiferis *linea vela Nótis.
Quod scelus ut pavidas miseræ mihi contigit aures,
Sanguinis atque animi pectus inane fuit.
Dis: & ô miseram cui me violente relinques?
Quis mihi desertæ mite levamen erit?
Devorer antè precor subito telluris hiatu,
Aut rutilo missi fulminis igne cremer,
Quàm sine me Phthiis canescant æquora remis,
Et videam puppes ire relicta tuas.
Si tibi jam reditúsque placent, patriíque penates:
Non ego sum classi sarcina magna tuæ.
Victorem captiva sequar, non nupta maritum:
Est mihi, quæ lanas molliat, apta manus.
Inter Acheïadas longè pulcherrima matres
In thalamos conjux ibit, edíque tuos:
Digna nurus socero, Jovis Æginæq; nepote,
Cuíque senex Nereus prosocer esse velit.
Nos humiles, famulæq; tuæ, data pensa trahemus;
Et minuent plenas stamina nostra colos.
Exagitet nè me tantùm tua deprecor uxor,
Quæ mihi nescio quo non erit æqua modo:
Néve meos coràm scindi patiare capillos:
Et leviter dicas, Hæc quoque nostra fuit.
Vel patiare licet, dum nè contempta relinquar:
Hic mihi (væ miseræ!) concutit ossa metus.
Quid tamen expectas? Agamemnona pœnitet iræ,
Et jacet ante tuos Græcia mœsta pedes.
Vince animos, irámque tuam, qui cætera vincis.
Quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
Arma cape Æacide, sed me tamen antè recepta:
Et preme turbatos, Marte favente, viros.
Propter me mota est, propter me desinat ira:
Símque ego tristitiæ causa modúsque tuæ.

* Hora.
* Linteæ plenæ.

Nec tibi turpe puta precibus succumbere noſtris:
Conjugis Oenides verſus in arma prece eſt.
Res audita mihi, nota eſt tibi: fratribus orba
Devovit nati ſpémque caputque parens.
Bello erat ille ferox: poſitis ſeceſſit ab armis:
Et patriæ rigidâ mente negavit opem.
Sola virum flexit conjux: felicior illa:
At mea pro nullo pondere verba cadunt.
Nec tamen indignor: nec me pro conjuge geſſi;
Sæpius in domini ſerva vocata torum.
Me quædam (memini) dominam captiva vocabat:
Servitio, dixi, nominis addis onus.
Per tamen oſſa viri ſubito malè tecta ſepulchro,
Semper judiciis oſſa verenda meis:
Pérque trium fortes animas, mea numina, fratrum,
Qui bene pro patria, cum patriâque jacent:
Pérque tuum, noſtrúmque caput, quod junximus uni
Pérque tuos enſes, cognita tela meis:
Nulla Mycenæum ſociâſſe cubilia mecum
Juro: fallentem deſeruiſſe velis.
Si tibi nunc dicam, Fortiſſime, tu quoque jura,
Nulla tibi ſine me gaudia facta: neges.
At Danai mœrere putant: tibi plectra moventur:
Te tenet in tepido mollis amica ſinu.
Et ſi quis quærat, quare pugnare recuſes:
Pugna nocet; citharæ, nóxque venúſque juvant.
Tutius eſt jacuiſſe toro, tenuiſſe puellam,
Threiciam digitis increpuiſſe lyram,
Quàm manibus clypeos, & acutæ cuſpidis haſtam,
Et galeam preſſâ ſuſtinuiſſe comâ.
Sed tibi pro tutis inſignia facta placebant:
Partáque bellando gloria dulcis erat.
An tantùm, dum me caperes, fera bella probabas?
Cúmque mea patria laus tua victa jacet?
Dii melius: validóque precor vibrata lacerto
Tranſeat Hectoreum Pelias haſta latus.
Mittite me, Danai: dominum legata rogabo;
Miſtáque mandatis oſcula multa feram.

Plus ego quàm Phœnix, plus quàm facundus Ulysses,
Plus ego, quàm Teucri (credite) frater, agam.
Est aliquid solitis collum tetigisse lacertis,
Præsentésque oculos admonuisse sinu.
Sis licèt immitis, matrísque ferocior undis:
Ut taceam, lacrymis comminuêre meis.
Nunc quoque (sic omnes Peleus pater impleat annos,
Sic eat auspiciis Pyrrhus ad arma tuis)
Respice sollicitam Briseïda fortis Achille:
Nec miseram lentâ ferreus ure morâ.
At si versus amor tuus est in tædia nostrî,
Quam sine te cogis vivere, coge mori.
Utq; facis, coges: abiit corpúsque, colórque:
*Sustinet hoc * animæ, spes tamen una tui.* * Animi spes &c.
Quâ si destituar, repetam fratrésque, virúmque:
Nec tibi magnificum, fœmina jussa mori.
Cur autem jubeas? stricto pete corpora ferro:
Est mihi qui fosso pectore sanguis eat.
Me petat ille tuus, qui, si Dea passa fuisset,
Ensis in Atridæ pectus iturus erat.
At potiùs serves nostram, tua munera, vitam:
Quod dederas hosti victor, amica rogo.
Perdere quos melius possis, Neptunia præbent
Pergama: materiam cædis ab hoste pete.
Me modò, sive paras impellere remige classem,
Sive manes, domini more venire jube.

In quartam Epistolam

Argumentum.

Theseus Ægei filius, interempto Minotauro, Ariadnen Minöis & Pasiphaës filiam, quam, ob opem sibi præstitã, uxorem accepturum promiserat, simul cum Phædra ejus sorore navi impositâ, secum abduxit. Verùm Bacchi admonitione in Naxo, sive, ut alii volunt, in Chio insula Ariadne relictã, Phædram duxit: quæ deinde absente Theseo in Hippolyti privigni, quem ex Hippolyte Amazone susceperat, amorem exarsit. Qui cùm cœlibem ducens vitam, seseve venando exerceret, nec posset uti illius colloquio, hac Epistolã amorem suum indicavit. In qua illum callidis suasionibus ad sui amorẽ flectere conatur. Et cùm turpe

sit, privignum à noverca de stupro interpellari, principium ex insinuatione sumpsit in hunc modum.

Phædra Hippolyto.

Quâ, nisi tu dederis, caritura est ipsa, salutem
Mittit Amazonio Cressa puella viro.
Perlege quodcunque est: quid epistola lecta nocebit?
Te quoque, in hac aliquid, quod juvet, esse potest.
His arcana notis terrâ pelagóque feruntur:
Inspicit acceptas hostis ab hoste notas.
Ter tecum conata loqui: ter inutilis hæsit
Lingua: ter in primo destitit ore sonus.
Quàlicet, & sequitur, pudor est miscendus amori:
Dicere quæ puduit, scribere jussit amor.
Quicquid amor jussit, non est contemnere tutum:
*Regnat, & in * superos jus habet ille deos.* * Dominos.
Ille mihi primò dubitanti scribere dixit,
Scribe: dabit victas ferreus ille manus.
Adsit: &, ut nostras avido fovet igne medullas,
Figat sic animos in mea vota tuos.
Non ego nequitiâ socialia fœdera rumpam:
Fama (velim quæras) crimine nostra vacat.
Venit amor gravius, quò serius: urimur intus:
Urimur: & cæcum pectora vulnus habent.
Scilicet, ut teneros lædunt juga prima juvencos,
Frenáque vix patitur de grege captus equus:
Sic malè, vixque subit primos rude pectus amores;
Sarcináque hæc animo non sedet apta meo.
Ars fit, ubi à teneris crimen condiscitur annis:
Quæ venit exacto tempore, pejus amat.
Tu nova servatæ carpes libamina famæ,
Et pariter nostrûm fiet uterque nocens.
Est aliquid plenis pomaria carpere ramis,
Et tenui primam deligere ungue rosam.
Sed tamen ille prior, quo me sine crimine gessi, * Sic.
Candor ab insolita labe notandus erat.
At bene succesit, digno quòd adurimur igne:
Pejùs adulterio turpis adulter obest.

Si mihi concedat Juno fratrémque virúmque,
Hippolytum videor præpositura Jovi.
Jam quoque (vix credes) ignotas mittor in artes:
Est mihi per sævas impetus ire feras.
Jam mihi prima dea est, arcu præsignis adunco,
Delia: judicium subsequar ipsa tuum.
In nemus ire libet, pressísque in retia cervis,
Hortari celeres per juga summa canes:
Aut tremulum excusso jaculum vibrare lacerto,
Aut in gramínea ponere corpus humo.
Sæpe juvat versare leves in pulvere currus,
Torquentem frænis ora fugacis equi.
Nunc feror, ut Bacchi furiis * Eleleïdes actæ,
Quæq; sub Idæo tympana colle movent:
Aut quas sevideæ Dryades, Faunique bicornes,
Numine contactas attonuêre suo.
Namq; mihi referunt, cùm se furor ille remisit,
Omnia: me tacitam conscius urit amor.
Forsitan hunc fato generis reddamus amorem:
Et Venus ex tota gente tributa petit.
Juppiter Europam (prima est ea gentis origo)
Dilexit, tauro dissimulante Deum.
Pasiphaë mater decepto subdita tauro,
Exixa est utero crimen onúsque * suo.
Perfidus Ægides ducentia fila secutus,
Curva meæ fugit tecta sororis ope.
Ne ego nunc, nè fortè parùm Minoïa credar,
In socias leges ultima gentis eo.
Hoc quoque fatale est: placuit domus una duabus:
Me tua forma capit; capta parente soror.
Thesides Theseúsque duas rapuêre sorores:
Ponite de nostra bina trophæa domo.
Tempore quo nobis inita est Cerealis Eleusis,
Gnosia me vellem detinuisset humus.
Tunc mihi præcipuè, nec non tamen antè placebas;
Acer in extremis ossibus hæsit amor.
Candida vestis erat, præcincti flore capilli:
Flava verecundus tinxerat ora rubor.

* Bacchæ sic dicuntur, ab Eleleo, qui Bacchus est.

* Suum.

Quémque vocant aliæ vultum rigidúmque, trucémque,
Pro rigido, Phædrâ judice, fortis erat.
Sint procul à nobis juveues, ut fœmina, compti:
Fine coli modico forma virilis amat.
Te tuus iſte rigor, poſitique ſine arte capilli,
Et levis egregio pulvis in ore decet.
Sive ferocis equi luctantia colla recurvas,
Exiguo flexos miror in orbe pedes:
Seu lentum valido torques haſtile lacerto,
Ora ferox in ſe verſa lacertus habet:
Sive tenes lato venabula cornea ferro:
Denique noſtra juvat lumina, quicquid agis.
Tu modò duritiem ſylvis depone jugoſis:
a) Causâ tuâ. *Non ſum [a]materiâ digna perire tuâ.*
Quid juvat inciuctæ ſtudia exercere Dianæ,
Et Veneri numeros eripuiſſe ſuos?
Quod caret alternâ requie, durabile non eſt:
Hæc reparat vires, feſſáque membra levat.
Arcus & arma tuæ tibi ſint imitanda Dianæ:
Si nunquam ceſſes tendere, mollis erit.
Clarus erat Cephalus ſylvis, multæq; per herbas
Conciderant illo percutiente feræ:
Nec tamen Auroræ malè ſe præbebat amandum:
Ibat ad hunc ſapiens à ſene diva viro.
b) i. Adonim Cinyræ filium. *Sæpe ſub ilicibus Venerem, [b]Cinyrâque creatum,*
Suſtinuit poſitos quælibet herba duos.
Arſit & Oenides in Mænalia Atalanta:
Illa feræ ſpolium pignus amoris habet.
Nos quoque jam primùm turba numeremur in iſta:
Si Venerem tollas, ruſtica ſylva tua eſt.
Ipſa comes veniam: nec me ſalebroſa movebunt
Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
Æquora bina ſuis oppugnant fluctibus Iſthmon:
Et tenuis tellus audit utrumque mare.
Hîc tecum Træzena colam, Pittheïa regna:
Jam nunc & patriâ charior illa meâ eſt.
Tempore abeſt, aberítque diu Neptunius heros:
Illum Pirithoi detinet ora ſui.

Præ-

Præposuit Theseus (nisi nos manifesta negamus)
Pirithoum Phædræ, Pirithoumque tibi.
Nec sola hæc ad nos injuria venit ab illo:
In magnis læsi rebus uterque sumus.
Ossa mei fratris clavâ perfracta trinodi
Sparsit humi: soror est præda relicta feris.
Prima securigeras inter virtute puellas
Te peperit, nati digna favore parens.
Si quæras ubi sit. Theseus latus ense peregit:
Nec mater tanto pignore tuta fuit.
At nec nupta quidem, tædâque accepta jugali:
Cur, nisi nè caperes regna paterna nothus?
Addidit & fratres ex me tibi: quos tamen omnes
Non ego tollendi causa, sed ille fuit.
O utinam nocitura tibi, pulcherrima rerum,
In medio * nixu viscera rupta forent!
I nunc, & meriti lectum reverere parentis:
Quem fugit, & factis abdicat ille suis.
Nec, quia privigno videar coïtura noverca,
Terruerint animos nomina vana tuos.
Ista vetus pietas, ævo moritura futuro,
Rustica Saturno regna tenente, fuit.
Saturnus periit, perierunt & sua jura:
Sub Jove nunc mundus; jussa sequare Jovis.
Jupiter esse pium statuit quodcunque juvaret:
Et fas omne facit [a] fratre marita soror:
Illa coït firmâ generis junctura catenâ,
Imposuit nodos cui Venus ipsa suos.
Nec labor est celare: licet, pete munus ab illâ:
Cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexus aliquis: laudabimur ambo;
Dicar privigno fida noverca meo.
Non tibi per tenebras duri reseranda mariti
Janua, nec custos decipiendus erit:
Una tenuit domus una duos, domus una tenebit:
Oscula aperta dabas, oscula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudémque merebere culpâ,
Tu licèt in lecto conspiciare meo.

* Nisu.

a) l. *Cum fratre nupta*, ut subaudiatur præpositio. Vel *fratre* pro *fratri*; ut sit casus pro casu.

Tolle moras tantùm, properatáque fœdera junge:
Qui mihi nunc sævit, sic tibi parcat amor.
Non ego dedignor supplex humilísque precari:
Heus! ubi nunc fastus, altáque verba jacent?
Et pugnare diu, nec me submittere culpæ
Certa fui, certi si quid haberet amor.
Victa precor, genibúsque tuis regalia tendo
Brachia: quid deceat, non videt ullus amans.
Depuduit, profugúsque pudor sua signa reliquit:
Da veniam fassæ, duráque corda doma.
* Quòd mihi sit genitor, &c. a Scil. prodesit?
* *Quid*[a] *mihi, quòd genitor, qui possidet æquora, Minos*
Quòd veniant proavi fulmina torta manu?
Quòd sit avus radiis frontem vallatus acutis,
Purpureo tepidum qui movet axe diem?
Nobilitas sub amore jacet: miserere priorum:
Et mihi si non vis parcere, parce meis.
Est mihi dotalis tellus Jovis insula Crete,
Serviat Hippolyto regia tota meo.
Flecte feros animos: potuit corrumpere taurum
Mater; eris tauro sævior ipse truci?
Per Venerem, parcas, oro, quæ plurima mecum est:
Sic, nunquam quæ te spernere possit, ames.
Sic tibi secretis agilis dea saltibus adsit,
Sylváque perdendas præbeat alta feras.
Sic faveant Satyri, montanáque numina Panes:
℣ Et. * *Sic cadat adversâ cuspide fossus aper.*
Sic tibi det nymphæ, quamvis odisse puellas
Diceris, arentem quæ levet unda sitim.
Addimus his precibus lacrymas quoq;: verba precan
Perlegis: & lacrymas finge videre meas.

In quintam Epistolam

Argumentum.

Cùm Hecuba Cissei filia, & Priami uxor, gravida esse
ardentem facem totam Trojam comburentem se pare
somniavit: territus itaque Priamus oraculum consuluit
à quo cùm accepisset, oriturum filium, qui patriæ ex
exitio, quamprimum partus ederetur, jussit interfici. H
cu

cuba verò cùm puerum, qui poſtea Paris dictus eſt, peperiſſet, maternâ pietate mota, paſtoribus regiis clàm alendum mandavit. Is autem, cùm jam adoleſceret, Oenonem nympham adamavit, atque, ut aliquibus placet, in uxorem duxit. Sed cùm Juno, Pallas & Venus de pulchritudine contenderent, propter aureum pomum, in quo ſcriptum erat, *Detur pulchriori*, à Jove ad Paridis arbitrium remiſſæ ſunt. Cui cùm Juno regnum, Pallas ſapientiam, Venus voluptatem & mulierum pulcherrimam promiſiſſet, pro Venere ſententiam tulit. Qui deinde à patre cognitus, & in gratiam ſuſceptus, Spartam navigans, Helenam Menelai uxorem rapuit, eâmque Trojam abduxit. Quod cùm Oenone reſciviſſet, hac epiſtolâ de ejus perfidia conquerendo, Helenam Græcis reddi, & ſe recipi ſuadet.

Oenone Paridi.

Nympha ſuo Paridi, quanvis ſuus eſſe recuſet,
Mittit ab Idæis verba legenda jugis.
Perlegis? an conjux prohibet novas perlege: non eſt
Iſta Mycenæâ littera ſcripta manu.
Pegaſis Oenone Phrygiis celeberrima ſylvis,
Læſa queror de te (ſi finis ipſe) meo.
Quis Deus oppoſuit noſtris ſua numina votis?
Nè tua permaneam, quod mihi crimen obeſt?
Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum eſt:
Quæ venit indignè, pœna dolenda venit.
Nondum tantus eras, cùm te contenta marito
Edita de magno flumine Nympha fui.
Qui nunc Priamides (abſit reverentia vero)
Servus eras, ſervo nubere Nympha tuli.
Sæpe greges inter requievimus arbore tecti:
Mixtáque cum foliis præbuit herba torum:
Sæpe ſuper ſtramen, fœnóque jacentibus alto,
** Depreſſa eſt humili cana pruina casâ.*
Quis tibi monſtrabat ſaltus venatibus aptos?
Et tegeret catulos quâ fera rupe ſuos?
Retia ſæpe comes maculis diſtincta tetendi:
Sæpe citos egi per juga ſumma canes.
Inciſæ ſervant à te mea nomina fagi:
Et legor Oenone falce notata tuâ.
Quantùm trunci, tantùm mea nomina creſcunt:
Creſcite, & in titulos ſurgite ritè meos.

* Neſcio cur hoc rejiciendum, & cur ſubſtituant alii ex vet. lib. *Defenſa*, quod nuſquam legi.

Populus

Populus eſt (memini) fluviali conſita ripæ:
Eſt in qua noſtrî littera ſcripta memor.
Populе vive, precor, quæ conſita margine ripæ,
Hoc in rugoſo cortice carmen habes:
Cùm Paris Oenone poterit ſpirare relictâ,
Ad fontem Xanthi verſa recurret aqua.
Xanthe retro propera, verſæq; recurrite lymphæ:
Suſtinet Oenonen deſeruiſſe Paris.
Illa dies fatum miſeræ mihi duxit, ab illa
Peſſima mutati cœpit amoris hyems,
Quâ Venus & Juno, ſumptíſque decentior armis
Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
Attoniti micuêre ſinus, gelidúſque cucurrit,
Ut mihi narrâſti, dura per oſſa tremor.
Conſului (neque enim modicè terrebar) anúſque,
Longævóſque ſenes: conſtitit eſſe nefas.
Cæſa abies, ſectæq; trabes, & claſſe paratâ,
Cærula ceratas accipit unda rates.
Flêſti diſcedens: hoc ſaltem parce negare:
Præterito magìs eſt [a] iſte pudendus amor.
Et flêſti, & noſtros vidiſti flentis ocellos:
Miſcuimus lacrymas mœſtus uterque ſuas.
Non ſic appoſitis vincitur vitibus ulmus,
Ut tua ſunt collo brachia nexa meo.
Ah quoties, cùm te vento quererêre teneri,
Riſerunt comites! ille ſecundus erat.
Oſcula dimiſſæ quoties repetita dediſti!
Quàm vix ſuſtinuit dicere lingua, Vale!
Aura levis gelido pendentia lintea malo
Suſcitat, & remis eruta canet aqua.
Proſequor infelix oculis abeuntia vela,
Quà licet, & lacrymis humet arena meis.
Utq; celer venias virides Nereïdas oro:
Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergò meis alii redituræ rediſti:
Heu mihi! pro dira pellice blanda fui.
Aſpicit immenſum moles nativa profundum:
(Mons fuit:) æquoreis illa reſiſtit aquis.

a) *Iſte amor*, ſcilicet Helenæ, *eſt magis pudendus præterito*, .i. turpior tibi quàm amor meî

Hinc ego vela tuæ cognovi prima carinæ,
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in summa fulsit mihi purpura prorâ:
Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terrásque citâ ratis attigit aurâ:
Fœmineas vidi corde tremente genas.
Non satis id fuerat (quid enim furiosa morabar?)
Hærebat gremio turpis amica tuo.
* Tunc verò rupíque sinus, & pectora planxi, * Tunc flevi.
Et secui madidas ungue rigente genas:
Implevíque sacram querulis ululatibus Idam:
Illuc has lacrymas in mea saxa tuli.
Sic Helene doleat, desertáque conjuge ploret,
Quæq; prior nobis intulit, * illa ferat. * Ipſa;
Nunc tecum veniunt, quæ te per aperta sequuntur
Æquora, legitimos destituúntque viros:
At cùm pauper eras, armentáque pastor agebas,
Nulla, nisi Oenone, pauperis uxor erat.
Non ego mirror opes: nec me tua regia tangit;
Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus nymphæ socer esse recuset,
Aut Hecubæ fuerim dissimulanda nurus.
Dignáque sum, & cupio fieri matrona potentis:
Sunt mihi, quas possint sceptra decere, manus.
Nec me, fagineâ quòd tecum fronde jacebam,
Despice: purpureo sum magis apta toro.
Denique tutus amor meus est: tibi nulla parantur
Bella, nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infestis fugitiva reposcitur armis:
Hæc venit in thalamos dote superba tuos.
Quæ si sit Danais reddenda, vel Hectora fratrem,
Vel cum Deiphobo Polydamanta roga:
Quid gravis Antenor, Priamus quid suadeat ipse,
Consule: queis ætas longa magistra fuit.
Hoc rudimentum est, patriæ præponere raptam:
Iniusa pudenda tua est; justa vir arma movet.
Ire tibi, si * cupias, fidam promitte Lacænam, * Sapias.
Quæ sit in amplexus tam citò versa tuos.

Ut minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat, & externo læsus amore dolet;
Tu quoque clamabis: Nullâ reparabilis arte
Læsa pudicitia est; deperit illa semel.
Ardet amore tui: sic & Menelaon amavit:
Nunc jacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache certo bene nupta marito:
Uxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu levior foliis, tunc cùm sine pondere succi
*Mobilibus ventis arida facta * cadunt.*
* Volant.
Et minus est in te, quàm in summa pondus aristæ,
Quæ levis assiduis solibus usta riget.
Hæc tua (vanè recolo) quondam germana canebat,
Sic mihi diffusis vaticinata comis:
Quid facis Oenone? quid arenæ semina mandas?
Non profecturis littora bobus aras.
Graia juvenca venit, quæ te, patriámq, domúmque
Perdet: id prohibe, Graia juvenca venit.
*Dum licet, obscœnam ponto * demergite puppim:*
* Dimergite.
Heu! quantum Phrygii sanguinis illa vehit!
*Dixerat: * in cursu famulæ rapuêre furentem:*
* Incursu.
At mihi flaventes dirignêre comæ.
Ah! nimium miseræ vates mihi vera fuisti:
Possidet (eu!) saltus illa juvenca meos.
Sit facie quanvis insignis, adultera certè est:
Deseruit patrios hospite capta deos.
Illam de patria Theseus (nisi nomine fallor)
Nescio quis Theseus, abstulit arte suâ.
A juvene, & cupido, credatur reddita virgo?
Unde hæc compererim tam bene, quæris? amo.
Vim licèt appelles, & culpam nomine veles:
Quæ toties rapta est, præbuit ipsa rapi.
At manet Oenone fallenti casta marito:
Et poteras falli legibus ipse tuis.
Me Satyri celeres (sylvis ego tecta latebam)
Quæsierant rapido turba proterva pede:
Corniger úmque caput pinu præcinctus acutâ
Faunus in immensis, quà tumet Ida, jugis.

Me fide conſpicuus Trojæ munitor amavit:
Ille meæ ſpolium virginitatis habet;
*Id quoque luctando: rupi tamen * ungue capillos,* * Antè.
Oráque ſunt digitis aſpera facta meis.
Nec pretium ſtupri gemmas aurúmq; poposci:
Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipſe ratus dignam, medicas mihi tradidit artes;
Admiſítque meas ad ſua dona manus.
Quæcunque herba potens ad opem, radíxque medendi
Utilis in toto naſcitur orbe, mea eſt.
Me miſeram, quòd amor non eſt medicabilis herbis!
Deſtituor prudens artis ab arte mea.
Ipſe repertor opis vaccas paviſſe Pheræas
Fertur, & à noſtro ſanctus igne fuit. * Dicitur, & noſtro.
Quod neque graminibus tellus fœcunda creatis,
Nec Deus auxilium, tu mihi ferre potes.
Potes, & merui: digneæ miſerere puellæ:
Non ego cum Danais arma cruenta fero:
Sed tua ſum, tecúmque fui puerilibus annis;
Et tua, quod ſupereſt temporis, eſſe precor.

In ſextam Epiſtolam

Argumentum.

Monitus erat oraculo Pelias Neptuni filius, tunc illi propinquam fore mortem, cùm patri ſacrificanti aliquis ex nudo ſibi ſuperveniret. Itaque cùm annua ſacra peragenti, Iaſon Æſonis filius, ejúſque nepos, dimiſſo in limo Amauri fluvii calceamento, ad ſacra properans, altero pede exuto occurriſſet; Pelias oraculi memor Iaſoni ſuaſit, ut Colchos iret, aureum vellus quæſiturus; ſperans illîc eum periturum, quòd audiſſet opus eſſe humanis viribus inſuperabile. Iaſon autem, veluti magnanimus, expeditionem libenter aſſumens, ac multis Græciæ nobilibus conjunctis, Argo navem ex Pegaſo Theſſaliæ ſinu ſolvens, Lemnon inſulam delatus eſt: ubi cùm mulieres viros omnes communi conſilio unâ nocte interemiſſent, Hypſipyle Thoantis filia, quem ſub falſa mortis ſimulatione ſervaverat, tunc imperium occupabat: quæ Iaſonem & comitio & lecto liberaliſſimè excepit. Verùm jam duobus annis peractis, orantibus ſociis, & exigente tempore, ad dictam expeditionem perficeret, Hypſipylen prægnantem relinquens, Colchos navigavit. Ubi arte Medeæ draconе ſopito, tauríſque ſuperatis, aureum illud vellus adeptus,

adeptus, ipsam secum abduxit. Quare Hypsipyle Medea sibi prælatam dolens, hac epistola primùm Iasoni de pr ispero reditu gratulatur: deinde, Medeæ crudelitatem at incantationes execrans, eam in contemptum adducere n titur: postremò, in Iasonem & Medeam imprecatur.

Hypsipyle Iasoni.

Littora Thessaliæ reduci tetigisse carinâ
Diceris, auratæ vellere dives ovis.
Gratulor incolumi, quantum sinis: a hoc tamen ipso
Debueram scripto certior esse tuo.
Nam, nè pacta tibi b præter mea regna redires,
Cùm cuperes, ventos non habuisse potes:
** Quamlibèt adverso signetur epistola vento:*
Hypsipyle missâ digna salute fui.
Cur mihi fama prior, quàm nuncia littera venit,
Isse sacros Martis sub juga panda boves:
Seminibus jactis segetes adolêsse virorum;
Inq; necem dextrâ non eguisse tuâ:
Pervigilem spolium pecudis servâsse draconem:
Rapta tamen forti vellera fulva manu?
Hæc ego si possem, timidè credentibus ista,
Ipse mihi scripsit, dicere; quanta forem!
Quid queror officium lenti cessâsse mariti?
Obsequium, maneo si tua, grande tuli.
Barbara narratur venisse venefica tecum,
In mihi promissi parte futura tori.
Credula res amor est: utinam temeraria dicar
Criminibus falsis insimulâsse virum.
Nuper ab Hæmoniis hospes mihi Thessalus oris
Venerat, & tactum vix bene limen erat:
Æsonides, dixi, quid agit meus? ille pudore
Hæsit in oppositâ lumina fixus humo.
Protinus exilui: tunicísque à pectore ruptis,
Vivit an, exclamo? c me quoque fata trahunt.
Vivit, ait: timidúmque mihi jurare coëgi:
Vix mihi, teste Deo, credita vita tua est.
Utq; animus rediit, tua facta requirere cœpi:
** Rettulit, æripedes Martis arâsse boves:*

a) i. Debebat ipso.
b) i. Juxta.
* Quolibet.
c) Scil. si ipse mortuus est.
* Narrat Euripides.

Viper

Vipereos dentes in humum pro semine jactos,
Et subitò natos arma tulisse viros:
Terrigenas populos civili Marte peremptos,
Implêsse ætatis fata diurna suæ:
* Devictum serpentem. Iterum, si vivat Iason
Quærimus: alternant spésque timórque fidem.
Singula dum narrat, cursu studióque loquendi,
Detegit ingenio vulnera facta * tuo.
Heu! ubi pacta fides? ubi connubialia jura?
Fáxque sub arsuros dignior ire rogos?
Non ego sum furtim tibi cognita: pronuba Juno
Adfuit, & sertis tempora vinctus Hymen.
At mihi nec Juno, nec Hymen, sed tristis Erinnys
Prætulit infaustas sanguinolenta faces.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
Quid tibi cum patria, navita Typhy, mea?
Non erat hîc aries villo spectabilis aureo:
Non senis Æetæ regia Lemnos erat.
Certa fui primò (sed me mea fata trahebant)
Hospita fœmineâ pellere castra manu.
Lemniadésque viros nimiùm quoque vincere ûdrunt:
Milite tam forti vita tuenda fuit.
Urbe virum vidi, tectóque animóque recepi:
Hîc tibi bísque æstas, bísque cucurrit hyems.
Tertia messis erat, cùm tu dare vela coactus,
Implêsti lacrymis talia verba tuis:
Abstrahor Hypsipyle: si dent modò fata recursum,
Vir tuus hinc abeo, vir tibi semper ero.
Quod tamen è nobis gravidâ celatur in alvo,
Vivat; & ejusdem simus uterque parens.
Hactenus; &, lacrymis in falsa cadentibus ora,
Cætera te memini non potuisse loqui.
Ultimus è sociis sacram conscendis in * Argo:
Illa volat; ventus concava vela tenet.
Cærula propulsæ subducitur unda carinæ:
Terra tibi, nobis aspiciuntur aquæ.
Illatus omne patens turris circumspicit undas:
Huc fero, & lacrymis ósque sinúsque madent.

* Devicto serpente:

* Suo.

* Argon.

Per

Per lacrymas ſpecto: cupidæq; faventia mentì
Longiùs aſſueto lumina noſtra vident.
Adde preces caſtas, immixtáque vota timori
Nunc quoque te ſalvo perſoliúenda mibi.
Vota ego perſolvam? votis Medea fruetur?
Cor dolet, atque *irâ mixtus abundat amor. * Iræ.
Dona feram templis? vivum quòd Iaſona perdam,
Hoſtia pro damnis concidet illa meis?
Non equidem ſecura fui: ſempérque verebar,
Nè pater Argolicâ ſumeret urbe nurum.
Argolicas timui, nocuit mihi Barbara pellex:
Non expectato vulnus ab hoſte tuli.
Nec facie meritíſque placet: ſed carmine movit:
Diráque cantatâ pabula falce metit.
Illa reluctantem curſu deducere Lunam
Nititur, & tenebris abdere Solis equos:
Illa refrænat aquas, obliquáque flumina ſiſtit:
Illa loco ſylvas, viváque ſaxa movet:
Per tumulos errat ſparſis diſcincta capillis,
Certáque de tepidis colligit oſſa rogis:
Devovet abſentes, ſimulacráque cerea fingit,
Et miſerum tenues in jecur urget acus:
Et quæ ueſcierim meliús. Malè quæritur herbis,
Moribus & formâ conciliandus amor.
Hanc potes amplecti? thalamóque relictus in uno,
Impavidus ſomno nocte ſilente frui?
Scilicet ut tauros, ità te juga ferre coëgit:
Quâque feros angues, te quoque mulcet ope.
Adde, quòd aſcribi factis procerúmque tuíſque
Se facit, & titulo conjugis uxor obeſt.
Atque aliquis Peliæ de partibus, acta venenis
Imputat, & populum, qui ſibi credat, habet.
Non hæc Æſonides, ſed filia *Phaſias Æetæ Phaſis.
Aurea Phryxeæ terga revulſit ovis.
Non probat Alcimede mater tua: conſule matrem:
Non pater, à gelido cui venit axe nurus.
Illa ſibi à Tanais, Scythicæq; paludibus undæ
Quærat, & à patria Phaſidis uſquè virum.

Mol

Mobilis Æsonide, vernâque incertior aurâ,
Cur tua polliciti pondere verba carent?
Vir meus hinc ieras, cur non meus indè rediſti?
Sim reducis conjux, ſicut euntis eram.
Si te nobilitas, generoſáque nomina tangunt,
En ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus avus, Bacchi conjux redimita coronâ,
Præradiat ſtellis ſigna minora ſuis.
Dos * mihi Lemnos erit, terra ingenioſa colenti:
Me quoque * jam taleis inter habere potes.
Nunc etiam peperi: gratare ambobus Iaſon:
Dulce mihi gravidæ fecerat auctor onus.
Felix in unizero quoque ſum, prolémque gemellam,
Pignora Lucinâ bina favente dedi.
Si quæras cui ſint ſimiles: cognoſceris illis:
Fallere non nôrunt, cætera patris habent.
Legatos quos penè dedi pro matre ferendos:
Sed tenuit cæptas ſæva noverca vias.
Medeam timui: plus eſt Medea novercâ:
Medeæ faciunt ad ſcelus omne manus.
Spargere quæ fratris potuit lacerata per agros
Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hæc tamen, ô demens, Colchíſque ablate venenis,
Diceris Hypſipyles præpoſuiſſe toro.
Turpiter illa virum cognovit adultera virgo:
Me tibi, téque mihi teda pudica dedit.
Prodidit illa patrem; rapui de cæde Thoanta:
Deſeruit Colchos; me mea Lemnos habet.
Quid * refert, ſcelerata piam ſi vincit, & ipſo
Crimine dotata eſt, emeruítque virum?
Luniadum facinus culpo, non miror, Iaſon:
Quælibet iratis ipſe dat arma dolor.
Dum age, ſi ventis, ut oportuit, actus iniquis
Intrâſſes portus túque comésque meos;
Nidque exiſſem fœtu comitata gemello:
(Hiſcere * nonne tibi terra roganda foret?)
Quo vultu natos, quo me, ſcelerate, videres?
Perfide, quo pretio, quâ nece dignus eras?

* Tibi.
* Res.

* Referam?

* Nempè.

* Perfidiæ pretio quâ nece dignus eras?

Ipſe quidem per me tutus ſoſpéſque fuiſſes:
Non quia tu dignus, ſed quia mitis ego.
Pellicis ipſa meos implêſſem ſanguine vultus;
Quóſque veneficiis abſtulit illa ſuis.
Medeæ Medea forem. Quòd ſi quis ab alto
Juſtus adeſt precibus Juppiter ipſe meis;
Quod gemit Hypſipyle, lecti quoque ſuccuba noſtri
Mœreat, & leges ſentiat ipſa ſuas:
Utq; ego deſtituor conjux, matérque duorum;
A totidem natis orba ſit, atque viro:
Nec malè parta diu teneat; pejúſque relinquat:
Exulet, & toto quærat in orbe fugam:
Quàm fratri germana fuit, miſeróque parenti
Filia; tam natis, tam ſit acerba viro:
Cùm mare, cùm terras conſumpſerit, aëra tentet;
Erret inops, expes, cæde cruenta ſuâ.
Hæc ego conjugio fraudata Thoantias oro:
Vivite devoto nupt áque virque toro.

In ſeptimam Epiſtolam

Argumentum.

Trojâ à Græcis everſâ, Æneas Anchiſæ & Veneris filius raptis ex incendio ſecum Penatibus, viginti navibus mare conſcendit. Qui tempeſtate vexatus, magnâ parte maris perertatâ, in Libyam quidem delatus eſt: ubi tunc Dido ut Virgilius finxit, Beli filia, & Sichæi Herculis ſacerdotis uxor, Tyro urbe profecta, fratris Pigmalionis (qui incautum maritum ob ejus divitias interemerat) & ſævitiam & avaritiam fugiens, urbem novam Carthaginem condebat, à qua Æneas cum ſociis liberaliſſimè ſuſceptus, & amatus, cum ea concubuit. Verùm, cùm Mercurii monitu Italiam ſibi ab oraculo promiſſam navigare cogeretur, Dido præſentiens (veluti quæ ardentiſſimo amoris flagrabat incendio) illum à navigandi propoſito revocare, aſaltem differre abitum perſuadere tentans, poſt multa tandem fruſtra effuſas preces, ad eum moribunda ſcripſit, quem noverat mortis cauſam præbuiſſe.

Dido Æneæ.

† Hi duo verſus nothi habentur.

† *Accipe, Dardanide, morituræ carmen Eliſæ:*
Quæ legis, à nobis ultima verba legis.

Sic, ubi fata vocant, udis abjectus in herbis
Ad vada Mæandri concinit albus olor:

Nec, quia te noſtrâ ſperem prece poſſe moveri,
Alloquor; adverſo nec movimus iſta Deo.
Sed meriti famam, corpúſque, animúmque pudicum
Cùm malè perdiderim, perdere verba leve eſt.
Certus es ire tamen, miſerámque relinquere Didô:
Atque iidem venti vela fidêmque ferent.
Certus es, Ænea, cum fœdere ſolvere naves:
Quæq; ubi ſint neſcis, Itala regna ſequi.
Nec nova Carthago, nec te creſcentia tangunt
Mœnia, nec ſceptro tradita ſumma tuo.
Facta fugis, * facienda petis: quærenda per orbem
Altera, quæſita eſt altera terra tibi.
Ut terram invenias, quis eam tibi tradet habendam?
Quis ſua non notis arva tenenda dabit?
Alter habendus amor tibi reſtat, & altera Dido:
Quámque iterum fallas, altera danda fides.
Quando erit, ut condas inſtar Carthaginis urbem?
Et videas populos altus ab arce tuos?
Omnia ſi veniant, nec te tua vota moreutur:
Unde tibi, quæ te ſic amet, uxor erit?
Vror ut inducto ceratæ ſulphure tedæ,
Ut pia fumoſis addita thura * rogis:
* Æneas oculis ſemper vigilantibus hæret,
* Æneam animo nóxque diéſque refert.
Ille quidem malè gratus, & ad mea munera ſurdus,
Et quo, ſi non ſim ſtulta, carere velim:
Non tamen Æneam, quamvis malè cogitet, odi;
Sed queror infidum; queſtáque, pejus amo.
Parce Venus furui, durúmque amplectere fratrem:
Frater Amor, caſtris militet ille tuis:
Aut ego, quæ cœpi (neque enim dedignor) amare:
Materiam curæ præbeat ille meæ.
Fallor, & ipſa mihi falsò jactatur imago:
Matris ab ingenio diſſidet ille ſuæ.
Illa lapis, & montes, innatáque rupibus altis
Robora, te ſævæ progenuêre feræ:
Aſpice mare, quale vides agitari nunc quoque ventis;
Quo tamen adverſis fluctibus ire paras.

* Fugiendi.

* Focis.

* Æneásque.

* Æneámque.

* Aut, ego quem cœpi (neq; enim dedignor) amare, Materiam &c.

Quò fugis? obstat hyems: hyemis mihi gratia prosit:
Aspice ut eversas concitet Eurus aquas.
Quod tibi malueram, sine me debere procellis:
Justior est animo ventus & unda tuo.
Non ego sum tanti (* quod non meditaris inique)
Ut pereas, dum me per freta longa fugis.
Exerces pretiosa odia, & constantia magno,
Si, dum me fugias, est tibi vile mori.
Jam venti ponent, stratâque æqualiter undâ,
* Cæruleis Triton per mare curret equis.
Tu quoque cum ventis utinam mutabilis esses:
Et, nisi duritiâ robora vincis, eris.
a Quid, si nescires insana quid æquora possent?
Expertæ toties, * jam malè credis aquæ?
Ut pelago suadente etiam retinacula solvas,
Multa tamen latus tristia pontus habet.
Nec violâsse fidem tentantibus æquora prodest:
Perfidiæ pœnas exigit ille locus:
Præcipuè cum læsus amor: quia mater amorum
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
Perdita nè perdam timeo, * noceámve nocenti:
Neu bibat æquoreas naufragus hostis aquas.
Vive, precor: sic te meliùs, quàm funere, perdam:
Tu potiùs leti causa ferêre mei.
Finge (agé) te rapido (nullum sit in omine pondus)
Turbine deprendi: quid tibi mentis erit?
Protinus occurrent falsæ perjuria linguæ,
Et Phrygiâ Dido fraude coacta mori:
Conjugis ante oculos deceptæ stabit imago
Tristis, & effusis sanguinolenta comis.
Quicquid id est, totum merui, concedite, dices:
Quæq́ cadent, in te fulmina missa b putes.
Da breve sævitiæ spatium pelagique, tuæq́:
Grande moræ pretium, tuta futura via est.
Nec mihi tu parcas, puero parcatur Iülo:
Te satìs est titulum mortis habere meæ.
Quid puer Ascanius? quid dii meruêre Penates?
Ignibus ereptos obruet unda Deos?

* Quanvis merearis inique.
* Cæruleus.
a) Scil. faceres?
* Tam.
* Noceámque.
b) Pro putabis.

Sed neque fers tecum; nec, quæ mihi perfide jactas,
Pressérunt humeros sacra, patérque tuos:
Omnia mentiris: neque enim tua fallere lingua
Incipit à nobis, primáque plector ego.
Si quæras, ubi sit formosi mater Iüli:
Occidit, à duro sola relicta viro.
Hæc mihi narrabas: at me * movêre merentem: * Novêre.
Illa minor culpâ pœna futura meâ est.
Nec mihi mens dubia est, quin te tua numina damnent:
Per mare, per terras septima jactat hyems.
Fluctibus ejectum tutâ statione recepi;
Vixque bene audito nomine regna dedi:
His tamen officiis utinam contenta fuissem!
Et mihi concubitûs fama sepulta foret!
Illa dies nocuit, quâ nos declive sub antrum
Cæruleus subitis compulit imber aquis.
Audieram voces: Nymphas ululâsse putavi:
Eumenides fatis signa dedêre meis.
a) Exige læsæ pudor pœnas violate * Sichæi, a) Exigo pœnas Sichæi, .i. Sume de me pœnas, quas Sichæus deberet exige-re.
Ad quem (me miseram!) pleura pudoris eo.
Est mihi marmoreâ sacratus in æde b Sichæus; * Sichæo.
* Oppositæ frondes, vellerâque alba tegunt: b) .i. Sichæi statua. * Appositæ.
Hinc ego me sensi noto quater ore citari;
Ipse sono tenui dixit, Elisa, veni.
Nulla mora est, venio quondam tibi debita conjux:
Sum tamen admissi tarda pudore mei.
c) Da veniam culpæ: decepit idoneus auctor; c) Sichæum alloquitur.
Invidiam noxæ detrahit ille meæ.
Diva parens, seniórque pater, piú sarcina nati,
Spem mihi mansuri ritè dedêre viri.
Si fuit errandum, causas habet error honestas:
Adde fidem; nullâ parte pigendus erit.
Durat in extremum, vitæque novissima nostræ
Prosequitur fati, qui fuit antè, tenor.
Occidit * internas conjux mactatus ad aras, * In terram.
Et sceleris tanti præmia frater habet.
Exul agor, cinerésque viri, patriámque relinquo:
Et feror in duras hoste sequente vias.

Applicor ignotis; fratríque elapſa, fretóque,
Quod tibi donavi, perfide, littus emo.
Urbem conſtitui, latéque patentia fixi
Mœnia, finitimis invidioſa locis.
Bella tument; bellis peregrina & fœmina tentor:
Vixque rudes portas urbis, & arma paro.
*Mille procis placui, * qui in me coïêre, querentes*
Neſcio quem thalamis præpoſuiſſe ſuis.
Quid dubitas vinctam Getulo tradere hiarbæ;
Præbuerim ſceleri brachia noſtra tuo?
Eſt etiam frater, cujus manus impia poſcit
Reſpergi noſtro, ſparſa cruore viri.
Pone Deos, & quæ tangendo ſacra profanas:
Non bene cœleſtes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapſis igne futurus,
Pœnitet elapſos ignibus eſſe deos.
*Forſitan & gravidam Didô, ſcelerate, * relinquis;*
*Párſque tui * latitat corpore clauſa meo.*
Accedet fatis matris miſerabilis infans;
Et nondum nati funeris autor eris.
Cúmque parente ſua frater morietur Iüli:
Pœnáque connexos auferet una duos.
Sed jubet ire Deus: vellem vetuiſſet adire;
Punica nec Teucris preſſa fuiſſet humus.
Hoc duce nempe Deo, ventis agitaris iniquis,
Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,
Hectore ſi vivo quanta fuêre forent.
Non patrium Simoënta petis, ſed Tybridis undas:
Nempe ut pervenias quò cupis, hoſpes eris.
Utq; latet, refugítque tuas abſtruſa carinas,
Vix tibi continget terra petita ſeni.
*Hos populos potiùs in dotem, avíhage * remotâ,*
Accipe, & advectas Pigmalionis opes.
Ilion in Tyriam transfer feliciùs urbem;
*Inq; loco regis, * ſceptra ſacrata tene.*
Si tibi meus avida eſt belli, ſi quærit Iülus
Unde ſuo partus Marte triumphus eat:

* Qui me coïere requirentes.

a) Apoſtrophe ad Æneam.

* Relinquas.

* Lateat.

b) Pœna una, i. Mors una.

c) Scil. *Apolline.*

* Uſquè.

* Remiſſâ.

* Separáque ſacra.

Quem

Quem superet, nè quid desit, præbebimus hostem:
Hic pacis leges, hic locus arma capit.
Tu modò per patrem, fraternáque tela sagittas,
Pérque fugæ comites, Dardana sacra, Deos:
(Sic [a] superent, quoscunque tua de gente reportas,
Mars ferus & damni sit [b] modus [c] ille tui:
Ascaniúsque suos feliciter impleat annos:
Et senis Anchisæ molliter ossa cubent:)
Parce, precor, domui, quæ se tibi tradit habendam.
*Quod crimen dicis præter * amâsse meum?*
Non ego sum Phthiâ, magnísque oriunda Mycenis:
Nec steterant [d] in te vírque patérque meus.
Si pudet uxoris, non nupta, sed hospita dicar:
Dum tua sit Dido, quidlibet esse feret.
*Nota mihi freta sunt Afrum * tangentia littus:*
Temporibus certis dántque negántque viam.
Cùm dabit aura viam, præbebis carbasa ventis:
Nunc levis [e] ejectam continet [f] alga ratem.
*Tempus ut observem, manda mihi: * certiùs ibis;*
Nec te, si cupias, ipsa manere sinam.
Et socii requiem poscunt, laniatáque classis
Postulat exiguas semirefecta moras.
Pro meritis, & si qua tibi debebimus ultra;
Pro spe conjugii tempora parva peto.
Dum freta mitescunt, & [g] amor dum temperat usum,
Fortiter ediscam tristia posse pati.
Sin minùs, est animus nobis effundere vitam:
In me crudelis non potes esse diu.
Aspicias utinam, quæ sit scribentis imago!
Scribimus, & gremio Troïcus ensis adest:
Pérque genas lacrymæ strictum labuntur in ensem,
Qui jam pro lacrymis sanguine tinctus erit.
Quàm bene conveniunt fato tua munera nostro!
Instruis impensâ nostra sepulchra brevi.
Nec mea nunc primùm feriuntur pectora telo:
[h] Ille locus sævi vulnus amoris habet.
Anna soror, soror Anna, meæ malè conscia culpæ,
Nam dabis in cineres ultima dona meos.

a) .i. Vincant.
b) .i. Finis.
c) *Ille Mars*, .i. illud bellum, scil. Trojanum.
* Amare.
d) .i. Contra te.
* Frangentia.
e) .i. Ad littus subductam.
f) Herba maris, quæ in tempestate tollitur super undas, & interdum moratur naves.
* Seriús.
g) Hypallage; *dum usus temperat amorem.*
h) .i. Pectus meum.

a) Scilicet uxor. *Nec consumpta rogis inscribar Elisa a Sichæi:*
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit:
Præbuit Æneas & causam mortis, & ensem:
Ipsa suâ Dido concidit usa manu.

In octavam Epistolam

Argumentum.

Hermione Menelai & Helenæ filia, à Tyndaro avo ma-
terno, cui domum commendârat Menelaus, dum iret
Trojam, Oresti Agamemnonis & Clytemnestræ filio de-
sponsata est. Quam eandem Menelaus, hujusce rei inscius
Pyrrho Achillis filio promisit: qui tandem à bello Tro-
jano reversus Hermionem rapuit. Sed cùm Pyrrhi conni-
bium maximo odio haberet, & Orestem adamaret, clàm
per nuncium monuit, facilè se posse à Pyrrhi vinculis li-
berari. Quod quidem est assecuta. Nam Orestes post Æg-
sthi matrisque cædem furore purgatus, Pyrrho in templo
Apollinis interfecto, eam recepit.

Hermione Oresti.

a) i. Patruelem. *ALloquor Hermione nuper a fratrêmq; virúmque*
Nunc fratrem; nomen conjugis alter habet.
* Achillides. *Pyrrhus * Achilleïdes, animosus b imagine patris,*
b) Ad exemplum patris. *Inclusam contra júsque piúmque tenet.*
Quod potui, renui, nè non invita tenerer:
Cætera fœmineæ non valuêre manus.
Quid facis, Æacide? non sum sine vindice, dixi:
Hæc tibi sub domino est, Pyrrhe, puella suo.
Surdior ille freto clamantem nomen Orestis
Traxit inornatis in sua tecta comis.
Quid gravius captâ Lacedæmone serva tulissem,
Si raperet Graias barbara turba nurus?
Parciùs Andromachen vexavit Achaia victrix,
Cùm Danaus Phrygiasureret ignis opes.
At tu, cura mei si te pia tangit, Oreste,
Injice non timidas in tua jura manus.
An, siquis rapiat stabulis armenta reclusis,
Arma feras? raptâ conjuge, lentus eris?
c) Menelaus, socer tuus. *Sit c socer exemplo, nuptæ repetitor ademptæ:*
Cui pia militiæ causa puella fuit.
Si socer ignavus vacuâ stertisset in aulâ,
Nupta foret Paridi mater, ut antè fuit.

Non tu mille rates, sinuosáque vela parabis,
Nec numerum Danai militis: ipse veni.
Sic quoque eram repetenda tamen: nec turpe marito est
Aspera pro charo bella tulisse [a] toro. a) .i. Conjuge.
Quid, quòd avus nobis idem Pelopeïus Atreus?
Et, si non esses vir mihi, [b] frater eras. b) .i. Patruelis.
Per, precor, uxori; frater succurre sorori:
Instant officio nomina bina tuo.
Me tibi Tyndareus, vitâ gravis autor & annis,
Tradidit: arbitrium neptis habebat avus.
At pater [c] Æacidæ promiserat, inscius acti: c) .i. Pyrrho.
Plus quoque, qui prior est ordine, * possit avus. * Posset.
Cùm tibi nubebam, nulli mea teda nocebat:
Si jungar Pyrrho, tu mihi læsus eris.
Et pater jgnoscet nostro Menelaus amori:
Succubuit telis [d] præpetis ipse Dei. d) .i. Cupidinis alati.
Quem sibi permisit, genero concedet amorem:
Proderit exemplo [e] mater amata suo. e) Scilicet Mea, .i. Helena.
Tu mihi, quod matri pater, es: quas gesserat olim
Dardanius partes advena, Pyrrhus agit.
Ille licèt patriis sine fine superbiat actis:
Et tu, quæ referas, facta parentis habes.
Tantalides omnes, ipsúmque regebat Achillem: f) .i. Agamemnon.
Hic pars militiæ; dux erat ille ducum.
Tu quoq; habes proavum Pelopem, Pelopísq; parentem:
Si meliùs numeres, à Jove quintus eris.
Nec virtute cares: arma invidiosa tulisti:
Sed tu quid faceres? induit illa * pater. * Patrem.
Materiâ vellem fortis meliore fuisses:
Non lecta est operi, sed data causa, tuo.
Hanc tamen implesti: jugulóque Ægisthus aperto
Tecta cruentavit, quæ pater ante tuus.
Increpat Æacides, laudémque in crimina vertit:
Et tamen aspectus sustinet ille meos.
Tempor: & ora mihi pariter cum mente tumescunt:
Pectoráque inclusis ignibus usta dolent.
Hermione coram quisquámne obiecit Oresti?
Nec mihi sunt vires, nec ferus ensis adest:

Flere

Flere licet: flendo certè diffundimus iram,
Pérque sinus lacrymæ fluminis instar eunt.
Has semper solas habeo, sempérque profundo:
Hument incultæ fonte perenne genæ.
Hoc generis fatum, quod nostros errat in annos:
Tantalides matres apta rapina sumus.
Non ego fluminei referam mendacia cygni:
Nec querar in plumis delituisse Jovem.
Quâ duo porrectus longè freta [a] *distinet Isthmos,*
Vecta peregrinis Hippodamia rotis.
Castori [b] *Amyclæo & Amyclæo Polluci*
Reddita Mopsopiâ Tyndaris urbe soror.
Tyndaris Idæo trans æquora ab hospite rapta,
Argolicas pro se vertit in arma manus.
Vix equidem memini: memini tamen: omnia luctûs,
Omnia sollicitî plena timoris erant.
Flebat avus, flebátque soror, fratrésque gemelli:
Orabat superos Leda, suúmque Jovem:
Ipsa ego non longos etiam tunc scissa capillos,
Clamabam, Sine me, me sine, mater, abis?
Nam [c] *conjux aberat. Nè non Pelopeïa credar,*
Ecce [d] *Neoptolemo præda parata fui.*
Pelides utinam vitâsset Apollinis arcus:
Damnaret nati facta proterva parens.
Nec [e] *quondam placuit, nec nunc placuisset Achilli,*
Abductâ viduum conjuge flere virum.
Quæ mea cœlestes injuria fecit iniquos?
Quódve mihi miseræ sydus obesse querar?
Parva meâ sine matre fui: pater arma gerebat:
Et, duo cùm vivant, orba duobus eram.
Non tibi blanditias primis, mea mater, in annis
Incerto dictas ore puella tuli:
Non ego captavi brevibus tua colla lacertis;
Non sedi gremio sarcina grata tuo:
Non cultûs tibi cura mei: nec pacta marito
Intravi thalamos matre parante novos.
Obvia prodieram reduci tibi: (vera fatebor)
Nec facies nobis nota parentis erat.

a) .i. Separat.

b) .i. Qui est ex Amyclis, Peloponesi civitate. In hoc versu reperitur spondeus in quinto loco: & in prima syllaba tertii pedis vocalis nec eliditur nec corripitur sequente vocali.

c) Scil. Matris meæ, .i. Menelaus.

d) .i. Pyrrho, qui ad bellum ductus est adolescentulus.

e) Cùm abductâ Briseïde ipse flevit.

tamen esse Helenam, quòd eras pulcherrima, sensi:
Ipsa requirebas, quæ tua nata foret.
ars hæc [a] una mihi conjux bene cessit Orestes: a) .i. Sola.
Hic quoque, ni pro se pugnet, ademptus erit.
rtibus habet captam, reduce & victore parente:
* Munus & hoc nobis diruta Troja dedit. * Et minùs à nobis diruta Troja fuit.
tamen altus equis Titan radiantibus instat,
Perfruor infelix [b] liberiore malo. b) .i. Mitiore, & me minùs urgente.
ubi me thalamis ululantem, & acerba gementem
Condidit, in mœsto procubuíque toro;
ro somno lacrymis oculi funguntur obortis;
Quáque licet fugio, sicut ab hoste, viro:
pe malis stupeo; rerúmque oblita, locíque,
Ignarâ tetigi [c] Scyria membra manu. c) .i. Membra Pyrrhi, qui natus est in Scyro insula.
tque nefas sensi, malè corpora tacta relinquo:
Et mihi pollutas credor habere manus.
epe Neoptolemi pro nomine nomen Orestis
Exit, & errorem vocis, ut omen, amo.
er genus infelix * juro, [d] generísque parentem, * Oro. d) .i. Jovem, patrem Tantali.
Qui freta, qui terras, & sua regna quatit;
er patris ossa tui, patrui mihi, quæ tibi debent,
Quòd se sub tumulo fortiter ulta jacent:
ut ego [e] præmoriar, primóque extinguar in ævo; e) .i. Morlar ante tempus;
Aut ego Tantalidæ Tantalis uxor ero.

In nonam Epistolam

Argumentum.

Herculem Jupiter ex Alcmena, sub forma Amphitryonis
ruti oppressâ, tribus noctibus in unam junctis, genu-
quem Euristheus rex Mycenarum, Junonis astutiâ, ut
ille periret, ad arduos labores incitavit. Sed cùm ro-
re corporeo atque ingenio valeret, semper victor
asit. Inter quos Acheloüm, Ætoliæ fluvium, in varias
vertentem figuras ob Deïaniræ conjugium, in tau-
rum tandem conversum debellavit. Et profectò, quan-
reliqua monstra viriliter superaverit, amori muliebri
cubuit. Nam cùm Eurythus rex Oechaliæ Iolen fili-
illi promissam denegâsset, urbe captâ, & Eurytho oc-
Iolen obtinuit: cujus amore ità cæcatus est, ut eâ
te, leonis spolium & clavam, deposuerit: &, quod
us est, inter Ioles pedissequas cultu fœmineo indu-
tus,

tus, nere non erubuerit: Et denique quicquid priùs Omphale Lydiæ reginâ, ex qua genuerat Lamum, t raverat, ea ſub Iolè perpeſſus eſt. Cùm igitur Deïan Oenei regis Calydoniæ filia, ejus uxor, illum tam inc bri amore captum reſciviſſet, ex voluntate adverſa rum factum vituperans, ad eum ſcripſit. Ponit au illi ante oculos egregia illa ipſius priora facinora: comparatione infamiam apertiorem faciat. Sed cùm ter ſcribendum accepiſſet nuncium de Herculis cala tate, ob veſtem Neſſi Centauri ſanguine intoxica à ſe miſſam, in qua vim revocandi ab alienis am bus ineſſe credebat (id enim Neſſus illi in trajectu E fluvii ſuaſerat, cùm ab Hercule ſagittâ Lernæo ve no infectâ confoſſus eſſet) graviſſimo dolore comp ſa, facinus ſuum purgando, ut non ultro, ſed ut illum ſui amore retineret, feciſſe videatur, de ſuſpendio d berat.

Deïanira Herculi.

† Hi duo verſus nothi habentur.

† *Mittor ad Alciden à conjuge, conſcia mentis*
Littera, ſi conjux Deïanira tua eſt.

Gratulor Oechaliam a *titulis accedere noſtris:*
Victorem victæ ſuccubuiſſe queror.
Fama Pelaſgiadas ſubitò pervenit in urbes
Decolor, & factis inficianda tuis.
Quem nunquam Juno, ſeriéſque immenſa laborum
Fregerit, huic Iolen impoſuiſſe jugum.
Hoc velit Euryſtheus: velit hoc germana Tonantis
Lætáque ſit vitæ labe noverca tuæ.
At non ille venis, cui nox (ſi creditur) una
Non tanti, ut tantus conciperere, fuit.
Plus tibi, quàm Juno, nocuit Venus: illa premendi
Suſtulit, b *hæc humili ſub pede colla tenet.*
Reſpice vindicibus pacatum viribus orbem,
Quà latam c *Nereus cærulus ambit humum.*
Se tibi pax terræ, tibi ſe tota æquora debent:
Implêſti meritis Solis d *utramque domum.*
Quod te laturum eſt, cælum priùs ipſe tuliſti:
Hercule ſuppoſito ſydera e *fulſit Atlas.*
Quid, niſi notitia eſt miſero quæſita pudori,
Si cumulas ſtupri facta priora f *notâ?*

a) *i.* Victoriis & laudibus: *noſtris* autem dixit, quia laudes mariti eriam ſuas exiſtimat.

b) *i.* Exaltavit.

c) *i.* Oceanus: poſuit enim Deum pro mari.

d) *i.* Orientem & occidentem.

e) *i.* Suſtentavit.

f) *i.* Maculâ.

e ferunt geminos preſſiſſe tenaciter angues,
Cùm tener in cunis jam Jove dignus eras?
iſti meliùs, quàm deſmis: ultima primis
edunt: diſſimiles, hic vir, & ille puer.
em non mille feræ, quem non [a] *Stheneleïus hoſtis,*
Non potuit Juno vincere, vicit amor.
ene nupta feror, quia nominor Herculis uxor:
ſtque ſocer, [b] *rapidis qui tonat altus equis.*
m malè inæquales veniunt ad aratra juvenci,
Tam premitur magno conjuge [c] *nupta* d *minor.*
honor eſt, ſed onus, [e] *ſpecies læſura ferentes:*
qua voles aptè nubere, nube pari.
mihi ſemper abeſt, & conjuge notior hoſpes:
ouſtráque, terribiles perſequitúrque feras.
ſa, domo viduâ, votis [f] *operata pudicis*
Torqueor, infeſto nè vir ab hoſte cadat.
ter ſerpentes, aprósque, avidóſque leones
Factor: & hæſuros cerno per oſſa canes.
le pecudum fibræ, ſimulachráque inania ſomni,
Omniáque arcanâ nocte petita movent.
uspor infelix incertæ murmura famæ:
Spèque timor dubiâ, ſpéſque timore cadit.
er abeſt: queritúrque Deo placuiſſe potenti:
Nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adeſt.
iter Euryſtheus iræ Junonis iniquæ
Sentitur nobis: iráque longa Dea eſt.
** mihi ferre parùm eſt: peregrinos addis amores;*
t mater de te quælibet eſſe poteſt.
ego Parthenius temeratam vallibus Augen,
Nec referam partus, Ormeni nympha, tuos.
tibi crimen erunt [g] *Teuthrantia turba ſorores,*
Quarum de populo nulla relicta tibi eſt.
receus crimen defertur [h] *adultera nobis,*
Unde ego ſum Lydo facta noverca Lamo.
auder, toties qui terris errat in iiſdem,
Qui lapſas in ſe ſæpe retorquet aquas,
t in Herculeo ſuſpenſa monilia collo:
llo, cui cælum ſarcina parva fuit.

a) *i.* Euryſtheus Stheneli filius.

b) Periphraſis Jovis cui fulgura aſſignantur.

c) *i.* Uxor.

d) *i.* Inferior conditione generis & fortunæ.

e) *i.* Dignitas.

f) *i.* Sacrificans: nam *Operari* eſt cum ſumma veneratione ſacrificiis litare.

* Ominaque.

* Me.

g) *i.* Quinquaginta filiæ Theſpii, Teuchrantis filii, ab Hercule compreſſæ.

h) *i.* Omphale.

Non puduit fortes auro cohibere lacertos:
*Et [a] ſolidis gemmas appoſuiſſe [b] * toris.*
Nempe ſub his animam [c] peſtis Nemeæa lacertis
Edidit: unde humerus tegmina lævus habet.
Auſus es hirſutos mitrâ redimire capillos:
Aptior Herculeæ [d] populus alba comæ.
Nec te [e] Mæoniâ, laſcivæ more puellæ,
Iucingi zonâ dedecuiſſe pudet.
Non tibi ſuccurrit [f] crudi Diomedis imago,
Efferus humanâ qui dape pavit equos.
Si te vidiſſet cultu Buſiris in iſto,
Huic victor victo nempe pudendus eras.
Detrahat Antæus duro redimicula collo:
Nè pigeat molli ſuccubuiſſe viro.
Inter Ioniacas calathum tenuiſſe puellas
Diceris, & dominæ pertimuiſſe minas.
*Non * pudet Alcide victricem mille laborum,*
Raſilibus calathis impoſuiſſe manum.
Craſſáque robuſto deducis pollice fila:
Æquáque formoſæ penſa rependis heræ.
Ah quoties, digitis dum torques ſtamina duris,
Prævalidæ fuſos [g] comminuêre manus!
Diceris infelix ſcuticæ tremefactus habenis,
Ante pedes dominæ pertimuiſſe minas.
Eximiis pompis præconia ſumma triumphi,
Factáque narrabas diſſimulanda tibi:
Scilicet immanes eliſos faucibus hydros
** Infantem nudâ dilacerâſſe manu:*
Ut Tegæus aper cupreſſifero Erymantho
Incubat, & vaſto pondere lædit humum:
Non tibi [h] Threïciis affixa penatibus ora,
Non hominum pingues cæde tacentur equæ:
Prodigíumque triplex, armenti dives Iberi
Geryones, quamvis in tribus unus erat:
Iuńq; canes totidem trunco digeſtus ab uno
Cerberus, implicitis angue minante comis:
Quæq; [i] redundabat fœcundo vulnere ſerpens
Fertilis, & damnis ditior ipſa ſuis.

a) *i.* Fortibus.
b) *i.* Brachiis.
* Toris?
c) *i.* Leo Nemeæus.
d) *i.* Corona populea.
e) *Mæoniâ zonâ, i.* Zonâ ipſius Omphales.
f) *i.* Crudelis.
* Fugis.
g) *i.* Fregêre.
* Infantem & caudis involuiſſe manum:
h) Diomedes Thraciæ rex capita hoſpitum, quos apponebat equis devorandos, poſtibus affigebat.
i) *i.* Abundabat, & validior efficiebatur.

Quòd

Quódque inter lævúmq; latus, dextrúmq; lacertum,
Prægrave compressâ fauce pependit onus:
Et, malè confisum pedibus formâque bimembri,
Pulsum Thessalicis [b] *agmen equestre jugis.*
Hæc tu Sidonio potes insignitus amictu
Dicere? num cultu lingua retenta silet?
Te quoque [c] *nympha tuis ornavit* [c] *Jardanis armis:*
Et tulit è capto nota trophæa viro.
Nunc, tolle animos, & fortia facta recense.
Quod tu non esses jure, vir illa fuit:
Quâ tantò minor es, quantò te, maxime rerum,
Quàm quos vicisti, vincere majus erat.
Illi [d] *procedit rerum mensura tuarum:*
Cede bonis; hæres laudis amica tuæ est.
Pudor! hirsuti costis exuta leonis
Aspera texerunt vellera molle latus.
Alleris, & nescis: non sunt spolia ista Leonis,
Sed tua: túque feræ victor es, illa tui.
Femina tela tulit Lernæis atra venenis,
Ferre gravem lanâ vix satìs apta colum.
Struxítque manum clavâ domitrice ferarum,
Vidit & in speculo conjugis arma sui.
Hæc * *tamen audieram; licuit non credere famæ:*
En venit ad sensus mollis ab aure dolor:
Ante meos oculos adducitur [e] *advena* [e] *pellex:*
Nec mihi, quæ patior, dissimulare licet.
Sinis averti: mediam captiva per urbem
Invitis oculis aspicienda venit.
Venit incultis captarum more capillis,
Fortunam vultus fassa tegendo suos:
Creditur latè multo spectabilis auro,
Qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras.
Vultum populo sublimis, ut Hercule victo:
Oechaliam vivo [f] *stare parente putes.*
Forsitan, expulsâ Ætolide Deïanirâ,
Nomine deposito pellicis, uxor erit:
Pyrtidósque Iöles atque insani Alcidæ
Corpia famosus corpora jungit Hymen.

* Quíque.
a) Antæum intelligit inter lacertos Herculis suffocatum.
* Pergrave.
b) Centauros intelligit, qui membra partim humana partim equina habuisse credebantur.
c c) .i. Omphale, Jardani filia.
d d) Ad Omphales laudem accedit.
* Tantúm.
e e) .i. Iole.
f) .i. Esse in statu suo.
g) Ordo est, *Forsitan, Deïanirâ Ætolide*, id est, Ætoliâ (nam Deïanira ex Ætolia fuit) *expulsâ*, Iole, *nomine pellicis deposito, erit uxor* tua.
† Habet hic versus spondeum in quinto loco: neque vocalis, sequente vocali, elidi-tur.

Mens

Mens fugit [a] *admonitu: frigúſque perambulat artus:*
Et jacet in gremio languida facta manus.
Me quoque cum multis, ſed me ſine crimine amâſti:
Nè pigeat, puguæ [b] *bis tibi cauſa fui.*
Cornua flens legit rapidis Achelous in undis,
Truncáque limoſâ tempora merſit aquâ.
[c] *Semivir occubuit vi, Lerniferóque veneno,*
Neſſus, & infecit ſanguis equinus aquas.
Sed quid ego hæc refero? ſcribenti nuncia venit
Fama, virum tunicæ labe perire meæ.
Hei mihi! quid feci? quò me furor egit amantem?
Impia quid dubitas Deïanira mori?
An tuus in media conjux lacerabitur Oeta,
Tu ſceleris tanti cauſa ſuperſtes eris?
Et quid adhuc habeo facti, cur Herculis uxor
Credar? conjugii mors mea pignus erit.
Tu quoque cognoſces [d] *in me, Meleagre, ſororem:*
Impia quid dubitas Deïanira mori?
Hen devota domus! ſolio ſedet [e] * *Agrius alto;*
Oenea [f] *deſertum nuda ſenecta premit.*
Exúlat ignotis Tydeus germanus in oris:
[g] *Alter fatali vivus in igne fuit.*
Exegit ferrum ſua per præcordia mater:
Impia quid dubitas Deïanira mori?
Deprecor hoc unum per jura ſacerrima lecti,
Nè videar thalamis inſidiata tuis.
Neſſus, ut eſt avidum percuſſus arundine pectus,
Hic, dixit, vires ſanguis amoris habet.
Illita Neſſeo miſi tibi texta veneno:
Impia quid dubitas Deïanira mori?
Jámque vale ſcuiórque pater, germanáque Gorge,
Et patria, & [h] *patriæ frater adempte* * *meæ.*
Et tu lux oculis hodierna noviſſima noſtris,
Vírque (ſed [i] *ô poſſis!) &* [k] *puer Hylle vale.*

a) .i. Recordatione hujus facti.

b) Semel adverſus Acheloum, & iterum adverſus Neſſum.

c) Centaurus, qui ex inferiore parte erat equus, ex ſuperiore vir.

d) .i. In morte meâ; nam ſicut tu propter amorem Atalantæ mortuus es, ità ego propter amorem Herculis moriar.

e) Qui poſt diſperſam Oenei domum Ætoliæ regnum occupavit.

* Acrior alto.

f) .i. A filiis derelictum.

g) .i. Meleager.

h) .i. Tydeu, qui exul es.

* Tuæ.

i) .i. Utinam poſſes! ſcil. valere.

k) .i. Fili Hylle.

In decimam Epiſtolam

Argumentum.

Minos Jovis & Europæ filius, Cretenſis rex, ob An

um filium ab Athenienſibus doloſè occiſum, illos tandem poſt acria bella coëgit, ut ſibi pœnas penderent, & quidem quotannis pueros ſeptem, & totidem virgines mitterent, ut Minotauro, quem arte Dædali Paſiphaë ex tauro genuerat, dum ejus maritus Minos cum Athenienſibus bellum gereret, devorandi traderentur. Cùm verò ſors Theſeo contigiſſet, ab Ariadne edoctus eſt, quonam pacto interfecto Minotauro ex labyrintheis ambagibus egrederetur, *Errabunda regens tenui veſtigia filo*, ut ait Catullus. Theſeus autem Cretâ cum Ariadne & Phædra diſcedens, in Naxon inſulam delatus eſt, ubi à Bacco monitus eſt, ut Ariadnen relinqueret: qui Dei timore perculſus, dum altiſſimo ſomno preſſam animadverteret, puellam dimiſit. Quumprimum igitur expergefacta eſt, hanc epiſtolam ſcripſit: in qua de crudelitate & duritia Theſei, ac beneficiorum ingratitudine conqueritur, eúmque poſt multas lamentationes & querelas rogat, ut navem ad eam flectat.

Ariadne Theſeo.

* *Illa relicta feris etiam nunc, improbe Theſeu,*
Vivit: & hæc æquâ mente tuliſſe velis.

* Hi duo verſus ſubditicii habentur.

Milius inveni, quàm te, genus omne ferarum:
Credita non ulli, quàm tibi, pejus eram.
Quæ legis, ex illo, Theſeu, tibi littore mitto,
Unde tuam ſine me vela tulêre ratem:
Eheu quo me ſomnúſque meus malè prodidit, & tu,
(Prô facinus!) ſomnis inſidiate meis.
Tempus erat, vitreâ quo primùm terra pruinâ
Spargitur, & tectæ fronde queruntur aves;
Incertum, vigilans, an ſomno languida, morſi
*Theſea prenſuras * ſemiſopita manus.*
Nullus erat: referóque manus; iterúmque retento,
Pérque torum moveo brachia: nullus erat.
Excuſsêre metus ſomnum: conterrita ſurgo,
Membráque ſunt vidno præcipitata toro.
Protinus adductis ſonuerunt pectora palmis:
Utq; erat è ſomno turbida, rapta coma eſt.
Una fuit: ſpecto, ſi quid, niſi littora, cernam:
Quod videant oculi, nil niſi littus habent.

* Semiſepulta.

Nunc huc, nunc illuc, & utroquè sine ordine curro:
Alta puellares tardat arena pedes.
Interea toto clamanti littore, Theseu,
Reddebant nomen concava saxa tuum.
Et quoties ego te, toties locus ipse vocabat:
* Ipse. ** Ille locus miseræ ferre volebat opem.*
Mons fuit: apparent frutices in vertice rari:
Nunc scopulus raucis pendet adesus aquis.
Ascendo: vires animus dabat: atque ità latè
Æquora prospectu metior alta meo.
Indè ego (nam ventis quoque sum crudelibus usa)
Vidi præcipiti carbasa tensa Noto.
* Quia me vidisse putavi. *Aut vidi: aut certè * cùm me vidisse putarem,*
Frigidior glacie, semianimísque fui.
Nec languere diu patitur dolor: excitor illo:
Excitor, & summâ Thesea voce voco.
Quò fugis? exclamo: scelerate revertere Theseu:
Flecte ratem; numerum non habet illa suum.
Hoc ego, quod voci deerat, plangore replebam:
* Missa. *Verba cum verbis * mixta fuêre meis.*
Si non audires, ut saltem cernere posses,
Jactatæ latè signa dedêre manus:
Candidáque imposui longæ velamina virgæ,
Scilicet oblitos admonitura mei.
Jámque oculis ereptus eras: tunc denique flevi:
Torpuerant molles antè dolore genæ.
Quid potiùs facerent, quàm me mea lumina flerent,
Postquam desierant vela videre tua?
Aut ego diffusis erravi sola capillis,
Qualis ab [a] *Ogygio concita Baccha* [a] *Deo:*
Aut mare prospiciens in saxo frigida sedi:
Quámque lapis sedes, tam lapis ipsa fui.
Sæpe torum repeto, qui vos acceperat ambos:
Sed non acceptos exhibiturus erat.
Et tua, quæ possum, pro te vestigia tango:
Stratáque, quæ membris intepuêre tuis.
Incumbo: lacrymísque toro manante profusis,
Pressimus, exclamo, te duo; redde duos.

[a]) *i.* Baccho Thebano. Nam Ogyges rex fuit Thebanorum: Bacchus autem ex Semele filia Cadmi, qui Thebas condidit, natus est.

Venimus huc ambo: cur non discedimus ambo?
Perfide pars nostri lectule major ubi est?
Quid faciam? quò sola ferar? vacat insula cultu:
Non hominum video, non ego facta boum.
Omne latus terræ cingit mare: navita nusquam est;
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comitésque mihi, ventósque, ratémque;
Quid sequar? accessus terra paterna negat.
Ut rate felici pacata per æquora labar,
Temperet & ventos Æolus: exul ero.
Non ego te Crete[a] centum digesta per [a] urbes
Aspiciam, puero cognita terra Jovi.
*Nam pater, & tellus justo regnata * parenti,*
Prodita sunt facto nomina chara meo.
Cùm tibi, nè victus tecto morerêre recurvo,
Quæ regerent passus, pro duce fila dedi;
** Tu mihi dicebas, Per ego ipsa pericula juro,*
Te fore, dum nostrûm vivet uterque, meam.
Vivimus: & non sum, Theseu, tua; si modò vivit
Fœmina perjuri fraude sepulta viri.
Me quoque, quâ fratrem, [b] mactâsses improbe clavâ!
*Esset, quam dederas, morte * sepulta fides.*
Nunc ego non tantùm, quæ sum passura, recordor:
Sed quæcunque potest ulla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figuræ:
Mórsque minus pœnæ, quàm mora mortis, habet.
Jam jam venturos aut hàc, aut suspicor illàc,
Qui lacerent avido viscera dente, lupos.
Forsitan & fulvos tellus alit ista leones:
Quis scit, an hæc sævas insula tigres habet?
Et freta dicuntur magnas expellere phocas.
Quis vetat & gladios per latus ire meum?
Tantùm nè religer durâ captiva catenâ,
Néve traham servâ grandia pensa manu:
Cui pater est Minos, cui mater filia Phœbi;
Quódque magis memini, quæ tibi pacta fui.
Si mare, si terras, porrectáque littora vidi:
Multa mihi terræ, multa minantur aquæ.

[a] Habebat olim Creta centum urbes: unde *hecatompolis* appellatur.
* Parente.

* Cùm.

[b] *i.* Utinam mactâsses.
* Soluta.

Cœlum reſtabat: timeo ſimulachra Deorum.
Deſtituor rapidis præda cibúſque feris.
Sive colunt, habitántque viri, diffidimus illis:
Externos didici læſa timere viros.
Viveret [a] *Androgeos utinam: nec* * *fata luiſſes*
Impia funeribus, Cecropi terra, tuis;
Nec tua mactâſſet nodoſo ſtipite, Theſeu,
[b] *Ardua* [c] *parte virum dextera,* [d] *parte bovem;*
Nec tibi, quæ reditus monſtrarent, fila dediſſem,
Fila per adductas ſæpe recepta manus.
Non equidem miror, ſi ſtat victoria tecum,
Stratáque Cretæam belua ſtravit humum:
Non poterant figi præcordia ferrea [e] *cornu:*
Ut te non tegeres, pectore tutus eras.
Illuc tu ſilices, illuc adamanta tuliſti:
Illîc qui ſilices Theſea vincat habes.
Crudeles ſomni, quid me tenuiſtis inertem?
At ſemel æternâ nocte premenda fui.
Vos quoque crudeles venti, nimiúmque parati,
Flaminâque in lacrymas officioſa meas:
Dextera crudelis, quæ me fratrémque necavit;
Et data poſcenti nomen inane fides.
In me jurârunt ſomnus, ventúſque, fidéſque:
Prodita ſum cauſis una puella tribus.
Ergò ego nec * *lacrymas matris moritura videbo;*
Nec, mea qui digitis lumina condat, erit:
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras;
Nec poſitos artus unget amica manus:
Oſſa * *ſuper ſtabunt volucres inhumata marinæ:*
Hæc ſunt officiis digna ſepulchra meis.
Ibis Cecropios portus: patriâq; receptus,
Cùm ſteteris turbæ celſus honore tuæ,
Et bene narrâris letum tauríque viríque,
Sectáque per dubias ſaxea tecta vias;
Me quoque narrato ſolam tellure relictam:
Non ego ſum titulis ſurripienda tuis.
Nec pater eſt Ægeus, nec tu Pittheïdos Æthræ
Filius: autores ſaxa fretúmque tui.

a) Eſt Nominativus Atticus, cujus ultima ſyllaba longa eſt, quia ejus vocalis eſt ω.
* Facta tuliſſes
b) *Dextera tua ardua, i.* in altum ſublata, ad inferendum majorem ictum
c) *ſcil.* unâ.
d) *ſcil.* alterâ.
e) *ſcil.* Minotauri.
* Matris lacrymas.
* Superſtabunt.

Dii facerent, ut me ſummâ de puppe videres!
Moviſſet vultus mœſta figura tuos.
Nunc quoque non oculis, ſed, quâ potes, aſpice mente
Hærentem ſcopulo, quem vaga pulſat aqua.
Aſpice demiſſos lugentis more capillos:
Et tunicas lacrymis, ſicut ab imbre, graves.
Corpus, ut impulſæ ſegetes [a] *Aquilonibus, horret:*
Litteráq; [b] *articulo* [c] *preſſa* [b] *tremente* [d] *labat.*
Non te per meritum, quoniam malè ceſſit, adoro:
Debita ſit facto gratia nulla meo;
Sed nec pœna quidem: ſi non ego cauſa ſalutis;
Non tamen eſt, cur tu ſis mihi cauſa necis.
Has tibi plangendo lugubria pectora laſſas
Infelix tendo trans freta longa manus:
Hos tibi, qui [e] *ſuperant, oſtendo mœſta capillos:*
Per lacrymas oro, quas tua facta movent:
Flecte ratem Theſeu; verſóque relabere vento:
Si priùs occidero, tu tamen oſſa [f] *feres.*

a) .i. Ventis: Species pro genere.
b b) .i. Digitis trementibus: Synecdoche.
c) .i. ſignata, & ſcripta.
d) .i. vacillat, ſeu non habet rectum ordinem
e) .i. ſuperſunt.
f) .i. efferes & ſepelies.

In undecimam Epiſtolam

Argumentum.

Macareus & Canace, Æoli regis ventorum filii, cùm turpiter ſe amarent, & conſanguinitatis prætextu culpam tegentes concumberent; Canace filium peperit: quem dum clàm è regia per nutricem emitteret, ut alceretur; infelix infans ſuo vagitu ſe avo prodidit: qui filiorum incenſus ſcelere, innocuum infantem juſſit canibus exponi: & per ſatellitem Canacæ gladium miſit, quo illa pro meritis uceretur: quo ſe interfeciſſe creditur. Sed priùs quàm moeretur, Macareo, qui jam in templum Apollinis Delphici fugerat, hac epiſtolâ caſum ſuum exponit, precatúrque t expoſiti infantis oſſa legat, & unâ cum ſuis urnâ componat.

Canace Macareo.

† *Æolus Æolidæ, quam non habet ipſa, ſalutem*
Mittit, & armatâ verba notata manu.

† Hi duo verſus à nonnullis pro adulterinis habentur.

Si qua tamen cæcis errabunt ſcripta liturís,
Oblitus à dominæ cæde [g] *libellus erit.*

g) Epiſtola.

Dextra tenet calamum, strictum tenet altera ferrum:
*Et jacet in gremio charta [a]*soluta meo.*
Hæc est Æolidos fratri scribentis imago:
Sic videor duro posse placere patri.
[b] Ipse necis cuperem nostræ spectator adesset,
[c] Autorísque oculis exigeretur opus.
Ut ferus est, multóque suis truculentior Euris,
Spectâret siccis vulnera nostra genis.
Scilicet est aliquid cum sævis vivere ventis:
Ingenio [d] populi convenit ille [d] sui.
Ille Noto, Zephyróque, & Sithonio Aquiloni
Imperat, & pennis, Eure proterve, tuis.
Imperat heu ventis, tumidæ non imperat iræ:
Possidet & vitiis regna minora suis.
Quid juvat [e] admotam per avorum nomina [c] cœlo,
Inter cognatos posse referre Jovem?
Num minùs infestum funebria munera ferrum
Fœmineâ teneo, non mea tela, manu?
O utinam, Macareu, quæ nos conjunxit in unum,
Venisset leto serior hora meo!
Cur unquam plùs me frater, quàm frater, amâsti?
Et tibi, non debet quod soror esse, fui?
Ipsa quoque incalui: qualémque audire solebam,
Nescio quem sensi corde tepente [f] Deum.
*Fugerat ore color, macies [g] * adduxerat artus:*
Sumebant minimos ora coacta cibos.
Nec somni faciles, & nox erat [h] annua nobis:
Et gemitum nullo læsa dolore dabam.
Nec cur hoc facerem, poteram mihi reddere causam:
Nec nôram, quid amans esset; at illud eram.
Prima malum nutrix animo præsensit anili:
Prima mihi nutrix, Æoli, dixit, amas.
Erubui, gremióque pudor dejecit ocellos:
Hæc satìs in tacita signa fatentis erant.
Jámque tumescebant vitiati pondera ventris:
Ægráque [i] furtivum membra gravabat onus.
Quas mihi non herbas, quæ non medicamina nutrix
Attulit, audaci supposuítque manu;

a) *i.* Aperta. * Notata.
b) *Scil.* pater.
c) *Scil.* patris, qui est autor & causa mortis meæ.
d d) *i.* Ventorum.
e e) *i.* Cognatam cœlestibus.
f) Cupidinem significat.
g) *i.* Contraxerat. * Obduxerat.
h) *i.* Anni instar
i) *i.* Occultum: vel furto, *i.* stupro conceptum.

Ut

Ut penitus noſtris (hoc te celavimus unum)
Viſceribus creſcens excuteretur onus?
At nimiùm vivax admotis reſtitit infans * Ah.
Artibus, & tectus tutus ab hoſte fuit.
Jam novies erat orta ſoror pulcherrima Phœbi:
[a] Denáque [b] luciferos Luna * premebat equos: a) *i.* Decima. b) *i.* lucem ferentes. * Vehebat.
Neſcia quæ faceret ſubitos mihi cauſa dolores,
Et rudis ad partus, & nova miles, eram.
Nec tenui vocem: Quid (ait) tua crimina prodis?
Oráque clamantis conſcia preſſit anus.
Quid faciam infelix? gemitus dolor edere cogit:
Sed timor & nutrix & pudor ipſe vetant. * Contineo.
Continuò gemitus, elapſáque verba repreudo:
Et cogor lacrymas combibere ipſa meas.
Mors erat ante oculos, & opem Lucina negabat;
Et grave, ſi morerer, mors quoque crimen erat:
Quum ſuper incumbens ſciſſâ tunicâque, comâque,
Preſſa refoviſti pectora noſtra tuis:
Et mihi, Vive ſoror, ſoror ô chariſſima, dixti,
Vive; nec unius corpore perde duos:
Spes bona det vires: fratri nam nupta futura es;
Illius, de quo mater * es, uxor eris. *, Et uxor.
Mortua (crede mihi) tamen ad tua verba revixi: b) *Scil.* ut videbar mihi.
Et poſitum eſt uteri crimen, onúſque mei.
Quid tibi grataris? mediâ ſedet Æolus aulâ:
Crimina ſunt oculis ſurripienda patris.
Frondibus infantem, ramíſque albentis olivæ,
Et levibus vittis ſedula celat anus:
Ráque ſacra facit, dicítque precantia verba:
Dat populus ſacris, dat pater ipſe viam.
Jam prope limen erat: [c] patrias vagitus ad aures c) *i.* paternas.
Venit, & indicio proditur ille ſuo.
Eripit infantem, mentitáque ſacra revelat
Æolus: inſanâ regia voce ſonat.
Ut mare fit tremulum, tenui cùm ſtringitur aurâ;
Ut quatitur tepido fraxina virga Noto:
Sic mea vibrari pallentia membra videres:
Quaſſus ab impoſito corpore lectus erat.

Irruit, & noſtrum vulgat clamore pudorem:
Et vix à miſero continet ore manus.
Ipſa nihil, præter lacrymas, pudibunda profudi:
Torpuerat gelido lingua retenta metu.
Jámque dari parvum canibúſque avibúſque nepotem
Juſſerat, in ſolis deſtituíque locis.
Vagitus dedit ille miſer: ſenſiſſe putares:
Quâque ſuum poterat voce rogabat avum.
Quid mihi tunc animi credis, germane, fuiſſe,
(Nam potes ex animo colligere ipſe tuo)
Cùm mea me coram ſylvas inimicus in altas
[a] *Viſcera montanis ferret edenda lupis?*
Exierat thalamo: tunc demum pectora planxi:
Contigit únque meas unguibus ire genas.
Interea [b] patrius vultu mœrente ſatelles
Venit; & indignos edidit ore ſonos:
† *Æolus hunc enſem mittit tibi, (tradidit enſem)*
Et jubet ex [c] merito ſcire quid iſte velit.
† *Scimus; & utemur violento fortiter enſe:*
Pectoribus condam [d] dona paterna meis.
His mea muneribus [e] genitor connubia donas?
Hac tua dote, pater, filia dives erit?
Tolle procul decepte faces Hymenæe maritas;
Et fuge [f] turbato tecta nefanda pede.
Ferte faces in me, quas fertis, Eriunyes atræ:
Ut meus ex iſto luceat igne rogus.
Nubite felices [g] Parcâ meliore ſorores:
Admiſſi memores ſed tamen eſte mei.
Quid puer admiſit tam paucis editus horis?
Quo læſit facto vix bene natus avum?
Si potuit meruiſſe necem, meruiſſe putetur.
Ah miſer admiſſo plectitur ille meo!
Nate dolor matris, rapidarum præda ferarum,
Hei mihi natali dilacerate tuo,
Nate parùm fauſti miſerabile pignus amoris;
Hæc tibi prima dies, hæc tibi ſumma fuit.
Non mihi te licuit lacrymis perfundere juſtis,
*In tua * nec [h] tonſas ferre ſepulchra comas:*

Non

a) *i.* filium meum.
b) *i.* paternus.
† Sunt verba ſatellitis ad Canacem.
c) *ſcil.* tuo. *i.* ex eo quod feciſti.
† Sunt verba Canaces ad ſatellitem.
d) *i.* gladium a patre miſſum.
e) Apoſtrophe ad patrem.
f) *i.* celeri. Conſequens ponitur pro Antecedente: nam ex turbatione & metu fit aliquis celer.
g) *i.* Meliore ſorte, vel fortunatiori augurio.
* non.
h) Alludit ad morem funeralem, quo comas reſecabant, & in rogum ardentis, aut ſepulchrum mittebant.

Non ſuper incubui, non oſcula frigida carpſi:
Diripiunt avidæ viſcera noſtra feræ.
Ipſa quoque infantis cum vulnere perſequar umbras:
Nec mater fuero dicta, nec orba diu.
Tu tamen ô fruſtra miſeræ ſperate ſorori,
Sparſa precor nati collige membra tui:
Et refer ad matrem, ſocióque impone ſepulchro:
Urnáque nos habeat, quamlibèt arcta, duos.
*Vive memor noſtri, lacrymáſque in * funere funde,*
Néve reformida corpus amantis amans.
Tu (rogo) [a] projectæ nimiùm mandata ſororis
[b] Perfer: mandatis perfruar ipſa patris.

* Funera.

a) *i.* abjectæ & infelicis.
b) *i.* effice.

In duodecimam Epiſtolam

Argumentum.

Cùm floridâ juventute & formâ valeret Iaſon, quamprimum Colchon attigit, à Medea Æëtæ Colchorum regis & Hecates filiâ receptus eſt, & amatus: quæ, acceptâ conjugii ſponſione, illum edocuit, quonam pacto in optatam deveniret prædam. Aureo igitur vellere rapto, clàm cum Medea fugam arripuit. Quos cùm inſequeretur Æëta, illa Abſyrti fratris, quem ſecum ducebat, membra diſperſit: ut ità patrem oſſa filii legentem remoraretur. Et ſic incolumes in Theſſaliam tandem devenerunt: ubi Æſonem Iaſonis patrem, annis jam decrepitum, in robuſtiorem ætatem reduxit. Medea præterea in Peliæ mortem filias ipſius armavit: fingens enim ei juventutem reſtituere velle, quemadmodum Æſoni fecerat, filiabus perſuaſit, ut omnem ſanguinem frigidum atque veterem cultris exhaurirent, ut novum atque floridum poſſet infundere. Quod cùm feciſſent puellæ, ſtatim expiravit Pelias. Iaſon verò, ſeu criminis enormitate, ſeu ex alia cauſa, Medeam repudiavit: & Creuſam Creontis regis Corinthiorum filiam in uxorem aſſumpſit. Furibunda igitur Medea ad Iaſonem ſcripſit, ingratitudinem in eo expoſtulando, præſentémque ultionem, niſi recipiatur, minitando.

Medea Iaſoni.

† *Exul, inops, contempta novo Medea marito*
*Dicit, * An à regno tempora nulla vacant?*

† Hoc diſtichon pro adulterino habetur.
* & an regni.

AT tibi Colchorum (memini) regina vacavi,
Ars mea, cùm peteres, ut tibi ferret opem;

* ut *i.* quum.

Tunc,

Tunc, quæ dispensant mortalia fata sorores,
*Debuerant fusos evolüisse * suos.*
Tunc potui Medea mori bene: quicquid ab illo
Produxi vitæ tempore, pœna fuit.
Hei mihi! cur unquam juvenilibus acta lacertis
Phryxæam petiit [a] Pelias arbor ovem?
Cur unquam Colchi [b] Magnesida vidimus Argô?
Turbáque Phasiacam Graia bibistis aquam?
Cur mihi plus æquo flavi placuêre capilli?
Et decor, & linguæ gratia ficta tuæ?
** Aut saltem (in nostras quoniam nova puppis arenas*
Venerat, audaces attulerátque viros)
*Isset anhelatos non * præmedicatus in ignes*
Immemor Æsonides, oráque adunca boum:
Semina jecisset, totidem sumpsisset & hostes,
Ut caderet cultu cultor ab ipse suo.
Quantum perfidiæ tecum, scelerate, perisset!
Dempta forent capiti quàm mala multa meo!
Est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas:
Hæc fruar; hæc de te gaudia sola feram.
Jussus inexpertam Colchos advertere puppim,
Intrâsti patriæ regna beata meæ.
*Hoc * illîc Medea fui, nova nupta quod hîc est:*
Quàm pater est illi, tam mihi dives erat.
Hic [c] Ephyren bimarem, Scythiâ tenus ille nivosâ
Omne tenet Ponti, quà plaga læva jacet.
*Excipit hospitio juvenes * Æëta Pelasgos:*
** Et premitis pictos corpora Graia toros.*
Tunc ego te vidi; tunc cœpi scire, quis esses:
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
** Et vidi, & perii: nec notis ignibus arsi;*
Ardet ut ad magnos pinea teda deos.
Et formosus eras, & me mea fata trahebant:
Abstulerant oculi lumina nostra tui.
Perfide sensisti: quis enim bene celat amorem?
** Eminet indicio prodita flamma suo.*
Dixerat interea tibi [e] rex, ut dura ferorum
Insolito premeres vomere colla boum.

Martis

[a] meos.

[b] i. Thessalica: à Pelio monte Thessaliæ, ubi incisæ arbores, ex quibus Argo navis fabricata est.

[c] i. Ex Magnesia, ubi Argo navis fabricata fuit.

[d] At (semel, &c.

[e] præmeditatus.

[f] illi.

[g] Corinthum per Ionium Ægæum ire positam.

[h] pater Æta.

[i] Ut vidi, ut vidi.

[k] i. Apparet, nitet.

[l] i. Æta pater meus.

Partis erant tauri plùs quàm per cornua ſævi:
Quorum terribilis ſpiritus ignis erat.
Ære pedes ſolidi: præterq; áque naribus æra:
Nigra per afflatus hæc quoque facta ſuos.
Semina præterea populos genitura juberis
Spargere devotâ latà per arva manu,
Qui peterent natis ſecum tua corpora telis:
Illa erat agricolæ meſſis iniqua ſuo.
Lumina [a] cuſtodis ſuccumbere neſcia ſomno,
Ultimus eſt aliquâ decipere arte labor.
Dixerat Æetes: mœſti conſurgitis omnes:
Menſáque purpureos deſerit alta toros.
Quàm tibi tunc longè regnum dotale Creüſæ,
Et ſocer, & magni nata Creontis erat!
Triſtis abis: oculis abeuntem proſequor udis:
Et dixit tenui murmure lingua, Vale.
Ut poſitum tetigi thalamo malè ſaucia lectum,
Acta eſt per lacrymas nox mihi, [c] quanta fuit.
Ante oculos taurique meos, ſegetéſque nefandæ:
Ante meos oculos pervigil anguis erat.
Hinc amor, hinc timor eſt: ipſum timor auget amorem.
Mane erat; & thalamo chara recepta [d] ſoror:
Diſjectámque comas, averſáq; in ora jacentem
Invenit, & lacrymis omnia plena meis.
Orat opem [e] Minyis (petit [f] altera, & [g] altera *habebit:)
Æſonio juveni, quod rogat illa, damus.
Eſt nemus, & [h] piceis, & frondibus ilicis atrum;
Vix illuc radiis Solis adire licet:
Sunt in eo (fuerant certè) delubra Dianæ:
Aurea barbaricâ ſtat Dea facta manu.
Neſcio an iexciderint [k] mecum loca: venimus * illuc:
Auſus es infido ſic prior ore loqui:
Jus tibi & arbitrium noſtræ fortuna ſalutis
Tradidit: ínque tua eſt vitáque mórſque manu.
Perdere poſſe ſat eſt, ſi quem juvat iſta poteſtas:
Sed tibi ſervatus gloria major ero.
Per mala noſtra precor, quorum poteſ eſſe levamen,
Per genus, & numen cuncta videntis [l] avi,

a) .i. Draconis pervigilis qui aureum vellus cuſtodiebat.

b) .i. poſtquam.
c) .i. tanta quanta fuit, .i. tota.

d) Scil. mea! .i. Chalciope.
e) .i. vobis Theſſalicis.
f) .i. Chalciope, ſoror mea.
g) .i. Creuſa.
* Habebat. Et tunc *altera* immediatè præcedens refertur ad ipſam Medeam.
h) Picea eſt ſpecies arboris.
i) Scil. tibi, vel è memoria tua.
k) .i. ſicut ego excidi tibi.
* Ambo.

l) .i. Phœbi, avi mei.

Per

Per [a] triplices vultus, arcanáque sacra Dianæ,
Et si fortè * aliquos gens habet ista Deos;
O virgo miserere mei: miserere meorum:
Effice me meritis tempus in omne tuum.
Quòd si fortè virum non dediguare Pelasgum,
([b] Sed mihi tam faciles unde * meósque Deos?)
Spiritus antè meus tenues vanescat in auras,
Quàm thalamo, nisi tu, nupta sit ulla meo.
Conscia sit Juno sacris præfecta maritis,
Et Dea, marmoreâ cujus in æde sumus.
Hæc animum, & [c] quota pars * horum movêre puellæ
Simplicis; & dextræ dextera juncta meæ.
Vidi etiam lacrymas: an & est pars fraudis in illis?
Sic citò sum verbis capta puella tuis.
Jungis & æripedes [d] inadusto corpore tauros;
Et solidam jusso vomere findis humum.
Arva venenatis pro semine dentibus imples:
Nascitur & gladios scutáque miles habens.
Ipsa ego, quæ dederam medicamina, pallida sedi,
Cùm vidi subitos arma tenere viros:
Donec terrigenæ (facinus miserabile!) fratres
In se constrictas conseruêre manus.
Pervigil ecce draco squamis crepitantibus horrens
Sibilat, & torto pectore verrit humum.
Dotis opes ubi erant? ubi erat * tua regia conjux?
Quíque maris gemini distinet Isthmos aquas?
Illa ego, quæ tibi sum nunc denique barbara facta,
Nunc tibi sum pauper, nunc tibi visa vocens,
Flammea [e] subduxi [f] medicato lumina [f] somno;
Et tibi, quæ raperes, vellera tuta dedi.
Proditus est genitor: regnum patriámque reliqui:
Munus, in exilio * quòd licet esse, [g] tuli.
[h] Virginitas facta est peregrini præda latronis:
Optima cum chara matre relicta soror.
At * non te fugiens sine me, [i] germane, reliqui:
Deficit hoc uno littera nostra loco.
Quod facere ausa mea est, non audet scribere, dextra.
Sic ego, * sic tecum dilaceranda fui.

a) Triplici vultu depingitur Diana, quia ipsa est Luna in cœlo, Diana in terris, & Proserpina apud inferos.
* alios.
b) Sensus est, *Sed unde deos tam faciles mihi*, scil. sperem, vel habeam? Et unde habeam deos eam *meos*? *i.* eam faventes mihi?
* Deósq; meos
c) *i.* minima pars.
* etiam.
d) *i.* Non usto: quia licèt semper efflarent ignem, nunquam tamen eo igne urebantur.
e) subduxi
f) *i.* removi, vel clausi.
ff) *i.* somno quem medicamine quodam conciliavi.
* quodlibet.
g) *i.* accepi.
h) *Scil.* mea.
* te non.
i) Apostrophe ad Absyrtum fratrem.
* Sed.

Nec tamen extimui (quid enim post illa timerem?)
Credere me pelago fœmina, jámque nocens.
Numen ubi est? ubi Dii? meritas subeamus in alto;
Tu fraudis pœnas, credulitatis ego.
Compressos utinam Symplegades elisissent,
Nostráque adhærerent ossibus ossa tuis!
Aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos!
(Debuit ingratis Scylla nocere viris)
[a] Quæq́ vomit totidem fluctus, totidémque resorbet,
Nos quoque Trinacriæ supposuisset aquæ!
Sospes ad Æmonias victórque reverteris urbes:
Ponitur ad patrios [b] aurea lana Deos.
Quid referam Peliæ natas pietate nocentes?
Cæsáque virgineâ membra paterna manu?
Ut culpent alii, tibi me laudare necesse est,
Pro quo sum toties esse coacta nocens.
Ausus es, ô! (justo desunt sua verba dolori)
Ausus es, Æsoniâ, dicere, cede domo.
Jussa domo cessi, natis comitata duobus,
Et, qui me sequitur semper, amore tui.
At subitò nostras ut Hymen [c] cantatus ad aures
Venit, & accenso lampades igne micant;
Tibiáque effudit [d] socialia carmina [d] vobis,
At mihi [e] funestâ flebiliora [e] tubâ;
Pertimui: nec adhuc tantum scelus esse putabam;
Sed tamen in toto pectore frigus erat.
*Turba ruunt; & Hymen clamant, [f] * Hymenæe fre-*
Quo propior vox est, hoc mihi pejùs erat. (quentant:
[g] Diversi flebant servi, lacrymásque tegebant;
Quis vellet tanti nuncius esse mali?
Me quoque, quicquid erat, potiùs nescire juvabat:
Sed, tanquam scirem, mens mea tristis erat.
Cùm minor è pueris, jussus, studióque videndi,
Constitit ad geminæ limina prima foris:
[h] Hinc mihi, Mater abi, pompam pater, inquit, Iason
Ducit, & adjunctos aureus urget equos.
Protinus abscissâ planxi mea pectora veste:
Tuta nec à digitis ora fuêre meis.

a) .i. Charybdis.
b) .i. aureum vellus.
c) .i. cantibus celebratus.
d d) .i. Tibi & uxori tuæ præbentia signum societatis, .i. matrimonii.
e e) .i. quæ funeribus adhiberi solet: nam est etiam militaris tuba quâ ad acuendos animos militum ad pugnam uti solemus.
f Ἐλλειπτικῶς dictum, pro *Te Hymenæa frequentant.* Aut, *Frequentant Hymenæe*, .i. hanc vocē *Hymenæe*: perinde ut in eodem versu dicitur, *Clamant Hymen.*
* Hymenæa.
g) .i. in diversis locis.
h) .i. ex limine domûs.

Ire

Ire animus mediæ ſuadebat in agmina turbæ;
Raptáque compoſitis demere ſerta comis.
Vix me continui, quin ſic laniata capillos
Clamarem, Meus eſt; injicerémque manus.
Læſe pater gaude: Colchi gaudete relicti:
Inferias umbræ fratris habete mei.
Deſeror (amiſſis regno, patriâque, domóque)
Conjuge, qui nobis omnia ſolus erat.
Serpentes igitur potui, taurósque furentes;
Unum non potui perdomuiſſe virum.
*Quæque feros * pepuli doctis medicatibus ignes,*
Non valeo flammas effugere ipſa meas.
Ipſi me cantus, artéſque, herbæque reliquunt:
Nil Dea, nil Hecates ſacra potentis agunt.
Non mihi grata dies; noctes vigilantur amaræ:
Nec teneor in miſero pectore ſomnus adeſt.
Quæ me non poſſum, potui ſopire draconem:
Utilior cuivis, quàm mihi, cura mea eſt.
Quos ego ſervavi, pellex amplectitur artus:
Et noſtri fructus illa laboris habet.
Forſitan & ſtultæ dum te jactare maritæ
Quæris, & injuſtis auribus apta loqui,
In faciem moréſque meos nova crimina fingis;
[a] Rideat, & vitiis læta [b] ſit illa meis.
[c] Rideat, & Tyrio jaceat ſublimis in oſtro:
[d] Flebit, & ardores vincet [e] aduſta meos.
Dum ferrum flammæque aderunt, ſuccúſque veneni;
Hoſtis Medeæ nullus inultus erit.
Quòd ſi fortè preces præcordia ferrea tangunt;
Nunc animis audi verba minora meis.
Nam tibi ſum ſupplex, quod tu mihi ſæpe fuiſti:
Nec moror ante tuos procubuiſſe pedes.
Si tibi ſum vilis; communes reſpice natos:
Sæviet in partus dira noverca meos.
Et nimiùm ſimiles tibi ſunt: & imagine tangor:
Et quoties video, lumina noſtra madent.
*Per ſuperos oro, [f] per avitæ * lumina flammæ,*
*Per meritum, & natos pignora noſtra * duos:*

* Repuli.

a) pro *ridebit.*
b) pro *erit.*
c) Hoc concedentis eſt per indignationem.
d) Subauditur *tamen.*
e) Medea enim Creuſam cum patre & domo exuſit.

f &c.) *i.* per radios avi mei Solis.
* Numina.
* Tuos.

Red

Redde torum, pro quo tot res insana reliqui:
Adde fidem dictis, auxiliúmque refer.
Non ego te imploro contra taurósque virósque,
Utq; tuâ serpens victa quiescat ope:
Te peto, quem merui; quem nobis ipse dedisti;
Cum quo sum pariter facta parente parens.
Dos ubi sit, quæris? campo numeravimus illo,
Qui tibi [a] *laturo vellus arandus erat.*
Aureus ille aries villo spectabilis aureo,
Dos mea: quam, dicam si tibi Redde, [b] *neges.*
Dos mea, tu sospes: dos est mea Graia juventus:
I nunc, [c] *Sisyphias improbe confer opes.*
Quòd vivis, quòd habes nuptam socerúmque potentem;
Hoc ipsum, ingratus quòd potes esse, meum est.
Quos equidem [d] *actutum. Sed quid prædicere pœnam*
Attinet? ingentes parturit ira minas.
Quò feret ira, sequar: facti fortasse pigebit:
Et piget [e] *infido consuluisse viro.*
Viderit ista [f] *Deus, qui nunc mea pectora versat:*
Nescio quid certè mens mea majus agit.

a). *i.* ablaturo.

b). *i.* Nolis mihi reddere.

c c). *i.* opes Creontis filii Sisyphi, qui suis latrociniis maximas opes cumulavit, quarum hæres fuit Creon.

d). *Scil.* ulciscar; Aposiopesis.

e e). *i.* Tibi, qui non servâsti mihi fidem.

f). *i.* Cupido.

In decimam tertiam Epistolam

Argumentum.

Protesilaus Iphicli filius ad Trojam quadraginta navibus, ut ait Homerus, navigans, cum cæteris Græcis Aulide portu Bœotiæ ob tempestatem clausus est. Quod dum intellexisset Laodamia Acasti ex Laodathea filia, conjux ejus, sincerè maritum amans, multis somniis solicitata, hanc epistolam ad eum scripsit: quâ suadet, ut oraculi memor, à belli periculis abstineat. Datum enim Græcis fuerat responsum, eum, qui primus ex classe in terram Trojanorum descendisset, periturum. At Protesilaus magnanimus, primus in terram descendit, & ab Hectore occisus est.

Laodamia Protesilao.

Mittit, & optat amans quò mittitur ire, salutem
Æmonis Æmonio Laodamia viro.
Aulide te fama est vento retinente morari,
Ah, me cùm fugeres, hic ubi ventus erat?
Tunc freta debuerant vestris obsistere remis:
Illud erat sævis utile tempus aquis.

Oscula

Oscula plura viro, mandatáq; plura dedissem:
*Et sunt quæ volui dicere *plura tibi.*
Raptus es hinc præceps: &, qui tua vela vocaret,
Quem cupereut nautæ, non ego, ventus erat.
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti;
Solvor ab amplexu, Protesilaë, tuo:
*Linguáq; *mandantis verba imperfecta reliquit:*
Vix illud potui dicere triste, Vale.
Incubuit Boreas; arreptáque vela tetendit:
Jámque meus longè Protesilaus erat.
Dum potui spectare virum, spectare juvabat:
Súmque tuos oculos usquè secuta meis.
Ut te non poteram, poteram tua vela videre:
Vela diu vultus detinuêre meos.
At postquam nec te, nec vela fugacia vidi,
Et, quod spectarem, nil nisi pontus erat;
Lux quoque tecum abiit, tenebrísque exanguis obortis
Succiduo dicor procubuisse genu.
Vix socer Iphiclus, vix me grandævus Acastus,
Vix mater [a] gelidâ mœsta refecit [a] aquâ.
Officium fecêre pium, sed inutile nobis:
Indignor miseræ non licuisse mori.
Utq; animus rediit, pariter redière dolores:
Pectora legitimus casta momordit amor.
Nec mihi pectendos cura est præbere capillos:
Nec libet auratâ corpora veste tegi.
Ut quas pampineâ tetigisse [b] bicorniger hastâ
Creditur, huc illuc, quà furor egit, eo.
Conveniunt matres [c] Phylaceïdes, & mihi clamant,
Induc regales Laodamia sinus.
Scilicet ipsa feram saturatas murice vestes;
*Bella sub Iliacis mœnibus ille *geret?*
*Ipsa comas pectam, galeâ caput ille *premetur?*
*Ipsa novas vestes, dura vir arma *feret?*
Quo possum squalore tuos imitata labores
Dicar: & hæc belli tempora tristis agam.
Dux Pari Priamide, damno formose tuorum,
Tam sis hostis iners, quàm malus hospes eras.

* multa.

* mandantis.

a a) *i.* aspersione aquæ frigidæ in faciem: quod solet fieri aliquo languore deficientibus.

b) Bacchus cornibus effingitur, ob elationem quam fervor vini inducit.

c) *i.* Ex Phylace, quæ fuit urbs Thessaliæ in qua Protesilaus regnavit.

* gerat.
* prematur.
* ferat.

Aut te [a] Tænariæ faciem culpâsse [a] maritæ,
Aut illi vellem displicuisse tuam.
Tu, qui pro raptâ nimium, Menelaë, laboras,
Hei mihi quàm multis flebilis ultor eris!
Dii, precor, à nobis [b] omen removete [b] sinistrum:
Et sua det [c] reduci vir meus arma Jovi.
Sed timeo: * quotiésque subit miserabile bellum,
More nivis lacrymæ Sole madentis eunt.
Ilion, & Tenedos, Simoisque, & Xanthus, & Ida,
Nomina sunt ipso penè timenda sono.
Nec rapere ausurus, nisi se defendere posset,
Hospes erat: vires noverat ille suas.
Venerat, ut fama est, multo spectabilis auro:
Quíque suo Phrygias corpore ferret opes:
Classe virísq; potens, per quæ fera bella geruntur:
Et sequitur regni pars [d] quota quemque sui.
Tu ego te victam, [e] consors [f] Ledæa [e] gemellis,
Suspicor: hæc Danais posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo: Paris Hectora dixit
Ferrea sanguineâ bella movere manu.
Hectora, quisquis is est, si sum tibi chara, caveto:
Signatum hoc memori pectore nomen habe.
Hunc ubi vitâris, alios vitare memento:
Et multos illîc Hectoras esse puta.
Ut facito, ut dicas, quoties pugnare parabis;
[g] Parcere me jussit Laodamia [g] sibi!
Si cadere Argolico fas est sub milite Trojam,
Te quoque non ullum vulnus habente cadat.
Pugnet, & adversos tendat Menelaus in hostes,
Ut rapiat Paridi, quam Paris ante sibi.
Ruat, & (cæsâ quem vincit) vincat & armis:
Hostibus è mediis nupta petenda viro est.
Causa * tibi est dispar: tu tantùm vivere pugna,
Inq; pios dominæ posse redire sinus.
Arcite Dardanidæ de tot (precor) hostibus unus:
Nè meus ex illo corpore sanguis eat.
Non est, quem deceat nudo concurrere ferro,
Sæváque in oppositos pectora ferre viros.

a a) *i.* Laconicæ Helenæ: nam Tænarus promontorium fuit Laconiæ, ex qua Helena fuit.
bb) *i.* futuri mali præsagium: Nam cùm ad Trojam exire voluit Protesilaus, pedem in limine offendisse traditur.
c) *i.* Reducenti ipsum: per Antimeriam. Vel *Reduci* pro *Redux*, per Hypallagen.
* & quoties.
d) *i.* Minima.
e e) *i.* sanguine conjuncta Castori & Polluci, qui fuerunt fratres gemelli.
f) *i.* Helena filia Ledæ. Possessivum pro Patronymico.
g g) *i.* habere respectum sui, & ut me ei servem.
* Tua

Fortiùs [a] *ille potest, multo qui pugnat amore:*
Bella gerant alii, Protesilaus amet.
Hunc, fateor, volui revocare, animúsque ferebat:
Substitit auspicii lingua timore mali.
Cùm foribus velles ad Trojam exire paternis,
Pes [b] *tuus offenso limine signa dedit.*
Ut vidi, ingemui: tacitóque in pectore dixi,
Signa reversuri sint, precor, ista viri.
Hæc tibi nunc refero, nè sis animosus in armis:
Fac meùs in ventos hic timor omnis eat.
Sors [c] *quoque nescio quem fato designat iniquo,*
Qui primus Danaûm Troada tanget humum.
Infelix, quæ prima virum lugebit ademptum!
Dii faciant, nè tu strenuus esse velis!
Inter mille rates tua sit millesima puppis:
Fámque fatigatas ultima verset aquas.
Hoc quoque præmoneo, de nave novissimus exi:
Non est, quò properes, terra paterna tibi.
Cùm venies, remóq; move, velòque carinam;
Inq; tuo celerem littore siste gradum.
Sive [d] *latet Phœbus, seu terris altior extat;*
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis:
Nocte tamen quàm luce magis: nox grata puellis,
Quarum suppositus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces [e] *cœlibe somnos:*
Dum careo veris, gaudia falsa juvant.
[f] *Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?*
Cur venit à verbis multa querela tuis?
Excutior somno [g] *simulacraque nocte* [g] *adoro:*
Nulla caret [h] *fumo Thessalis ara meo.*
Thura dabam, lacrymásq; super: quæ [k] *sparsa relu-*
Ut solet à fuso surgere flamma mero. (*cent,*
Quando ego te reducem cupidis amplexa lacertis,
[l] *Languida lætitiâ solvar ab ipsa meâ?*
Quando erit, ut lecto mecum bene junctus in uno
Militiæ referas splendida facta tuæ?
Quæ mihi dum referes, quamvìs audire juvabit,
Multa tamen rapies oscula, multa dabis.

Semper

a) S. Menelaus, qui bellum gerit pro erepta conjuge.

b) Pedum offensiones semper infausti ominis fuerunt Vide Alex. lib. 2. genial. cap. 26.

c) *i.* Oraculum.

d) *i.* sub terris est.

e) *i.* Viduo.

f) Protesilai interitum præsagit.

g) *i.* Somnia, vel nocturnas umbras, supplicationibus placare nitor, nè me terreant.

h) Sacrificio.

i) *scil.* thura.

k) *i.* lacrymis aspersa.

l &c.) *i.* languescam nimio gaudio, & emoriar.

Semper in [a] his aptè narrantis verba resistunt:
[b] Promptior est dulci lingua referre morâ.
Sed cum Troja subit, subeunt ventiq; fretúmque;
Spes bona sollicito victa timore cadit.
Hoc quoque, quòd venti prohibent exire carinas,
Me movet: invitis ire paratis aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reverti?
A patria Pelago vela vetante datis.
Ipse suam non præbet iter Neptunus ad urbem:
Quò ruitis? vestras quisque redite domos.
Quò ruitis Danaï? ventos audite vetantes.
Non subiti casûs, numinis ista mora est.
Quid petitur tanto, nisi turpis adultera, bello?
Dum licet, [c] Inachiæ vertite vela rates.
Sed quid ego * revoco hæc? omen revocantis abesto:
Blandáque compositas aura secundet aquas.
Troadas [d] invideo, quæ sic lacrymosa suorum
Funera conspicient: nec procul hostis erit.
Ipsa suis manibus forti nova nupta marito
Imponet galeam, barbarâque arma dabit.
Arma dabit: dúmque arma dabit, simul oscula sumet:
Hoc genus officii dulce duobus erit.
Producétque virum: dabit & mandata reverti:
Et dicet, Referas * arma fac ista Jovi.
Ille ferens dominæ mandata recentia secum,
Pugnabit cautè, respiciétque domum.
Exuet & reduci * galeam, clypeúmque resolvet,
Excipiétque suo corpora lassa sinu.
Nos sumus incertæ: nos anxius omnia cogit,
Quæ possunt fieri, facta putare, timor.
Dum tamen arma geris [e] diverso miles in orbe;
Quæ referat vultus, est mihi [f] cera, tuos.
Illi blanditias, illi tibi debita verba
Dicimus: amplexus accipit illa meos.
Crede mihi, plus est, quàm quod videatur, imago:
Adde sonum ceræ; Protesilaus erit.
Hanc specto, teneóque sinu pro conjuge vero:
Et, tanquam possit verba referre, queror.

a) *scil.* Osculis. b &c.) *Sensus est*, Lingua recreata hac osculorum intercapedine, promptior est ad narrandum.

c) *i.* Græcæ: ab Inacho vetustissimo Argivorum rege.
* hæc revoco.
dd) Jac. Micyll. ἐλλαφπλικῶς dictum putat; ut sit sensus, *Invideo, Troadas hac fortunâ sive sorte uti, ut sic lacrymosa maritorum suorum funera conspiciant.* Sed alii ἀφχαϊσμὸν esse volunt: nam veteres verbum *Invideo* etiam cum accusativo solent construere.
* Ipsa face arma Jovi.
* Clypeum, galeámque.
e) Asiam significat, quæ ab Europa diversa est.
f) Imago cerea.

Per reditus corpúſque tuum, mea numina, juro;
Pérque pares animi conjugiique faces,
Pérque, quod [a] *ut videam canis albere capillis,*
Quod tecum poſſis [b] *ipſe referre, caput;*
Me tibi venturam comitem, quocunque vocâris:
Sive, quod (heu!) timeo: ſive ſuperſtes eris.
Ultima mandato * *claudatur epiſtola parvo:*
Sit tibi cura mei, ſit tibi cura tui.

a). i. Utinam.
b) Non alius. Nam virorum fortium cadavera, ſi bello occubuerint, in patriam referebantur.
c) *Scil.* morieris.
* claudetur.

In decimamquartam Epiſtolam

Argumentum.

Danaus Beli priſci filius, ex pluribus conjugibus quin quaginta filias ſuſcepit: quas dum Ægyptus ejus frater, c totidem erant filii, poſtulâſſet in nurus, Danaus, cùm e Oraculi reſponſo cognoviſſet, ſe manibus generi moritu rum, volens periculum evitare, conſcenſis navibus Argo venit. Indignatus autem Ægyptus, eò quod ſpretus eſſe filios cum exercitu ad illum oppugnandum miſit, hac le ge, ut non, niſi interempto Danao, ad ſe redirent, aut f liarum connubia iniſſent. Ille autem obſidione coactu filias ſe daturum ſpopondit. Sed puellæ, accepto à pat gladio, ut juſſum erat, primâ nocte, cùm vino lætitiâqu calentes juvenes in profundiſſimum ſoporem deſcendi ſent, unaquæque ſuum jugulavit, ſolâ Hypermneſtrâ exce ptâ, quæ Lino, quem Euſebius Lynceum appellat, marit ſuo miſerta pepercit, ſuaſitque, ut ad patrem Ægyptu detecto facinore quamprimum fugeret. Sed cùm pat Danaus ab omnibus perfectum facinus intellexiſſet, pra terquam ab Hypermneſtra, cum crudeliſſimè vinctam carcere ſervandam tradidit. Quare Linum patruele eundémque maritum, quem ſervaverat, hac epiſtolâ roga ut vel opem ferat, captivitatéque liberet: vel, ſi mori con tingat, ut ſepulturæ honore non careat. A Lino tandem Danao trucidato, fuit liberata.

Hypermneſtra Lino.

Mittit Hypermneſtra de tot modò fratribus unis:
Cætera nuptarum crimine turba jacet.
Clauſa domo teneor, grævibúſque coercita vinclis:
Eſt mihi ſupplicii cauſa, fuiſſe piam.

Quo

Quòd manus extimuit jugulo demittere ferrum,
Sum rea: laudarer, si scelus ausa forem.
Esse ream præstat, quàm sic placuisse parenti:
Non piget immunes cædis habere manus.
Ne pater [a] igne licèt, quem non violavimus, urat;
Quæq́ aderant [b] sacris, tendat in ora faces;
Aut illo jugulet, quem non bene tradidit, ense;
Ut, quâ non cecidit vir nece, nupta cadam:
Non tamen, ut dicant morientia, Pœnitet, ora,
Efficiet: non [c] est, quam piget esse piam.
Pœniteat sceleris Danaum, sævásque sorores:
Hic solet [d] eventus facta nefanda sequi.
Cur pavet admonitu temeratæ sanguine noctis:
Et subitus [e] dextræ [f] præpedit [e] * ossa tremor.
Quam tu cæde putes fungi potuisse mariti,
Scribere de [g] facta non sibi cæde timet.
Sed tamen experiar. Modò facta crepuscula terris;
Ultima pars lucis, primáque noctis erat:
Lucimur [h] Inachides sub magni tecta [i] Pelasgi,
Et [k] socer armatas accipit ipse nurus.
Undique collucent præcinctæ lampades auro:
Dantur in invitos impia thura focos.
Vulgus Hymen Hymenæe vocant: fugit ille vocantes:
Ipsa Jovis conjux cessit ab [l] urbe sua.
Ecce mero [m] dubii comitum clamore frequentes,
Flore novo madidas impediente comas,
Thalamos læti, thalamos sua busta, feruntur:
Stratáque corporibus funere digna premunt.
Umque cibo vinóque graves, somnóque jacebant:
Securúmque quies alta per Argos erat.
Circum me gemitus morientum audire videbar;
Et tamen audieram; quódque verebar, erat.
Sanguis abit: mentémque calor corpúsque reliquit:
Inq́ novo jacui frigida facta toro.
Utq́ levi Zephyro graciles vibrantur aristæ;
Frigida populeas ut quatit aura comas:
Aut sic, aut etiam tremui magis. Ipse jacebas:
Quæq́ tibi * dederam vina, [n] soporis erant.

a) Quem in lumine positum unà cum aqua sponsus & sponsa tangebant.
b) *Scil.* Nuptialibus.
c) *Scil.* Hypermnestra.
d) *Scil.* pœnitendi.
e e) *.i.* digitos.
f) *.i.* impedit.
* Orsa, *.i.* incepta.
g) *Non facta sibi*, pro *à se*: *.i.* quam non fecit.
h) *.i.* proneptes Inachi.
i) Danaus arcem à Pelasgo priùs inhabitatam incoluit.
k) *.i.* Ægyptus.
l) *.i.* Argis; ubi Junonem natam scribit Strabo.
m) *Scil.* sponsi: qui fuerunt *mero dubii*, *.i.* præ ebrietate titubantes,
* dederant.
n) *.i.* Soporifera.

Excuſsêre metum violenti juſſa parentis:
Erigor, & capio tela tremente manu.
Non ego falſa loquor: ter acutum ſuſtulit enſem,
Ter malè ſublato decidit enſe manus.
At rurſus monitis juſſiſque coacta parentis,
Admouī jugulo [a] tela paterna tuo.
Sed timor & pietas crudelibus obſtitit auſis:
Caſtáque mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata ſinus, laniata capillos,
Exiguo dixi talia verba ſono:
Sævus Hypermneſtra pater eſt tibi; juſſa parentis
Effice; germanis ſit comes iſte ſuis.
Fœmina ſum, & virgo, naturâ mitis & annis:
Non faciunt molles ad fera tela manus.
Quin agé, dúmque [*] licet fortes imitare ſorores:
Credibile eſt cæſos omnibus eſſe viros.
Si manus hæc aliquam poſſet committere cædem,
Morte foret dominæ ſanguinolenta ſuæ.
Quid? meruêre necem [b] patruelia [b] regna tenendo;
Quæ tamen externis danda forent generis?
Finge viros meruiſſe mori: quid fecimus ipſæ?
Quo mihi commiſſo non licet eſſe piam?
Quid mihi cum ferro? quid bellica tela puellæ?
Aptior eſt digitis lana colúſque meis.
Hæc ego: dúmq; queror, lacrymæ ſua verba ſequuntur,
Déque meis oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus, ſopitáque brachia jactas,
Penè manus telo ſaucia facta tua eſt.
Dúmque patrem, famulóſque patris, lucémq; timebas,
Expulerant ſomnos hæc mea verba tuos:
Surge agè, Belide, de tot modò fratribus unus:
Nox tibi, ni properes, iſta perennis erit.
Territus exurgis: fugit omnis inertia ſomni:
Aſpicis in timida fortia tela manu.
Quærenti cauſam, Dum nox ſinit, effuge, dixi.
Dum nox atra ſinit, tu fugis: ipſa moror.
Manè erat: & Danaus generos ex cæde jacentes
Dinumerat: [c] ſummæ criminis unus abes.

a). *i.* Enſem à patre traditum.

* jacet.

b b). *i.* regna patrui, *ſcil.* Danai.

c). *i.* Numero occiſorum: quis ſi tu fuiſſes interfectus, omnes fuiſſent interfecti.

Fert malè cognatæ jacturam mortis in uno:
Et queritur factum sanguinis esse parùm:
Abstrahor à patriis manibus: raptámque capillis
(Hæc meruit pietas præmia) carcer habet.
Scilicet ex [a] illo Junonia permanet ira,
Quo bos ex homine [b] est, ex bove [b] facta Dea.
Ah satis est pœnæ teneram mugisse puellam:
Nec, [c] modò [c] formosam, posse placere Jovi.
Astitit in ripa [d] liquidi nova vacca [d] parentis,
Cornuáque in patriis non sua vidit aquis;
Et conata * loqui, mugitus edidit ore:
Territáque est formâ, territa voce suâ.
Quid fugis infelix? quid te miraris in unda?
Quid numeras factos ad nova membra pedes?
Ipsa Jovis magni [f] pellex, metuenda [g] sorori,
Fronde levas nimiam cæspitibúsque famem.
Fonte bibis: spectásque tuam stupefacta figuram:
Et, te nè feriant, quæ geris, arma times.
Quæq; modò, ut posses etiam Jove digna videri,
Dives eras, nudâ nuda recumbis humo.
Per mare, per terras, cognitáque flumina curris:
Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quæ tibi causa fugæ? quid, Io, freta longa pererras?
Non poteris vultus effugere ipsa tuos.
Inachi, quò properas? eadem sequerísque fugísque:
Tu tibi dux comiti, tu comes ipsa duci.
Per septem Nilus portus emissus in æquor
Exuit insanæ pellicis ora bovis.
Ultima quid referam, quorum mihi cana senectus
Autor? dant anni, quod querar, ecce mei.
Bella pater patruúsque gerunt: regnóque domóque
[i] Pellimur: ejectas ultimus orbis habet.
Ille ferox solus solio sceptrísque potitur:
Cum sene nos inopi turba vagamur inops.
De fratrum turba pars exiguissima restat:
Quíque dati leto, quæq; dedêre fleo.
Jam mihi quot fratres, totidem periêre sorores:
Accipiat lacrymas utraque turba meas.

a) *Scil.* tempore.
b b) Subaudiritur *IO* Inachi filia.
c c) quæ paulò antè erat pulchra.
d d) *i.* Inachi amnis.
* queri.
e) *Scil.* Tu.
f) *Scil.* antè.
g) *i.* Junoni, quæ fuit & soror & uxor Jovis.
h) *i.* quæ à nostra memoria sunt remotissima.
i) *Scil.* pater, & nos filiæ.
k) *i.* patruus.
l &c.) *i.* ex quinquaginta unicus.

En ego, quòd viuis, pœnæ cruciauda reſervor:
Quid ſiet ſonti, [a] *cùm rea laudis agar?*
Et conſanguineæ quondam centeſima turbæ
Infelix, uno fratre manente, cadam.
At tu, ſiqua piæ remanet tibi cura ſororis,
Quæq́; tibi tribui [b] *munera, dignus habes;*
Vel fer opem, vel dede neci: defunctáque vitâ
Corpora [c] *furtivis inſuper adde rogis.*
Et ſepeli lacrymis perfuſa fidelibus oſſa:
Sculptáque ſint titulo noſtra ſepulchra brevi:
Exul Hypermneſtra, pretium pietatis iniquum,
Quam mortem fratri depulit, ipſa tulit.
Scribere plura libet: ſed pondere laſſa catenæ
Eſt manus; & vires ſubtrahit ipſe timor.

a &c.) .i. cùm accuſer de eo, quod mihi laudi verten. dum eſt.

b) .i. vitam.

c &c.) .i. Clàm rogo injice.

In decimamquintam Epiſtolam

Argumentum.

Paris, qui alio nomine Alexander dictus eſt, ob Helenam ſibi à Venere promiſſam, Lacedæmona navigans, à Menelao honorificentiſſimè ſuſceptus eſt, & honoratus. Sed cùm per id tempus oportuiſſet Menelaum, omnéſque Minois pronepotes ad dividendas Atrei opes Cretam adire, Paridem domi dimittens, Helenæ mandavit, ut non minorem hoſpitis, quàm ſuiipſius, curam gereret. Verùm Paris, dum datam ſibi opportunitatem videret, Helenam in amorem ſui, quantum potuit, ſolicitare conatus eſt. Hac autem artificiosâ epiſtolâ detegit, quanto amoris æſtu ardeat, ſe ab omnibus commendando, quibus amatores laudari ſolent. Et quia noverat muliebrem ſexum eſſe fragilem, gloriæque & laudis à forma atque genere cupidiſſimum, omnia affert Paris, quæ ſibi Helenes animum conciliare poſſint, & quæ odium mariti atque contemptum excitent. Fugam itaque ſuadet, quam Trojanis viribus ſe tueri poſſe aſſerit.

Paris Helenæ.

Hanc tibi Priamides mitto, [a] *Ledæa, ſalutem:*
Quæ tribui, ſolâ te mihi dante, poteſt.
Eloquar? an flammæ non eſt opus indice notæ?
Et plùs, quàm vellem, jam meus extat amor?
Ille quidem lateat malim, dum tempora dentur
Lætitiæ mixtos non habitura metus.

a) .i. Helena filia Ledæ. Poſſeſsivum ponitur pro patronymico.

Sed

Sed malè dissimulo: quis enim celaverit ignem,
Lumine qui semper proditur ipse suo?
Si tamen expectas, vocem quoque rebus ut addam:
Uror: habes animi nuncia verba mei.
Parce precor fasso: nec duro cætera vultu
Perlege, sed formæ conveniente tuæ.
Jamdudum gratum est, quòd epistola nostra recepta est:
Spem facit hoc recipi me quoque posse modo.
Quæ rata sit: nec te frustra promiserit, opto,
Hoc mihi quæ suasit mater Amoris iter.
Namque ego divino monitu, nè nescia pecces,
Aduehor, & cœpto non leve numen adest.
Præmia magna quidem, sed non indebita posco:
Pollicita est thalamo te Cytherea meo.
Hac duce [a] *Sigæo dubias à littore feci*
Longa [b] *Phereclea per freta puppe vias.*
Illa dedit faciles auras, ventósque secundos:
In mare * *nimirum jus habet orta mari.*
Perstet: &, ut pelagi, sic pectoris adjuvet æstus:
Deferat in portus & mea vota suos.
Attulimus flammas; non hîc invenimus illas:
Hei mihi, tam longæ causa fuêre viæ.
Nam nec tristis hyems, nec nos huc appulit error:
[c] *Tænaris est classi terra petita meæ.*
Nec me crede fretum merces portante carinâ
Findere: quas habeo, dii tueantur opes!
Nec venio Graias veluti spectator ad urbes:
Oppida sunt regni divitiora mei.
Te peto, quam pepigit lecto Venus aurea nostro:
Te priùs optavi, quàm mihi nota fores.
Antè tuos animo vidi, quàm lumine, vultus:
Prima fuit vultûs nuntia fama tui.
Nec tamen est mirum, si sicut * *oporteat,* [d] *arcu*
[d] *Missilibus telis eminus ictus, amo:*
Sic placuit fatis; quæ nè convellere tentes,
Accipe cum veris dicta relata fide.
Matris adhuc utero, partu remorante, tenebar:
Jam gravidus justo ponderc venter erat.

a) *i.* Trojano: nam Sigæum promontorium est Trojæ.
b) *i.* Fabricatâ à Phereclo.
*, nil mirum.
c) Loconiam intelligit, à Tænaro promontorio.
* oportuit.
d d) *i.* arcu emissis.

Illa sibi ingentem visa est sub imagine somni
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa consurgit: metuendáque noctis opacæ
Visa seni Priamo, vatibus ille refert.
Arsurum Paridis vates canit Ilion igni:
Pectoris, ut nunc est, fax fuit illa mei.
Forma, vigórque animi, [a] quanvis de plebe videbar,
Indicium tectæ nobilitatis erat.
Est locus in mediæ numerosis vallibus Idæ
Devius, & piceis, ilicibúsque frequens;
Qui nec ovis placidæ, nec amantis saxa capellæ,
Nec patulo tardæ carpitur ore bovis:
Hinc ego Dardaniæ muros, excelsáque tecta,
Et freta prospiciens, arbore nixus eram.
Ecce pedum pulsu visa est mihi terra moveri:
Vera loquar; [*] verùm vix habitura fidem.
Constitit ante oculos actus velocibus alis,
[b] Atlantis magni Pleïonésque nepos:
(Fas vidisse fuit, fas sit mihi visa referre)
Inq; Dei digitis aurea virga fuit.
Trésque simul divæ, Venus, & cum Pallade Juno,
Graminibus teneros imposuêre pedes.
Obstupui, gelidúsque comas erexerat horror:
Cùm mihi, Pone metum, [c] nuncius [c] ales ait:
Arbiter es formæ: [d] certamina siste Dearum,
[e] Vincere quæ formâ digna sit una duas.
Néve recusarem, verbis Jovis imperat: & se
Protinus æthereâ tollit in astra viâ.
Mens mea convaluit: subitóque audacia venit:
Nec timui vultu quamque notare meo.
Vincere erant omnes dignæ: judéxque verebar
Non omnes causam vincere posse suam.
Sed tamen ex illis jam tunc magis una placebat:
[f] Hanc esse ut scires, unde movetur amor.
Tantáque vincendi cura est: ingentibus ardent
Judicium donis sollicitare meum.
Regna Jovis conjux [g] virtutem filia jactat:
Ipse, potens, dubito, fortis an esse velim.

a &c.) nam inter pastores enutritus fuit, & pro pastoris filio habitus.

* Verò.

b &c.) Intelligit Mercurium, cujus mater Maia fuit filia Atlantis & Pleiones.

c c).*i.* Mercurius, cui alata talaria tribuuntur.

d) pro *certamen*: per ἐναλλαγὴν numeri.

e) *Scil.* pronunciando.

f &c.).*i.* ut facilè cognosceres hanc esse Venerem.

g).*i.* fortitudinem, seu virtutem bellicam. Pallas enim belli Dea habita est.

[a] Dulce

a Dulce Venus risit: Nè te, Pari, munera tangant,
Utraque suspensi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames: & pulchræ filia Ledæ
Ibit in amplexus pulchrior * illa tuos.
Dixit: &, b ex æquo donis formâque probata,
c Victorem cœlo rettulit illa pedem.
Interea (credo, versis ad prospera fatis)
Regius agnoscor per rata signa puer.
d Læta domus, nato e per tempora longa recepto:
Addit & ad festos hunc quoque Troja diem.
Utq́ ego te cupio, sic me cupiêre puellæ:
Multarum votum sola tenere potes.
Nec tantùm regum natæ petiêre, ducúmque:
Sed f nymphis etiam curáque amórque fui.
At mihi cunctarum subeunt fastidia, postquam
Conjugii spes est, Tyndari, facta tui.
Te vigilans oculis, animo te nocte videbam,
Lumina cùm placido victa sopore jacent.
Quid facies præsens, quæ nondum visa placebas?
Ardebam, quanvìs hic procul ignis erat.
g Nec potui debere mihi spem longiùs istam,
h Cæruleâ peterem quin mea vota h viâ.
Troïa cæduntur Phrygiâ pineta securi,
Quæq́ erat i æquoreis utilis arbor aquis.
Ardua proceris spoliantur Gargara sylvis:
Innumerásque mihi longa dat Ida trabes.
Fundatura citas flectuntur robora naves:
Texitur & costis panda carina suis.
Addimus antennas, & vela sequentia malos:
Accipit & pictos puppis adunca Deos.
Quâ tamen ipse vehor, comitata Cupidine parvo,
k Sponsor conjugii stat Dea picta * mei.
Imposita est factæ postquam manus ultima classi,
Protinus Ægæis ire jubebar aquis.
Et pater & genitrix inhibent mea vota rogando;
Propositúmque l viæ voce morantur iter:
Et soror effusis, ut erat, Cassandra capillis,
Cùm vellent nostræ jam dare vela rates;

a) .e. Suaviter. Nomen ponitur pro Adverbio.
* Ipsa.
b &c.) .i. Cùm pariter dona sua mihi & formam probâsset.
c) .i. Ipsa victrix in cœlum rediit. Hypallage.
d) Scil. fuit.
e) .i. post tempora longa.
f) Nam ab Oenone amatus est, dum in sylvis & inter pastores degeret.
g &c.) .i. non potui spem istam amoris potiundi longiùs differre.
h h) .i. Per mare.
i. &c.) .i. Navibus fabricandis idoneam.
k) Sponsor generis communis est, sicut autor, & alia pleraque verbalia.
* sui.
l) Via redundat, per Pleonasmum.

Quò

Quò ruis? exclamat: referes incendia tecum:
Quanta per has, nescis, flamma petatur aquas.
Vera fuit vates: dictos invenimus ignes;
Et ferus in molli pectore flagrat amor.
Portubus egredior: ventísque ferentibus usus,
Applicor in terras, [a] *Oebali nympha, tuas.*
Excipit hospitio vir me tuus: hoc quoque factum
Non sine consilio numinibúsque Deûm.
Ille quidem ostendit, quicquid Lacedæmone totâ
Ostendi dignum, conspicuúmque fuit.
Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
Lumina, nil aliud, quo caperentur, erat.
Ut vidi, obstupui: præcordiáque intima sensi
Attonitus curis intonuisse novis.
His similes vultus (quantum reminiscor) habebat,
Venit in arbitrium cùm Cytherea meum.
Si tu venisses pariter certamen in illud,
** In dubium Veneris palma futura fuit.*
Magna quidem de te rumor præconia fecit,
Nulláque de facie nescia terra tuâ est.
Nec tibi par [b] *usquam Phrygiæ, nec Solis ab ortu,*
Inter formosas altera nomen habet.
Credis & hoc nobis? minor est tua gloria vero:
Famáque de forma penè maligna tuâ est.
Plus hîc invenio, quàm quod promiserat illa:
Et tua materiâ gloria victa suâ est.
Ergò arsit meritò, qui noverat omnia, Theseus:
Et visa est tanto digna rapina viro.
More [c] *tuæ gentis* [d] *nitidâ dum nuda palæstrâ*
Ludis, & es nudis fœmina mixta viris:
Quòd rapuit, laudo; miror, quòd reddidit unquam:
Tam bona constanter præda tenenda fuit.
Antè recessisset caput hoc cervice cruentâ,
Quàm tu de thalamis abstraherêre meis.
Téne manus unquam nostræ dimittere vellent?
Téne meo paterer vivus abire sinu?
Si reddenda fores, [e] *aliquid tamen antè tulissem:*
Nec Venus ex toto nostra fuisset ineis.

a) Apostrophe ad Helenam neptem Oebali, qui fuit pater Tyndari.

* Mallem, *in dubio.*

b) i. Usquam in Phrygia: Sicut *usquam locorum*, vel *gentium.*

c) i. Laconiæ; nam Lacedæmonii, mistis cum puellis pueris, palæstrâ exercebantur.

d) i. unctâ. Nam athletæ ungebantur.

e &c.) i. Non te intactam dimisissem.

Vel

Vel tua virginitas esset libata: vel illud,
Quod poterat salvâ virginitate rapi.
Da modò *te; quæ sit Paridis constantia nosces:
Flamma rogi flammas finiet una meas.
Præposui regnis ego te, quæ maxima quondam
Pollicita est nobis nupta sorórque Jovis:
Dúmque tuo possem circundare bracbia collo,
Contempta est virtus, Pallade dante, mihi:
†Cùm Venus, & Juno, Pallásque in *montibus Idæ
Corpora judicio supposuére meo.
Nec piget: haud unquam stultè elegisse videbor:
Permanet in voto mens mea firma suo.
Spem modò nè nostram fieri patiare caducam,
Deprecor, ô tanto digna labore peti!
Non ego conjugium generosæ degener opto:
Nec mea, crede mihi, turpiter uxor eris.
bPleïda, si quæras, in nostra gente, Jovémque
Invenies: medios ut taceamus avos.
cSceptra dpares Asiæ, quâ nulla beatior ora est,
eFinibus immensis vix obeunda tenet.
Innumeras urbes atque aurea tecta videbis:
Quæq; suos dicas templa decere Deos.
Ilion aspicies, firmatáque turribus altis
Mœnia Phœbeæ structa canore lyræ.
Quid tibi de turba narrem numeróque virorum?
Vix populum tellus sustinet illa suum.
Occurrent denso tibi Troades agmine matres:
Nec capient Phrygias at ia nostra nurus.
O quoties dices, Quàm pauper Achaïa vostra est!
Una domus quæ vis urbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere vestram:
In qua tu nata es, terra beata mibi est.
Parca sed est Sparte: tu cultu divite digna:
Ad talem formam non facit iste locus.
Hanc facient largis me fine fparatibus uti,
Deliciísque decet luxuriare novis.
Cùm videas cultus nostrâ de gente virorum,
Quales Dardanias credis habere nurus?

* te Paridi; quæ sit constantia noscet.

* Vallibus.
† Hoc distichon redundare putat Scaliger.

b) i. Electram Atlantis ex Pleione filiam, ex qua Jupiter genuit Dardanum Trojanorum progenitorem.
c) i. regna.
d) i. Priamus.
e) i. propter magnos ambitus.

f) i. ornatibus.

Da modò te facilem: nec dediguare maritum,
Rure [a] *Therapnæo nata puella, Phrygem.*
Phryx erat, & noſtro genitus de ſanguine, [b] *qui nunc*
Cum Diis potando uectare miſcet aquas.
Phryx erat [c] *Auroræ conjux: tamen abſtulit illum*
Extremum uoctis quæ Dea finit iter.
Phryx etiam Anchiſes, volucrum cui mater amorum
Gaudet in Idæis concubuiſſe jugis.
*Nec puto collatis formâ Menelaus & * annis*
Judice te uobis anteferendus erit.
Non dabimus certè [d] *ſocerum tibi clara fugantem*
Lumina, qui trepidos à dape vertat equos.
[e] *Nec pater eſt Priamo ſoceri de cæde cruentus,*
Et qui Myrtòas crimine ſignet aquas.
Nec [f] *proavo Stygia noſtro captantur in unda*
Poma: nec in mediis quæritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert? ſi te tenet ortus ab illis,
Cogitur huic domui Juppiter eſſe ſocer.
Heu facinus! totis indignus noctibus ille
Te tenet, amplexu perfruitúrque tuo.
At mihi conſpiceris poſitâ vix denique menſâ:
Multáque quæ lædant, hoc quoque tempus habet.
Hoſtibus eveniant convivia talia noſtris,
Experior poſito qualia ſæpe mero!
Pœnitet hoſpitii, cùm me ſpectante lacertos
Imponit collo ruſticus ille tuo.
[g] *Rumpor: & invideo (quid nunc tamen omnia narrem?)*
Membra ſuperjectâ cùm tua veſte fovet.
Oſcula cùm verò coram non dura daretis,
Ante oculos poſui pocula ſumpta meos.
Lumina demitto, cùm te tenet arctiùs ille,
Creſcit & invito lentus in ore cibus.
Sæpe dedi gemitus; & te, laſciva, notavi
In gemitu riſum non tenuiſſe meo.
*Sæpe * mero volui flammam compeſcere: at illa*
Crevit; & ebrietas ignis in igne fuit.
Multáque nè videam, verſâ cervice recumbo:
Sed revocas oculos protinus ipſa meos.

a) Therapnæ Lacaniæ oppidum.
b) *ſcil.* Ganymedes.
c) *i.* Tithonus, Laomedontis frater & Memnonis pater.
* armis.
d) *ſcil.* Atreum. Et ſenſus eſt, *Non dabo tibi talem ſocerum, qualis fuit Atreus, qui carnes humanas fratri comedendas appoſuit.* Quod ſcelus nè Sol videret, dicitur ſe avertiſſe.
e &c.) Senſus eſt, *Nec pater Priami, avus meus, ſocerum ſuum interfecit, ſicut Pelops avus Menelai.* Is enim Oenomaum ſocerum ſuum interfecit, & Myrtilum aurigam in mare præcipitavit: à quo mare Myrtoum.
f) Tantalum innuit, Pelopis patrem, proavum Menelai.
g) *ſcil.* dolore.
* meam.

uid faciam dubito: dolor eſt meus iſta videre;
Sed dolor à facie major abeſſe tuâ eſt.
uà licet, & poſſum, * nitor celare furorem: * luctor.
Sed tamen apparet diſſimulatus amor.
ec tibi verba damus: ſentis mea vulnera, ſentis:
Atque utinam ſoli ſint ea nota tibi!
h quoties lacrymis venientibus ora reflexi,
Nè cauſam fletûs quæreret [a] ille mei! a) .i. Menelaus
h quoties aliquem narravi potus amorem,
Ad vultus referens ſingula verba tuos!
dicíúmque mei ficto ſub nomine feci:
Ille ego, ſi neſcis, verus amator eram.
uin etiam ut poſſem verbis *petulantiùs uti, * petulantibus.
Non ſemel ebrietas eſt ſimulata mihi.
odita ſunt, memini, tunicâ tua pectora laxâ,
Atque oculis aditum nuda dedêre meis:
ectora vel nivibus puris, vel lacte, tuámque
Complexo matrem [b] candidiora Jove. b) Alludit ad cygnum in quē Jupiter verſus cum Leda concubuit.
m ſtupeo viſis (nam pocula fortè tenebam)
Tortilis à digitis excidit anſa meis.
ula ſi natæ dederas, ego protinus illa
Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
modò cantabam veteres reſupinus amores:
Et modò per nutum ſigna tegenda dabam.
comitum primas Clymenénque Æthrámq; tuarum
Auſus ſum blandis nuper [c] adire ſonis. c) .i. compellare.
e mihi non aliud, quàm [d] formidare, locutæ, d) .i. ſe timere.
Orantis medias deſeruêre preces.
facerent pretium magni certaminis eſſes:
Téque ſuo poſſet victor habere toro!
ulit Hippomenes [e] Schœneïda præmia curſûs; e) .i. Atalantam Schœnei filiam.
Quæ propero curſu vicerat antè procos: † Hic verſus cum ſequenti ſubditicii videntur.
& tu Phrygias venies regina per urbes:
enit ut in [f] Phrygios Hippodamia ſinus; f) .i. Pelopis, qui cùm ex Phrygia in Peloponneſum navigaret, Hippodamiam curſu vicit, eámq; duxit uxorem.
ferus Alcides Acheloïa cornua fregit,
Dum petit amplexus Deïanira tuos:
oſtra per hæc leges audacia fortiter iſſet; g) ſubauditur, Sic.
éque mei ſcires eſſe laboris opus.

Nunc

Nunc mihi nil supereſt, niſi te, formoſa, precari;
Amplectíque tuos, ſi patiare, pedes.
O decus, ô præſeus [a] geminorum gloria [a] fratrum!
O Jove digna viro, ni Jove nata fores!
Aut ego [b] Sigæos repetam te conjuge portus:
Aut hîc [c] Tænariâ conteger exul humo.
Non mea ſunt ſummâ leviter diſtricta ſagittâ
Pectora: deſcendit vulnus ad oſſa meum.
*Hoc mihi, (nam * recolo) fere ut à [d] cæleſte ſagittâ*
Figar, erat verax vaticinata ſoror.
Parce datum fatis, Helene, contemnere amorem:
Sic habeas faciles in tua vota Deos.
Multa quidem ſubeunt: ſed coràm ut plura loquamur,
Excipe me lecto nocte ſilente tuo.
Au pudet? & metuis Venerem temerare maritam?
Caſtáque legitimi fallere jura tori?
Ah nimium ſimplex Helene, nè ruſtica dicam;
Hanc faciem culpâ poſſe carere putas?
Aut faciem mutes, aut ſis non dura neceſſe eſt:
Lis eſt cum forma magna pudicitiæ.
Juppiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis:
Hæc tibi nempe patrem furta dedêre Jovem.
Vix fieri, ſi ſint vires in ſemine amorum,
Et Jovis & Ledæ filia, caſta potes.
Caſta tamen tunc ſis, cùm te mea Troja tenebit:
Et tua ſim, quæſo, crimina ſolus ego.
Nunc ea peccemus, quæ corriget hora jugalis:
Si modò promiſit non mihi vana Venus.
Sed tibi & hoc ſuadet rebus, non voce, maritus:
Néve ſui furtis hoſpitis obſtet, abeſt.
[e] *Non habuit tempus, quo Creſſia regna videret,*
Aptius. O mirâ calliditate virum!
* *Exit; & ô, Idæi, mando tibi, dixit iturus,*
Curam pro nobis hoſpitis, uxor, agas.
*Negligis abſentis (teſtor) mandata * mariti:*
Cura tibi non eſt hoſpitis ulla tui.
Hunccine tu ſperas hominem ſine pectore dotes
Poſſe ſatis formæ, Tyndari, nôſſe tuæ?

a) .i. Caſtoris & Pollucis.
b) .i. Trojanos.
c) .i. Laconicâ.
* repeto.
d) Pro *cæleſti*: more veterum.
e) dictum Ironicé.
* Ille abit: Idæi.
* Tyranni, .i. regis.

Falleris: ignorat: * nam si bona magna putaret
Quæ tenet, externo crederet illa viro?
Ut te nec mea vox, nec te meus incitet ardor,
Cogimur ipsius [a] commoditate frui.
Aut erimus stulti, sic, ut superemus & ipsum;
Si tam securum tempus abibit iners.
Penè suis manibus ad te deduxit amantem:
Utere mandantis simplicitate viri.
Sola jaces viduo tam longâ nocte cubili,
In viduo jaceo solus & ipse toro:
Te mihi, méque tibi communia gaudia jungant:
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego jurabo quævis tibi numina: méque
Astringam verbis in [b] sacra jura meis.
Tunc ego, si non est fallax fiducia nostrî,
Efficiam, præsens ut mea regna petas.
Si pudet, * aut metuis nè me videare secuta:
Ipse reus, sine te, criminis hujus ero.
Nam sequar [c] Ægidæ factum, [d] fratrúmque tuorum:
Exemplo tangi non propiore potes.
Te rapuit Theseus, [e] geminas Leucippidas illi:
Quartus in exemplis annumerabor ego.
Troïca classis adest armis instructa virísque:
Jam facient celeres remus & aura vias.
Ibis Dardanias, ingens regina, per urbes:
Téque novam credet vulgus adesse Deam.
Quáque feres gressus, adolebunt cinnama flammæ:
Cæsáque sanguineam victima planget humum.
Dona pater, fratrésque, & cum genitrice sorores,
Iliadésque omnes, totáque Troja dabit.
Hei mihi, vix à me pars dicitur ulla futuri:
Plura feres, quàm quæ littera nostra refert.
Nec tu rapta time, nè nos fera bella sequantur,
Concitet & vires Græcia * tota suas:
Tot priùs abductis, * quænam est repetita per arma?
Crede mihi, vanos res habet ista metus.
Nomine ceperunt Aquilonis [f] Erechthida Thraces:
* Tuta tamen bello [g] Bistonis ora fuit.

a) *i.* facilitate.

b) *scil.* matrimonii.

c) *i.* Thesei.
d) *i.* Castoris & Pollucis.
e) *i.* Phœben & Elairam duas filias Leucippi.

f) *i.* Orithyiam Erechthei filiam.
g) *i.* Bistonia. Patronymicum ponitur pro Possessivo. Est autem Bistonis civitas vel stagnum Thraciæ: & hoc in loco ponitur pro ipsa Thracia.

* nec.
* Et.
* magna.
* Ecquæ.
* Et tuta à.

Phasida puppe novâ vexit [a] *Pagasæus Iason:*
Læsa nec est Colchâ Thessala terra manu.
Te quoque qui rapuit, rapuit [b] *Minoïda Theseus:*
Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Terror in his ipso major solet esse periclo:
Quæq; timere libet, pertimuisse pudet.
Finge tamen, si vis, ingens consurgere bellum:
Et mihi sunt vires, & mea tela nocent.
Nec minor est Asiæ, quàm vestræ copia terræ:
Illa viris dives, dives abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
Quàm Paris; aut armis anteferendus erit.
Penè puer cæsis abducta armenta recepi
Hostibus: & causam [c] *nominis indè tuli.*
Penè puer juvenes vario certamine vici,
In quibus Ilioneus, Deïphobúsque fuit.
Néve putes, non me, nisi comminus esse, timendum:
Figitur in jusso nostra sagitta loco.
Non potes hæc [d] *illi primæ dare facta juventæ:*
Instruere Atridem non potes arte meâ.
Omnia si dederis, nunquam dabis Hectora fratrem:
Unus is innumeri militis instar erit.
Quid valeam nescis: & te mea robora fallunt:
Ignoras cui sis nupta futura viro.
Aut igitur nullo belli repetêre tumultu:
Aut cedent Marti [e] *Dorica castra meo.*
Nec tamen * *indignor pro tanta sumere bellum*
Conjuge: certamen præmia magna movent.
Tu quoque, si totus [f] *de te contenderit orbis,*
Nomen ab æterna posteritate feres.
Spe modò non timidâ Diis hinc egressa secundis,
Exige cum plena munera pacta fide.

a) .i. Thessalicus: nam Pagasa est oppidum Thessaliæ.

b) .i. Phædram, & Ariadnam.

c) Nam & Alexander dictus est ἀπὸ τῦ ἀλεξεῖν τὰς ἄνδρας, quòd opem tulerit hominibus. Nam, hostibus armenta abducentibus, auxilium suis tulit, & armenta recuperavit.

d) .i. Menelao.

e) .i. Græca.

* indigner.

f) .i. propter te.

In decimam sextam Epistolam *Argumentum.*

Multi hanc epistolam non esse Ovidii contendunt, asserentes Sabinum omnes responsales literas confinxisse. Quod ipsius Ovidii testimonio comprobare nituntur, cùm in 2. amorum, Eleg. 8. ità ad Macrum scribat,

Quàm

Quàm citò de toto rediit meus orbe Sabinus,
Scriptáque diversis rettulit ille locis!
Candida Penelope signum cognovit Ulyssis:
Legit ab Hippolyto scripta noverca sua.
Jam pius Æneas miseræ rescripsit Elissæ:
Quódque legat Phyllis, si modò vivit, habet.
Tristis ad Hypsipylen ab Iasone littera venit:
*Dat * votam Phœbo * Lesbis amica lyram.*

* notam. * Lesbia.

Quod quidem nihil ad rem facere videtur, cùm nullam interim de Helena mentionem faciat. Verùm statim subjungit hos duos versus,

Et Paris est illîc, & adultera nobile crimen,
Et comes extincto Laodamia viro.

Quibus facilè convincuntur, nisi ad Sabinum referre malint. Sed cùm Ovidianis Epistolis respondent, quomodo possunt esse Sabini? Non enim Paris, nec Laodamia respondent, sed scribunt. Nimirum hæ quoque Ovidianæ sunt, & eodem penè stylo scriptæ, quo reliquæ. Helena autem, lectâ Paridis epistolâ, quasi offensa, primùm respondens objurgat. Deinde, ut pudorem tutetur, Paridis suasiones infringere conatur, quædam semina spargendo, nè omnino illius amorem negligere videatur. Et sic apertè ostendit, muliebre ingenium varium esse atque mutabile, juxta illud Ovidianum in arte amandi,

Forsitan & primò veniet tibi littera tristis;
Quæq; roget, nè se sollicitare velis.
Quod rogat illa, timet; quod non rogat, optat ut instes.

Postremò, Paridis voluntatem impletura, ut honestius, ità tutius visum est, si quid in desiderio erit, non literis mandare: sed ut Clymene & Æthra comites fidissimæ exponerent. idque cùm fecissent, cum Paride & Helena ad Trojam advectæ sunt.

Helena Paridi *respondet.*

NUnc oculos tua cùm violârit epistola nostros,
Non rescribendi gloria visa levis.
Ausus es hospitii [a] temeratis advena sacris,
Legitimam nuptæ sollicitare fidem?
Scilicet idcirco ventosa per æquora vectum
Excepit portu Tænaris ora suo;
Nec tibi, diversâ quamvis à gente venires,
Oppositas habuit regia nostra fores;
Esset ut officii merces injuria tanti?
Qui sic intrabas, hospes, an hostis eras?

[a] &c.) .i. Violato jure hospitii, quod sub tutela erat Jovis τῦ ξενίυ.

Nec dubito, quin hæc, cùm sit tam justa, vocetur
Rustica judicio nostra querela tuo.
Rustica sim sanè, dum non oblita pudoris,
Dúmque tenor vitæ sit sine labe meæ.
Si non est ficto * vultus mihi tristis in ore,
Nec sedeo duris torva supercilijs:
Fama tamen clara est; & adhuc sine [a] crimine * vixi
Et laudem de me nullus adulter habet.
Quò magis admiror, quæ sit fiducia cæpto,
Spémque tori dederit quæ tibi causa mei.
Aut, quia vim nobis [b] Neptunius * attulit [b] heros,
Rapta semel, videor bis quoque digna rapi?
Crimen erat nostrum, si [c] delinita fuissem:
Cùm sim rapta, meum quid nisi nolle fuit?
Non tamen ex facto fructum tulit ille petitum:
Excepto redii passa timore nihil.
Oscula luctando tantummodo pauca protervus
Abstulit: ulterius nil habet ille mei.
Quæ tua nequitia est, non his contenta fuisset.
Dii melius: similis non fuit ille tui.
Reddidit intactam: minuítque modestia crimen:
Et juvenem facti pœnituisse patet.
Thesea pœnituit, Paris ut succederet illi:
[d] Nequando nomen non sit in ore meum?
Nec tamen irascor: (quis enim succenset amanti?)
Si modò, quem præfers, non simulatur amor.
Hoc quoque enim dubito: non quòd fiducia desit,
Aut mea sit facies non bene nota mihi;
Sed quia credulitas damno solet esse puellis,
Verbáque dicuntur vestra carere fide.
At peccant aliæ; matronáque rara pudica est:
Quis prohibet raris nomen inesse meum?
Nam mea quòd visa est tibi mater idonea, cujus
Exemplo flecti me quoque posse putes:
Matris in admisso [e] falsâ sub imagine lusæ
Error inest: plumâ tectus adulter erat.
Nil ego, si peccem, possum nescisse: nec ullus
Error, qui facti crimen obumbret, erit.

* tristis mihi vultus.

a) .i. adulterii notâ.
* lusi.

bb) .i. Theseus Neptuni nepos.
* intulit.

c) .i. blanditiis captata & illecta.

d &c.) .i. ut semper homines de me malè loquantur.

e &c.) .i. sub imagine cycni.

Illa bene erravit, vitiúmque autore redemit:
Felix in culpa quo Jove dicar ego?
Et genus, & proavos, & regia nomina jactas:
Clara domus satìs hæc nobilitate suâ est.
Juppiter ut soceri proavus taceatur, & omne
Tantalidæ Pelopis, Tyndareíque genus;
Dat mihi Leda Jovem cygno decepta parentem,
Quæ falsam gremio credula fovit avem.
Inunc: & Phrygiæ * claræ primordia gentis,
Cúmque [a] suo Priamo Laomedonta refer.
Quos ego [b] suspicio: sed, qui tibi gloria magna est
[c] Quintus, is à nostro sanguine primus erit.
Sceptra tuæ quanvìs rear esse potentia Trojæ:
Non tamen hæc illis esse minora puto.
Si jam divitiis locus hic, numeróque virorum
Vincitur: at certè barbara terra tua est.
Munera tanta quidem promittit epistola dives,
Ut possint ipsas illa movere Deas:
Sed si jam vellem fines transire pudoris;
Tu [d] major culpæ causa futurus eras.
Aut ego perpetuò famam sine labe tenebo:
Aut ego te potiùs, quàm tua dona, sequar.
Utq́; ea non sperno, sic acceptissima semper
Munera sunt, autor quæ pretiosa facit.
Plùs multò est, quòd amas, quòd sum tibi causa laboris,
Quòd tam per longas spes tua venit aquas.
Illa quoque, appositâ quæ nunc facis improbe mensâ,
Quanvìs experiar dissimulare, noto.
Tu modò me spectas oculis lascive protervis,
Quos vix [e] instantes lumina nostra ferunt.
Et modò suspiras: modò pocula proxima nobis
Sumis: quâque bibi, tu quoque parte bibis.
Ah quoties digitis, quoties ego tecta notavi
Signa supercilio penè loquente dari!
Et sæpe extimui, nè vir meus illa videret:
Non satìs occultis erubuíque notis.
Sæpe vel exiguo, vel longo murmure dixi;
Nil pudet hunc. Nec vox hæc mea falsa fuit.

* latè.
a) *Scil.* filio.
b) *i.* Veneror.
c) Quintus à Jove Priamus: Nam Jupiter Dardanum, Dardanus Erichthonium, Erichthonius Troën, Tros Laomedonta Priami patrem genuit.
d) *Scil.* quàm munera à te promissa.
e) *i.* fixè aspicientes.

Orbe quoque in mensæ legi sub nomine nostro,
Quod deducta mero littera fecit, AMO.
Credere me tamen hoc oculo renuente negavi.
Hei mihi, jam didici sic quoque posse loqui.
His ego blanditiis, si peccatura fuissem,
Flecterer: his poterant pectora nostra capi.
Est quoque, confiteor, facies tibi rara: potéstque
Velle sub amplexus ire puella tuos.
Altera sed potiùs felix sine crimine fiat,
Quàm cadat * externo noster amore pudor. * extremo.
Disce meo exemplo formosis posse carere:
Est virtus placitis abstinuisse bonis.
Quàm multos credis juvenes * optare quod optas? * optâsse.
Qui sapiunt, oculos an Paris unus habes?
Non tu plùs cernis: sed plùs temerarius audes:
* Non tibi plus cordis, sed minus oris * inest. * nec. * adest.
Tunc ego te vellem celeri venisse carinâ,
Cùm mea virginitas mille petita procis.
Si te vidissem, primus de mille fuisses:
Judicio veniam vir dabit ipse meo.
Ad possessa venis, * præreptáque gaudia serus: * præceptáque.
Spes tua lenta fuit: quod petis, alter habet.
Ut tamen optarem fieri tua Troïca conjux,
Invitam sic me non Menelaus habet.
Desine molle, precor, verbis convellere pectus:
Néve mihi, quam te dicis amare, noce.
Sed sine, quam tribuit sortem fortuna, tueri:
Nec spolium nostri turpe pudoris habe.
At Venus hoc pacta est, & in altæ vallibus Idæ
Tres tibi se nudas exhibuêre Deæ:
Unáque cùm regnum, belli daret altera laudem;
Tyndaridis conjux, tertia dixit, eris.
Credere vix equidem cœlestia numina possum
Arbitrio formam supposuisse tuo.
Utq; sit hoc verum: certè pars altera ficta est;
Judicii pretium quâ data dicar ego.
Non est tanta mei fiducia corporis, ut me
Maxima, teste Deâ, dona fuisse putem.

Con

Contenta eſt oculis hominum mea forma probari:
Laudatrix Venus eſt * inſidioſa mihi. * Invidioſa.
Sed nihil infirmo; faveo quoque laudibus iſtis:
Nam mea vox quare, quod cupit, eſſe neget?
Nec tu ſuccenſe [a] nimiùm mihi creditus ægrè: a &c.).i. quòd ægrè admodum verbis tuis fidem habuerim.
Tarda ſolet magnis rebus ineſſe fides.
Prima mea eſt igitur Veneri placuiſſe voluptas:
Proximà, me viſam præmia ſumma tibi;
Nec te Palladios, nec te Junonis honores
Auditis Helenes præpoſuiſſe bonis.
Ergò ego ſum virtus? ego ſum tibi nobile regnum?
Ferrea ſim, ſi non hoc ego pectus amem.
Ferrea, crede mihi, non ſum: ſed amare recuſo
Illum, quem fieri vix puto poſſe meum.
Quid bibulum curvo proſcindere littus aratro,
Spémque ſequi coner, quam locus ipſe negat?
Sum rudis ad Veneris furtum: nullâque fidelem
(Dii mihi ſunt teſtes) luſimus arte virum.
Nunc quoque, quòd tacito mando mea verba libello,
Fungitur officio littera noſtra novo.
Felices, quibus uſus adeſt: ego neſcia rerum
Difficilem culpæ ſuſpicor eſſe viam.
Ipſe malo metus eſt: jam nunc confundor, & omnes
In noſtris oculos vultibus eſſe reor.
Nec reor hoc falsó: ſenſi mala murmura vulgi;
Et quaſdam voces rettulit Æthra mihi.
At tu diſſimula, niſi * tu deſiſtere mavis: * ſi.
Sed cur deſiſtas? diſſimulare * potes. * licet.
Lude, ſed occultè: major, non maxima nobis
Eſt data libertas, quòd Menelaus abeſt.
Ille quidem procul eſt, ità re cogente, profectus:
Magna fuit ſubitæ juſtáque cauſa viæ.
At mihi ſic * juſſum eſt: ego, cùm dubitaret an iret, * uſum.
Quamprimùm, dixi, fac rediturus eas.
Omine lætatus dedit oſcula; Réſque, domúſque,
Et tibi ſit curæ Troïcus hoſpes, ait.
Vix tenui riſum: quem dum compeſcere luctor,
Nil illi potui dicere, præter, ERIT.

*Vela quidem * ventis Creten dedit ille ſecundis:*
Sed tu non ideo cuncta licere puta.
Sic meus hinc vir abeſt, ut me cuſtodiat abſens:
An neſcis longas regibus eſſe manus?
Fama quoque eſt oneri: nam quò conſtantiùs ore
Laudamur veſtro, juſtiùs ille timet.
Quæ juvat, ut nunc eſt, eadem mihi gloria damno eſt:
Et melius famæ verba dediſſe fuit.
Nec quòd abeſt, hîc me tecum mirare relictam:
Moribus & vitæ credidit ille meæ.
De facie metuit, vitæ confidit: & illum
Securum probitas, forma timere facit.
Tempora nè pereant ultro data præcipis: utque
Simplicis utamur commoditate viri.
Et libet: & timeo: nec adhuc exacta voluntas
Eſt ſatis: in dubio pectora noſtra labant.
Et vir abeſt nobis: & tu ſine conjuge dormis:
Inq; vicem tua me, te mea forma capit.
Et longæ noctes: & jam ſermone coïmus:
Et tu (me miſeram!) blandus, & una domus.
Et peream, ſi non invitent omnia culpam:
Neſcio quo tardor ſed tamen ipſa metu.
Quod malè perſuades, utinam bene cogere poſſes!
Sic mea ruſticitas excutienda foret.
Utilis interdum eſt ipſis injuria paſſis:
Sic certè felix ipſa coacta forem.
Dum novus eſt, cœpto potiùs pugnemus amori:
Flamma recens parvâ ſparſa reſedit aquâ.
Certus in hoſpitibus non eſt amor: errat ut ipſi:
Cúmque nihil ſperes firmius eſſe, fugit.
Hypſipyle teſtis, teſtis [a] Minoïa virgo,
In non exhibitis utraque juncta toris.
Tu quoque dilectam multos infide per annos
Diceris Oenonen deſeruiſſe tuam.
Nec tamen ipſe negas: & nobis omnia dante
Quærere, ſi neſcis, maxima cura fuit.
Adde, quòd, ut cupias conſtans in amore manere,
Non potes: expedient jam tua vela Phryges.

* Creten ventis.

a) i. Ariadne.

Dum

Dum loqueris mecum, dum nox ſperata paratur,
Qui ferat in patriam jam tibi ventus erit.
Curſibus in mediis novitatis plena relinques
Gaudia: cum ventis noſter abibit amor.
An ſequar, ut ſuades, laudatáque Pergama viſam?
Pronurus & magni Laomedontis ero?
Non ità contemno volucris præconia famæ,
Ut probris terras impleat illa meis.
Quid de me poterit Sparte, quid Achaïa tota,
Quid gentes Aſiæ, quid tua Troja loqui?
Quid Priamus de me, Priami quid ſentiet uxor,
Tótq; tui fratres, Dardaniæq; nurus?
Tu quoque quî poteris fore me ſperare fidelem,
Et non exemplis anxius eſſe tuis?
Quicunque Iliacos intraverit advena portus,
Is tibi ſolliciti cauſa timoris erit.
Ipſe mihi quoties iratus, Adultera, dices;
Oblitus noſtro crimen ineſſe tuum?
Delicti fies idem reprenſor, & autor.
Terra, precor, vultus obruat antè meos.
At fruar Iliacis opibus, cultúque[a] beato, a) i. divitis
Donáque promiſſis uberiora feram:
Purpura nempe mihi pretioſáque texta dabuntur:
Congeſtóq; auri pondere dives ero.
Da veniam faſſæ: non ſunt tua munera tanti:
Neſcio quo tellus me tenet iſta modo.
Quis mihi, ſi lædar, Phrygiis ſuccurret in oris?
Unde petam fratris, unde parentis opem?
Omnia Medeæ fallax promiſit Iaſon:
Pulſa eſt Æſoniâ non minùs illa domo.
*Non erat Æëtes, ad quem deſpecta * veniret;* * redirent
Non Ipſea parens, Chalciopéque ſoror.
Tale nihil timeo. Sed nec Medea timebat.
Fallitur augurio ſpes bona ſæpe ſuo.
Omnibus invenies, quæ nunc jactantur in alto,
Navibus in portu lene fuiſſe fretum.
Fax quoque me terret, quam ſe peperiſſe cruentam
Ante diem partûs eſt tua viſa parens.

Et

a) i. Cassandræ. Enallage.

a Vatum timeo monitus, quos igne Pelasgo
Ilion arsurum prænonuisse ferunt.
Utq; favet Cytherea tibi, quia vicit, habétque
Parta per arbitrium bina trophæa tuum:
* vereor. Sic illas * timeo, quæ, si tua gloria vera est,
Judice te causam non tenuêre duæ.
Nec dubito quin, te si persequar, arma parentur:
Ibit per gladios (hei mihi!) uoster amor.
An fera Centauris indicere bella coëgit
b Atracis Æmonios Hippodamia viros;
Tu fore tam lentum justâ Menelaon in irâ,
Et geminos fratres, Tyndarëúmque putas?
Quòd bene te jactes, & fortia facta loquaris;
A verbis facies dissidet ista tuis.
Apta magis Veneri, quàm sunt tua corpora Martì.
Bella gerant fortes, tu Pari semper ama.
Hectora, quem landas, pro te pugnare jubeto:
c Militia est d operis c altera digna * tuis.
c Hîs ego, si saperem, paulóque audacior essem,
Uterer: utetur, siqua puella sapit.
Aut ego depósito faciam fortasse * pudore,
Et dabo * convictas tempore victa manus.
Quod petis, ut furtim præsentes ista loquamur;
Scimus, quid captes, colloquiúmque voces.
Sed nimiùm properas; & adhuc tua messis in herba est:
Hæc mora * sit voto forsan amica tuo.
f Hactenus arcanum, furtivæ conscia mentis
Littera, jam lasso pollice, sistat opus.
Cætera per socias Clymenen Æthrámque loquamur,
Quæ mihi sunt comites consiliúmque duæ.

b) i. Thessalica; ab Atrace Thessaliæ urbe, ex qua fuit Hippodamia.

c c) Scil. amoris. Nam, Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.

d) i. exercitiis & factis tuis.

* tui.

e) Scil. operis.

* timore.

* conjunctas.

* sit.

f) Ordo est, Littera hactenus conscia mentis furtivæ, sistat opus arcanum.

In decimam septimam Epistolam *Argumentum.*

Hellespontiacum mare septem tantùm stadiis, teste Plinio, Europam ab Asia dividens, Sestos in Europa, Herûs patriam, & Abydos in Asia, ex qua fuit Leander, adversas urbes habet. Cùm autem Leander Abydenus Sestiam puellam Herô miserè deperiret, per Hellespontum noctu ad eam natare consueverat. Sed maris tempestate in-

ver-

ercluſus, jam præteritis ſeptem diebus, ad amicam Herō, per audacem nautam eâ tempeſtate Seſton navigantem, hanc epiſtolam miſit. In qua primùm amorem ſuum firmum & ſtabilem eſſe oſtendit. Deinde queritur, quòd natandi facultas, ob ferventiſſimum maris æſtum, ſibi ſit ablata. Demum verò pollicetur, ſe brevì iturum: &, quanvìs mare non fuerit tranquillum, ſe tamen periculis potiùs commiſſurum, quàm illius jucundiſſimo conſpectu atque colloquio cariturum. Unde de eo ſic cecinit Martialis,

Cùm peteret dulces audax Leander amores,
Et feſſus tumidis jam premeretur aquis;
Sic miſer inſtantes affatus dicitur undas;
Parcite dum propero, mergite dum redeo.

Leander Heroni.

Mittit Abydenus, quam mallet ferre, ſalutem,
Si cadat unda maris, [a] *Seſta puella, tibi.*
Si mihi dii faciles & ſunt in amore ſecundi,
Invitis [b] *oculis hæc mea verba leges.*
Sed non ſunt faciles: nam cur mea vota morantur?
Currere me notâ non patiuntur aquâ?
Ipſa vides cœlum pice nigrius, & freta ventis
Turbida, pérque cavas vix adeunda rates.
Unus, & hic audax, à quo tibi littera noſtra
Redditur, à portu navita * *movit iter.*
Aſcenſurus eram, niſi quòd, dum vincula proræ
Solveret, in ſpeculis [c] *omnis Abydos erat.*
Non poteram celare meos, velut antè, parentes:
Quémque tegi volumus, non latuiſſet amor.
Protinus hæc ſcribens, Felix î littera, dixi:
Jam tibi formoſam porriget illa manum.
Forſitan admotis etiam tangêre labellis,
Rumpere dum niveo vincula dente volet.
Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,
Cætera cum charta dextra locuta mea eſt.
Ah quantò mallem, quàm ſcriberet, illa nataret,
Méque per aſſuetas ſedula ferret aquas!
Aptior illa quidem placido dare verbera ponto:
Eſt tamen & ſenſûs apta miniſtra mei.

a) Pro *Seſtia.*

b) *i.* Non libenter. Quia ſi me amas, malles me videre, quàm legere hanc meam epiſtolam: Juxta illud, (epiſt. 1.) *Nil mihi reſcribas: attamen ipſe veni.*

* Fecit.

c) *i.* Omnes Abydeni.

[a] *Septima*

Septima nox agitur, ſpacium mihi longius anno,
Sollicitum raucis * ut mare fervet aquis.
His ego ſi vidi mulcentem pectora ſomnum
Noctibus, inſani ſit mora longa freti.
Rupe ſedens aliquâ ſpecto tua littora triſtis:
Et, quò non poſſum corpore, mente feror.
Lumina quin etiam ſummâ vigilantia turre
Aut videt, aut acies noſtra videre putat.
Ter mihi depoſita eſt in ſicca veſtis arena:
Ter grave tentavi carpere nudus iter.
Obſtitit inceptis tumidum juvenilibus æquor;
Merſit & adverſis ora natantis aquis.
At [a] tu de rapidis immanſuetiſſime ventis,
Quid meum [b] certâ prælia [b] mente geris?
In me ſi neſcis, Borea, non æquora, ſævis:
Quid faceres, eſſet ni tibi notus amor?
Tam gelidus cùm ſis non te tamen improbe quondam
[c] Ignibus Actæis incaluiſſe negas.
Gaudia rapturo ſi quis tibi claudere vellet
Aëreos aditus, quo paterêre modo?
Parce, precor; facilémque move moderantiùs auram:
Imperet [d] Hippotades ſic tibi triſte nihil.
Vana peto, precibúſque meis obmurmurat ipſe:
Quáſque quatit, nullâ parte coërcet aquas.
Nunc daret audaces utinam mihi Dædalus alas,
Icarium quanvìs hîc propè littus adeſt!
Quicquid erit, patiar: liceat modò corpus in auras
Tollere, quod dubiâ ſæpe pependit aquâ.
Interea dum cuncta negant ventíque fretúmque,
Mente agito furti tempora prima mei.
Nox erat incipiens (namque eſt meminiſſe voluptas)
Cùm foribus patriis egrediebar amans.
Nec mora: depoſito pariter cum veſte timore,
Jactabam liquido brachia lenta mari.
Luna mihi tremulum lumen præbebat eunti,
Ut comes in noſtras officioſa vias.
Hanc ego ſuſpiciens, faveas ô candida, dixi:
Et ſubeant animo [e] Latmia [e] ſaxa tuo.

* quâd.

a) Ad Boream Apoſtr ophe.

b b) *i.* animo deliberato.

c) *i.* amore Orithyiæ Athenienſis.

d) *i.* Æolus nepos Hippotæ Trojani.

e) *i.* mons Latmius: ubi Lunam cum Endymione concubuiſſe, in fabulis eſt.

Non

Non ſinit Endymion te pectoris eſſe ſeveri:
Flecte, precor, vultus ad mea furta tuos.
Tu Dea mortalem cœlo delapſa petebas,
(Vera loqui liceat) quam ſequor, ipſa Dea eſt.
Neu referam mores cœleſti pectore dignos;
Forma niſi in veras non cadit illa Deas.
A Veneris facie non eſt prior ulla, tuâque:
Néve meis credas vocibus, ipſa vide.
** Quantò, cùm radiis fulges argentea puris,* * quantùm
Concedunt flammis ſydera cuncta tuis:
Tantò formoſis formoſior omnibus illa eſt.
Si dubitas, cæcum Cynthia lumen habes.
Hæc ego, vel certè non his diverſa locutus,
Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
Unda repercuſſæ radiabat imagine luxæ;
Et nitor in tacita nocte diurnus erat.
Nullâque vox unquam noſtras veniebat ad aures,
Præter dimotæ corpore murmur aquæ.
Alcyones ſolæ, memores Cæycis amati,
Neſcio quid viſæ ſunt mihi dulce queri.
Jámque fatigatis humero ſub utroque lacertis,
Fortiter in ſummas erigor altus aquas.
Ut procul aſpexi lumen, Meus ignis in illo eſt;
*Illa meum, dixi, littora * lumen habent.* * Numen
Et ſubitò laſſis vires redière lacertis:
Viſáque, quàm fuerat, mollior unda mihi.
Frigora nè poſſim gelidi ſentire profundi,
Qui calet in cupido pectore, præſtat amor.
Quò magis accedo, propioráque littora fiunt,
Quóque minus reſtat, plus libet ire mihi.
Cùm verò poſſum cerni quoque, protinus addis
Spectatrix animos, ut valeámque facis.
Tunc etiam nando dominæ placuiſſe labore;
Atque oculis jacto brachia noſtra tuis.
Te tua vix prohibet nutrix deſcendere in altum:
*Hoc * quoque enim vidi; nec mihi verba dabas.* * etenim vidi
Nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,
Nè fieret primâ pes tuus unus aquâ.

Excipis amplexu, feliciáque oscula jungis:
Oscula diis magnis trans mare digna peti.
Déque tuis demptos humeris mihi tradis amictus,
Et madidam siccas æquoris imbre comam.
Cætera nox, & nos, & turris conscia novit;
Quódque mibi monstrat per vada lumen iter.
Non magìs illius numerari gaudia noctis,
*[a] Hellespontiaci quàm maris *alga potest.*
Quò brevius spatium nobis ad furta dabatur,
Hoc magìs est cautum, nè foret illud iners.
Jámque fugaturâ [b] Tithoni [b] conjuge noctem,
Prævius auroræ Lucifer ortus erat:
Oscula congerimus proper ata sine ordine raptim,
Et querimur parvas noctibus esse moras.
*Atque ità * cunctatus, monitu nutricis amaro,*
Frigida desertâ littora turre peto.
Digredimur flentes: repetóque ego [c] virginis [c] æquor,
Respiciens dominam, dum licet, usquè meam.
Siqua fides vero est; veniens huc, esse natator;
Cùm redeo, videor naufragus esse mibi.
Hoc quoque si credis; ad te via prona videtur;
A te cùm redeo, clivus inertis aquæ.
Invitus patriam repeto, quis credere posset?
Invitus certè nunc moror urbe meâ.
Hei mibi! cur animis juncti, secernimur undis:
Unáque mens, tellus non habet una duos?
Vel tua me Sestos, vel te mea sumet Abydos:
Tam tua terra mihi, quàm tibi nostra placet.
Cur ego confundor, quoties confunditur æquor?
Cur mibi causa levis ventus obesse potest?
Jam nostros curvi nôrunt delphines amores,
Ignotum nec me piscibus esse reor.
Jam patet attritus solitarum limes aquarum,
Non aliter [d] multâ quàm via pressa rotâ.
Quòd mibi, non esset, nisi [e] sic [f] iterare, [g] querebar:
At nunc per ventos hoc quoque deesse queror.
Fluctibus immodicis [h] Athamantidos [h] æquora [i] cavent:
Vixque manet portu tuta carina suo.

a) Sic dicti ab Helle Phryxi sorore istic submersâ.
* Unda.
bb) .i. Aurorâ.
* contactus monitu, &c.
cc) .i. mare Hellespontiacum.
dd) Pro multis rotis.
e) .i. natando.
f) .i. iterum ad te venire.
g) scil. antè.
hh) .i. Pontus Helles, quæ fuit filia Athamantis.
i) .i. Spumescunt.

Hoc mare, cùm primùm de virgine nomina mersâ,
Quæ tenet, est factum, tale fuisse puto.
Est satis amissâ locus hic infamis ab Helle:
Utq; mihi pareat, nomine crimen habet.
Invideo Phryxo, quem per freta tristia tutum
Aurea lanigero vellere vexit ovis.
Nec tamen officium [a] pecoris, navísque requiro:
Dummodo, quas findam corpore, dentur aquæ.
Arte egeo nullâ: * detur modò copia nandi:
Idem navigium, navita, vector ero.
Nec sequar aut [b] Helicen, aut, quâ Tyrus utitur, [c] Arcton:
[d] Publica non curat [d] sydera noster amor.
[e] Andromeden alius spectet, clarámque [f] coronam,
Quæq; micat gelido [g] Parrhasis [g] ursa polo.
At mihi [h] quod Perseus, & cum Jove Liber amârunt,
Indicium dubiæ non placet esse viæ.
Est aliud lumen multò mihi certius istis,
Non erit in tenebris quo duce noster amor.
Hoc ego dum spectem, Colchos atque ultima ponti,
Quáque viam fecit [i] Thessala puppis, eam.
Et juvenem possim superare Palæmona nando:
Miráque [k] quem subitò reddidit herba Deum.
Sæpe per assiduos languent mea brachia motus:
Vixque per immensas fessa trahuntur aquas.
His ego cùm dixi, Pretium non vile laboris,
Jam dominæ vobis colla tenenda dabo:
Protinus illa valent, atque ad sua præmia tendunt,
Ut celer [l] Eleo carcere missus equus.
Ipse meos igitur servo, quibus uror, amores;
Téque magis cælo digna puella sequor.
Digna quidem cælo, sed adhuc tellure morare:
Aut dic, ad superos hinc mihi quà sit iter.
* Hìc es, & exiguùm misero contingis amanti:
Cúmq; meâ fiunt turbida mente freta.
Quid mihi, quòd lato non separor æquore, prodest?
Non minùs hæc vobis tam brevis obstat aqua.
Num malim, dubito, toto procul orbe remotus
Cum domina longè spem quoque habere meam.

a) .i. Arietis, quo vectus est Phryxus.
* fiat.
b) .i. Ursam majorem quam Græci inter navigandum observare solebant.
c) .i. Ursam minorem, quam Tyrii solebant observare.
dd) .i. Quibus omnes vulgò utuntur.
e) .i. stellam Andromedæ.
f) .i. stellam Ariadnes.
gg) .i. Arcadica Calisto: vel Ursa major.
h&c.) Significat Andromeden quam amavit Perseus, quæq; Minervæ beneficio inter astra collocata dicitur: Et Ariadnen quam amavit Bacchus: Et Calistô quam amavit Jupiter: de quibus antè.
i) .i. Argo.
k) Glaucum significat, in deum maris conversum.
l) .i. carceribus prope Elidem; ubi curulia certamina celebrari solebant.
* Hinc est quòd rarò misero.

Quò

Quò propiùs nunc es, flammâ propiore calesco?
Et res non semper, spes mihi semper adest.
Peuè manu quod amo, tanta est vicinia, tango:
Sæpe sed (heu!) lacrymas hoc mihi penè movet.
a Velle quid est aliud fugientia prendere poma?
Spémque sub refugi fluminis ore sequi?
Ergò ego te nunquam, nisi cùm volet unda, tenebo?
Et me felicem nulla videbit b hyems?
Cúmque minùs firmum nil sit, quàm ventus & unda;
In ventis & aqua spes mea semper erit?
Æstus adhuc tamen est, quid cùm mihi læserit æquor?
c Pleias, & Arctophylax, Oleniúmque pecus?
Aut ego non novi, quàm sim temerarius: aut me
In freta non cautus tunc quoque mittet amor.
Néve putes id me quod abest promittere tempus,
Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus æquor:
Ire per invitas experiemur aquas.
Aut mihi continget felix audacia salvo:
Aut mors solliciti finis amoris erit.
Optabo tamen, ut partes expellar in illas:
Et teneant portus naufraga membra tuos.
Flebis enim: tactúque meum dignabere corpus?
Et mortis, dices, huic ego causa fui.
Scilicet interitûs offenderis omine nostri?
Litteráque invisa est hac mea parte tibi.
Desine parte queri: sed, ut & mare finiat iram,
Accedant quæso fac tua vota meis.
d Pace e brevi nobis opus est, dum transferor istûc:
Cùm tua contigero littora, perstet hyems.
* Istîc est aptum nostræ navale carinæ,
Et meliùs nullâ stat mea puppis aquâ.
* Istîc me claudat Boreas, ubi dulce morari est:
Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero.
Nec faciam surdis convitia fluctibus ulla:
Triste nataturo nec querar esse fretum.
Me pariter venti teneant, teneríque lacerti:
Per causas istîc impediárque duas.

a) Alludit ad Tantali fabulam, de quo alibi, *Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat Tantalus*, &c.
b) *i.* Tempestas
c &c.) Pleiades ortu & occasu tempestates cient, sicut & Bootes & Capella.
d) *i.* tranquillitate maris.
e) *i.* exigui temporis.
* Illic.
* Illic.

Cùm patietur hyems, remis ego corporis utare
Lumen in aſpectu tu modò ſemper habe.
Interea pro me pernoctet epiſtola tecum:
Quam precor ut minimâ perſequar ipſe morâ.

In decimam octavam epiſtolam

Argumentum.

Non ſatis conſtat, cujus hæc ſit epiſtola cum præcedente duabúſque ſequentibus. Nam nec quæ legitur Leandri ad Heronem, nec quæ Herûs ad Leandrum, nec quæ Acontii ad Cydippen, nec quæ Cydippes ad Acontium, ab Ovidio unquam ſcriptas fuiſſe, aut à Sabino, ipſemet comprobat in ſecundo Elegiarum, ſic ſcribens ad Macrum,

Aut, quod Penelopes verbis reddatur Vlyſſi,
Scribimus, & lacrymas Phyllidis relictæ tuæ:
Quod Paris, & Macareus, & quod malè gratus Iaſon,
Hippolytique parens, Hippolytúſque legant: &c.

Reliqua ſtudioſis illîc legenda relinquimus: ſatis eſt admonuiſſe.

Hero acceptâ Leandri epiſtolâ reſpondet, id agens, ut ſe ardenter redamare ſignificet, & ad mutuos amplexus amatorem advocet. Deſidiam verò interdum accuſat, ut oſtendat, quàm ſincero & continuo amore ſemper amet. Aliquando in mare invehitur. Nonnunquam timet, nè ob aliam fuerit deſtituta. Verùm ſtatim amoris ſuſpicionem in amantium conſuetudinem, qui omnia timent, transferendo, conjecturam imminuit. Demum ſuadet, ut non niſi tranquillo freto ſe committat.

Hero Leandro.

QVam mihi miſiſti verbis, Leandre, ſalutem,
Vt poſſim miſſam rebus habere, veni.
Longa mora eſt nobis omnis, quæ gaudia differt.
Da veniam faſſæ: non patienter amo.
Vrimur igne pari: ſed ſum tibi viribus impar:
Fortius ingenium ſuſpicor eſſe viris.
Vt corpus teneris, ſic mens infirma puellis:
Deficiam, parvi temporis adde moram.
Vos modò venando, modò rus geniale colendo,
Ponitis in varia tempora longa morâ.

Aut fora vos retinent, aut unctæ dona palæstræ:
Flectitis aut fræno colla fugacis equi.
Nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis hamo:
Diluitur posito serior hora mero.
*His mihi * submotis, vel si minùs acriter urar,*
** Quod faciam, superest, præter amare, nihil.*
Quod superest facio, téque, ô mea sola voluptas,
Plùs quoque, quàm credi quod mihi possit, amo.
Aut ego cum chara de te nutrice susurro;
Quæq; tuum miror causa moretur iter:
Aut mare prospiciens, odioso concita vento
*Corripio verbis æquora * sæpe tuis:*
*Aut, ubi * sævitiam paulum gravis unda remisit,*
Posse quidem, sed te nolle venire, queror.
Dúmque queror, lacrymæ per amantia lumina manant:
Pollice quas tremulo conscia siccat anus.
Sæpe tui specto si sint in littore passus;
Impositas tanquam servet arena notas.
Utq; rogem de te, & scribam tibi; si quis Abydo
Venerit, aut, quæro, si quis Abydon eat.
Quid referam, quoties do vestibus oscula, quas tu
Hellespontiacâ [a] ponis iturus aquâ?
Sic ubi lux acta est, & noctis amicior hora
Exhibuit pulsâ sydera clara die;
Protinus in summa vigilantia lumina turre
*Ponimus, assuetæ signa * notámque viæ.*
Tortáque versato ducentes stamina fuso,
Fœmineâ tardas fallimus arte moras.
Quid loquar interea tam longo tempore, quæris?
Nil, nisi Leandri nomen, in ore meo est.
† Jámne putas exîsse domo mea gaudia, nutrix?
An vigilant omnes, & timet ille suos?
Jámne suas humeris illum deponere vestes;
Tingere jam [b] pingui [b] Pallade membra putas?
Annuit illa ferè; non nostra quòd oscula curet;
Sed movet obrepens somnus anile caput.
*Póstque moræ * nimium, jam certè navigat, inquam:*
Lentáque dimotis brachia jactat aquis.

Paucâ

* semotis.
* Quid faciam?
* penè.
* sevitiæ.
a) Pro *deponis*. Exuebat enim se, cùm erat nataturus: & relinquebat vestes apud Herô: quas dicit se sæpe osculari propter amorem ejus.
* notásque.
† Sunt verba Herûs ad nutricem.
bb) *i.* Oleo, cujus inventrix fuit Pallas.
* minimum.

Paucáque cùm [a] *tactâ perfeci ſtamina* [a] *terrâ,*
An medio poſſis quærimus eſſe freto.
Et modò proſpicimus: timidâ modò voce precamur,
Ut tibi det faciles [b] *utilis aura vias.*
Auribus interdum voces captamus, & omnem
Adventûs ſtrepitum credimus eſſe tui.
Sic ubi deceptæ pars eſt mihi maxima noctis
Acta, ſubit furtim lumina feſſa ſopor.
Forſitan invitus, mecum tamen, improbe, dormis:
Et quanvìs non vis ipſe venire, venis.
Nam modò te videor propè jam ſpectare natantem:
Brachia nunc humeris humida ferre meis:
Nunc dare, quæ ſoleo, madidis velamina membris:
Pectora nunc juncto noſtra fovere ſinu:
Multáque præterea linguâ reticenda modeſtâ;
Quæ feciſſe juvat, facta referre pudet.
Me miſeram! brevis eſt hæc, & non vera voluptas:
Nam tu cum ſomno ſemper abire ſoles.
Firmiùs ô cupidi tandem coëamus amantes:
** Nec careant verâ gaudia noſtra fide!*
Cur ego tot vidnas exegi frigida noctes?
Cur toties à me, lente natator, abes?
Eſt mare, confiteor, nondum tractabile nanti:
Nocte ſed heſternâ lenior aura fuit.
Cur ea præterita eſt? cur non ventura timebas?
*Tam bona cur periit, nec tibi * rapta via eſt?*
Protinus [c] *ut ſimilis detur tibi copia curſûs;*
[d] *Hôc melior certè,* [e] *quò prior, illa fuit.*
† *At citò mutata eſt jactati forma profundi.*
† *Tempore, cùm properas, ſæpe minore venis.*
Hîc (puto) [f] *deprenſus, nil quod quærereris, haberes:*
Méque tibi amplexo nulla noceret hyems.
Certè ego tunc ventos audirem læta ſonantes:
Et nunquam placidas eſſe precarer aquas.
Quid tamen evenit, cur ſis metuentior undæ?
Contemptúmque priùs, nunc vereare fretum?
Nam memini cùm te ſævum venientе mináxque
Non minùs, aut multò non minùs, æquor erat:

aa) Producendo fila uſque ad terram.
b) .i. ventus ſecundus.
* Nê.
* capta.
c) .i. quanvis.
d) .i. Tantô.
e) .i. quantô.
† Objectio.
† Reſponſio Herûs ad hanc objectionem.
f) .i. Tempeſtate detentus, nê poſſis redire.

Cùm tibi clamabam, Sic tu temerarius eſto,
Nè miſeræ [a] virtus ſit tua flenda mihi.
Unde novus timor hic? quóque illa audacia fugit?
Magnus ubi eſt ſpretis ille natator aquis?
Sis tamen hoc potiùs, quàm quod priùs eſſe ſolebas:
Et facias placidum per mare tutus iter.
Dummodo ſis idem: dum ſic, ut ſcribis, amemur,
Flammáque non fiat frigidus illa cinis.
Non ego tam ventos timeo mea vota morantes,
Quàm ſimilis vento nè tuus erret amor,
Et nè ſim tanti, ſuperéntque pericula cauſam,
Et videar merces eſſe labore minor.
Interdum metuo, [b] patriâ nè lædar, & impar
Dicar Abydeno Seſta puella viro.
Ferre tamen poſſum patientiùs omnia, quàm ſi
Otia neſcio quâ pellice captus agas.
In tua ſi veniant alieni colla lacerti,
Sítque novus noſtri finis amoris amor:
Ah potiùs peream, quàm crimine vulnerer iſto:
Fatáque ſint culpâ noſtra priora tuâ.
Nec, quia venturi dederis mihi ſigna doloris,
Hæc loquor, aut famâ ſollicitata novâ:
Omnia ſed vereor, (quis enim ſecurus amavit?)
Cogit & abſentes multa timere [c] locus.
Felices illas, ſua quas præſentia nôſſe
*Crimina vera * jubet, falſa timere vetat.*
Nos tam vana movet, quàm facta injuria fallit:
Incitat & [d] morſus error uterque pares.
O utinam venias: aut hic ventúſve, patérve,
Cauſáque ſit tantæ fœmina nulla moræ!
Quòd ſi quam ſciero, moriar, mihi crede, doleudo.
Jamdudum peccas, ſi mea fata petis.
Sed neque peccabis: fruſtráque ego terreor iſtis:
Quóque minùs venias, invida pugnat hyems.
Me miſeram, quanto plangúntur littora fluctu!
** Ut latet obſcurâ condita nube dies!*
*Forſitan ad * pontum [f] mater pia venerit Helles,*
Merſáque [g] roratis nata fleatur aquis:

a) *i.* Animoſitas: vel natandi audacia.

b) *i.* nè noceat mihi patriæ humilitas.

c) *ſcil.* remotus

d) *i.* curas vel cruciatus.

e) Et. Portum.

f) *i.* Nephele, Iaris Nympha.

g) *i.* effuſis.

* Nè non ſim.

* juvat, *i.* adjuvat.

Aut mare ab inviſo privignæ nomine dictum
Vexat in æquoream verſa [a] *noverca Deam.*
Non favet, ut nunc eſt, teneris locus iſte puellis:
Hac Helle periit, hac ego lædar aquâ.
At tibi flammarum memori, Neptune, tuarum,
Nullus erat ventis impediendus amor.
* *Sed neque Amymone, nec laudatiſſima forma*
[b] *Criminis eſt* [c] *Tyro fabula vana tui:*
Lucidáq; Alcyone, * [d] *Ceycéque, &* * *Alymone* [d] *nata,*
Et nondum nexis [e] *angue Meduſa comis:*
Flaváque Laodice, cælóque recepta [f] *Celæno,*
[g] *Et quarum memini nomina lecta mihi.*
Has certè, pluréſque canunt, Neptune, poëtæ
Molle latus lateri conſeruiſſe tuo.
Cur igitur toties vires expertus amoris,
Aſſuetum nobis turbine claudis iter?
Parce ferox: latóque mari tua prælia miſce:
[h] *Seducit* [i] *terras hæc brevis unda* [i] *duas.*
Te decet aut magnas magnum jactare carinas:
Aut etiam totis claſſibus eſſe trucem.
Turpe Deo pelagi juvenem terrere natantem:
[k] *Gloriáque eſt ſtagno quolibet iſta minor.*
Nobilis [l] *ille quidem eſt, & clarus origine; ſed non*
A tibi * *ſuſpecto duxit Ulyſſe genus.*
Da veniam, ſerváque duos: natat ille; ſed iiſdem
Corpus Leandri, * *ſpes mea, pendet aquis.*
Interea lumen (poſito nam ſcribimus illo)
* *Perſtrepit, & nobis proſpera ſigna dedit.*
Ecce merum nutrix fauſtos * *diſtillat in ignes:*
Cras erimus plures, inquit, & ipſa bibit.
Effice nos plures evicta per æquora * *lapſus,*
O penitus toto corde recepte mihi.
In tua caſtra redi, ſocii deſertor amoris:
Ponuntur * *medio cur mea membra toro?*
Quod timeas, non eſt: auſo Venus ipſa favebit:
Sternet & æquoreas æquore nata vias.
Ire libet medias ipſi mihi ſæpe per undas:
Sed ſolet hoc maribus tutius eſſe fretum.

a) *i.* Ino, Athamantis uxor, Helles noverca.

* Si *i.* Siquidem.
b) Stupri.
c) Formoſiſſima fuit puella, & à Neptuno compreſſa.
* Circéque.
* Antone.
d d) Quæ puellæ hæ fuerint, non ſatis conſtat.
e) *i.* anguibus.
f) Una fuit ex Pleiadibus.
g) *Scil.* aliæ.

h) *i.* ſeparat.
i i) *i.* Aſiam & Europam.

k &c.) Senſus eſt, *Iſta gloria*, quam quæris in hoc brevi mari turbando, *eſt minor quolibet ſtagno, i.* eſt minor quàm gloria, quam quodlibet ſtagnum turbando poſsis habere.
l) *i.* Leander.
* Deſpecto.
* Et ſpes mea.
* Stertuit. *Sed potius*, Sternuit.
* inſtillat.
* Vectus.

* Viduo.

Nam cur hoc vectis Phryxo Phryxíque sorore,
Sola dedit vastis fœmina nomen aquis?
Forsitan ad reditum metuis nè robora desint,
** Ac nequeas gemini ferre laboris onus.*
** At nos diversi medium coëamus in æquor:*
Obviáque in summis oscula demus aquis.
Atque ità quisque suas iterum redeamus ad urbes:
Exiguum, sed plus quàm nihil, illud erit.
Vel pudor hic utinam, qui nos clàm cogit amare;
Vel timidus famæ cedere vellet amor.
Nunc malè res junctæ, calor & reverentia, pugnant:
Quid sequar in dubio est: hæc decet, ille juvat.
Ut semel intravit Colchos Pagasæus Iason,
Impositam celeri [a] Phasida puppe tulit:
Ut semel [b] Idæus Lacedæmona venit [b] adulter,
Cum præda rediit protinus ille sua.
Tu quàm sæpe petis quod amas, tam sæpe relinquis:
Et, quoties grave sit puppibus ire, natas.
Sic tamen, ô juvenis tumidarum victor aquarum,
Sic facito spernas, ut vereare, fretum.
*Arte laboratæ * merguntur in æquore puppes:*
Tu tua plus remis brachia posse putas?
Quod cupis, hoc nautæ metuunt, Leandre, natare:
[c] Exitus hic fractis puppibus esse solet.
Me miseram! cupio non persuadere, quod hortor:
Sísque, precor, monitis fortior ipse meis.
Dummodo pervenias, excussáque sæpe per undas
Injicias humeris brachia lassa meis.
Sed mihi, cæruleas quoties obvertor ad undas,
** Nescio quod pavidum pectora frigus habent.*
Nec minùs hesternæ confundor imagine noctis,
Quanvis est sacris illa [d] piata meis.
Namque sub aurora, jam dormitante lucernâ,
Tempore quo cerni somnia vera solent,
Stamina de digitis cecidêre sopore remissis:
Colláque pulvino nostra ferenda dedi.
Hîc ego ventosas nantem delphina per undas
Cernere non dubiâ sum mihi visa fide.

* Aut.

* Aut.

a) *i.* Medeam, à Phasíde Colchorum fluvio.

b b) *i.* Paris Trojanus; ab Ida monte Phrygiæ.

* vincuntur ab

c) *Scil.* natandi per mare curbatum.

* *Nescio quid pavidum frigore pectus habet.*

d) *i.* expiata; Solebant enim somniantes, ad tristia sua somnia expianda, hostias aliquas diis sacrificare.

Qua

*Quem postquam bibulis * injecit fluctus arenis,*
Unda simul miserum vitáque deseruit.
Quicquid id est, timeo: nec tu mea somnia ride:
Nec nisi tranquillo brachia crede mari.
Si tibi non parcis, dilectæ parce puellæ:
Quæ nunquam, nisi te sospite, sospes erit.
Spes tamen est [a] fractis [b] vicinæ [b] pacis in undis:
*Tu placidas * tuto pectore finde vias.*
Interea, quoniam nanti freta pervia non sunt,
Leniat invisas littera missa moras.

* illisit.

a) J. ventis agitatis.
b b) J. Proximæ tranquillitatis.
* toto.

In decimam nonam Epistolam

Argumentum.

Profectus ad sacra Dianæ Acontius, quæ in Delo, insula maris Ægæi omnium Cycladum clarissima, ex frequenti virginum conventu celebrabantur, in amorem visę Cydippes puellæ nobilis excaluit. Sed cùm illā ob generis imparitatē non auderet in suum amorē solicitare, novā cōmentus fraudē, in pulcherrimo pomo scripsit duos hosce versus,

Juro tibi sanè per mystica sacra Dianæ,
Me tibi venturam comitem, sponsámque futuram.

Atque illud ad pedes puellæ projecit: quæ fraudis insciа, cùm imprudens legeret, visa est se uxorem Acontio paciscі. Nam quæ ante Deos in templo Deliæ Dianæ dicerentur, rata esse debere, lex erat. Cùm autem paulò pòst pater, hujusce rei inscius, illam alii desponderet, subitâ febre correpta est. Quare hac epistolâ Acontius conatur persuadere, hunc morbum à Diana immissum esse, eò quòd non impleverit, quæ Deā præsente promiserat. Nè verò dubitet iterum decipi, ab ea exorditur parte, quâ maximè hæsitare poterat. Adducit deinde eum in odium, cui desponsata fuerat; cùm dicat omnem ægritudinē accidere illius causâ.

Acontius Cydippæ.

* *Accipe Cydippe despecti nomen Acontî,*
Illius, in pomo qui tibi verba dedit.

* Hi versus inter nothos recensentur.

Pone metum: nihil hìc iterum jurabis amanti:
Promissam satis est te semel esse mihi.
Perlege: discedat sic corpore languor ab isto;
*Qui meus est, ullâ [a] parte * dolente, dolor.*
Quid pudor ora subit? nam, sicut in æde Dianæ,
Suspicor ingenuas erubuisse genas.
Conjugium, pactámque fidem, non crimina posco:
Debitus ut conjux, non ut adulter, amo.

a) Scil. tui.
* dolere.

Verba licet repetas, quæ [a] *demptus ab arbore fœtus*
Pertulit ad castas me jaciente manus:
Invenies illîc id te * *spondere, quod opto,*
† *Ni tibi cum verbis excidit illa fides.*
Id metui, * *ut divæ diffusa est ira: decebat*
Te potiùs, virgo, quam meminisse [b] *Deam.*
Nunc quoque idem timeo: sed idem tamen acriùs illud
Assumpsit vires: auctáque flamma morâ est.
Quique fuit nunquam parvus, vel tempore longo
Ex spe, quam dederas tu mihi, crescit amor.
Spem mihi tu dederas: meus hic tibi * *credidit ardor:*
Non potes hoc factum teste negare Deâ.
† *Me tibi nupturam, felix eat omen, Aconti,*
Juro, quam colimus, Numina magna Deæ.
[c] *Adfuit: & præsens ut erat, tua verba notavit:*
Et visa est [d] *motâ dicta* [c] *tulisse* [d] *comâ.*
Deceptam dicas nostrâ te fraude licebit,
Dum fraudis nostræ causa feratur amor.
Fraus mea quid petiit, nisi * *ut tibi jungerer unî?*
Id me, [f] *quod quereris,* [g] *conciliare potest.*
Non ego naturâ, nec sum tam callidus usu:
Solertem tu me, crede, puella facis.
Te mihi compositis, si quid tamen egimus arte,
Astrinxit verbis ingeniosus amor.
Dictatis ab eo feci [h] *sponsalia verbis:*
[i] *Consultóque fui juris amore vafer.*
Sit fraus huic facto nomen, dicárque dolosus:
Si tamen est, quod ames velle tenere, dolus.
En iterum scribo, mittóque rogantia verba:
Altera fraus hæc est, * *quodque queraris habes.*
Si noceo, quòd amo: fateor, sine fine nocebo:
Téque petam; caveas tu licèt, ipse petam.
Per gladios alii * *placitas rapuêre puellas:*
Scripta mihi cautè littera crimen erit.
Dii faciant, possim plures imponere nodos:
Ut tua sit nullâ libera parte fides!
Mille modi restant: clivo sudamus in uno:
Ardor inexpertum nil sinet esse meus.

Sit

[a]) Periphrasis pomi.

* jurâsse.

† Hic versus cum sequenti in plerisque libris non extant.

* divæ.

[b]) .i. Dianam; quæ memor illius promissionis quam non præstas, immittit tibi morbum.

* Creditur.

† Etiam hi duo versus sequentes in plerisque libris non extant; & pro adulterinis habentur meritó.

[c]) Scil. Dea.

[d] d) .i. capite moto, in signum consentientis.

[e]) .i. accepisse.

* quo.

[f]) .i. de quo quereris.

[g]) Scil. tibi.

[h]) .i. solennia verba nuptiarum.

[i] &c.) in consilium adhibito amore, sui juris peritus.

* quóque.

* Rigidas.

a Sit dubium poſsíſne capi; captabere certé:
Exitus in diis eſt; ſed capiêre tamen.
* Ut partem effugias, non omnia retia falles:
Quæ tibi, quàm credis, plura tetendit amor.
Si non proficient artes, veniemus ad arma:
Inq; tui cupido rapta ferêre ſinu.
Non ſum, qui ſoleam Paridis reprehendere factum:
Nec quenquam, qui b vir, poſſet ut c eſſe, b fuit.
d Nos quoque: ſed taceo. Mors hujus pœna rapinæ
e Ut ſit, erit, quàm te non habuiſſe, minor.
* Si tu eſſes formoſa minùs, peterêre modeſtè:
Audaces facie cogimur eſſe tuâ.
Tu facis hoc, oculíque tui, quibus ignea cedunt
Sydera: qui flammæ cauſa fuêre meæ.
Hoc faciunt flavi crines, & eburnea cervix,
Quæq; precor veniant in mea colla manus:
Et decor, & vultus ſine ruſticitate pudentes,
Et, f Thetidis quales vix reor eſſe, pedes.
Cætera ſi poſſem laudare, beatior eſſem:
Nec dubito, g totum quin * tua pars ſit opus.
Hac ego compulſus, non eſt mirabile, formâ,
Si pignus volui vocis habere tuæ.
Denique dum captam tu te cogare fateri;
Inſidiis eſto capta puella meis.
Invidiam patiar: paſſo ſua præmia dentur:
Cur ſuus à tanto crimine fructus abeſt?
Heſionem Telamon, Briſeida cepit Achilles:
Utraque victorem nempe ſecuta * virum.
Quamlibèt accuſes, & ſis irata, licebit;
Iratâ liceat dum mihi poſſe frui.
Idem qui facimus, factam tenuabimus iram:
Sit modò placandæ copia parva tui.
Ante tuos flentem liceat conſiſtere vultus:
Et liceat lacrymis addere verba meis:
Utq; ſolent famuli, cùm verba ſæva verentur,
h Tendere ſubmiſſas * i ſub tua crura manus.
Ignoras tua jura: voca: cur arguor abſens?
Jamdudum dominæ more venire jube.

a) .i. Etiamſi ſit dubium.
* Et.
b b) .i. fortis fuit.
c) Scil. vir .i. maritus. Vir hoc in loco ſumitur ambiguè.
d) Scil. rapiemus. Aposiopeſis.
e) .i. quanvis.
* Aut eſſes.
f) Quæ ab Homero (Il. 1.) dicitur ἀργυρόπεζα, .i. argenteos pedes habens.
g &c.) .i. quia totum opus corporis tui ſit tale, quales ſunt partes quæ apparent.
* Tibi.
* Suum.
h) Sabauditus liceat.
* ſub.
i) .i. ad tua genua.

Ipſa

Ipsa meos scindas licèt imperiosa capillos,
Oráque sint digitis livida * *nostra tuis:*
Omnia perpetiar; tantùm fortasse timebo,
Corpore lædatur nè manus ista meo.
Sed neque compedibus, nec me compesce catenis:
Servabor firmo vinctus amore tui.
Cùm bene se, quantúmque volet, satiaverit ira;
Ipsa tibi dices, Quàm patienter amat!
Ipsa tibi dices, cùm videris omnia ferre;
Tam bene qui servit, serviat iste mihi.
Cur reus infelix absens agor? & mea, cùm sit
Optima, non ullo causa tuente perit?
Hoc, quod amor jussit, scriptum, est injuria nostra:
Quod de me solùm nempe queraris, habes.
Non meruit falli mecum quoque Delia: si non
Vis mihi promissum reddere, redde Deæ.
Affuit, & vidit, cùm tu decepta rubebas:
Et vocem memori condidit aure tuam.
[a] *Omnia re careant: nihil est violentius illâ,*
Cùm sua, quæ nolit, numina læsa videt.
Testis erit Calydonis [b] *aper: nam scimus ut illo*
Sit magìs in natum sæva reperta [c] *parens.*
Testis & Actæon, quondam [d] *fera creditus* [e] *illis,*
Ipse dedit letho cum quibus antè feras.
[f] *Quæ? superba parens, saxo per corpus oborto,*
Nunc quoque [g] *Mygdoniâ flebilis astat humo.*
Hei mihi, Cydippe, timeo tibi dicere verum,
Nè videar causâ falsa monere meâ.
Dicendum tamen est: hoc est, mihi crede, quòd ægra
Ipso nubendi tempore sæpe jaces.
Consulit ipsa tibi: neu sis perjura laborat:
Et salvam salvâ te cupit esse fide.
Indè fit, ut, quoties * *existere perfida tentas,*
Peccatum toties [h] *corrigat illa tuum.*
Parce movere feros animosæ virginis arcus:
Mitis adhuc fieri, si patiare, potest.
Parce, precor, teneros corrumpere febribus artus:
Servetur facies ista fruenda mihi.

Ser-

* facta.

a) *i.* Omnia sint falsa; vel, Sim falsus vates.

b) Quem nimirum Diana Oeneo irata ad Calydonios agros vastandos immisit.

c) *i.* Althea, quæ filium suum Meleagrum, torre in quo ejus vita fataliter conflictebat in ignem injecto, interemit.

d) *i.* cervus.

e) *Scil.* canibus.

f) Nioben significat, quæ ob fœcunditatem suam insolens, Latonam, quòd duos tantùm filios peperisset, aspernata est. Quare Diana omnes Niobes liberos sagittis transfixit: ipsámque in saxum transformavit.

g) Regio est minoris Asiæ, quæ & Bithynia dicitur.

* Obsistere *al.* insistere.

h) Efficiendo ut gravius ægrotes.

Serventur vultus ad noſtra incendia nati:
Quique ſubeſt niveo * lenis in ore rubor.
Hoſtibus &, ſi quis nè fias noſtra repugnat,
Sic ſit, ut invalidâ te ſolet eſſe mihi.
Torqueor ex æquo, vel te nubente, vel ægrâ:
Dicere nec poſſum, [a] quid minùs eſſe velim.
Maceror interdum, quòd ſim tibi cauſa doloris:
Téque meâ lædi calliditate puto.
Inq; caput noſtrum dominæ perjuria quæſo
Eveniant: pœnâ tuta ſit illa meâ.
Nè tamen ignorem quid agas, ad limina crebrò
Anxius huc illuc diſſimulanter eo.
Subſequor ancillam furtim, famulúmque, requirens,
Profuerint ſomni quid tibi, quídve cibi.
Me miſerum, quòd non medicorum juſſa miniſtro,
* Aſtringóque manus, inſidéoque toro!
Et rurſus miſerum, quòd me procul indè removi!
[b] Quem minimè vellem, forſitan alter adeſt.
Ille manus iſtas * aſtringit, & aſſidet ægræ,
Inviſus ſuperis, cum ſuperíſque mihi.
Dúmque ſuo tentat [c] ſalientem pollice [c] venam,
Candida [d] per [d] cauſam brachia ſæpe tenet.
Contrectátque ſinus, & forſitan oſcula jungit:
Officio merces plenior iſta ſuo eſt.
[e] Quis tibi permiſit noſtras * decerpere meſſes?
Ad ſpes alterius quis tibi fecit iter?
Iſte ſinus meus eſt: mea turpiter oſcula ſumis:
A mihi promiſſo corpore tolle manus.
Improbe, tolle manus: quam tangis, noſtra futura eſt:
Poſtmodo ſi facies iſtud, adulter eris.
Elige de vacuis, quam non ſibi * vendicet alter:
Si neſcis, dominum res habet iſta ſuum.
Nec mihi credideris: recitetur formula pacti:
Neu falſam dicas eſſe, * face ipſa legat.
Alterius thalamo (tibi nos, tibi dicimus) exi:
Quid facis hîc? exi: non vacat iſte torus.
Nam quòd habes & tu [f] humani verba altera pacti,
Non erit idcirco par tua cauſa meæ.

* lævis.

a) i. utrum horum.

* Effingóque. Sicut in 5. Faſt. *Sæpe manus ægras manibus fingebat amicis.*

b) Illum ſuſpicatur cui Cydippe erat nuptura.

* effingit.

c c) i. Arteriam.

d d) i. hoc prætextu, ſcil. tentandi venam ſalientem.

e) Apoſtrophe ad illum cui Cydippe erat nuptura.

* præcerpere.

* vindicet.

* Fac illa.

f &c.) Annuit deſponſationem paternam.

Hæc

a) *Scil.* Pater ipse.

Hæc mihi se pepigit, pater hanc tibi: a primus ab illa;
Sed propior certè, quàm pater, ipsa sibi est.
Promisit pater hanc, hæc adjuravit amanti:
Ille homines, hæc est testificata Deam.
Hic metuit mendax, sed & hæc perjura vocari:
Num dubitas hic sit major, an ille metus?
Denique ut amborum conferre pericula possis,
Respice ad eventus: hæc b *cubat, ille valet.*
Nos quoque dissimili certamina mente subimus:
Nec spes par nobis, nec timor c *æquus adest.*
Tu petis ex tuto: gravior mihi morte repulsa est:
Idq; ego jam, quod tu forsan amabis, amo.
Si tibi justitiæ, si recti cura fuisset;
Cedere debueras iquibus ipse meis.
Nunc quoniam ferus hic pro causa pugnat iniqua,
d *Ad quid Cydippe littera nostra redit?*
Hic facit ut jaceas, & sis suspecta Dianæ:
Hunc tu, si sapias, limen adire vetes.
Hoc faciente subis tam sæva pericula vitæ.
Atque utinam pro te, qui movet illa, cadat!
Quem si repulleris, nec, quem Dea damnat, amâris;
Et tu continuò, certè ego salvus ero.
Siste metum virgo: stabili potière salute:
Fac modò polliciti e *conscia templa colas.*
f NON *bove mactato cœlestia numina gaudent:*
Sed, quæ præstanda est & sine teste, fide.
Ut valeant, aliæ ferrum patiuntur & ignes:
Fert aliis tristem succus amarus opem.
Nil opus est istis: tantùm perjuria vita;
Téque simul serva, méque datámque fidem.
Præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ:
Exciderant animo fœdera * *lecta tuo.*
Admonita es modò voce meâ, modò g *casibus istis,*
Quos quoties tentas fallere, ferre soles.
His quoque vitatis, in partu nempe rogabis,
Ut tibi Luciferas afferat h *illa manus.*
Audiet hæc: repetens quæ sunt audita, requiret
Ipsa, tibi de quo conjuge partus eat.

b) *Scil.* In lecto, & febri laborans.

c) *i.* Æqualis. Catachrestice.

d) *i.* In quem usum.

ee) *i.* Deam juris jurandi tui conscium.

f) Gnome apophantica.

* Nostra

g) *i.* adversâ valetudine.

h) *i.* Diana, quæ & Lucina dicta est, & parturientibus præest.

Pro-

romittes votum; scit te promittere falsò:
Jurabis; scit te fallere posse deos.
Non agitur de me: [a] curâ majore laboro;
Anxia sunt [b] vitæ pectora nostra tuæ.
Cur modò te [c]* dubii pavidam flevêre parentes,
Ignaros culpæ quos facis esse tuæ?
Et cur ignorant? matri licet omnia narres:
Nil tua Cydippe facta ruboris habent.
Ordine fac referas, ut sis mihi cognita primùm,
Sacra pharetratæ dum facis ipsa Deæ.
Ut te conspectâ, subitò, si fortè notâsti,
Restiterim fixis in tua membra [d] genis.
Et, te dum nimiùm miror, nota certa [e] furoris,
Decidcrint humero pallia lapsa meo.
Postmodo, nescio quâ, venisse volubile malum,
Verba ferens doctis insidiosa notis.
Quod quia sit lectum sanctâ præsente Dianâ,
Esse tuam vinctam numine teste fidem.
Nè tamen ignoret scripti sententia quæ sit,
Lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
Dube, precor, dicet, cui te bona numina jungunt:
Quem fore jurâsti, sit gener ille mihi.
Quisquis is est, placeat: quoniam placet antè Dianæ.
Talis erit mater, si modò mater erit.
Et tamen & quærat quis sim, qualisque: Videto:
Invenies * nobis [f] consuluisse deam.
Insula [g] Coryciis quondam celeberrima Nymphis,
Cingitur Ægæo, nomine Cæa, mari:
Hæc mihi patria est: nec, si generosa probâris
Nomina, despectis arguor ortus avis.
Sat & opes nobis: sunt & sine crimine mores:
Amplius útque nihil, me tibi jungit amor.
Appeteres talem vel non jurata maritum:
Juratæ vel non talis habendus erat.
Nec tibi me in somnis jaculatrix scribere Phœbe,
Hæc tibi me vigilans scribere jussit Amor.
Quibus [h] alterius mihi jam nocuêre sagittæ:
Alterius noceant nè tibi tela, cave.

a &c.) .i. angor majore curâ, quàm de me.
b) .i. causâ vitæ tuæ. Græca constructio.
c) .i. de tua salute ancipites.
* dubiam pavidi.
d) .i. oculis.
e) .i. Amoris insani.
* vobis.
f) .i. prospexisse.
g) ità dictis à Corycio, antro in Parnasso Musis sacrato. Unde Ovidius, Metam. 1. cùm Deucalion & Pyrrha Parnassum conscendunt, *Coryciadas Nymphas, & numina montis adorant.*
h) .i. Amoris, sive Cupidinis.
i) .i. Dianæ.

Juncta

Functa salus nostra est: miserere meique tuique.
Quid dubitas unam ferre duobus opem?
Quod si contigerit: cùm jam [a] *data signa sonabunt,*
Tinctáque votivo sanguine Delos erit;
Aurea ponetur mali felicis imago;
Causáque versiculis scripta duobus erit:
Effigie pomi testatur Acontius hujus,
Quæ fuerint in eo scripta, fuisse rata.
Longior [b] *infirmum nè lasset epistola* [b] *corpus,*
[c] *Clausáque consueto sit tibi fine: Vale.*

a) Tubarum sonitu convocabantur ad sacra Dianæ.

bb) .i. te ægrotantem.

c &c.) .i. Et ut epistola clausa sit consueto fine.

In vicesimam epistolam

Argumentum.

Cùm accepisset Cydippe, hanc sibi febrem Dianæ indignatione contigisse, in Acontii vota contra paternam voluntatem condescendere maluit, quàm diutiùs torqueri. Imprimis respondet, se non ausam fuisse epistolam ipsi clarâ voce exprimere, nè, ut in pomo, iterum juraret. Deinde narrando, qualiter insidiosum illud pomum accepit, in ipsum Acontium invehitur. Verùm illud non de silentio prætereundum, in hac epistola addidisse aliquem quicquid sequitur post illum versiculum,

Quos vereor paucos nè velit esse mihi.

Quanquam non id solum, sed & tota epistola adulterina videatur: cùm nusquam constet, ut jam diximus, Ovidium vel Sabinum scripsisse epistolas Leandri, Heronis, Acontii, Cydippes. Quas si Ovidius composuisset, nè suo laude re privaretur, certè meminisset, sicut de reliquis. Si de Sabino contendas, videas, quæso, si bene cum Sabini stylo conveniant.

Cydippe Acontio.

Pertimui: scriptúmque tuum sine murmure legi:
Juraret nè quos inscia lingua deos.
Et puto captâsses iterum; nisi, ut ipse fateris,
Promissam scires me satìs esse semel.
Nec lectura fui: sed, si tibi dura fuissem,
Aucta foret sævæ forsitan ira Deæ.
Omnia cùm faciam, cùm dem pia thura Dianæ:
Illa tamen [a] *justâ plùs tibi parte favet.*

a &c.) .i. plùs æquo tuetur partes tuas.

Vtq; cupis credi, memori te vindicat trâ:
[a] *Talis* [b] *in Hippolyto vix fuit illa ſuo.*
At meliùs virgo faviſſet virginis annis:
† *Quos vereor paucos nè velit eſſe mihi.*
Languor enim cauſis non apparentibus hæret:
Adjuvor & nullâ [c] *feſſa medentis ope.*
Quàm tibi nunc gracilem vix hæc reſcribere, quámque
Pallida vix cubito membra levare putas?
Nunc timor accedit, nè quis, niſi conſcia nutrix,
[d] *Colloquii nobis ſentiat eſſe* [d] *vices.*
Ante fores ſedet hæc: quid agámq; rogantibus [e] *inter,*
Ut poſſim tutò ſcribere, Dormit, ait.
Mox ubi ſecreti longè cauſa optima ſomnus
Credibilis tardâ deſinit eſſe morâ,
Jámque venire videt, quos non admittere durum eſt;
Excreat, & fictâ dat mihi ſigna notâ.
Sicut eram, properans verba imperfecta relinquo:
Et tegitur trepido littera [f] *cauta ſinu.*
Indè meos digitos iterum repetita fatigat:
Quantus * *ſis nobis, aſpicis ipſe, labor.*
[g] *Quæ, peream, ſi dignus eras, (ut vera loquamur:)*
Sed melior juſto, quámque mereris, ero.
Ergò te propter toties incerta ſalutis,
[h] *Commentis pœnas dóque, dedíque tuis.*
Hæc nobis, formæ te laudatore ſuperbæ,
Contingit merces: & placuiſſe nocet.
Si tibi deformis, quod mallem, viſa fuiſſem;
Culpatum nullâ corpus egeret ope.
Nunc laudata gemo: nunc me [i] *certamine veſtro*
Proditis: & proprio vulnero ipſa bono.
Dum neque tu cedis, nec ſe putat ille ſecundum:
Tu votis obſtas illius, ille tuis:
Ipſa velut navis jactor, quam certus in altum
Propellit Boreas, [k] *æſtus & unda refert.*
Jámque [l] *dies charis* [l] *optata parentibus inſtat,*
Immodicus pariter corporis ardor ineſt.
Et mihi conjugii tempus [m] *crudelis ad ipſum*
[m] *Perſephone noſtras pulſat* [n] *acerba fores.*

a) *i.* tam propitia.
b) Pro *in Hippolytum*: more veterum. Æſculapius, à Diana exoratus, Hippolytum ab equis ſuis interfectum priſtinæ incolumitati reſtituit.
† Qui poſt hunc ſequuntur verſus, non extant in antiquis libris.
c) *i.* Vi morbi defatigata, atque exhauſta.
d) *i.* vicisſitudines colloquii per mutuas literas.
ee) pro interrogantibus. Tmeſis.
f) *i.* cui cavetur. Accipitur paſsivè.
* ſit.
g &c.) Oratio verbis deficiens: cujus hic eſt ſenſus, *Quæ ſi dignus eras* ut tuâ cauſâ ſuſtineam, *peream.*
h) *i.* Dolis & impoſturis.
i) *i.* Dum uterque veſtrûm magnâ me ambit contentione.
k) *i.* undæ recurſus.
l l) *i.* Dies nuptialis.
m m) *i.* ipſa mors.
n) Pro *acerbi.*

Jam

Jam pudet: & timeo, quanvis mihi conſcia non ſim,
[a] Offenſos videar nè meruiſſe Deos.
Accidere hoc aliquis caſu contendit: & alter
Acceptum ſuperis [b] hunc negat eſſe virum.
Néve mihi credas in te quoque dicere famam,
Facta veneficiis pars putat iſta meis.
Cauſa latet, mala noſtra patent: vos pace movetis
Aſpera ſummotâ prælia; plector ego.
Dicam nunc; ſolitóque tibi nè deſpice more:
Quid facies odio, ſic ubi amore noces?
Si lædis quod amas; hoſtem ſapienter amabis.
Me, precor, ut ſerves, perdere velle velis.
Aut tibi jam nulla eſt ſperatæ cura puellæ,
Quam ferus [c] indignâ [c] labe perire ſinis:
Aut, Dea ſi fruſtra pro me tibi ſæva rogatur,
Quid mihi te jactas? gratia nulla tua eſt.
Elige quid fingas: non vis placare Dianam;
Immemor es noſtri: non potes; illa tui eſt.
Vel nunquam mallem, vel non mihi tempore in illo
Eſſet in Ægæis cognita Delos aquis.
Tunc mea difficili deducta eſt æquore navis,
Et fuit ad cœptas hora ſiniſtra vias.
Quo pede proceſſi? quo me pede [d] limine movi?
Picta meæ tetigi quo pede texta ratis?
Bis tamen adverſo redierunt carbaſa vento:
[e] Mentior ab demens; ille ſecundus erat:
Ille ſecundus erat, qui me referebat euntem;
Quique parùm felix impediebat iter.
Atque utinam conſtans contra mea vela fuiſſet!
Sed ſtultum eſt venti de levitate queri.
Mota loci famâ properabam viſere Delon:
Et facere [f] ignavâ puppe videbar iter.
Quàm ſæpe, ut tardis, feci convitia remis!
*Queſtáque ſum * vento lintea parca dari!*
Et jam tranſieram Myconen, jam Tenon, & Andron
Iuſq; meis oculis [g] candida Delos erat.
Quam procul ut vidi, Quid me fugis, inſula, dixi?
[h] Laberis in magno nunquid, ut antè, mari?

a &c.) .i. Nè videar deos offendiſſe.
b) ſcil. Cui parantur nuptiæ.
c) .i. Febre.
d) .i. Domo egreſſa ſum? Synecdoche.
e) More amantium mentem variat.
f) .i. tardâ. Metaphora.
* dare.
g) videtur ad nomen alludere Significat enim Δῆλος manifeſtum, vel clarum: qualia, quæ candida ſunt, eſſe ſolent.
h) .i. Sub undis fluitas: unde & πλωτὴ dicta eſt. Delos autem appellatur, quòd repentè ſe oſtenderit è mari emerſa. Δηλόω enim ſignificat oſtendo: unde Δῆλος manifeſtus, ut antea dictum eſt.

Inſtiteram terræ, cùm jam propè luce peracta
[a] Demere purpureis Sol juga vellet equis.
Quos idem ſolitos poſtquam revocavit ad ortus,
Comuntur noſtræ, matre jubente, comæ.
Ipſa dedit gemmas digitis, & crinibus aurum:
Et veſtes humeris induit ipſa meis.
Protinus egreſſæ, ſuperis, quibus inſula ſacra eſt,
Flava ſalutatis thura merúmque damus.
Dúmque parens aras votivo ſanguine tingit,
Feſtáque fumoſis ingerit exta focis;
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes;
Erramúſque vago per loca ſacra pede.
Et modò porticibus ſpatior, modò munera regum
Miror, & in cunctis ſtantia [b] ſigna locis.
Miror & innumeris ſtructam de cornibus [c] aram,
Et de qua pariens [d] arbore nixa Dea eſt,
Et quæ præterea (neque enim memínive, libétve
Quicquid ibi vidi dicere) Delos habet.
Forſitan hæc ſpectans à te ſpectabar, Aconti:
Viſáque ſimplicitas eſt mea poſſe capi.
In templum redeo gradibus ſublime Dianæ:
Tutior hoc ecquis debuit eſſe locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali:
Hei mihi! juravi nunc quoque penè tibi.
Suſtulit hoc nutrix: miratáq;, Perlege, dixit.
Inſidias legi, magne poëta, tuas.
Nomine conjugii dicto, confuſa pudore
Senſi me totis erubuiſſe genis.
Luminá; in gremio veluti defixa tenebam;
Lumina propoſiti facta miniſtra tui.
Improbe, quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta eſt?
Quídve vir elusâ virgine laudis habes?
Non ego conſtiteram ſumptâ [e] peltata ſecure,
Qualis in Iliaco [f] Penthesilea ſolo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro,
Sicut ab Hippolyta, præda relata tibi eſt.
Verba quid exultas tua ſi mihi verba dederunt,
Súnq; parùm prudens capta puella dolis?

a &c.) Periphraſis eſt veſpertini temporis.

b) .i. effigies, ſeu ſtatuas deorum.

c) Intelligit Apollinis aram in Delo, quam κερατῶνα appellat Plutarchus.

d) Palmamintelligit: cui innixa Latona Apollinem & Dianam peperit.

e) .i. Peltâ armata. Fuit autem pelta ſcutum, quo peculiariter Amazones utebant ur

f) Quæ fuit Amazonum regina: primáque (ut ait Plinius) ſecurim invenit: cúmque Trojanis opem ferret, ab Achille occiſa eſt.

Cydippen pomum, pomum Schœneïda cepit:
Tu nunc Hippomenes scilicet alter eris.
At fuerat melius, si te [a] *puer iste tenebat,*
Quem tu nescio quas dicis habere faces,
More bonis solito spem non corrumpere fraude.
Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur, me cùm peteres, ea non profitenda putabas,
Propter quæ nobis ipse petendus eras?
Cogere cur potius quàm persuadere volebas,
Si poteram auditâ conditione capi?
Quid tibi nunc prodest jurandi formula juris,
Linguáque præsentem testificata Deam?
[b] *Quæ jurat, mens est: vil conjuravimus illâ:*
Illa fidem dictis addere sola potest.
Consilium, prudéns que animi sententia jurat:
[c] *Et, nisi judicii, vincula nulla valent.*
Si tibi conjugium volui promittere nostrum,
Exige polliciti debita jura tori:
Sed si nil dedimus, præter sine pectore vocem,
Verba suis frustra viribus orba tenes.
Non ego juravi, legi jurantia verba:
Vir mihi non isto more legendus * *eras.*
Decipe sic alias: succedat epistola pomo.
Si valet hoc, magnas divitis aufer opes;
Fac jurent reges sua se tibi regna daturos,
Sitque tuum, toto quicquid in orbe placet.
Major es hac ipsâ multò (mihi crede) Dianâ,
Si tua tam præsens littera numen habet.
Cùm tamen hæc dixi, cùm me tibi firma negavi,
Cùm bene promissi causa peracta mei est,
Confiteor, timeo sævæ Latoïdos iram:
Et corpus lædi suspicor indè meum.
Nam quare, quoties [d] *socialia* [d] *sacra parantur,*
Nupturæ toties languida membra cadunt?
[e] *Ter* [f] *mihi jam venien* [f] *positas Hymenæus* [f] *ad aures*
Fugit, & è thalami limine terga dedit.
Vixque manu [g] *pigrâ toties infusa resurgunt*
Lumina: [h] *vix moto corripit igne faces.*

a) .i. Cupido: quem, ut virgo, ignorare se fingit.

b) Cic. 3. Offic. *Juravi linguâ, mentem injuratam gero.*

c &c.) .i. Non valet juramentum quod temere & imprudenter profertur, ad quod judicium & voluntas animi non accedit.

* Eris.

dd) .i. Nuptiæ.

e &c.) Prosopopœia venientis & refugientis Hymenæi.

fff).i. ad me decumbentem.

g) .i. Defatigatâ toties accendendo, ac subindè resuscitando lumina extincta.

h &c.) Pro, *vix corripit ignem motâ face.* Hypallage.

Sæpe coronatis stillant unguenta capillis,
Et trahitur multo splendida palla croco:
Cùm tetigit limen, lacrymas mortísque timorem
Cernit, & à cultu multa remota suo:
Projicit ipse suas [a] deductâ fronte coronas,
[b] Spissáque de nitidis tergit [b] amoma comis:
Et pudet in tristi lætum consurgere turba;
Quique erat in palla, transit in ora rubor.
At mihi (væ miseræ!) torrentur febribus artus:
Et gravius justo pallia pondus habent.
Nostráque plorantes video super ora parentes:
Et face pro thalami fax mihi mortis adest.
Parce laboranti pictâ Dea læta pharetrâ:
Dáque salutiferam jam mihi [d] fratris opem.
Turpe tibi est, illum causas depellere lethi,
Te contrà titulum mortis habere meæ.
Numquid in umbroso cùm velles fonte lavari,
[c] Imprudens vultus ad tua labra tuli?
Præteriine tuas de tot cœlestibus aras?
Atque tua est [g] nostrâ soreta [g] parente parens?
Nil ego peccavi, nisi quòd perjuria legi,
Inq; parùm fausto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem,
Thura feras: prosint, quæ nocuêre manus.
Ur, quæ succenset, quòd adhuc tibi pacta puella
Non tua sit, fieri nè tua possit, agit?
Omnia de vivo tibi sunt speranda: quid aufert
Sæva mihi vitam, spem tibi diva mei?
Nec tu credideris illum, cui destinor uxor,
Ægra superpositâ membra fovere manu.
Assidet ille quidem, quantùm permittitur ipsi:
Sed meminit nostrum virginis esse torum.
Et quoque nescio quid de me sensisse videtur:
Nam lacrymæ causâ sæpe latente cadunt.
Minùs audacter blanditur; & oscula rara
Accipit; & timido me vocat ore suam.
Nec miror sensisse, notis cùm prodar apertis:
In * lævum versor, cùm venit ille, latus:

a) i. Demissâ, & tristi.
bb) ex quibus corona spissa erat. Intelligit autem florem amomi, unde corona conserta erat.
c) Apostrophe ad Dianam.
d) i. Apollinis fratris tui.
e) Sicut Actæon.
f) Quod Oeneus fecit.
gg) Sicut à Niobe.
* Dextrum.

Nec loquor, & tecto simulatur lumine somnus:
Captantem tactus ejicióque manum.
Ingemit, & tacito suspirat pectore: méque
Offensam, quanvis non mereatur, habet.
[a] *Si mihi, quòd gaudes, & te juvat ista voluptas,*
Si mihi, quòd sensus sum tibi fassa meos,
Si mihi lingua foret; tu nostrâ justiùs irâ,
Qui mihi tendebas retia, dignus eras.
Scribis, ut invalidum liceat tibi visere corpus;
Es procul à nobis, & tamen indè noces.
Mirabar quare tibi nomen Acontius esset.
Quod faciat longè vulnus, [b] *acumen habes.*
Certè ego convalui nondum de vulnere tali,
Ut jaculo scriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc venias? sanè miserabile corpus,
Ingenii videas bina [c] *trophæa tui.*
Concidimus macie: color est sine sanguine, qualem
In pomo [c] *refero* [c] *mente fuisse tuo.*
Candida nec mixto sublucent ora rubore:
Forma [d] *novi talis* [d] *marmoris esse solet.*
[f] *Argenti color est inter convivia talis,*
Quod tactum gelidæ frigore pallet aquæ.
Si me nunc videas, visam priùs esse negabis:
Arte nec est, dices, ista petenda meâ.
Promissíque fidem, nè sim tibi vincta, remittes:
Et cupies illud non meminisse Deam.
Forsitan & facies jurem ut contraria rursus:
Quæq; legam, mittes altera verba mihi.
Sed tamen aspiceres vellem, prout ipse rogabas;
Et discas sponsæ languida membra tuæ:
Durius & ferro cùm sit tibi pectus, Aconti,
Tu veniam [g] *nostris* [g] *vocibus ipse petas.*
Nè tamen ignores, ope quâ revalescere possim
Quæritur [h] *à Delphis fata canente Deo.*
† *Et quoque nescio* * *quam nunc, ut vaga fama susurrat*
Neglectam queritur [k] *testis habere fidem.*
Hoc Deus & vates, hoc & mea [l] *carmina dicunt.*
[m] *At desunt voto carmina nulla tuo,*

a &c.) Oratio ob defectum verborum admodum obscura, & Ovidianæ dissimillima.
b) ἀκόντιον significat jaculum: quod à longè vulnerat.
c) Alterum, *scil.* quòd me scripto decepisti: alterum, quòd nunc tuâ causâ morbo torqueor.
cc) .*i.* Recordor.
dd) .*i.* marmoris nuper politi, aut secti.
f) .*i.* Poculorum argenteorum.
gg) .*i.* meis verbis, *vel* meo nomine.
h &c.) .*i.* Ab Apolline Delphico, *seu* ab oraculo Apollinis Delphici.
† Hi quatuor versus sequentes satìs impediti sunt & inexplicabiles.
* quantum nunc vaga.
k) Forsan refertur ad Apollinem: quasi ejus testimonium de Cydippe datum, nullam fidem apud parentes puellæ habeat.
l Forsan intelligit oracula Cydippæ ab Apolline data.
m &c.) .*i.* At tu habes oracula ità ut cupis.

Und

Unde tibi favor hic? niſi quòd nova fortè reperta eſt
Quæ capiat magnos littera lecta Deos.
Téque tenente Deos, numen ſequor ipſa Deorum,
Dóque libens victas in tua vota manus.
Faſſáque ſum matri deceptæ fœdera linguæ:
Lumina fixa tenet plena pudoris humo.
[a] *Cætera cura tua eſt. Plus hoc quoq; virgine factum,*
Non timuit tecum quòd mea charta loqui.
Jam ſatìs invalidos calamo laſſavimus [b] *artus,*
Et manus officium longius ægra negat.
Quid, niſi quòd cupio me jam conjungere tecum,
Reſtat ut aſcribat littera noſtra? Vale.

a) *i.* Tuæ curæ mando, ut videas quo pacto tibi has nuptias conficias.
b) *i.* Articulos.

In viceſimam primam Epiſtolam *Argumentum.*

Tradunt Suidas & Ælianus Græci ſcriptores, duas hoc nomine Sappho extitiſſe: quarum altera Erexia, poëtria percelebris, quæ Alcæi, & Pittaci, atque Tarquinii Priſci tempore claruit, quę etiam plectrum prima adinvenit. Huic nonnulli carmen Lyricum tribuunt. Altera Mitylenæa longè junior, quæ pſaltria & meretrix fuit. Scripſit multa & præclara apud Græcos poëmata, adeò ut decima Muſa dicta ſit. Quare autem in Phaonis amorem inciderit, Plinius herbæ tribuit, lib. 23. Sed Baptiſta Egnatius, vir noſtræ tempeſtatis linguæ Græcæ atque Latinæ ſtudioſiſſimus, hanc fabulam ab eodem è Græco in Latinum nuper traductam recitat. Ælianus, omnimodæ hiſtoriæ lib. 12. deſcribit pulcherrimum mortalium omnium Phaonem à Venere olim lactucis occultatum: eſſe verò & alios, aliter qui ſcripſerint; fuiſſe Phaonem ex eorum hominum genere, qui trajiciendis ultro citróque viatoribus navigiolis impenſiorem dantes operam, victum ſibi diurnum quæritarent. Acceſſiſſe tandem & Venerem, quæ ſe ut in alteram tranſportaret ripam, nullâ interim promiſsâ ſtipe, rogaret. Quod cùm ille libentiùs effeciſſet, neſcius, quam transveheret, Deam eſſe: tum verò à Venere longè pretioſius accepiſſe munus, quàm ſi vel ampliſſimum manu pretium exegiſſet. Alabaſtrum namque cùm accepiſſet unguine quodam plenum, quo ſemel perunctus, formoſiſſimus repente mortalium cunctorum apparuit; mulieres omnes Lesbias in ejus exarſiſſe cupidinem; præ cæteris verò impatientiſſimè atque ardentiſſimè à Sappho adamatum. Hæc ille. Cùm verò Phaon in Siciliam fortè diſceſſiſſet,

Sappho amoris ignibus incensa, & nè ab illo sperneretur timens, etiam capitis periculò furorem lenire statuit, demisso in mare corpore ex Leucade Epiri promontorio. Sed antequam illùc accedat, per inconstantiam muliebrem tentans quod desperaverat, hac Epistolâ eum advocare studet, faciens absenti invidiam suæ conditionis, & calamitatis, quam omnibus incommodis miserabilem ostendit. Denique omnes misericordiæ angulos excurrit, nec aliquid, quod moveat, prætermittit. Nulla autem in Epistola mitiores ac lasciviores amoris affectus, quàm in ista expressit Ovidius, eò quòd supra muliebrem conditionem in amores arserit Sappho: cùm non modò virum perditè amaverit, sed aliarum quoque mulierum tribas fuerit, id est, insultando illas fricaret. Unde ab Horatio *mascula Sappho* vocata est. Multi tamen putant hanc esse Sapphô, quam divinus Plato *sapientem* vocat. De ea autem sic cecinit Antipater Sidonius:

Dulcia Mnemosyne demirans carmina Sapphûs,
Quæsivit decima Pieris unde foret.

Ausonius:

Lesbia Pieriis Sappho soror addita Musis:
Εἰμ' ἄυτη λυεικῶν ἀονίδων δεκάτη.

Papinius:

Stesichorúsque ferox, saltúsque ingressa viriles,
Non formidatâ temeraria Leucade Sappho.

Horatius:

Vivúntque commissi calores
Æoliæ fidibus puellæ.

Sappho Phaoni.

*Nunquid ubi aspecta est studiosæ littera dextræ,
Protinus est oculis cognita nostra tuis?
An, nisi legisses autoris nomina Sapphûs,
Hoc breve nescires unde moveretur opus?
Forsitan & quare mea sint alterna requiris
Carmina, cùm lyricis sim magis apta modis.*

Flen-

* Ecquid ut. a) i. Doctæ.

Flendus amor meus est: * elegeïa flebile carmen:
Non facit ad lacrymas [a] barbitos ulla meas.
Uror ut, indomitis ignem exercentibus Euris,
Fertilis accensis messibus ardet ager.
Arva Phaon celebrat [b] diversa [c] Typhoïdos Ætnæ:
Me calor Ætnæo non minor igne tenet.
Nec mihi, dispositis quæ jungam carmina nervis,
Proveniunt; vacuæ carmina mentis opus.
* Nec mihi Pierides subeunt, Dryadésve puellæ,
Nec me Lesbiadum cætera turba juvat.
Vilis * Amythone, vilis mihi candida Cydno:
Non oculis grata est Atthis, ut antè, meis:
Atque aliæ centum, quas * hîc sine crimine amavi.
Improbe, multarum quod fuit, unus habes.
Est in te facies, sunt apti lusibus anni.
O facies oculis insidiosa meis!
Sume fidem & pharetram; fies manifestus Apollo:
Accedant capiti cornua; Bacchus eris.
Et Phœbus Daphnen, & [d] Gnosida Bacchus amavit:
Nec nôrat Lyricos illa, vel illa modos.
At mihi Pegasides blandissima carmina dictant:
Jam canitur toto nomen in orbe meum.
Nec plùs [e] Alcæus, consors patriæq; lyræq;,
Laudis habet: quanvìs grandiùs ille sonet.
Si mihi difficilis formam natura negavit;
Ingenio formæ damna rependo meæ.
* Sum brevis; at nomen, quod terras impleat omne;
Est mihi: mensuram nominis ipsa fero.
Candida si non sum, placuit Cepheïa Perseo
Andromede, patriæ fusca colore suæ.
Et [f] variis albæ junguntur sæpe columbæ:
Et niger à [g] viridi turtur amatur [g] ave.
Si, nisi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua est; nulla futura tua est.
At mea cùm legeres, etiam formosa videbar:
Unam jurabas usquè decere loqui.
Cantabam: memini (meminerunt omnia amantes)
Oscula cantanti tu mihi rapta dabas.

* elegi quoque.

a) *i.* Ullum carmen lyricum.

b) *i.* remota, & procul posita.

c) *i.* Cui subjectus est Typhoeus gigas.

* De varia lectione hujus versûs consule Bertmannum.

* Anactorie.

* non.

d) *i.* Ariadnen.

e) Alcæus poëta lyricus Mitylenæus.

* *Nec me despicias, si sum tibi corpore parva,*
Mensuramque brevis nominis ipsa fero.

f) *i.* varietate colorum distinctis.

g g) à psittaco nam *turtures & psittaci, pavones & columbæ, merula & turdi, aves amicæ inter se*, ut ait Plinius.

Hæc quoque laudabas; omníque à parte placebam;
Sed tunc præcipuè, cùm fit amoris opus.
Tunc te plùs solito lascivia nostra juvabat,
*Crebráque mobilitas, aptáque verba * joco.*
** Et quòd, ubi amborum fuerat confusa voluptas,*
Plurimus in lasso corpore languor erat.
Nunc tibi Sicelides veniunt nova præda puellæ:
Quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse volo.
** Nec vos erronem tellure [a] admittite nostrum*
*[b] Nisiades matres, * Nisiadésque nurus.*
Nec vos decipiant blandæ mendacia linguæ:
Quæ dicit vobis, dixerat antè mihi.
Tu quoque quæ montes celebras [c] Erycina Sicanos,
(Nam tua sum) vati consule diva tuæ.
An gravis inceptum peragit fortuna tenorem?
Et manet in cursu semper acerba suo?
Sex mihi natales ierant; cùm lecta parentis
Ante diem lacrymas ossa [d] bibêre meas.
Arsit inops [e] frater victus meretricis amore:
Mixtáque cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops, agili peragit freta cærula remo:
Quásque malè amisit, nunc [f] malè quærit opes.
Me quoque, quòd monui bene multa fideliter, odit:
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tanquam desint, quæ me sine fine fatigent,
Accumulat curas [g] filia parva meas.
Ultima tu nostris accedis causa querelis.
Non agitur vento nostra carina suo.
Ecce jacent collo sparsi sine lege capilli:
Nec premit articulos lucida gemma meos.
Veste tegor vili: nullum est in crinibus aurum:
*Non Arabum noster * dona capillus olet.*
Cui colar infelix? aut cui placuisse laborem?
Ille mei cultûs unicus autor abest.
Molle meum levibus cor est violabile telis,
Et semper causa est, cur ego semper amem.
Sive [h] nascenti legem dixêre sorores,
Et data sunt vitæ fila severa meæ;

Sive

* loco.

* Atque ubi jam amborum.

* O vos erronem tellure remittite nostrum.
a) .i. recipite.
b) .i. Megarenses: à Niso Megarensium rege.
* Sicelidésque.
c) .i. Venus: ab Eryce Siciliæ monte.

d &c.) .i. madefacta sunt meis lacrymis.
e) .i. Charaxus: qui Rhodopes amore captus, ejus causâ opes suas omnes dissipavit.
f) piraticam exercendo.

g) .i. Cleis.

* rore.

h) .i. Parcæ.

Sive abeunt ſtudia in mores, artéſque magiſtras;
Ingenium nobis molle Thalia dedit.
Quid mirum, ſi me primæ lanuginis ætas
Abſtulit, atque anni, quos vir amare poteſt? a) a) .i. In amorem pertraxit.
Hunc nè pro Cephalo raperes Aurora timebam.
Et faceres: ſed te prima rapina tenet.
Hunc ſi conſpiciat, quæ conſpicit omnia, Phœbe;
Juſſus erit ſomnos continuare Phaon. b) b) Alludit ad Endymionem à Luna ſopitum.
Hunc Venus in cœlum curru vexiſſet eburno: c) c) Ebur Veneri, ſicut argentum Lunæ dedicatum eſt.
Sed videt & Marti poſſe placere ſuo.
O nec adhuc juvenis, nec jam puer! utilis ætas!
O decus, atque ævi gloria magna tui!
Huc ades, iuque ſinus formoſe relabere noſtros:
Non ut ames oro, verùm ut amare ſinas.
Scribimus; & lacrymis oculi rorantur obortis:
Aſpice, quàm ſit in d hoc multa litura d loco. d d) .i. hac parte epiſtolæ.
Si tam certus eras hinc ire, modeſtiùs iſſes,
** Et modò dixiſſes, Lesbi puella, vale.* * Si mihi diciſſes.
*Non tecum lacrymas, non oſcula * ſumma tuliſti:* * noſtra.
Denique non timui, quod dolitura fui.
Nil de te mecum eſt, niſi tantùm injuria: nec te
** Admonuit, quanvis pignus amantis habes.* * Admoneat quod tu munus amantis habes.
Non mandata dedi: neque enim mandata dediſſem
Ulla, niſi ut nolles immemor eſſe mei.
Per tibi qui nunquam longè diſcedit amorem,
Pérque novem juro numina noſtra Deas;
Quum mihi neſcio quis, Fugiunt tua gaudia, dixit;
Nec me flere diu, nec potuiſſe loqui.
*Et lacrymæ deerant oculis, & * verba palato:* * lingua.
Aſtrictum gelido frigore pectus erat.
*Poſtquam ſe dolor imminuit, * nec pectora plangi,* * nec pectora plangi;
Nec pudnit raptis exululare comis.
Non aliter quàm ſi nati pia mater adempti
Portet ad extructos e corpus e inane rogos. e e) .i. Cadaver animæ expers.
Gaudet, & è noſtro f creſcit mœrore Charaxus f) .i. exhilaratur, vel ſumit animos.
Frater; & ante oculos itque redítque meos.
Utq; pudenda mei videatur cauſa doloris;
Quid dolet hæc certè filia vivit, ait.

Non

Non veniunt in idem pudor atque amor: omne videbat
Vulgus: eram lacero [a] *pectus* [a] *aperta sinu.*
Tu mihi cura Phaon: te somnia nostra reducunt;
Somnia formoso candidiora die.
Illîc te invenio, quanquam regionibus absis:
Sed non longa satìs gaudia somnus habet.
Sæpe tuos nostrâ cervice onerare lacertos,
Sæpe tuæ videor supposuisse meos.
Oscula cognosco: quæ tu committere linguæ,
Aptáque consueras accipere, apta dare.
Blandior interdum: veríque simillima verba
Eloquor: & [b] vigilant sensibus ora meis.
** Ulteriora pudet narrare: sed omnia fiunt:*
Et juvat, & sine te non licet esse mihi.
At cùm se Titan ostendit, & omnia secum;
Tam citò me somnos destituisse queror.
Antra nemúsque peto, tanquam nemus antráq; prosint:
Conscia deliciis illa fuêre meis.
Illùc mentis inops, ut quam furialis [c] *Erictho*
Impulit, in collo crine jacente feror.
Antra vident oculi scabro [d] *pendentia topho,*
Quæ mihi [e] *Mygdonii marmoris instar erant.*
Invenio sylvam, quæ sæpe cubilia nobis
Præbuit, & f multâ texit opaca f comâ:
*Sed non invenio * dominum sylvæq;, meúmque.*
Vile solum locus est: dos erat ille loci.
Cognovi pressas noti mihi cæspitis herbas:
De nostro curvum pondere gramen erat.
Incubui; tetigíque locum quâ parte fuisti:
Grata priùs lacrymas combibit herba meas:
Quin etiam rami positis lugere videntur
Frondibus: & nullæ dulce queruntur aves.
*Sola virum g non ulta g * piè mœstissima mater*
Concinit Ismarium [h] *Daulias* [h] *ales Ityn.*
*Ales Ityn, Sappho * desertos cantat amores:*
*Hactenus; * ut mediâ cætera nocte silent.*
Est nitidus, vitróque magìs perlucidus amnis,
Fons sacer: hunc multi numen habere putant:

Quem

a a) .i. habens pectus apertum. Synecdoche.

b) .i. Vigilare videntur.
* Ulterius pudet hîc narrare.

c) Quæ fuit Thessaliæ venefica, sive maga. Sed hîc Ovidius pro quavis venefica posuisse videtur, speciē pro genere usurpando.
d) .i. Fornicata, vel arcuata.
e) .i. Phrygii.
f f) .i. multis frondibus.
* sylvæ dominúmque meúmque.

g g) .i. impiè.
* priùs.
h h) .i. Progne in lusciniam conversa.
* miseros decantat.
* Et.

Quem supra ramos extendit aquatica lotos,
[a] Una [a] nemus: tenero cæspite terra viret.
Hic ego quum lassos posuissem flebilis artus,
* Constitit ante oculos Naïas unaneos:
Constitit & dixit, * Quoniam nonignibus æquis
Ureris, [b] Ambracia est terra tenda tibi.
Phœbus ab excelso, quantum patet, aspicit æquor:
Actæum populi, Leucadiúmque vocant.
Hinc se Deucalion Pyrrhæ succensus amore
Misit, & illæso corpore prosit aquas.
Nec mora: * versus amor fuit lentissima mersi
Pectora: Deucalion ignelevatus erat.
Hanc legem locus ille tenet. Pete protinus altam
Leucada: nec saxo defuisse time.
Ut monuit, cum voce abit. Ego territa surgo;
Nec [c] gravidæ lacrymas continuêre [c] genæ.
Ibimus, ô [d] * nymphæ, consistratáque saxa petemus:
Sit procul insano victus amore timor.
Quicquid erit, melius quàm nunc erit. Aura subito:
Et mea non magnum corpora pondus habent.
[e] Tu quoque mollis Amor pennas suppone cadenti:
Nè sim Leucadii mortua crimen aquæ.
Indè chelyn Phœb communia munera ponam:
Et sub ea versis unus & alter erit.
Grata lyram posuit tibi, Phœbe, [f] poëtria Sappho:
Convenit illa mihi, convenit illa tibi.
Cur * tamen Actiacas miseram me mittis ad oras,
Cùm profugum possis ipse referre pedem?
Tu mihi Leucadiâ potes esse salubrior undâ:
Et formæ meritis tu mihi Phœbus eris.
An potes, ô scopulis undâque ferocior illâ,
Si moriar, titulum mortis habere meæ?
Ah quantò meliùs jungi mea pectora tecum
Quàm poterant saxis præcipitanda dari!
Hæc sunt illa Phaon, quæ tu laudare solebas,
Visáque sunt toties ingeniosa tibi.
Nunc vellem facunda forem: dolor artibus obstat:
Ingeniúmque meis substitit omne malis.

a a) .i. Arbor illa sola instar nemoris est.
* Formosus puer est visus adesse mihi.
* Quid nunc.
b) Urbs in Epiro; hanc Augustus Nicopolim nominavit.
* jussu amans tetigit letissima Pyrrhæ.
c c) .i. Oculi rorantes.
d) Apostrophe ad Naiadem.
* nymphæ.
e) Ad Cupidinem Apostrophe.
f) .i. Poëtica sive studiis poeticis dedita.
* nunc.

Non

Non mihi respondent veteres in carmina vires:
Plectra dolor tacent, muta dolore lyra est.
Lesbides [a] *æquoræ nupturáq; nupturáque proles,*
Lesbides [b] *Æoliâ nomina dicta lyrâ,*
Lesbides infamem quæ me fecistis amatæ;
Desinite ad citharas turba venire meas.
Abstulit omne Phaon, quod vobis antè placebat:
Me miseram, dixi quàm modò penè, Meus!
Efficite ut redeat, vate quoque vestra redibit:
Ingenio vires ille dat, ille rapit.
Ecquid ago precibus? pecúsne agreste movetur?
An riget? & Zephyri verba caduca ferunt?
Qui mea verba ferunt, verum tua vela referrent:
Hoc te, si saperes, lente, decebat opus.
Sive redi, puppíque tuæ volva paramus
Munera: quid laceras pectora nostra morâ?
Solve ratem: Venus orta mari dare præstat * *amanti;*
Aura dabit cursum: tu modò solve ratem.
Ipse gubernabit residens in puppe Cupido:
Ipse dabit tenerâ vela legétque manu.
Sive juvat longè fugisse [c] *Pelasgida Sapphô:*
(Non tamen invenies, cur ego ligna fugâ)
Hoc saltem miseræ crudelis epistola dicat,
Ut mihi * *Leucadiæ fata petantur* * *aquæ.*

a) i. insulares.

b) i. Lesbiâ. Nam Lesbos insula Æolicarum urbium est metropolis.

* eunti.

c) i. Lesbiam.

* O.

** Leucadiâ aquâ.

FINIS.

AULI SABINI POETÆ EPISTOLÆ tres, ad *Ovidianas* Epistolas *responsoriæ.*

In primam SABINI epistolam *Argumentum.*

Aulus Sabinus, imperante Octavio, atq; Ovidii temporibus, claruit. Ad Trisenam amicam Elegiarum librum dedit, Fastorum inchoatos reliquit. Scripsit etiam epistolas, quibus Ulysses Penelopæ, Hippolytus Phædræ, Æneas Didoni, Demophoon Phyllidi, Iason Hypsipylæ, Phaon Sapphoni respondent. Quæ omnes, præter has tres, quas nunc præ manibus habemus, seculorum ignaviâ perierunt. Ulysses, lectâ Penelopes epistolâ, respondet, occurrens ad omnia, quæ illa objectaverat. Narrat insuper varios labores, quos omnes mirâ fortitudine toleraverat. Demum à Tiresia vate & Pallade de futuris certior factus, in Ithacam patriam sub mendici habitu se brevi venturum prædicit. Quod cùm feciſſet, in propria domo incognitus, à procis amatoribus Penelopes ignominiosa quædam perpessus est. Verùm à Telemacho filio & duobus subulcis adjutus, gravi pugnâ eos omnes interemit. Tandem à Telegono filio, quem ex Circe genuerat, immisso in eum letifero telo, occisus est.

JUL. CÆS. SCALIG. *Poet.* lib. 6. cap. 7.

Tres epistolæ, Ulyssis, Demophoontis, Paridis ad Oenonẽ, sanè parvi sunt momenti: quas propterea qui negant Sabini esse, si Sabinus quantus fuerit nesciunt, quonam pacto negare audeant? non meminêre illo quoque seculo extitisse Marsos, Suffenos, Volusios, Bavios, Mevios, Anseres. Cassii quoque Parmensis scripta minùs accurata fuisse prodiderunt.

Ulysses Penelopæ.

PErtulit ad miserum tandem tua casus Ulyssem
Penelope chartis verba notata piis.
Agnovi charámq; manum, gemmámq; fideles:
Solamen longis illa fuêre malis.

Arguis

Arguis ut lentum: mallem quoque forsitan esse,
Quàm tibi quæq; tuli dicere, quæq; feram.
Non hoc objecit mihi Gracia, cùm mea fictus
Detinuit patrio littore vela furor.
Sed, thalamis nec velle tuis, nec posse carere:
Causáque fingendæ tu mihi mentis eras.
Nil tibi rescribam curas, properémque venire:
Dum propero, adversi vela tulêre Noti.
Non me Troja tenet Graiis odiosa puellis:
Jam cinis, & tantùm flebile Troja solum.
Deiphobúsque jacet, jacet Asius, & jacet Hector:
Et quicunque tui causa timoris erant.
Evasi & Thracum cæso duce prælia Rheso,
In mea captivis castra revectus equis.
Tutus & è media Phrygiæ Tritonidos arce
-a Fatalis a palmæ pignora capta tuli.
Nec timui commissus equo; malè sedula quanvis
Clamabat b vates, Urite Troës equum:
Urite: mendaci celantur c robore Achivi;
Et Phrygas in miseros ultima bella ferunt.
Perdiderat tumuli supremum munus Achilles:
Sed Thetidi est humeris redditus ille meis.
Nec laudem Danai tanto renuêre labori:
Erepti pretium corporis d arma tuli.
Quid refert? pelago sunt obruta: non mihi classes,
Non socii superant: omnia pontus habet.
Solus adhuc mecum, qui me tot casibus unus
Duravit, patiens ad mala perstat amor.
Illum non avidis canibus e Nereïa e virgo
Fregit: non tumidis torta Charybdis aquis:
Non ferus f Antiphates; nec in unò corpore discors
g Parthenope, blandis insidiosa modis.
Non quòd h Colchiacas artes tentaverit herbis,
Non quòd solennes i altera diva toros.
Utraque se nobis mortalia demere fila
Spondebat, Stygias utraque posse vias.
Te tamen hac etiam spretâ mercede petivi,
Passurus terrâ tot mala, tótque mari.

aa) .i. Fatalis victoriæ. In fatis enim erat, tunc demum Trojam eversum iri, quum ablatum illinc esset Palladis simulachrum.
b) .i. Cassandra.
c) .i. Equo ligneo.
d) scil, Achillis.
ee) .i. Scylla Phorci filia.
f Antiphates Læstrygonum rex unum ex sociis Ulyssis comedit, ac naves, virósque mersit. præter eam, quæ Ulyssem vehebat.
g) .i. Sirenes: Species pro genere.
h) .i. magicas, quas Circe tentavit.
i) .i. Calypso.

Sed

Sed tu fœmineo nunc forsan nomine tacta,
Non secura leges cætera verba mea.
Quæq; mihi Circe, quæ sit mihi causa Calypso,
Iamdudum ignoto sollicitêre metu.
Certè ego cùm Antinoum, Polybúmq;, Medontáq; legi;
Heu, toto sanguis corpore nullus erat.
Tot juvenes inter, tot vina liquentia semper,
Hei mihi, quid credam? [a] pignore casta manes?
Cúrve placent ulli, si sunt in fletibus ora?
Deperit & lacrymis non decor iste tibi?
Pacta quoque es thalamo, nisi mendax tela moretur,
Et cæptum [b] revoces pallida semper opus.
Ars pia: sed quoties oculos frustraberē lanâ,
Successum * toties ars dabit ista tibi.
Ah melius, Polypheme, tuo superatus in antro,
Finîssem ingratos ad mala tanta dies.
Threïcio melius cecidissem milite victus,
Ismaron errantes cùm tenuêre rates.
Crudelémve illo satiâssem tempore Ditem,
Quo redii Stygiis fata moratus aquis.
Vidi ubi (nequicquam quod me tua littera celat)
Sospes digresso quæ mihi mater erat.
Rettulit illa domûs eadem mala: méque querentem
Fugit ab amplexu ter resoluta meo.
Phylaciden vidi: contemptis sortibus ille
Primus in Hectoreas intulit arma domos.
Felix laudatâ cum [c] conjuge! læta per umbras
Illa suum fortè sit comitata virum:
Nec dum illi Lachesis dictos numeraverat annos;
Sed juvat ante suum sic cecidisse diem.
Vidi, nec lacrymas oculi tenuêre cadentes,
Deformem [e] Atriden (hei mihi!) cæde novâ.
Illum Troja virum non læserat; ille furentem
Nauplion, [g] Euboicos transierátq; sinus.
Quid refert? animam per vulnera mille profudit,
Iam reduci solvens debita vota Jovi.
Iudaris has illi lætas pro fœdere pœnas
Struxerat, externos ipsa secuta viros.

a) *i.* Cum pignore, *scil.* Telemacho filio.

b) Noctu retexendo, quod interdiu texisti.
* quoties ars dabit ista tibi?

c) *Scil.* matrem mortuam.

d) Protesilaum intelligit, à Phylace urbe Thessaliæ, cui præfuit, sic dictum.

e) *i.* Laodamia, quæ occiso marito superstes esse noluit.

f) *i.* Agamemnonem.

g) *i.* Capharæum Eubœæ promontorium, ubi Nauplius Palamedis pater, sublatis dolosè luminibus, in magnum discrimen Græcos attraxit.

At

At mihi quid prodest, captivas Teucridas inter
Cùm staret [a] *conjux Hectoris atque* [a] *soror?*
Defectis Hecubam * *potui legisse sub* * *annis:*
Nè tibi suspectus pellicis esset amor.
Prima meis omen metuendum puppibus illa
Fecit, non membris ipsa reperta suis.
Latratu miseras finivit mœsta querelas:
Et stetit in rabidam protinus acta canem.
Prodigio tali placidum Thetis abstulit æquor;
Æolus infusis incubuitq; Notis.
* *Pervagus hinc toto non felix differor orbe:*
Et quacunque vocat fluctus & aura feror.
Sed si [b] *Tiresias tam læti providus augur,*
Quàm verax vates in mala nostra fuit;
Et terrâ & pelago, quicquid mihi triste canebat,
Emensus, fato jam meliore vagor.
Jam mihi nescio quo comitem se in littore jungit
Pallas, & hospitibus per loca tuta trahit.
Nunc primùm Pallas versæ post funera Trojæ
Visa mihi: medium temporis ira tulit.
Quicquid & * [c] *Oilides commiserat, omnibus unus*
Peccavit: Danais omnibus ira nocens.
Nec te, Tydide, cujus modò noverat arma,
Eximit: errato tu quoque ab orbe venis.
Non Telamone satum [d] *capta de conjuge Teucrum,*
Non ipsum pro quo mille fuêre rates.
Felix [e] *Plisthenides, quacunque in sorte fuisti*
Conjuge cum chara non gravis illa fuit.
Seu venti fecêre moras, sive æquora vobis;
Ad nulla est vester damna retentus amor.
Oscula nec venti cerrè tenuêre, nec undæ:
Promptáque in amplexus brachia semper erant.
Sic utinam errarem! faceres tu mollia conjux
Æquora; te sociâ nil mihi triste foret.
Nunc quoque Telemacho tecum mihi sospite tecto
Omnia sunt animo jam leviora mala.
Quem tamen infestas rursus queror ire per undas
Herculeam Sparten, Nestoreámque Pylon.

Ingru

a) .i. Andromache & Cassandra.
* potiùs.
* annis.
* Per vagus hinc totum non felix differor orbem.
b) Qui fuit Thebanus vates, cujus consulendi gratiâ ad inferos descendebat Ulysses.
* Oenides.
c) .i. Ajax Oilei filius.
d &c.) .i. Hesione.
e) Apostrophe ad Menelaum.

Ingrata est pietas, cui tanta pericula subsunt:
Nam malè commissus fluctibus ipse fuit.
Sed labor in fine est: occursum in littore vates
Dixit: in amplexus chare ferêre tuos.
[a] *Noscendus soli veniam tibi: tu preme solers*
Lætitiam; & tacito gaudia conde sinu.
Non vi certandum, nec aperta in bella ruendum:
Sic cecinit [b] *laurus ille monere suas.*
Forsitan ante dapes, interque vacantia vina,
Ultoris pharetris utile tempus erit.
Et modò despectum subitò mirentur Ulyssem.
Heu, precor, ut properet ille venire dies,
Antiqui renovet qui lætus fœdera lecti:
Et tandem incipias conjuge, chara, frui.

a) Sui adventûs modum prædicit.

b) *i.* Appollinem: Metonymicé.

In secundam SABINI Epistolam *Argumentum.*

Hac epistolâ Demophoon suam perfidiam purgare nititur, & reditum, quem longè ultra promissum retardaverat, excusare, varias causas afferendo. Interdum enim dicit, se a suis arceri; ob moram, quam in Thracia cum Phyllide fecerat, redargui. Nonnunquam à navigandi inopportunitate se defendit. Se autem brevi, etiam contra omnem maris potestatem, ad Phyllida navigaturum promittit. Quod quidem adimplevit, sed tamen Phyllis amoris impatientiâ, laqueo vitam finierat, erátque deorum miseratione in amygdalum sine foliis conversa. Quæ Demophoontis amplexu, veluti sponsi sentiret adventum, folia emisit. Quod ideo fingitur, quia amygdalus Græcè * *Phylla* vocatur, in qua morientis Phyllidis nomen remansit. Quæ flante Zephyro, qui occidentalis est ventus, & in Thracas vadens per Atticam regionem transitum facit, floret: cùm Zephyrus dicatur, quasi ζωηφόρος, id est, vitam ferens: eo enim plantæ omnes germinant & pullulant: & hinc fabulæ datus est locus, Phyllida scilicet lætari & florere redeunte ab Athenis amasio.

* Potiùs ob folia, quàm Amygdali arborem, indirum nomen crediderim: nam φύλλα folia dicuntur.

Demophoon Phyllidi.

*Phyllidi Demophoon patriâ * dimittit ab urbe:*
Et patriam meminit muneris esse tui.
Nec face Demophoon aliâ, nec conjuge captus:
Sed tam non felix, quàm tibi notus erat.

* Demittit.

Theſea, quo ſocero nequicquam Phylli timebas,
** [a] Impulerítne ignes forſitan ille tuos,*
(Turpe pati nobis) regno ferus expulit [b] hoſpes.
Hunc illi finem longa ſenecta dedit.
Qui modò peltiferas fudit [c] Mæotidas armis,
Alcidæ magni non minor eſſe comes:
Qui ſocerum Minoa gravi ſibi fecit ab hoſte,
Mirantem [d] monſtri cornua victa ſui.
Arguor exìlii, quem credis, cauſa fuiſſe:
Nec tacitum frater, nec ſinit eſſe reum.
Dum thalamos (inquit) dilectæ Phyllidos urges,
Et tuus externus ceſſat in igne furor;
Fluxêre interea pedè tempora lapſa fugaci,
Prævenítque tuas flebilis hora moras.
*Forſitan * & nondum factis occurrere rebus,*
At poteras factis utilis eſſe tamen:
Cùm potiora tibi Rhodopeïa regna fuêre:
Quæq́ magìs regnis chara puella fuit.
Intonat his Athamas, eadem mox objicit Æthra
Infelix functæ jam propè ſortis anus.
Et quòd non condant [e] nati ſua lumina [e] palmæ,
Feciſſe hîc noſtras arguit uſquè moras.
Non equidem inſiteor: multùm clamavit uterque,
Staret Threïciis quum mihi puppis aquis.
Poſcunt, Demophoon, (quid ceſſas?) carbaſa venti:
Demophoon patrios reſpice jure Deos.
Reſpice: & exemplum, quâ gaudes, Phyllida ſume:
Sic amat, ut terrâ nolit abire ſuâ.
Utq́ redire velis, non ut comitetur euntem,
Te rogat: & præfert barbara regna tuis.
*Me tamen * hîc inter tacitum convitia ſæpe*
Adverſis memini vota tuliſſe Notis:
Sæve abitura tuo ponentem brachia collo,
Gaviſum in fluctus æquora mota truces.
Nec metuam hoc ipſo coram genitore fateri.
Libertas meritis eſt mihi facta tuis.
Dices, non duro dilectam Phyllida liquì
Pectore; nec præceps vela ferenda dedi.

* Impulerítque a) .i. nè fortè amores tuos averterit.
b) Mneſtheus.
c) .i. Amazonas ad Mæotida Scythiæ paludem incolentes.
d .i. Minotauri.
* aut.
e e) .i. manus filii Theſei.
* hæc.

Et flevi, & flentem ſolando ſæpe remanſi,
Cùm ſtaret curſûs jam mihi certa dies.
Denique Threïciâ veni rate: non dare Phyllis
Quam potuit, juſſit tardiùs ire ratem.
Ignoſce & faſſo: memor es [a] *Minoïdos, ipſe*
Antiquus nec dum pectore ceſſit amor.
Et quoties oculis circundat ſydera, dixit,
Quæ fulget cœlo, noſtra puella fuit.
[b] *Illum dilectâ Bacchus ſibi cedere juſſit*
Conjuge: deſertæ crimen at ille ſubit.
Exemplóque patris perjurus dicor & ipſe:
Nec quæris cauſas, Sithoni dura, moræ.
Nec ſatìs ampla putas redituri pignora, ſi me
Non amor alterius, non amor ullus habet.
Nullâne fama tibi turbatos, Phylli, penates
Theſeos, & miſeræ rettulit acta domûs?
Non laqueos audis chari me flere parentis?
Flebilior laqueis (hei mihi!) cauſa ſubeſt.
Non fratrem Hippolytum? cecidit miſerabilis ille
Præceps attonitis per freta raptus equis.
Non tamen excuſo reditus, licèt undique fata
Accumulent cauſas; tempora parva peto.
Theſea, quod ſupereſt, patrem tumulabimus anté:
Succedat tumulo non ſine honore decens.
Da ſpacium, veniámque peto: non perfidus abſum;
Nec mihi jam terrâ tutior ulla tuâ eſt.
Quicquid mite fuit poſt diruta Pergama, quicquid
Aut bella, aut pelagi detinuêre moræ,
Sola fuit Thrace: patriâ quoque jactor in illâ:
Auxilium ſupereſt caſibus una meis.
Si modò mens eadem; nec, quòd ſit jam mihi dives
Regia Cecropiâ non minor arce, movet;
Nec patris offendunt caſus, nec crimina [c] *matris,*
Nec jam non felix omine Demophoon.
Quid, ſi Phœbeam peterem te conjuge Trojam?
Pérque annos ſequerer bella gerenda decem?
Penelopen audis? toto laudatur in orbe,
Exemplum fidi non leve facta tori.

a) *i.* Ariadnes

b &c.) Excuſat Theſeum quòd Ariadnen reliquerit.

c) *i.* Phædræ, quæ ſeipſam interemit poſt accuſatum falſò Hippolytum.

Illa piæ (ſic rumor ait) mendacia telæ
Struxit, & inſtantes diſtulit arte toros:
Cùm properata [a] *palam revocaret ſtamina* * *noctus*
Atq; iterum in lanas omne rediret opus.
At, tua nè fugiant ſpreti connubia Thraces,
Phylli times: ulli nubere dura potes?
Eſtq; tibi pectus cujuſquam accedere tedas?
Obſtat perfidiæ nec metus iſte tuæ?
O tibi quantus erit facti rubor! ah tibi quantus
Tum dolor, aſpicies cùm mea vela procul!
Damnabíſque tuos ſerò temeraria queſtus:
Demophoon, dices, (hei mihi!) fidus erat.
Demophoon * *rediit, & ſævos forſitan Euros*
Paſſus, & hybernas dum quoque currit aquas.
Ah cur neſcio quam properavimus (hei mihi!) culpam?
Rupi, quam ruptam ſum mihi queſta, fidem.
Sic tamen, ah potiùs ſic perſtes, quàm mihi de te
Ulterior tangat pectora, Phylli, dolor.
Quos tibi (me miſerum!) laqueos, quæ fata minaris?
Et nimis audaces gens habet iſta Deos.
Parce precor: * *famámq; domûs mihi crimen habentis*
Perfidiæ, geminâ nè preme dura notâ.
Accuſet patrem fatis prædæq; relicta
[b] *Gnoſis: non merui, cur ferar ipſe nocens.*
Nunc venti mea verba ferant, qui vela tulerunt.
Eſt animus reditûs: ſed pia cauſa tenet.

a) .i. Interdiu, ſive coram procis.
* Noctis.
* Redit huc.
* flammámque
* Excuſet patrem fatis in parte relicta.
b) .i. Ariadne.

In tertiam SABINI Epiſtolam *Argumentum.*

Epiſtola hæc reſponſiva Paridis non multum in rebus difficultatis habet, eò quòd argumentum ex Oenones epiſtola dependet. Paris autem, quia conjugii jura violaverat, dum uxore dimiſsâ Helenam duxerat, in principio ſtatim injuriam Oenonæ ſe feciſſe fatetur. Deinde, cum ſui excuſatione crimen rejicit in Cupidinem, cui non facilè reſiſtitur, ſed qui ſine ulla ratione in ea quæ cupit amantes trahit: & in fatorum ſeriem, quæ ſibi Helenam, antequam illam noviſſet, deſtinaverant. Ferunt autem Oenonen tanto Paridis amore flagrâſſe, ut cùm à Philoctete ſagittis Herculeis confoſſus ad eam ferretur, ipſa cadaver complexa, fovens vulnera, expiraverit: & in Cebria Troadis urbe ſepultos fuiſſe.

PARIS OENONÆ.

Quæ ſatìs apta tibi tam juſtè Nympha querenti
Reſcribam, fateor quærere verba manum.
Quærit: nec ſubeunt: ſentit ſua crimina tantùm;
Solvere, quæ ſentit, non ſinit [a] *alter amor.*
Si levat hic iras, ipſo me judice damnor:
Quid refert? causâ tu meliore [b] *cares.*
Damnatúmque [c] *tibi me ſub ſua jura Cupido*
Retrahit: alterius ſic quoque præda ſumus.
Prima meis tu pacta torìs: faſsúſque juventam
Te primùm acceptâ eſt conjuge noſter amor.
Nondum tantus eram, quo me genitore ſuperbum
Arguìs: * *ac dominus tunc retinendus eram.*
Non ego Deïphobum ſperabam, aut Hectora fratrem,
Cùm paſtor agerem, te comitante, greges.
Reginámque Hecuben non matris nomine nôram:
Et fueras illi digna manere nurus.
Sed non eſt rationis amor: te conſule, Nympha:
Læſa es, * *& læſam ſcribis amare tamen.*
Cúmque petant Satyri connubia, cùm tua Panes,
Dejectæ memor es tu tamen uſquè facis.
Adde, quòd hic fatis amor eſt adjutus: & illum
Præſcia venturi viderat antè [d] *ſoror.*
Nondum Tyndaridos nomen mihi ſederat aure:
Nec cecinit Graios illa vocare viros.
Omnia vera vides, (ſuperant mea vulnera tantùm)
Utq́; tuam ſupplex poſcere cogar opem.
Te penes arbitrium noſtræ vitæq́; necíſque:
Victuri jam nunc pectora ſume tibi.
Fleviſti (memini tamen hac in voce canentis)
Et, Mala, dixiſti, ſint precor iſta procul.
Nec ſic fata ferant, tulerint ſic cætera quanvìs,
Ut poſſim Oenone perdere læſa Parim.
Tot ſuperare metus qui me, nec credere cogit:
(Ignoſcas) idem te quoque fallit amor.
[e] *Imperat ille Deus: cùm vult, in cornua tauri;*
Cùm vult, in pennas inſtruit ille Jovem.

a) .i. amor Helenæ.

b) Fortaſſe, cades.

c) .i. à te.

* hoc.

* te.

d) Scil. mea .i. Caſſandra.

e &c.) Cupidinis potentiam exprimit.

Non foret in terris tanto miranda decore
Tyndaris, (heu flammis nata puella meis!)
Si sua non cygno mutâsset Juppiter ora.
Fluxerat in Danaës [a] *aureus antè sinus:*
Piniferámque Iden [b] *falsus lustraverat* [b] *ales:*
Inter Agenoreas constiterátque boves.
Victorem Alciden dominæ quis pensa tenere
Crederet? at lanas nere coëgit amor.
Dicitur & Coæ sedisse in veste puellæ:
Illa [c] *Cleonæo tecta* [c] *leone fuit.*
Te memini Phœbum, Oenone, (mea crimina dico)
Fugisse, & nostros præposuisse toros.
Non ego præstabam Phœbo: sed tela Cupido
His in te voluit legibus ire sua.
Consolere tamen dignâ tua pellice damna:
Quam tibi prætulimus, nata puella Jove est.
Sed, quòd nata Jove est, minimum me tangit in illa:
Quòd non est facies pulchrior ulla, nocet.
Atque utinam formæ judex incallidus essem
Creditus Idæis, [d] *Pegasi nympha, jugis.*
Non mihi Junonis, nec obesset Pallados ira,
Laudata est oculis quòd Cytherea meis.
Dividit hæc aliis flammas celeréq; paréq;:
Ut libitum est, [e] *nati temperat ipsa faces.*
Non tamen evaluit vitare domestica tela:
Quos aliis arcus, & sibi dura tulit.
Deprensam [f] *conjux illam in Mavorte dolebat;*
Testibus hic divis cum Jove questus erat.
Jam dolet & Mavors, terras ultróque reliquit:
Prætulit Anchisen * *hinc abitura suum.*
Anchisen propter voluit formosa videri:
Visáque post latam jacuit ulta Deam.
Quid mirum est, potuisse pari succurrere amori,
Immunis sub quo non fuit * *ipse Paris?*
Quam læsus Menelaus amat, non læsus amavi:
Adjice non læso quòd comes ipsa fuit.
Et magnos video cogit mihi rapta tumultus:
Armataq; petunt Pergama mille rates.

a) *i.* sub specie imbris aurei.
b b) *i.* in aquilam conversus.
c c) *i.* pelle leonis Cleonæi, qui & Nemeæus appellatur.
d) Apostropho ad Oenonen.
e) *i.* Cupidinis.
f) *i.* Vulcanus.
* Hunc.
* Ipsa, Parin

Non

Non vereor, belli nè non sit causa probanda:
Est illi facies digna movere duces.
Si mihi nulla fides, armatos respice Atridas.
Quam sibi sic repetunt, sic retinenda mihi est.
Quòd si vertendæ spem mentis concipis hujus,
Cur cessant herbæ? carmina cúrve tua?
Cùm te nec Phœbi solertior artibus ulla est:
a Phœbeæq; Hecates somnia vera vides.
Tecum syderibus, tecum deducere Lunam,
Nubibus, & memini surripuisse diem.
Pascebam tauros: intérque armenta leones
Obstupui placidos vocibus ire tuis.
Quid retrò Xanthum, retrò Simoënta vocatum
Adjiciam cursus non tenuisse suos?
Ipse pater, ceu rem natæ malè tutus haberet,
Cantatas quoties restitit inter aquas?
*Nunc locus Oenone est, nunc illas tende: * parabis*
Sive tuos ignes pellere, sive meos.

a) Ex Hecate Oceani filia Phœbus genuit Æetam, & Circen, ut placet Hesiodo. Sed Homerus ex Persa Oceani filia natos scribit.

* parabit.

Responsionum *Auli Sabini*

FINIS.

P. OVIDII NASONIS ELEGIARUM SIVE AMORUM Liber I.

JUL. CAES. SCALIG. In *Hypercritico.*

¶ Amores ipse suos olim castigavit. Libros enim quinque ad trium redegit compendium. Multa arguta, multa culta, multa lasciva, luxuriantia, effusa: multa, in quibus omnia præter licentiam à nobis desiderantur: noluimus tamen laborare, quum pigeret libelli. Longè verò magis læsit animum ars illa amatoria. Nihil enim aliud, quàm nugæ.

Qui modò Naſonis fueramus quinque libelli,
Tres ſumus: hoc illi prætulit autor opus.
Vt jam nulla tibi * nos ſit legiſſe voluptas;
At levior demptis pœna duobus erit.

* Sic Micyllus, qui priores hos quatuor verſus titulum operis hujus eſſe putat.

ELEGIA. I.

Quemadmodum à Cupidine pro bellis amores ſcribere coactus ſit.

ARma [a] gravi [a] numero, violentaq; bella parabam
Edere, materiâ conveniente modis.
Par erat inferior verſus: riſiſſe Cupido
Dicitur, atq; unũ ſurripuiſſe pedem.
Quis tibi, ſave puer, dedit hoc in carmine juris?
Pieridum vates, non tua turba ſumus.
Quid, ſi præripiat flavæ Venus arma Minervæ,
Ventilet accenſas flava Minerva faces?
Quis probet in ſylvis Cererem regnare jugoſis,
Lege [b] pharetratæ [b] virginis arva coli?
[c] Crinibus [c] inſignem quis acutâ cuſpide Phœbum
Inſtruat, Aoniam Marte movente lyram?
Sunt tibi magna, puer, nimiúmque potentia regna:
Cur opus affectas, ambitioſe, novum?
An, quod ubique, tuum eſt? tua ſunt Heliconia Tempe?
Vix etiam Phœbo jam lyra tuta ſua eſt.
Cùm bene [d] ſurrexit verſu nova pagina primo;
Attenuat nervos protinus ille meos.
Nec mihi materia eſt numeris levioribus apta,
Aut puer, aut longas compta puella comas.
Queſtus eram; pharetrâ cùm protinus ille ſolutâ,
Legit in exitium ſpicula facta meum:
[e] Lunavítque genu ſinuoſum fortiter arcum:
Quódque canas vates, accipe, dixit, opus.
Mẽ miſerum! certas habuit puer ille ſagittas:
Vror; & in vacuo pectore regnat amor.
[f] Sex mihi ſurgat opus numeris, in quinque reſidat:
Ferrea cum veſtris bella valete modis.
Cingere littoreâ flaventia tempora myrto,
Muſa per undenos emodulanda pedes.

a a) .i. verſu heroico.

b b.) i. Dianæ

c c).i. intonſum.

d) Numero ſcil. ſublimiori.

e) .i. in cornua curvavit.

f) &c. .i. incipiat opus ab hexametro, deſinat in pentametrum.

ELEGIA

ELEGIA II.

Quòd primo amore correptus, in triumphum duci se à Cupidine patiatur.

ESse quid hoc dicam, quòd tam mihi dura videntur
Strata, nec in lecto pallia nostra sedent?
Et vacuus somno noctem, quàm longa, peregi?
Lassáque versati corporis ossa dolent?
Nam puto sentirem, si quo tentarer amore.
An subit? & tacitâ callidus arte nocet?
Sic erat: hæserunt tenues in corde sagittæ:
Et possessa ferus pectora versat amor.
Cedimus? an subitum luctando accendimus ignem?
Cedamus: leve fit, quod bene fertur, onus.
Vidi ego jactatas motâ face crescere flammas:
Et vidi nullo concutiente mori.
Verbera plura ferunt, quàm quos juvat usus aratri,
Detrectant pressi dum juga prima boves.
Asper equus duris contunditur ora lupatis:
Fræna minùs sentit, quisquis ad arma facit.
Acriùs invitos multóque ferociùs urget,
Quàm qui servitium ferre fatentur, amor.
En ego confiteor: tua sum nova præda, Cupido;
Porrigimus victas ad tua vincla manus.
Nil opus est bello: veniam pacémque rogamus:
Non tibi laus, armis victus inermis, ero.
Nectle comam myrto: maternas junge columbas:
Qui deceant, currus [a] vitricus ipse dabit. a, i. Mars.
Iná dato curru, populo clamante triumphum,
Stabis: & adjunctas arte movebis aves.
Ducentur capti juvenes, captæá puellæ:
Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit.
Ipse ego præda recens, factum modò vulnus habebo:
Et nova captivâ vincula mente feram.
[b] Mens bona ducetur manibus post terga revinctis,
Et pudor, & castris quicquid amoris obest.
Omnia te metuent, ad te sua brachia tendent:
Vulgus [c] Io magnâ voce [c] triumphe canet.

b) Προσωποποιία Mentis & Pudoris.

c c) Verba solennia militum Imperatori triumphanti acclamantium.

Blan-

Blanditiæ comites tibi erunt, Terróq; Furóq;
Assiduè partes turba secuta tuas.
His tu militibus superas hominésque Deósque:
Hæc tibi si demas commoda, nudus eris.
Læta triumphanti de summo mater Olympo
Plaudet, & appositas sparget in ora rosas.
Tu, pennâ pulchros geminâ variante capillos,
Ibis in auratis aureus ipse rotis.
Tum quoque non paucos (si te bene novimus) ures:
Tunc quoque præteriens vulnera multa dabis.
Non possunt (licèt ipse velis) cessare sagittæ:
Fervida vicino flamma vapore nocet.
Talis erat domitâ Bacchus [a] Gangetide terrâ:
Tu gravis alitibus, tigribus ille fuit.
Ergò, cùm possim sacri pars esse triumphi,
Parce tuas in me perdere victor opes.
Aspice cognati felicia Cæsaris arma:
Quâ vicit, victos protegit ille manu.

[a] Indiæ periphrasis: in qua non procul à Gange fluvio, devictis Indis, columnas duas erexit Bacchus.

ELEGIA III.

Ad Amicum.

Justa precor: quæ me nuper prædata puella est,
Aut amet, aut faciat cur ego semper amem.
Ah nimium volui: tantùm patiatur amari.
Audierit nostras tot Cytherea preces.
Accipe, per longos tibi qui deserviat annos:
Accipe, qui purâ nôrit amare fide.
Si me non veterum commendant magna parentum
Nomina; si nostri sanguinis autor eques;
Nec meus innumeris renovatur campus aratris;
Temperat & sumptus parcus uterque parens:
At [a] Phœbus, [a] comitésque novem, vitísq; [a] repertor,
Hoc faciunt; &, me qui tibi donat, amor;
Et non cessuri, nisi Diis, sine crimine mores;
Nudáque simplicitas, purpureúsque pudor.
Non mihi mille placent; non sum desertor amoris:
Tu mihi (siqua fides) cura perennis eris.
Tecum, quos dederint annos mihi fila sororum,
Vivere contingat; téque dolente, mori!

[a] [a] [a] J. Apollo, Musæ, & Bacchus, Poëtarum numina.

Te

Te mihi materiam felicem in carmina præbe;
Provenient causâ carmina digna * suâ. * tuâ.
Carmine nomen habet exterrita cornibus Io;
Et, quam flumineâ lusit [a] adulter ave; a) .i. Jupiter in cygnum conversus.
Quæq; super Pontum simulato vecta juvenco; b) .i. Europa: quam Jupiter in taurum versus rapuit.
Virgineâ tenuit cornua falsa manu.
Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem:
Junctáque semper erunt nomina nostra tuis.

ELEGIA IIII.

Amicam, quâ arte, quibúsve nutibus, in cœna præsente viro, uti debeat, admonet.

VIr tuus est epulas nobiscum aditurus easdem:
Ultima cœna tuo sit, precor, illa viro.
Ergò ego dilectam tantùm conviva puellam
Aspiciam? tangi quem juvet, alter erit?
Alteriúsque sinu dextram subjecta fovebis?
Injiciet collo, cùm volet, ille manum?
Desine mirari, posito quòd candida vino
[a] Atracis [b] ambiguos traxit in arma [b] viros. a) .i. Hippodamia, Atracis fluvii filia.
Nec mihi sylva domus, nec equo mea membra cohærẽt: b b) .i. centauros, qui membra partim humana, partim equina habuisse credebantur.
Vix à te videor posse tenere manus:
Quæ tibi sint facienda tamen, cognosce: nec Euris
Damea, nec tepidis verba ferenda Notis.
Antè veni, quàm vir: nec quid, si veneris antè,
Possit agi video: sed tamen antè veni.
Cùm premet ille torum, vultu comes ipsa modesto
Ibis, ut accumbas; clàm mihi tange pedem.
Me spectà, nutúsque meos, vultúmque loquacem:
Excipe furtivas, & refer ipsa, notas.
Verba superciliis sine voce loquentia dicam:
Verba leges digitis, verba notata mero.
Cùm tibi succurret Veneris lascivia nostræ;
Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit de me tacitâ quod mente loquaris;
Pendeat extremâ mollis ab aure manus.
Cùm tibi, quæ faciam, mea lux, dicámve, placebunt;
Versetur digitis annulus usquè tuis.

Tange

Tange manu mensam, tangunt quo more [a] *precantes,*
Optabis merito cùm mala multa viro.
Quod tibi miscuerit, sapias, bibat ipse jubeto:
Tu puerum leviter posce, quod ipsa voles.
Quæ tu reddideris, ego primus pocula sumam:
Et quâ tu biberis, hac ego parte bibam.
Si tibi fortè dabit, quos præguſtaverit ipse;
Rejice libatos illius ore cibos.
Nec premat * *ille suis finito tua colla lacertis:*
Mite nec in rigido pectore pone caput.
Nec sinus admittat digitos, habilésve papillæ.
Oscula præcipuè nulla dedisse velis.
Oscula si dederis, fiam manifestus amator:
Et dicam, Mea sunt; injiciámque manus.
Hæc tamen aspiciam: sed, quæ bene pallia celant,
Illa mihi cæci causa timoris erunt.
Nec femori committe femur, nec crure cohære:
Nec teneram duro cum pede junge pedem.
Multa miser timeo, quia feci multa protervé:
Exemplíque metu torqueor ipse mei.
Sæpe mihi dominæq; meæ properata voluptas
Veste sub injecta dulce peregit opus.
Hoc tu non facies: sed nè feciſſe puteris,
Conscia de tergo pallia deme tuo.
Vir bibat usquè roga: precibus tamen oscula desunt:
Dúmque bibet, furtim (si potes) adde merum.
Si bene compositus somno vinóque jacebit;
Consilium nobis résque locúsque dabunt.
Cùm surges abitura domum, surgemus & omnes;
In medium turbæ fac memor agmen eas.
Agmine me invenies aut invenieris in illo:
Quicquid ibi poteris tangere, tange mei.
Me miserum! monui, paucas quod prosit in horas:
Separor à domina, nocte jubente, mea.
Nocte vir includet: lacrymis ego mœstus obortis,
Quà licet, ad sævas persequar usq; fores.
Oscula jam sumet: jam non tantùm oscula sumet:
Quod mihi das furtim, jure coacta dabis.

Verùm

a) Precantibus mos erat, aras suis manibus tenere. Unde Virgilius, Æn. lib. 6. carm. 124. *Talibus orabat dictis, aramque tenebat.*

* indignis.

Verùm in vita dato (potes hoc) similíſque coactæ:
Blanditiæ taceant: ſítque maligna Venus.
Si mea vota valent, illum quoque nil juvet opto:
Sin minús, at certè te juvet indè nihil.
Sed quæcunque tamen noctem fortuna ſequatur,
Cras mihi conſtanti voce [a] dediſſe nega.

a) i. Tui copiam feciſſe.

ELEGIA V.

Corinnæ concubitus.

ÆStus erat, mediámque dies exegerat horam:
Appoſui medio membra levanda toro.
Pars adaperta fuit, pars altera clauſa feneſtræ:
Quale ferè ſylvæ lumen habere ſolent:
Qualia ſublucent fugiente crepuſcula Phœbo;
Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.
Illa verecundis lux eſt prædenda puellis,
Quâ timidus latebras ſperet habere pudor.
Ecce Corinna venit tunicâ velata recinctâ,
Candida dividuâ colla tegente comâ.
Qualiter in thalamos formoſa Semiramis îſſe
Dicitur, & multis [a] Laïs amata procis.
Diripui tunicam, nec multùm rara nocebat:
Pugnabat tunicâ ſe tamen illa tegi.
Quæ cum ità pugnaret, tanquam quæ vincere nollet,
Victa eſt non ægrè proditione ſuâ.
Ut ſtetit ante oculos poſito velamine noſtros,
In toto nuſquam corpore menda fuit.
Quos humeros, quales vidi tetigíque lacertos!
Forma papillarum quàm fuit apta premi!
Quàm caſtigato planus ſub pectore venter!
Quantum & quale latus! quàm juvenile femur!
Singula quid referam? nil non laudabile vidi:
Et nudam preſſi corpus [b] ad uſque meum.
Cætera quis neſcit? laſſi requievimus ambo:
Proveniant medii ſic mihi ſæpe dies!

a) Meretrix. fuit: de qua Propertius. *Ad cujus jacuit Græcia tota ſores.*

b) Pro uſque ad, per Anaſtrophen.

ELEGIA VI.

Ad janitorem, ut fores sibi aperiat.

Janitor indignè durâ religate catenâ,
Difficilem moto cardine pande forem.
Quod precor, exiguum est: aditu fac janua parvo
Obliquum capiat semiadaperta latus.
Longus amor tales corpus tenuavit in usus:
Aptáque [a] subducto [a] corpore membra dedit.
Ille per excubias custodum leniter ire
Monstrat: inoffensos dirigit ille pedes.
At quondam noctem, simulachráque vana timebam:
Mirabar, tenebris si quis iturus erat.
*Risit, ut * audivit, tenerâ cum matre Cupido:*
Et leviter, Fies tu quoque fortis, ait.
Nec mora, venit amor: non umbras nocte volantes,
Non timeo strictas in mea fata manus.
Te nimiùm timeo lentum: tibi blandior uni:
Tu, me quo possis perdere, fulmen habes.
[b] Aspice, ut invideas, inimicáque claustra relaxa,
Uda sit ut lacrymis janua facta meis.
Certè ego, cùm positâ stares ad verbera veste,
Ad dominam pro te verba tremente tuli.
Ergò quæ valuit pro te quoque gratia quondam,
(Heu facinus!) pro me nunc valet illa parùm.
*Redde vicem meritis: * grato licet esse, quod optas.*
Tempora noctis eunt; excute poste seram.
Excute: sic nunquam durâ religere catenâ,
Nec tibi perpetuò [c] serva bibatur aqua!
Ferreus orantem nequicquam janitor audis:
Roboribus duris janua fulta riget.
Urbibus obsessis clausæ munimina portæ
Prosunt: in media pace quid arma times?
Quid faceres hosti, qui sic excludis amantem?
Tempora noctis eunt; [d] excute poste seram.
Non ego militibus venio comitatus, & armis:
Solus eram, si non sævus adesset amor.
Hunc ego, si cupiam, nunquam dimittere possem:
Antè vel à membris dividar ipse meis.

a a) .i. mole carnis subtracta

* audirem

b &c.) Micyllus Hysterologiam & Ironiam putat esse in hac oratione: ut sensus sit, *claustra relaxa, & aspice ut janua fit uda meis lacrymis, ut* scil. *invideas.*
* gratìs licet esse, quod opto.

c) .i. quæ servis bibenda est.

d) Olim enim seræ erant exemptiles.

Ergò

Ergò amor, & modicum circum mea tempora vinum
Mecum eſt, & madidis lapſa corona comis.
Arma quis hæc timeat? quis non eat obvius illis?
Tempora noctis eunt; excute poſte ſeram.
Lentus es? an ſomnus, qui te malè præbet amanti,
Verba dat in ventos aure repulſa tuâ?
At (memini) primò, cùm te celare volebam,
Pervigil in mediæ ſydera noctis eras.
Forſitan & tecum tua nunc requieſcit amica:
Heu melior quantò ſors tua ſorte meâ eſt!
Dummodo [a] ſic; in me duræ tranſite catenæ.
Tempora noctis eunt; excute poſte ſeram.
Fallimur? an verſo ſonuerunt cardine poſtes,
Raucáque concuſſæ ſigna dedêre fores?
Fallimur: impulſa eſt animoſo janua vento:
Hei mihi, quàm longè ſpem tulit aura meam!
Si ſatìs es raptæ, Borea, memor Orithyïæ;
Huc ades, & ſurdas flamine tunde fores.
Urbe ſilent totâ, vitreóque madentia rore
Tempora noctis eunt; excute poſte ſeram.
Aut ego jam ferróque igníque * paratior ipſe,
[b] Quam, face, ſuſtineo, tecta ſuperba petam.
Nox, & amor, vinúmque nihil moderabile ſuadent:
Illa pudore vacat, Liber Amórque metu.
Omnia conſumpſi: nec te precibúſque miníſque
Movimus, ô foribus durior ipſe tuis.
Nec te formoſæ decuit ſervare puellæ
Limina: ſollicito carcere dignus eras.
Jámque pruinoſos molitur Lucifer axes:
Iná ſuum miſeros excitat ales opus.
At tu non lætis detracta corona capillis,
Dura ſuper totâ limina nocte jace.
Tu dominæ, cùm te projectam manè videbit,
Temporis abſumpti tam malè, teſtis eris.
Qualiſcunque vale, ſentíque abeuntis amorem:
Lente, nec admiſſo turpis amante, vale.
Vos quoque crudeles rigido cum limine poſtes,
Duráque conſertæ ligna valete fores.

a) Supple ſit, ut ſcil. cum ſervo janitore cubet amica.

* potentior ipſo,

b) Hyperbaton: petam ſuperba tecta face quam ſuſtines, i. ædes succendam.

* es

ELEGIA VII.

Ad pacandam amicam, quam verberaverat.

ADde manus in vincla meas (meruêre catenas)
Dum furor omnis abest, si quis amicus ades.
Nam furor in dominam temeraria brachia movit:
Flet mea vesanâ læsa puella manu.
Tunc ego vel charos potui violare parentes:
Sæva vel in sanctos verbera ferre Deos.
Quid? non & clypei dominus septemplicis Ajax
Stravit deprensos lata per arva greges?
Et vindex in matre, patris malus ultor Orestes,
Ausus in [a] arcanas poscere tela [a] Deas?
Ergò ego digestos potui laniare capillos;
Nec dominam motæ dedecuêre comæ.
Sic formosa fuit: talem [b] Schœneïda dicam
Mœnalias arcu sollicitâsse feras.
Talis perjuri promissáque veláque Thesei
Flevit præcipites [c] Cressa tulisse Notos.
Sic, nisi vittatis quòd erat Cassandra capillis,
Procubuit templo casta Minerva tuo.
Quis mihi non Demens, quis non mihi Barbare dixit?
Ipsa nihil: pavido lingua retenta metu est.
Sed taciti fecêre tamen convitia vultus:
Egit me lacrymis ore silente reum.
Antè meos humeris vellem cecidisse lacertos:
Utiliùs potui parte carere mei.
In mea vesanas habui dispendia vires?
Et potui pœnam fortis inire meam?
Quid mihi vobiscum cædis scelerúmque ministræ?
Debita sacrilegæ vincla subite manus.
An, si pulsâssem minimum de plebe Quiritem,
Plecterer? in dominam jus mihi majus erit?
Pessima Tydides scelerum monumenta reliquit:
Ille Deam primus perculit; alter ego.
Et minùs ille nocens: me quam profitebar amare,
Læsi; Tydides sævus in [d] hoste fuit.
I nunc, magnificos victor molire triumphos:
Cinge comam lauro, votáque redde Jovi.

a 1) .i. Furias, quas ipse solus videbat.

b) Intelligit Atalantam Arcadicam, Jasii filiam, quæ venatrix fuit: nam altera Bœotica Schœnei filia cursu celebris extitit. Sed more Poetico Ovidius hoc in loco confundit nomina, eámque quæ Jasii fuit, Schœneïda appellat.

c) .i. Cretenses Ariadne.

d) .i. Venere inimicâ: quam dextrâ manu vulneravit, dum Æneam protegere vellet.

Quæ

Quæq; tuos currus comitantum turba ſequetur,
Clamet, Io forti victa puella viro eſt.
Antè eat effuſo triſtis captiva capillo,
Si ſinerent læſæ, candida tota, genæ.
Aptius impreſſis fuerat livere labellis,
Et collum blandi dentis habere notam.
Denique ſi tumidi ritu torrentis agebar,
Cæcáque me prædam fecerat ira ſuam;
Nónne ſatis fuerat timidæ inclamâſſe puellæ?
Nec nimiùm rigidas intonuiſſe minas?
Aut tunicam ſummâ deducere turpiter orâ,
Ut mediam mediæ zona tuliſſet opem?
At nunc ſuſtinui, raptis à fronte capillis,
Ferreus ingenuas ungue notare genas.
Aſtitit illa gemens albo & ſine ſanguine vultu,
Cæduntur Pariis qualia ſaxa jugis.
Exanimes artus & membra trementia vidi,
Ut cùm populeas ventilat aura comas:
Utq; levi Zephyro gracilis vibratur arundo:
Summáve cùm tepido ſtringitur unda Noto.
Suſpenſæq; diu lacrymæ fluxêre per ora,
Qualiter [a] objectâ de nive manat aqua.
Tunc ego me primùm cœpi ſentire nocentem:
Sanguis erant lacrymæ, quas dabat illa, meus.
Ter tamen ante pedes volui procumbere ſupplex:
Ter formidatas reppulit illa manus.
At tu, nè dubita (minuet vindicta dolorem)
Protinus in vultus unguibus ire meos.
Nec noſtris oculis, nec noſtris parce capillis.
* Quamlibèt infirmas adjuvat ira manus.
Néve mei ſceleris tam triſtia ſigna ſuperſint,
Pone recompoſitas in ſtatione comas.

a) i. ſoli oppoſitâ.

* Quaſlibet

ELEGIA VIII.

Execratur lenam, quæ puellam ſuam meretricià arte inſtruebat.

Eſt quædam (quicunque volet cognoſcere lenam,
Audiat) eſt quædam nomine Dipſas anus.

Ex re [a] *nomen habet:* [b] *nigri non illa* [b] *parentem*
[b] *Memnonis in roſeis ſobria vidit equis.*
Illa [c] *magas artes,* [d] *Æaáque carmina novit:*
Inq; caput liquidas arte recurvat aquas.
Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo
Licia, quid valeat [e] *virus amantis equæ.*
Cùm voluit, toto glomerantur nubila cœlo:
Cùm voluit, puro fulget in orbe dies.
Sanguine (ſiqua fides) ſtillantia ſydera vidi:
Purpureus lunæ ſanguine vultus erat.
Hanc ego nocturnas verſam volitare per umbras
Suſpicor, & plumâ corpus anile tegi.
Suſpicor: & fama eſt. [f] *Oculis quoque pupula duplex*
Fulminat, & geminum lumen ab orbe venit.
Evocat antiquis proavos atavóſque ſepulchris:
Et ſolidam longo carmine findit humum:
Hæc ſibi propoſuit thalamos violare pudicos:
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Fors me ſermoni teſtem dedit: illa monebat
Talia: (me duplices occuluêre fores)
Scis hera te, mea lux, juveni placuiſſe beato.
Hæſit, & in vultu conſtitit uſquè tuo.
Et cur non placeas? nulli tua forma ſecunda eſt.
Me miſeram, dignus corpore [g] *cultus abeſt.*
Tam [h] *felix eſſes, quàm formoſiſſima, vellem:*
Non ego, te factâ divite, pauper ero.
Stella tibi oppoſiti nocuit contraria Martis:
Mars abiit; ſigno nunc Venus apta tuo eſt.
Proſit ut adveniens en aſpice: dives amator
Te cupit; & curæ, quid tibi deſit, habet.
Eſt etiam facies, quæ ſe tibi comparet, illi:
Si te non emptam vellet, emendus erat.
[i] *Erubuit.* [k] *Decet alba quidem pudor ora: ſed iſte,*
Si ſimules, prodeſt; verus obeſſe ſolet.
Cùm bene dejectis gremium ſpectabis ocellis,
Quantum quiſque ferat, reſpiciendus erit.
Forſitan inculta Tatio regnante Sabinæ
Nolnerint [l] *habiles pluribus eſſe viris.*

a) Dipſas enim dicitur ἀπὸ τῆς δίψης, .i. à ſite.
b b b) .i. Auroram matrem Memnonis Æthiopis.
c) .i. magicas.
d) .i. Medeæ incantationes, ab Æâ Colchorum oppido.
e) .i. Hippomanes.
f) Plinius l. 7. c. 2. ſcribit, Fœminas quidem omnes ubique viſu nocere, quæ duplices pupillas habent.
g) .i. ornatus.
h) .i. dives.
i) Puella ſcil. ad verba lenæ.
k) Pergit lena poſtquam erubuiſſe vidit puellam.
l) Haberi à pluribus viris: Juxta illud Terentii, *Quis beri chryſidem habuit?*

Nunc Mars externis animos exercet in armis:
Et Venus Æneæ regnat in urbe ſui.
Ludunt formoſæ: caſta eſt, quam nemo rogavit:
Aut, ſi ruſticitas non vetat, ipſa rogat.
Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas,
Excute: de rugis crimina multa cadent.
Penelope vires juvenum tentabat in arcu:
Qui latus argueret, corneus arcus erat.
Labitur occultè, fallítque volatilis ætas:
Et celer admiſſis labitur annus equis.
Æra nitent uſu: veſtis bona quærit [a] *haberi:*
Caneſcunt turpi tecta relicta ſitu.
Forma, niſi admittas, nullo exercente ſeneſcit:
Nec ſatis effectûs unus & alter habet.
Certior è multis, nec tam invidioſa rapina eſt:
Plena venit canis de grege præda lupis.
Ecce quid iſte tuus, præter nova carmina, vates
Donat? amatoris millia multa leges.
Ipſe Deus vatum, pallâ ſpectabilis aureâ,
Tractat inauratæ conſona fila lyræ.
Qui dabit, ille tibi maquo ſit major Homero:
(Crede mibi) res eſt ingenioſa dare.
Nec tu, ſi quis erit capitis mercede redemptus,
Deſpice [b] *gypſati* * *nomen inane pedis:*
Nec te decipiant veteris * *quinquatria* [c] *ceræ.*
Tolle tuos tecum pauper amator avos.
Qui, quia pulcher erit, poſcet ſine munere noctem:
Quod det, amatorem flagitet ante ſuum.
Parcius exigito pretium, dum retia tendis;
Nè fugiant: captos legibus ure tuis.
Nec nocuit ſimulatus amor: ſine credat amari:
Et cave, nè gratis hic tibi conſtet amor.
Sæpe nega noctem: capitis modò finge dolorem:
Et modò, quæ cauſas præbeat, [d] *Iſis erit.*
Mox recipe: ut nullum patiendi colligat uſum,
Néve releteſcat ſæpe repulſus amor.
Surda ſit oranti tua janua, laxa ferenti:
Audiat excluſi verba receptus amans.

a) *i.* geri, vel geſtari.

b) *i.* gypſo notati. Venalium enim trans mare advectorum pedes gypſo vel cretâ notabant.
* crimen.
* cincta atria *al.* quicquam atria.
c) *i.* imaginum cerearum.

d) *i.* Iſidis ſacra: quibus mulieres ſecubare, & á virorum conſuetudine ſolebant abſtinere.

Et, quasi læsa prius, nonnunquam irascere læso:
Vanescat culpâ culpa repulsa tua.
Sed nunquam dederis spacioſum tempus in iram:
Sæpe ſimultates ira morata facit.
Quin etiam diſcant oculi lacrymare coacti:
Et faciant udas ille vel ille genas.
Nec, ſi quem fallas, tu perjurare timeto.
Commodat illuſis numina ſurda Venus.
Servus, & ad partes ſollers ancilla parentur,
Qui doceant, aptè quid tibi poſſit emi.
Et ſibi panca rogent: multi ſi panca rogabunt,
Poſtmodo de ſtipula grandis acervus erit.
Et ſoror, & mater, nutrix quoque carpat amantem:
Fit citò per multas præda petita manus.
Cùm tibi deficient poſcendi munera cauſæ,
Natalem libo teſtificare tuum.
Nè ſecurus amet nullo rivale caveto:
Non bene, ſi tollas prælia, durat amor.
Ille viri videat toto veſtigia lecto,
Factáq; laſcivis livida colla notis.
Munera præcipuè videat, quæ miſerit alter.
Si tibi nil dederit, [a] ſacra roganda via eſt.
Cùm multa abſtuleris; ut non tamen omnia donet,
Quod nunquam reddas, commodet ille, roga.
Lingua juvet, mentémque tegat: blandire, nocéque:
Impia ſub dulci melle venena latent.
Hæc ſi præſtiteris uſu mihi cognita longo,
Nec tulerint voces ventus & aura meas;
Sæpe mihi dices, Vivas bene: ſæpe rogabis,
Ut mea defunctæ molliter oſſa cubent.
* Nox erat in curſu, cùm me mea prodidit umbra.
At noſtræ vix ſe continuêre manus,
Quin albam rarámque comam, lacrymoſáque vino
Lumina, rugoſas diſtraherémque genas.
Dii tibi dent nullóſque lares, inopémque ſenectam,
Et longas hyemes, perpetuámque ſitim!

a &c.) i. interrogandus eſt, quæ merces veneant in via ſacra.

* vox:

ELEGIA IX.

Ad Atticum, amantem non oportere desidiosum esse, sicuti nec militem.

Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido:
Attice (crede mihi) militat omnis amans.
Quæ bello est habilis, Veneri quoque convenit ætas:
Turpe senex miles, turpe senilis amor.
Quos petière duces annos in milite forti,
Hos petit in socio bella puella viro.
Pervigilant ambo: terrâ requiescit uterque:
Ille fores dominæ servat, at iste ducis.
Militis officium longa est via: mitte puellam;
Strenuus exempto fine sequetur amans.
Ibit in adversos montes, duplicatáque nimbo
Flumina: congestas conteret ille nives.
Nec [a] *freta pressurus tumidos causabitur Euros,*
Aptáque vertendis sydera quæret aquis.
Quis, nisi vel miles, vel amans, & frigora noctis,
Et denso mistas perferet imbre nives?
Mittitur infestos alter speculator in hostes:
In rivale oculos alter ut hoste tenet.
Ille graves urbes, hic duræ limen amicæ
Obsidet: hic portas frangit, at ille fores.
Sæpe soporatos invadere profuit hostes,
Cædere & armatâ vulgus inerme manu.
Sic fera Threïcii cecidêrunt agmina Rhesi:
Et dominum capti deseruistis equi.
Nempe maritorum somnis utuntur amantes:
Et sua sopitis hostibus arma movent.
Custodem transire manus, vigilúmque catervas,
Militis & miseri est semper amantis opus.
Mars dubius; nec certa Venus: victíque resurgunt:
Quósque neges unquam posse jacere, cadunt.
Ergò desidiam quicunque vocabit amorem,
Desinat: ingenii est experientis amor.
Ardet in abducta Briseïde magnus Achilles:
Dum licet, Argivas frangite Troës opes.

a) .i. navigaturus.

Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma:
Et galeam capiti quæ daret, uxor erat.
Summa ducum Atrides visâ [a] *Priameïde fertur*
Mænadis effusis obstupuisse comis.
Mars quoque deprensus fabrilia vincula sensit:
Notior in cœlo fabula nulla fuit.
Ipse ego segnis eram, discinctáque in otia natus:
Mollierant animos lectus & umbra meos:
Impulit ignavum formosæ cura puellæ,
Jussit & in castris æra merere suis.
Indè vides vigilem, nocturnáque bella gerentem.
Qui non vult fieri desidiosus, amet.

a) Cassandrâ.

ELEGIA X.

Ad puellam, nè pro amore præmia poscat.

*Qualis ab * Europa Phrygiis* [a] *advecta carinis,*
Conjugibus belli causa [b] *duobus erat;*
Qualis erat Ledæ, quam plumis abditus albis
Callidus in falsa lusit adulter ave;
Qualis Amymone siccis erravit in agris,
Cùm premeret summi verticis urna comas:
Talis eras: aquilámque in te taurúmque timebam,
Et quicquid magno de Jove fecit amor.
Nunc timor omnis abest, animique evanuit ardor:
Nec facies oculos jam capit ista meos.
Cur sim mutatus quæris? quia munera poscis:
Hæc te non patitur causa placere mihi.
Donec eras simplex, animum cum corpore amavi:
Nunc mentis vitio læsa figura tua est.
Et puer est, & nudus amor: sine sordibus annos,
Et nullas vestes, ut sit apertus, habet.
Quid puerum Veneris pretio prostare jubetis?
Quo pretium crudat, non habet ille sinum.
Nec Venus apta feris, Veneris nec filius armis:
Non decet imbelles æra merere Deos.
Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære,
Et miseras [c] *jusso corpore quærit opes:*
Devovet imperium tamen hæc leonis avari;
Et quod vos facitis sponte, coacta facit.

* Europa: Laconiæ sc. fluvio.
a) Scil. Helena
b) Scil. Menelao & Paridi.
c) Scil. à leone.

Sumite

Sumite in exemplum pecudes ratione carentes:
Turpe erit, ingenium mitius esse feris.
Non equa munus equum, non taurum vacca poposcit:
Non aries placidam munere captat ovem.
Sola vino mulier spoliis exultat ademptis:
Sola locat noctes: sola locanda venit.
Et vendit quod utrumque juvat, quod uterq; petebat:
Et pretium, quanti gaudeat ipsa, facit.
Quæ Venus ex æquo ventura est grata duobus,
Altera ut illam vendit, & alter emit?
Cur mihi jt damno, tibi sit lucrosa voluptas,
Quam pecio motu fœmina virque ferunt?
Non bene onducti vendunt perjuria testes:
Non ben[a] selecti judicis arca patet.
[b] Turpe, ros emptâ miseros defendere linguâ:
Quod faiat magnas [b] turpe tribunal opes:
[b] Turpe, toi reditu sensus augere paternos,
Et facier lucro prostituisse suam.
Gratia pro ebus meritò debetur inemptis:
Pro mal conducto gratia nulla toro.
Omnia conuctor solvit: mercede solutâ
Non maet officio debitor ille tuo.
Parcite fortosæ pretium pro nocte pacisci:
Non habt eventus sordida præda bonos.
Non fuit armillas tanti pepigisse Sabinas,
Ut prenerent [c] sacræ [c] virginis arma caput.
Ex quibus ierat, trajecit viscera ferro
[d] Filius & pœnæ causa monile fuit.
Nec tamen indignum est à divite præmia posci:
Munera oscenti quæ dare possit, habet.
Carpite de levis pendentes vitibus uvas:
Præbeat Alcinoi poma benignus ager.
Officium numerat pauper, studiumque, fidémque:
Quod qis habet, dominæ conferat omne suæ.
Est quoque carminibus meritas celebrare puellas
Dos mea: quam volùi nota fit arte meâ.
Scindentu vestes, gemmæ frangentur & aurum:
Carmiu quam tribuent, fama perennis erit.

a) *i.* seorsum ducti, ut amotis arbitris pecuniam accipiat
b) *Scil.* est.

c c) *i.* Tarpeiæ, quæ fuit virgo vestalis.
d) *i.* Alcmæon, qui Eriphylen matrem interfecit, quòd Amphiaraum patrem ob aureum torquem prodiderit.
e) Proverbialiter dictum: sicut & *Alcinoi mensa.*

Nec dare, ſed pretium poſci dedignor, & odi:
Quod nego poſcenti, deſine velle, dabo.

ELEGIA XI.

Napen alloquitur, ut paratas tabellas ad Corinnam perferat.

COlligere incertos, & in ordine ponere crines
Docta, nec ancillas inter habenda Nave,
Inq; miniſteriis furtivæ cognita noctis
Utilis, & dandis ingenioſa notis,
Sæpe venire ad me dubitantem hortata Corinnam,
Fida laborauti ſæpe reperta mihi;
Accipe, & ad dominam peraratas manè tabelas
Perfer: & obſtantes ſedula pelle moras.
Nec ſilicum venæ, nec durum in pectore ferrum,
Sed tibi ſimplicitas a ordine major ineſt.
Credibile eſt & te ſenſiſſe Cupidinis arcus:
In me militiæ ſigna tuere tuæ.
Si quæret quid agam; ſpe noctis vivere dice:
Cætera fert blandâ cera notata manu.
Dum loquor, hora fugit: vacuæ bene redde abellas:
Verùm continuò fac tamen ipſa legat.
Aſpicias oculos, mando, frontémque legentis:
Ex tacito vultu ſcire futura licet.
Nec mora: perlectis reſcribat multa jubeto:
Odi, cùm latè ſplendida b cera vacat.
c Comprimat ordinibus verſus: oculóſque meretur
Margine in extremo littera raſa meos.
Quid digitos opus eſt graphium laſſare tenendo?
Hoc habeat ſcriptum tota tabella, VENI
Non ego victrices lauro redimire tabellas,
Nec Veneris mediâ ponere in æde morer.
Subſcribam, VEneri fidas ſibi Naſo tabellas
Dedicat: at nuper vile fuiſtis acer.

a) .i. Conditione ſervili: à qua aliena eſt ſimplicitas.

b) Solebant in tabulis ceratis olim verba exarare.

c &c.) .i. linearum ſeriem coarctet, ut tabula plures capiat.

ELEGIA

Elegia XII.

Tabellas, quas miserat, execratur, quòd amica noctem negabat.

Flete meos casus: tristes redière tabellæ:
Infelix hodie littera posse negat.
Omina sunt aliquid: modò cùm discedere vellet,
Ad limen digitos restitit icta Nape.
Missa foras iterum limen transire memento
Cautiùs, atque altè sobria ferre pedem.
Ite hinc difficiles, funebria ligna, tabellæ:
Túque negaturis cera referta notis.
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ
*Melle sub infami * Corsica misit apis.*
At, tanquam minio penitus medicata, rubebas:
Ille color verè sanguinolentus erat.
Projectæ in triviis jaceatis inutile lignum:
Vósque rotæ frangat prætereuntis onus.
Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in usum,
Convincam puras non habuisse manus.
Præbuit illa arbor misero suspendia collo:
Carnifici duras præbuit illa cruces:
Illa dedit turpes raucis bubonibus umbras:
Vulturis in ramis, & strigis ova tulit.
His ego commisi nostros insanus amores?
Molliáque ad dominam verba ferenda dedi?
Aptiùs hæ capiant vadimonia garrula ceræ,
Quas aliquis duro cognitor ore legat.
Inter ephemeridas meliùs, tabuláque jacerent,
In quibus absumptas fleret avarus opes.
Ergò ego vos rebus duplices pro nomine sensi:
Auspicii numerus non erat ipse boni.
Quid precer iratus? nisi vos cariosa senectus
Rodat, & immundo cera sit alba situ.

* Corsicum mel invisum propter amaritudinem.

Elegia XIII.

Ad Auroram, nè properet.

Jam super Oceanum venit à seniore marito,
Flava pruinoso quæ vehit axe diem.

Quò

Quò properas Aurora? mane: sic Memnonis umbris
Annua solenni cæde parentet avis.
Nunc juvat in teneris dominæ jacuisse lacertis,
Si quando lateri nunc bene juncta meo est.
Nunc etiam somni pingues, nunc frigidus aër:
Et liquidum tenui gutture cantat avis.
Quò properas ingrata viris, ingrata puellis?
Roscida purpureâ supprime lora manu.
Ante tuos ortus melius sua sydera servat
Navita, nec mediâ nescit an erret aquâ.
Te surgit (quanvis lassus) veniente viator:
Miles & armiferas aptat ad arma manus.
Prima subire vides oneratos arva colonos:
Prima vocas tardos sub juga panda boves.
Tu pueros somno fraudas, tradisque magistris,
Ut subeant teneræ verbera sæva manus.
Atque eadem sponsum consulti ante atria mittis,
Unius ut verbi grandia damna ferat.
Nec tu consulto, nec tu jucunda diserto es:
Cogitur ad lites surgere uterque novas.
Tu, nè fœminei possint cessare lacerti,
Lanificam revocas ad sua pensa manum.
Omnia perpeterer: sed surgere manè puellas
Quis, nisi cui non est ulla puella, ferat?
Optavi quoties, nè nox tibi cedere vellet,
Nec fugerent vultus sydera mota tuos!
Optavi quoties, aut ventus frangeret axem,
Aut caderet spissâ nube retentus equus!
*Invida quò properas? quòd erat tibi * filius ater,*
Materni fuerat pectoris ille color.
Quid si non Cephali quondam flagrâsset amore?
An putat ignotam nequitiam esse suam?
Tithono vellem de te narrare liceret:
Fœmina non cœlo turpior ulla foret.
Illum dum refugis, longo quòd marcet ab ævo;
Surgis ad invisas à sene manè rotas.
At si quem Cephalum manibus complexa teneres;
Clamares, Lentè currite noctis equi.

* Memnon. Virg. & nigri Memnonis arma.

Cur ego plector amans, si vir tibi marcet ab annis?
Non me nupsisti conciliante seni.
Aspice quos somnos juveni donârit amato
Luna: nec illius forma secunda tuæ est.
Ipse Deûm genitor (nè te tam sæpe videret)
Commisit noctes in sua vota duas.
Jurgia finieram: scires audisse: rubebat:
Nec tamen est solito tardior orta dies.

ELEGIA XIV.

Puellam consolatur, cui præ nimiâ curâ comæ deciderant.

DIcebam, Desiste tuos medicare capillos:
Tingere quam possis jam tibi nulla coma est.
At, si passa fores, quid erat speciosius illis?
Contigerant imum, quà patet usque, latus.
Quid, quòd erant tenues, & quos ornare timeres?
Vela colorati qualia Seres habent:
Vel pede quod gracili deducit aranea filum,
Cum leve desertâ sub trabe nectit opus.
Nec tamen ater erat, nec erat color aureus ille:
Sed quanvis neuter, mixtus uterque color.
Qualem clivosæ madidis in vallibus Idæ
Ardua direpto cortice cedrus habet.
Adde, quòd & dociles, & centum flexibus apti,
Et tibi nullius causa doloris erant.
Non acus abrupit, non vallum pectinis illos:
Ornatrix tuto corpore semper erat.
Ante meos oculos sæpe est ornata: nec unquam
Brachia direptâ saucia fecit acu.
Sæpe etiam nondum digestis manè capillis
Purpureo jacuit semisopita toro.
Tum quoque erat neglecta decens: ut Thracia Bacche,
Cùm temere in viridi gramine lassa jacet.
Cùm graciles essent tamen, & lanuginis instar;
Heu mala vexatæ quanta tulêre comæ!
Quàm se præbuerant ferro patienter, & igni,
Ut fieret torto nexilis orbe sinus!

Cla-

Clamabam, Scelus est, istos scelus urere crines?
Sponte decent: capiti ferrea parce tuo.
Vim procul hinc remove: non est qui debeat uri:
Erudit admotas ipse capillus acus.
Formosæ periêre comæ, quas vellet Apollo,
Quas vellet capiti Bacchus inesse suo.
*Illis contulerim, quas quondam nuda *Dione*
Pingitur humenti sustinuisse manu.
Quid malè compositos quereris periisse capillos?
Quid speculum mœstâ ponis inepta manu?
Non bene consuetis à te spectaris ocellis:
Ut placeas, debes immemor esse tui.
Non te cantatæ læserunt pellicis herbæ;
Non anus Æmoniâ perfida lavit aquâ.
*Nec tibi vis morbi nocuit, (*procul omen abesto)*
Nec minuit densas invida lingua comas.
Facta manu culpâque tuâ dispendia sentis:
Ipsa dabas capiti mixta venena tuo.
Nunc tibi captivos mittet Germania crines:
Culta triumphatæ munere gentis eris.
O quàm sæpe comas aliquo mirante rubebis?
Et dices, Emptâ nunc ego merce probor.
Nescio quam pro me laudat nunc ipse Sicambram;
Fama tamen memini cùm fuit ista mea.
Me miserum! lacrymas malè continet, oráque dextra
Protegit ingenuas picta rubore genas.
Sustinet antiquos gremio spectátque capillos,
Hei mihi non illo munera digna loco!
Collige cum vultu mentem: reparabile damnum est:
Postmodo nativâ conspicière comâ.

* Venus.

* His verbis aversabantur omnia dira & tristia.

ELEGIA XV.

Ad invidos, quòd fama poëtarum sit perennis.

QUid mihi livor edax ignavos objicis annos?
Ingeniique vocas carmen inertis opus?
Non me, more patrum, dum strenua sustinet ætas,
Præmia militiæ pulverulenta sequi?
Nec me verbosas leges ediscere, nec me
Ingrato voces prostituisse foro?

Mortale

Mortale est, quod quæris opus: mihi fama perennis
Quæritur: ut toto semper in orbe canar.
Vivet Mæonides, Tenedos dum stabit, & Ide;
Dum rapidas Simois in mare volvet aquas.
*Vivet & * Ascræus, dum mustis uva tumebit:* * Hesiodus.
Dum cadet incurvâ falce resecta Ceres.
Battiades toto semper cantabitur orbe: * Callimachus.
Quanvis ingenio non valet, arte valet.
Nulla Sophocleo veniet jactura cothurno:
Cum sole & luna semper Aratus erit.
Dum fallax servus, durus pater, improba lena
Vixerit, & meretrix blanda, Menandros erit.
Ennius arte carens, animosique Accius oris,
Casurum nullo tempore nomen habent.
Varronem, primámque ratem quæ nescit ætas?
Aureáque Æsonio terga petita duci?
Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,
Exitio terras cùm dabit una dies.
Tityrus & segetes, Æneïáque arma legentur,
Roma triumphati dum caput orbis erit.
Donec erunt ignes, arcúsque Cupidinis arma,
Discentur numeri, culte Tibulle, tui.
Gallus & Hesperiis, & Gallus notus Eoïs,
Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.
Ergò cùm silices, cùm dens patientis aratri
Depereant ævo: carmina morte carent.
Cedant carminibus reges, regúmque triumphi:
Cedat & auriferi ripa beata Tagi.
Vilia miretur vulgus: mihi flavus Apollo
Pocula Castaliâ plena ministret aquâ.
Sustineámque comâ metuentem frigora myrtum,
Atque ità sollicito multus amante legar.
Pascitur in vivis livor: post fata quiescit:
Tunc suus ex merito quemque tuetur honor.
Ergò etiam, cùm me supremus adusserit ignis,
Vivam: pársque mei magna superstes erit.

P. OVIDII NASONIS ELEGIARUM SIVE AMORUM Liber II.

ELEGIA I.

Quòd pro gigantomachia amores scribere sit coactus.

Hæc quoq; composui Pelignis natus aquosis,
Ille ego nequitiæ Naso poëta meæ.
Hoc quoq; jussit amor: procul hinc, procul este severi:
Non estis teneris apta theatra modis.
*Me legat in sponsi facie non * frigida virgo,*
Et rudis ignoto tactus amore puer.
Atque aliquis juvenum, quo nunc ego, saucius arcu,
Agnoscat flammæ conscia signa suæ:
Miratúsque diu, Quo, dicat, ab indice doctus
Composuit casus iste poëta meos?
*Ausus eram, memini, * cælestia dicere bella,*
Centimanúmque Gygen (& satis oris erat)
Cum malè se Tellus ulta est, ingestáque Olympo
Ardua devexum Pelion Ossa tulit.
Juppiter in manibus, & cum Jove fulmen habebam,
Quod bene pro cælo mitteret ille suo.
Clausit amica fores: ego cum Jove fulmen omisi:
Excidit ingenio Juppiter ipse meo.
Juppiter ignoscas: nil me tua tela juvabant:
Clausa tuo majus janua fulmen habet.
Blanditiæ, elegóque leves mea tela resumpsi:
Mollierant duras lenia verba fores.
Carmina sanguineæ deducunt cornua Lunæ,
Et revocant niveos Solis euntis equos.
Carmine dissiliunt abruptis faucibus angues:
Inq; suos fontes versa recurrit aqua.

* Amore ardens: Liptote vel Antiphrasis.

* Gigantomachiam.

Car-

Carminibus ceſsêre fores: inſertáque poſti,
Quanvìs robur erat, carmine victa ſera eſt.
Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles?
Quid pro me Ajaces alter & alter agent?
** Quique tot errando, quot bello perdidit annos?* * Paraphraſis Ulyſsis.
Raptus & Æmoniis flebilis Hector equis?
At facies teneræ ut laudata eſt ſæpe puellæ;
Ad vatem, pretium carminis, ipſa venit.
Magna datur merces: heroum clara valete
Nomina, non apta eſt gratia veſtra mihi.
Ad mea formoſos vultus adhibete puellæ
Carmina, purpureus quæ mihi dictat Amor.

ELEGIA II.

Ad Bagoum, ut cuſtodiam puellæ ſibi commiſſæ laxiorem habeat.

QUem penes eſt dominam ſervandi cura, Bagoë,
Dum perago tecum panca, ſed apta, vaca.
Heſternâ vidi ſpatiantem luce puellam,
Illâ, quæ Danaï porticus agmen habet.
Protinus ut placuit, miſi, noctémque rogavi:
Reſcripſit trepidâ, Non licet, illa manu.
Et cur non liceat quærenti, reddita cauſa eſt:
Quòd nimiùm dominæ cura moleſta tua eſt.
Si ſapis, ô cuſtos, odium (mihi crede) mereri
Deſine: quem metuit, quiſque perîſſe cupit.
Vir quoque non ſapiens: quid enim ſervare laboret,
Unde nihil, quanvìs non tueare, perit?
Sed gerat ille ſuo morem furioſus amori:
Et caſtam, multis quæ placet, eſſe putet.
Huic furtiva tuo libertas munere detur:
Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
Conſcius eſſe velis; domina eſt obnoxia ſervo:
Conſcius eſſe times; diſſimulare licet.
Scripta leget ſecum; matrem ſcripſiſſe putato:
Venerit ignotus; poſtmodo notus eat.
Ibit ut affectam, quæ non languebit, amicam
Viſat, & indiciis ægra ſit illa tuis.

Si faciet tardè: nè te mora longa fatiget,
Impositâ gremio sternere fronte potes.
Nec tu Niligenam fieri quid possit ad Isim
Quæsieris: nec tu curva theatra time.
Conscius assiduos commissi tollet honores:
Quis minor est autem, quàm tacuisse, labor?
Ille placet, versátque domum, nec verbera sentit:
Ille potens dominæ: cætera turba jacet.
Huic, veræ ut lateant causæ, finguntur inanes:
Atque ambo domini, quod probat una, probant.
Cùm bene vir traxit vultum, rugásque coëgit;
Quod voluit fieri blanda puella, facit.
Sed tamen interdum tecum quoque jurgia nectat:
Et lacrymas simulet: carnificémque vocet.
Tu contrà objicies, quæ tuò dilnat illa:
In vero, falso crimine, deme fidem.
Sic tibi semper bonos, sic alta pecunia crescet:
Hæc face: & exiguo tempore liber eris.
Aspicis indicibus nexas per colla catenas:
Squalidus orba fide pectora carcer habet.
Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit.
*Dum nimium servat * custos Junonius Iô;* * Argus.
Ante suos annos occidit: illa Dea est.
Vidi ego compedibus liventia crura gerentem,
Unde vir incestum scire coactus erat.
Pœna minor merito: nocuit mala lingua duobus.
Vir doluit: famæ damna puella tulit.
(Crede mihi) nulli sunt crimina grata marito:
Nec quenquam, quamvis audiat illa, juvant.
Seu tepet, indicium securas prodis ad aures:
Sive amat, officio sit miser ille tuo.
Culpa nec ex facili, quamvis manifesta, probatur:
Judicis illa sui tuta favore venit.
Viderit ipse licèt, credet tamen ille neganti,
Damnabítque oculos, & sibi verba dabit.
Aspiciet dominæ lacrymas: plorabit & ipse:
Et dicet, Pœnas garrulus iste dabit.

Quid dispar certamen inis? tibi verbera victo
Adsunt, in gremio judicis illa sedet.
Non scelus aggredimur, non ad miscenda coimus
Toxica, non stricto fulminat ense manus.
Quærimus ut tutò per te possimus amare:
Quid precibus nostris mollius esse potest?

ELEGIA III.

Ad Eunuchum, servantem dominam.

HEì mihi, quòd dominâ nec vir nec fœmina servas;
Mutua nec Veneris gaudia nôsse potes.
Qui primus pueris genitalia membra recidit,
Vulnera, quæ fecit, debuit ipse pati.
Mollis in obsequium, facilísque rogantibus esses,
Si tuus in quavis prætepuisset amor.
Non tu natus equo, non fortibus utilis armis:
Bellica non dextræ convenit hasta tuæ.
Ista mares tractant: tu spes depone viriles:
Sunt tibi cum domina signa ferenda tuâ.
Hanc imple meritis, hujus tibi gratia prosit:
Si careas illâ, quis tuus usus erit?
Est etiam facies, sunt apti lusibus anni:
Indigna est pigro forma perire situ.
Fallere te potuit, quanvis habeare molestus:
Non caret effectu, quod voluêre duo.
Aptius ut fuerit precibus tentâsse, rogamus;
Dum bene ponendi munera tempus habes.

ELEGIA IIII.

Quòd amet mulieres, cujuscunque formæ sint.

NOn ego mendosos ausim defendere mores,
Falsáque pro vitiis arma movere meis.
onfiteor, si quid prodest delicta fateri:
In mea nunc demens crimina fassus eo.
di: nec possum cupiens non esse, quod odi.
Heu quam, quod studeas ponere, ferre grave est!
Iam desunt vires ad me mihi júsque regendum:
Auferor ut rapidâ concita puppis aquâ.
Non est certa meos quæ forma invitet amores:
Centum sunt causæ cur ego semper amem.

Sive aliqua est oculos in me dejecta modestos;
Uror: & insidiæ sunt pudor ille meæ.
Sive procax nulla est, capior, quia rustica non est:
Spémque dat in molli mobilis esse toro.
*Aspera si visa est, * rigidásque imitata Sabinas;*
Velle, sed ex alto dissimulare, puto.
Sive est docta; placet raras dotata per artes:
Sive rudis; placida est simplicitate suâ.
Est, quæ Callimachi præ nostris rustica dicat
Carmina: cui placeo, protinus ipsa placet.
Est etiam, quæ me vatem, & mea carmina culpet:
Culpantis cupiam sustinuisse femur.
Molliter incedit, motu capit: altera dura est;
At poterit tacto mollior esse viro.
Hæc quia dulce canit, flectítque facillima vocem;
Oscula cantanti rapta dedisse velim.
Hæc querulas habili percurrit pollice chordas:
Tam doctas quis non possit amare manus?
Illa placet gestu, numerosáque brachia ducit,
Et tenerum molli torquet ab arte latus.
Ut taceam de me, qui causâ tangor ab omni:
Illîc Hippolytum pone, Priapus erit.
Tu, quia tam longa es, veteres heroïdas æquas,
Et potes in toto multa jacere toro.
Hæc habilis brevitate suâ est: corrumpor utrâque:
Conveniunt voto longa brevísque meo.
Non est culta; subit quid cultæ accedere possit:
Ornata est; dotes exhibet ipsa suas.
Candida me capiet, capiet me flava puella:
Est etiam in fusco grata colore Venus.
Seu pendent niveâ pulli cervice capilli;
Leda fuit nigrâ conspicienda comâ.
Seu flavent; placuit croceis Aurora capillis.
Omnibus historiis se meus aptat amor.
Me nova sollicitat, me tangit serior ætas:
Hæc melior specie: moribus illa placet.
Denique quas totâ quisquam probat urbe puellas,
Noster in has omnes ambitiosus amor.

* Severas, difficiles, morosas.

ELEGIA V.

Ad amicam corruptam.

NVllus amor tanti est (abeas pharetrate Cupido)
Ut mihi sint toties maxima vota mori.
Vota mori mea sunt, cùm te peccâsse recordor.
Hei mihi perpetuum nata puella malum!
Non mihi deceptæ nudant tua facta tabellæ:
Nec data furtivè munera crimen habent.
O utinam arguerem, sic ut non vincere possem!
Me miserum! quare tam bona causa mea est?
Felix, quì, quod amat, defendere fortiter audet:
Cui sua, Non feci, dicere amica potest.
Ferreus est, vimiúmque suo favet ille dolori,
Cui petitur victâ palma cruenta reâ.
Ipse miser vidi, cùm me dormire putares,
Sobrius apposito crimina vestra mero.
Multa supercilio vidi vibrante loquentes:
Nutibus in vestris pars bona vocis erat.
Non oculi tacuêre tui, conscriptáque vino
Mensa: nec in digitis littera nulla fuit.
Sermonem agnovi (quid non videatur amanti?)
Verbáque pro certis jussa valere notis.
Jámque frequens ierat mensâ conviva relictâ:
Compositi juvenes unus & alter erant.
Improba tum verò jungentes oscula vidi:
Illa mihi linguâ nexa fuisse liquet.
Qualia nec fratri tulerit germana severo,
Sed tulerit cupido mollis amica viro:
Qualia credendum est non Phœbum ferre Dianæ,
Sed Venerem Marti sæpe tulisse suo.
Quid facis? exclamo, Quò nunc mea gaudia differs?
Injiciam dominas in mea jura manus.
Hæc mihi sunt tecum, tibi sunt communia mecum:
In bona cur quisquam tertius ista venit?
Hæc ego, quæq; dolor linguæ dictavit: at illi
Conscia purpureus venit in ora pudor.
*Quale coloratum * Tithoni conjuge cælum*
Subrubet, aut sponso visa puella novo.

* Aurorâ

Quale roſæ fulgent inter ſua lilia mixtæ,
Aut ubi cantatis Luna laborat equis.
Aut quod, nè longis flaveſcere poſſit ab annis,
Mæonis Aſſyrium fœmina tinxit ebur.
Hic erat, aut aliquis color ille ſimillimus horum:
Et nunquam caſu pulchrior ille fuit.
Spectabat terram: terram ſpectare decebat.
Mœſta erat in vultu: mœſta decenter erat.
Sicut erant, & erant compti, laniare capillos,
Et fuit in teneras impetus ire genas.
Ut faciem vidi, fortes cecidêre lacerti:
Defenſa eſt armis noſtra puella ſuis.
Qui modò ſævus eram, ſupplex, ultróque rogavi,
Oſcula nè nobis deteriora daret.
Riſit: & ex animo dedit oſcula, qualia poſſent
Excutere irato tela triſulca Jovi.
Torqueor infelix, nè tam bona ſenſerit alter:
Et volo non ex hac illa fuiſſe notâ.
Hæc quoque, quàm docui, multò meliora fuerunt:
Et quiddam viſa eſt addidiciſſe novi.
Quòd nimiùm placuêre, malum eſt: quòd tota labellis
Lingua tua eſt noſtris, noſtra recepta tuis.
Nec tamen hoc unum doleo: non oſcula tantùm
Juncta queror, quanvìs hæc quoque juncta queror.
Illa niſi in lecto nunquam poluêre doceri:
Neſcio quis precium grande magiſter habet.

ELEGIA VI.

In mortem Pſittaci.

PSittacus Eoïs ales mihi miſſus ab Indis
Occidit: exequias ferte frequenter aves.
Ite piæ volucres, & plangite pectora pennis:
Et rigido teneras ungue notate genas.
Horrida pro mœſtis lanietur pluma capillis:
Pro longa reſonent carmina veſtra tubâ.
Quid ſcelus Iſmarii quereris Philomela tyranni?
Expleta eſt annis iſta querela ſuis.
Alitis in raræ miſerum divertite funus.
Magna, ſed antiqua eſt, cauſa doloris Itys.

Omnes,

Omnes, quæ liquido libratis in aëre pennas,
Tu tamen ante alias turtur amice dole.
Plena fuit vobis omni concordia vitâ:
Et stetit ad finem longa tenáxque fides.
Quod fuit Argolico juvenis Phocæus Oresti,
Hoc tibi, dum licuit, Psittace, turtur erat.
Quid tamen ista fides? quid rari forma coloris?
Quid vox mutandis ingeniosa sonis?
Quid juvat, ut datus es, nostræ placuisse puellæ?
Infelix avium gloria nempe jaces.
Tu poteras virides pennis bebetare smaragdos,
Tincta gerens rubro punica rostra croco.
Non fuit in terris vocum simulantior ales:
Reddebas blæso tam bene verba sono.
Raptus es invidiâ: non tu fera bella movebas:
Garrulus, & placidæ pacis amator eras.
Ecce coturnices inter fera prælia vivunt:
Forsitan & finunt indè frequenter anus.
Plenus eras minimo: nec, præ sermonis amore,
In multos poterant ora vacare cibos.
Nux erat esca tibi, causáq; papavera somni:
Pellebátque sitim simplicis humor aquæ.
Vivit edax vultur: ducítque per aëra gyros
Milvius, & pluviæ graculus auctor aquæ.
Vivit & armiferæ cornix invisa Minervæ;
Illa quidem seclis vix moritura novem.
Occidit illa loquax humanæ vocis imago
Psittacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima ferè manibus rapiuntur avaris:
Implentur numeris deteriora suis.
*Tristia * Phyllacidæ Therſites funera vidit:* * Protesilai.
Jámque cinis, vivis fratribus, Hector erat.
Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ,
Vota procelloso per mare rapta Noto?
Septima lux aderat, non exhibitura sequentem:
Et stabat vacuâ jam tibi Parca colo.
Nec tamen ignavo stupuerunt verba palato:
Clamavit moriens lingua, Corinna vale.

Colle ſub Elyſio nigrâ nemus ilice frondet:
Uddque perpetuo gramine terra viret.
Siqua fides dubiis, volucrum locus ille piarum
Dicitur, obſcœnæ quo prohibentur aves.
Illîc innocui latè paſcuntur olores:
Et vivax phœnix, unica ſemper avis.
Spectat & ipſa ſuas ales Junonia pennas:
Oſcula dat cupido blanda columba mari.
Pſittacus has inter nemorali ſede receptus,
Convertit volucres in ſua vota pias.
Oſſa tegit tumulus, tumulus pro corpore magnus:
Quo lapis exiguus par ſibi carmen habet.
Colligor ex ipſo dominæ placuiſſe ſepulchro.
Ora fuêre mihi plus ave docta loqui.

ELEGIA VII.

Amicæ ſe purgat, quòd ancillam non amet.

ERgò ego ſufficiam reus in nova crimina ſemper?
Ut vincam, toties dimicuiſſe pudet.
Sive ego marmoreis reſpexi ſumma theatri;
Eligis è multis unde dolere velis.
Candida ſeu tacito vidit me fœmina vultu;
In vultu tacitas arguis eſſe notas.
Si quam laudavi; miſeros petis ungue capillos:
Si culpo; crimen diſſimulare putas.
Sive color bonus eſt; in te quoque frigidus eſſe:
Seu malus; alterius dicor amore mori.
Atque ego peccati vellem mihi conſcius eſſe:
Æquo animo pœnam, qui meruêre, ferunt.
Nunc temere inſimulas: credendòque omnia fruſtra,
Ipſa vetas iram pondus habere tuam.
Aſpice, ut auritus miſerandæ ſortis aſellus
Aſſiduo domitus verbere tardus eat.
Ecce tuum ſolers caput exornare Cypaſſis,
Objicitur dominæ contemerâſſe torum.
Dii melius, quàm me, ſi ſit peccâſſe libido,
Sordida contemptæ ſortis amica juvet.
Quis Veneris famulæ connubia liber inire,
Tergáque complecti verbere ſecta velit?

Adde,

Adde, quòd ornandis operosa est illa capillis,
Et tibi per doctas grata ministra manus.
Scilicet ancillam, quæ sit tibi fida, rogarem?
Quid, nisi ut indicio juncta repulsa foret?
Per Venerem juro, puerique volatilis arcus,
Me non admissi criminis esse reum.

Elegia VIII.

Ad Cypassin ancillam Corinnæ.

COmendis in mille modis perfecta capillis,
Comere sed solas digna Cypassi Deas,
Et mihi jucundo non rustica cognita furto,
Apta quidem dominæ, sed magis apta mihi;
Quis fuit inter nos sociati corporis index?
Sensit concubitus unde Corinna tuos?
Non tamen erubui: nec verbo lapsus in ullo
Furtivæ Veneris conscia signa dedi.
Quid, quòd in ancillam si quis delinquere possit,
Illum ego contendi mente carere bonâ?
Thessalus ancillæ facie Briseidos arsit:
Serva Mycenæo est Phœbas amata duci.
Nec sum Tantalide, nec forti major Achille:
Quod decuit reges, cur mihi turpe putem?
Ut tamen iratos in te defixit ocellos,
Sensit te totis erubuisse genis.
At quanto, si fortè refert, præsentior ipse
Per Veneris feci numina magna fidem.
Tu Dea, tu jubeas animi perjuria nostri
Carpathium tepidos per mare ferre Notos.
Pro quibus officiis precium mihi dulce repende,
Concubitus hodie, fusca Cypassi, tuos.
Quid renuis, fingisque novos ingrata timores?
Est unum è dominis promeruisse satis.
Quòd si stulta negas, index anteacta fatebor,
Et veniam culpæ proditor ipse meæ.
Quóque loco fuerim tecum, quotiésque, Cypassi,
Narrabo dominæ, quótque, quibúsque modis.

ELEGIA IX.
Ad Cupidinem.

O Nunquam pro me satis indignate Cupido,
O in corde meo desidiose puer:
Quid me, qui miles nunquam tua signa reliqui,
Lædis? & in castris vulneror ipse tuis?
Cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos?
Gloria pugnantes vincere major erat.
Quid? non Æmonius, quem cuspide perculit, heros,
confossum medicâ postmodo juvit ope?
Venator sequitur fugientia, capta relinquit:
Semper & inventis ulteriora petit.
Nos tua sentimus, populus tibi deditus, arma:
Pigra reluctanti cessat in hoste manus.
Quid juvat in nudis hamata recondere tela
Ossibus? ossa mihi nuda reliquit amor.
Tot sine amore viri, tot sunt sine amore puellæ:
Hinc tibi cum magna laude triumphus eat.
Roma, nisi immensum vires promôsset in orbem,
Stramineis esset nunc quoque densa casis.
Fessus in acceptos miles deducitur agros:
Tutáque deposito poscitur ense rudis:
Longáque subductam celant navalia pinum:
Mittitur in saltus carcere liber equus.
Me quoque, qui toties merui sub amore puellæ,
Defunctum placidè vivere tempus erat.
Vive, Deus posito si quis mihi dicat amore,
Deprecer: usque adeò dulce puella malum est.
Cum bene pertæsum est, animíque revanuit ardor,
Nescio quo miseræ turbine mentis agor.
Ut rapit in præceps dominum, spumantia frustra
Fræna retentantem, durior oris equus;
Ut subitus propè jam prensâ tellure carinam,
Tangentem portus ventus in alta rapit;
Sic me sæpe refert incerta Cupidinis aura:
Notáque purpureus tela resumit Amor.
Fige puer: positis nudus tibi præbeor armis:
Hîc tibi sunt vires: hîc tua dextra valet.

Huc

Huc tanquam jussæ veniunt jam sponte sagittæ:
Vix ullis præ me nota pharetra tua est.
Infelix, totâ quicunque quiescere nocte
Sustinet, & somnos præmia magna vocat.
Stulte, quid est somnus, gelidæ nisi mortis imago?
Longa quiescendi tempora fata dabunt.
Me modò decipiant voces fallacis amicæ:
Sperando certè gaudia magna feram.
Et modò blanditias dicat: modò jurgia nectat.
Sæpe fruar dominâ sæpe repulsus eam.
Quòd dubius Mars est, per te privigne Cupido est:
Et movet exemplo vitricus arma tuo.
Tu levis es, multôque tuis ventosior alis:
Gaudiáque ambiguâ dásque negásque fide.
Si tamen exandis pulchrâ cum matre Cupido;
Indeserta meo pectore regna gere.
Accedant regno nimiùm vaga turba puellæ.
Ambobus populis sic venerandus eris.

Elegia X.

Ad Græcinum, quòd eodem tempore duas amet.

TU mihi, tu certè (memini) Græcine, negabas,
Uno posse aliquem tempore amare duas.
Per te ego decipior, per te deprensus inermis:
Ecce duas uno tempore solus amo.
Utraque formosa est: operosæ cultibus ambæ:
Artibus in dubio est hæc sit, an illa prior.
Pulchrior hâc illa est: hæc est quoque pulchrior illâ:
Et magìs hæc nobis, & magìs illa placet.
Errat, ut à ventis discordibus acta phaselus:
Dividuúmque tenent alter & alter amor.
Quid geminas Erycina meos sine fine dolores?
Non erat in curas una puella satís?
Quid folia arboribus? quid pleno sydera cœlo?
In freta collectas alta quid addis aquas?
Sed tamen hoc melius, quàm si sine amore jacerem.
Hostibus eveniat vita severa meis.
Hostibus eveniat vacuo dormire cubili,
Et medio latè ponere membra toro.

At mihi sævus amor somnos abrumpat inertes:
Símq; mei lecti non ego solus onus.
Me mea dispердat nullo probibente puella:
Si satìs una potest; si minùs una, duæ.
Sufficiant: graciles non sunt sine viribus artus:
Pondere, non nervis, corpora nostra carent.
Et lateri dabit in vires alimenta voluptas:
Decepta est operâ nulla puella meâ.
Sæpe ego lasciuæ consumpsi tempora noctis:
Utilis, & forti corpore manè fui.
Felix, quem Veneris certamina mutua perdunt:
Dii faciant lethi causa sit ista mei!
Induat adversis contraria pectora telis
Miles, & æternum sanguine nomen emat:
Quærat avarus opes: &, quæ lassarit eundo
Æquora, perjuro naufragus ore bibat:
At mihi contingat Veneris langueſcere motu;
Cùm moriar, medium solvar & inter opus.
Atq; aliquis nostro lacrymans in funere dicat,
Conveniens vitæ mors fuit ista tuæ.

ELEGIA XI.

Ad amicam navigantem.

PRima malas docuit mirantibus æquoris undis
Peliaco pinus vertice cæsa vias:
Quæ concurrentes inter temeraria cautes
Conspicuam fulvo vellere vexit ovem.
O utinam, nè quis remo freta longa moveret,
Argo funestas pressa bibisset aquas!
Ecce fugit notumque torum patriósque penates:
Fallacẽsq; vias ire Corinna parat.
Quid tibi (me miserum!) Zephyros Eurósq; timebu
Et gelidum Boream, præcipitémq; Notum?
Non illìc urbes, non tu mirabere sylvas:
Una est injusti cærula forma maris.
Nec medius tenues conchas pictósve lapillos
Pontus habet: bibuli littoris illa mora est.
Littora marmoreis pedibus signate puellæ:
Hactenus est tutum: cætera cæca via est.

Ut vobis alii ventorum prælia narrent;
Quas Scylla infestet, quáve Charybdis aquas;
Ut quibus emineant violenta Ceraunia saxis;
Quo lateant Syrtes magna minórq; sinu.
Hæc alii referant: at vos, quod quisque loquetur,
Credite: credenti nulla procella nocet.
Cùm respicitur tellus, ubi fune soluto
Currit in immensum panda carina salum.
Navita sollicitus jam ventos horret iniquos;
Et prope tam lethum, quàm prope cernit aquam.
Quòd si concussas Triton exasperet undas,
Quàm tibi sit toto nullus in ore color!
Tum generosa voces fœcundæ sydera Ledæ:
Et, Felix, dicas, quem sua terra tenet.
Lutius est foviisse thorum, legisse libellos,
Threïciam digitis increpuisse lyram.
Ut si vana ferunt volucres mea dicta procellæ;
Æqua tamen puppi sit Galatea tuæ.
Vestrum crimen erit talis jactura puellæ,
Nereïdésq; Deæ, Nereïdúmq; pater.
Vade memor nostri vento reditura secundo:
Impleat illa tuos fortior aura sinus.
Tunc mare in hæc magnus proclinet littora Nereus;
Huc venti spectent; huc agat æstus aquas.
Ipsa roges, Zephyri veniant in lintea pleni:
Ipsa tuâ moveas turgida vela manu.
Primus ego aspiciam notam de littore puppim,
Et dicam, Nostros advehit illa Deos.
Excipiámq; humeris, & multa sine ordine carpam
Oscula: pro reditu victima vota cadet.
Inq; thori formam molles sternentur arenæ:
Pro mensa tumulus quilibet esse potest.
Illîc apposito narrabis multa Lyæo:
Pevè sit ut mediis obruta navis aquis:
Dúmq; ad me properas, nec iniquæ tempora noctis,
Nec te præcipites extimuisse Notos.
Omnia pro veris credam, sint ficta licebit:
Cur ego non votis blandiar ipse meis?

Hæc

Hæc mihi quàm primùm cœlo nitidissimus alto
Lucifer admisso tempora portet equo.

ELEGIA XII.

Exultat quòd amicâ potitus sit.

ITe triumphales circum mea tempora lauri:
Vicimus: in nostro est ecce Corinna sinu.
Quam vir, quam custos, quam janua firma, tot hosti
Servabant, nè quâ posset ab arte capi.
Hæc est præcipuo victoria digna triumpho:
In quâ, quæcunque est, sanguine præda caret.
Non humiles muri, non parvis oppida fossis
Cincta: sed est ductu capta puella meo.
Pergama cùm caderent bello superata bilustri,
Ex tot in Atridis pars quota laudis erat?
At mea sepositа est, & ab omni milite discors
Gloria: nec titulum muneris alter habet.
Me duce ad hunc voti finem, me milite veni:
Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui:
Nec casum fortuna meis immiscuit actis.
Huc ades ô curâ parte triumphe meâ.
Nec belli est nova causa mei: nisi rapta fuisset
Tyndaris, Europæ pax, Asiæq; foret.
Fœmina sylvestres Lapithas, populúmque biformem
Turpiter apposito vertit in arma mero.
Fœmina Trojanos iterum nova bella movere
Impulit in regno, juste Latine, tuo.
Fœmina Romanis etiam nunc urbe recentì
Immisit soceros, armáque sæva dedit.
Vidi ego pro niveâ pugnantes conjuge tauros:
Spectatrix animos ipsa juvenca dabat.
Me quoque cum multis, sed me sine cæde, Cupido
Jussit militiæ signa movere suæ.

ELEGIA XIII.

Ad Isidem, ut parientem Corinnam juvet.

DUm labefactat onus gravidi temeraria ventris,
In dubio vitæ lassa Corinna jacet.
Illa quidem, clam me tantum molita periclì,
Irâ digna meâ est: sed cadit ira metu.

ed tamen aut ex me conceperat, aut ego credo.
Est mihi pro facto sæpe, quod esse potest.
si, Parætonium, genitaliáque arva Canopi
Quæ colis, & Memphin, palmiferámque Pharon,
Quáque celer lato Nilus delapsus ab alveo
Per septem portus in maris exit aquas;
Per tua sacra precor, per Anubidis ora verendi:
Sic tua sacra pius semper Osiris amet:
Pigráque labatur circum donaria serpens:
Et comes in pompâ corniger Apis eat:
Huc adhibe vultus, & in una parce duobus:
Nam vitam dominæ tu dabis, illa mihi.
Sæpe tibi meruit certis operata diebus,
Quâ cingit laurus Gallica turma tuas.
Túque laborantes utero miserata puellas,
Quarum tarda latens corpora tendit onus,
Levis ades, precibúsque fave Lucina puellæ.
Digna est quam jubeas muneris esse tui.
Ipse ego thura dabo fumosis candidus aris:
Ipse feram ante tuos munera vota pedes.
Adjiciam titulum, Servatâ Naso Corinnâ.
Tu modò fac titulo muneribúsque locum.
Si tamen in tanto fas est monuisse timore;
Hac tibi sit pugnâ dimicuisse satis.

ELEGIA XIV.

In amicam, quòd abortivum ipsa fecerit.

Quid juvat immunes belli cessare puellas,
Nec fera peltatas agmina velle sequi?
Si sine Marte suis patiuntur vulnera telis,
Et cæcas armant in sua fata manus.
Quæ prima instituit teneros convellere fœtus,
Militiâ fuerat digna perire suâ.
Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
Sternetur pugnæ tristis arena tuæ?
Si mos antiquis placuisset matribus idem;
Gens hominum vitio deperitura fuit:
Quique iterum jaceret generis primordia nostri
In vacuo lapides orbe, parandus erat.

Quis

Quis Priami fregisset opes, si numen aquarum
Fusta recusâsset pondera ferre Thetis?
Ilia si tumido geminos in ventre necâsset;
Casurus dominæ conditor urbis erat.
Si Venus Æneam gravidâ temerâsset in alvo;
Cæsaribus telus orba futura fuit.
Tu quoq; cùm posses nasci formosa, perîsses;
Tentâsset, quod tu, si tua mater opus.
Ipse ego, cùm fuerim melius periturus amando,
Vidissem nullos, matre necante, dies.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis,
Pomáq; crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent matura suâ: sine crescere uata:
Est precium parvæ non leve vita moræ.
Vestra quid effoditis subjectis viscera telis,
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida resparsam puerorum sanguine culpant,
Atq; suâ cæsum matre queruntur Itym.
Utraque sæva parens: sed tristibus utraq; causis,
Jacturâ socii sanguinis, ulta virum est.
Dicite: quis Tereus, quis vos irritet Iason
Figere sollicitâ corpora vestra manu?
Hæc neq; in Armeniis tigres fecêre latebris:
Perdere nec fœtus ausa leæna suos.
At, teneræ faciunt, sed non impunè, puellæ:
Sæpe, suos utero quæ necat, ipsa perit.
Ipsa perit, fertúrq; rogo resoluta capillos:
Et, Meritò, clamant, qui modò cunque vident.
Ista sed æthereas vanescant dicta per auras:
Et sint ominibus pondera nulla meis.
Dii faciles, peccâsse semel concedite tutó:
Et satis est: pœnam culpa secunda ferat.

Elegia XV.

Ad annulum, quem dono amicæ dedit.

Annule formosæ digitum vincture puellæ,
In quo censendum nil, nisi dantis amor,
Munus eas gratum: te lætâ mente receptum
Protinus articulis induat illa suis.

Tam

Tam bene convenias, quàm mecum convenit illi:
Et digitum justo commodus orbe teras.
Felix à domina tractaberis annule nostrâ:
Invideo donis jam miser ipse meis.
O utinam subitò fieri mea munera possem
Artibus * Æææ, * Carpathiiq; senis! * Circes.
* Protei.
Tunc ego te cupiam dominæ tetigisse papillas,
Et lævam tunicis inseruisse manum.
Elabar digito, quanvis angustus, & hærens:
Inq; sinum mirâ lapsus ab arte cadam.
Idem ego, ut arcanas possim signare tabellas,
Néve tenax ceram siccáque gemma trahat,
Humida formosæ taugam priùs ora puellæ:
Tantùm nè signem scripta dolenda mihi.
Si dabor ut condar loculis, exire negabo:
Astringens digitos orbe minore tuos.
Non ego dedecori tibi sum, mea vita, futurus:
Quódve tener digitus ferre recusét onus.
Me gere, cùm calidis perfundes imbribus artus,
Damnáque sub gemma perfer euntis aquæ.
Sed puto te visâ mea membra libidine surgent:
Et peraget partes annulus ipse viri.
Irrita quid voveo? parvum proficiscere munus:
Illa datam tecum sentiat esse fidem.

ELEGIA XVI.

Ad amicam, ut ad rura sua veniat.

ME pars Sulmo tenet Peligni tertia ruris;
Parva, sed irriguis ora salubris aquis.
Sol licèt admoto tellurem sydere findat,
Et micet Icarii stella proterva Canis;
Arva pererrantur Peligna liquentibus undis:
Et viret in tenero fertilis herba solo.
Terra ferax Cereris, multóq; feracior uvis:
Dat quoq; bacciferam Pallada rarus ager.
Perq; resurgentes rivis labentibus herbas
Gramineus madidam cespes obumbrat humum.
At meus ignis abest: verbo peccavimus uno:
Quæ movet ardores, est procul; ardor adest.

Non

Non ego, si medius Polluce & Caſtore ponar,
In cœli ſine te parte fuiſſe velim.
Solliciti jaceant, terrâque premantur iniquâ,
In longas orbem qui ſecuêre vias.
Aut juvenum comites juſſiſſent ire puellas,
Si fuit in longas terra ſecanda vias.
Tunc mihi, ſi premerem ventoſas horridus Alpes,
Durum cum domina molle fuiſſet iter.
Cum domina Libycas auſim perrumpere Syrteis,
Et dare non æquis vela ferenda Notis:
Non quæ virgineo portenta ſub inguine latrant,
Nec timeam veſtros curva Malea ſinus:
Nec quas ſubmerſis ratibus ſaturata Charybdis
Tundit, & effuſas ore receptat aquas.
Quòd ſi Neptuni ventoſa potentia vincat,
Et ſubventuros auferat unda Deos;
Tu noſtris niveos humeris impone lacertos:
Corpore nos facili dulce feremus onus.
Sæpe petens Hero juvenis tranaverat undas:
Tunc quoque tranâſſet, ſed via cæca fuit.
At ſine te quanvìs operoſi vitibus agri
Me teneant, quanvìs amnibus arva natent,
Et vocet in rivos currentem ruſticus undam,
Frigidáque arboreas mulceat aura comas;
Non ego Pelignos videor celebrare ſalubres,
Non ego natalem, rura paterna, locum;
Sed Scythiam, Cilicáſque feros, viridéſque Britannos,
Quæq; Prometheo ſaxa cruore madent.
Ulmus amat vites; vitis non deſerit ulmum:
Separor à domina cur ego ſæpe mea?
At mihi te comitem jurabas uſquè futuram,
Per me, pérque oculos, qui rapuêre, tuos.
Verba puellarum foliis leviora caducis:
Irritáque, ut viſum eſt, ventus & aura ferunt.
Siqua mei tamen eſt in te pia cura relicta,
Incipe pollicitis addere facta tuis.
Parváque quamprimum rapientibus eſſeda mannis,
Ipſa per admiſſas concute lora jubas.

At

At vos, quà veniet, tumidi ſubſidite montes:
Et faciles curvis vallibus eſte viæ.

ELEGIA XVII.

Quòd Corinnæ ſoli ſit ſerviturus.

SI quis erit, qui turpe putet ſervire puellæ;
Illo convincar judice turpis ego.
Sim licet infamis, dum me moderatiùs urat,
Quæ Paphon & fluctu pulſa Cythera tenet.
Atque utinam dominæ mitis quoque præda fuiſſem;
Formoſæ quoniam præda futurus eram.
Dat facies animos: facie violenta Corinna eſt.
Me miſerum! cur eſt tam bene nota ſibi?
Scilicet à ſpeculi ſumuntur imagine faſtus:
Nec niſi compoſitam ſe priùs illa videt.
Non tibi ſi facies nimium dat in omnia regnum,
(O facies oculos docta tenere meos!)
Collatum idcirco tibi me contemnere debes.
Aptari magnis inferiora licet.
Creditur & nymphe mortalis amore Calypſo
Capta, recuſantem detinuiſſe virum.
Credimus æquoream Phthio Nereïda regi,
Egeriam juſto concubuiſſe Numæ;
Vulcano Venerem, quanvis, incude relictâ,
Turpiter obliquo claudicet ille pede.
Carminis hoc ipſum genus impar; ſed tamen aptè
Jungitur herous cum breviore modo.
Tu quoque me, mea lux, in quaſlibet accipe leges:
Te decet in medio jura dediſſe toro.
Non tibi crimen ero, nec quo lætêre remoto.
Non erit hic vobis inficiandus amor.
Sunt mihi pro magno felicia carmina cenſu:
Et multæ per me nomen habere volunt.
Novi aliquam, quæ ſe circumferat eſſe Corinnam:
Ut fiat, quid non illa dediſſe velit?
Sed neque diverſi ripâ labuntur eâdem
Frigidus Eurotas, populiférque Padus:
Nec, niſi tu, noſtris cantabitur ulla libellis.
Ingenio cauſas tu dabis una meo.

ELEGIA XVIII.

Ad Macrum, quòd de amoribus ſcribat.

Carmen ad iratum dum tu perducis Achillem,
Primáque juratis induis arma viris;
Nos, Macer, ignavæ Veneris ceſſamus in umbra:
Et tener auſuros grandia frangit amor.
Sæpe meæ dixi, Tandem diſcede, puellæ:
In gremio ſedit protinus illa meo.
Sæpe, Pudet, dixi: lacrymis vix illa retentis,
Me miſeram, cur te, dixit, amare pudet?
Implicuítque ſuos circum mea colla lacertos:
Et, quæ me perdunt, oſcula mille dedit.
Vincor, & ingenium ſumptis revocatur ab armis:
Réſque domi geſtas & mea bella cano.
Sceptra tamen ſumpſi: curâque Tragœdia noſtrâ
Crevit: & huic operi quamlibèt aptus eram.
Riſit Amor pallámque meam, pictóſque cothurnos,
Sceptráque privatâ tam citò ſumpta manu.
Hinc quoque me dominæ numen deduxit iniquæ,
Déque cothurnato Vate triumphat Amor
Quod licet, aut artes teneri profitemur amoris:
Hei mihi! præceptis torqueor ipſe meis.
Aut, quod Penelopes verbis reddatur Ulyſſi,
Scribimus, & lacrymas Phylli relicta tuas:
Quod Paris, & Macareus, & quod malè gratus Iaſon,
Hippolytíque parens, Hippolytúſque legant:
Quódque tenens ſtrictum Dido miſerabilis enſem
Dictat, & Aoniæ Lesbis amica lyræ.
Quàm citò de toto rediit celer orbe Sabinus,
Scriptáque diverſis rettulit ille locis!
Candida Penelope ſignum cognovit Ulyſſis:
Legit ab Hippolyto ſcripta noverca ſuo.
Jam pius Æneas miſeræ reſcripſit Eliſæ:
Quódque legat Phylli, ſi modò vivit, habet.
Triſtis ad Hypſipylen ab Iaſone littera venit:
Dat votam Phœbo Lesbis amica lyram.
Nec tibi, quæ tutum, vati, Macer, arma canenti
Aureus in medio Marte tacetur amor.

Et Paris eſt illîc, & adultera nobile crimen,
Et comes extincto Laodamia viro.
Si bene te novi, non bella libentiùs iſtis
Dicis: & à veſtris in mea caſtra redis.

ELEGIA XIX.

Ad rivalem, cui uxor curæ non erat.

SI tibi non opus eſt ſervatâ, ſtulte, puellâ,
At mihi fac ſervet, quò magìs ipſe velim.
Quod licet, ingratum eſt: quod non licet, acriùs urit:
Ferreus eſt, ſi quis, quod ſinit alter, amat.
Speremus pariter, pariter metuamus amantes:
Et faciat voto rara repulſa locum.
Quid fortuna mihi, quæ nunquam fallere poſſit?
Nil ego, quod nullo tempore lædat, amo.
Viderat hoc in me vitium verſuta Corinna:
Quâque capi poſſem, callida nôrat opem.
Ah quoties ſani capitis mentita dolorem,
Cunctantem tardo juſſit abire pede!
Ah quoties finxit culpam, quantúmque licebat,
Inſontis ſpeciem præbuit ipſa nocens!
Sic ubi vexârat, tepidóſque refoverat ignes;
Rurſus erat votis comis & apta meis.
Quas mihi blanditias, quàm dulcia verba parabat!
Oſcula (Dii magni) qualia, quótque dabat!
Tu quoque, quæ noſtros rapniſti nuper ocellos,
Sæpe face inſidias: ſæpe rogata nega.
Et ſine me ante tuos projectum in limine poſtes
Longa pruinoſâ frigora nocte pati.
Sic mihi durat amor, longóſque adoleſcit in annos.
Hoc juvat: hæc animi ſunt alimenta mei.
Pinguis amor, nimiúmque potens, in tædia nobis
Vertitur, & ſtomacho, dulcis ut eſca, nocet.
Si nunquam Danaën habuiſſet abenea turris,
Non eſſet Danaë de Jove facta parens.
Dum ſervat Juno mutatam cornibus Iô,
Facta eſt, quàm fuerat, gratior ipſa Jovi.
Quod licet, & facile eſt, quiſquis cupit; arbore fronde
Carpat, & è medio flumine ſumat aquam.

Siqua volet regnare diu, deludat amantem.
Heu mihi ne monitis torquear ipse meis!
Quodlibet eveniat: nocet indulgentia nobis.
Quod sequitur, fugio: quod fugit, ipse sequor.
At tu, formosæ nimium secure puellæ,
Incipe jam primâ claudere nocte domum.
Incipe, quis furtim toties tua limina pulset,
Quærere; quid latrent nocte silente canes;
Quas ferat & referat solers ancilla tabellas;
Cur toties vacuo secubet illa toro.
Mordeat ista tuas aliquando cura medullas:
Détque locum nostris materiámque dolis.
Ille potest vacuo furari in littore arenas,
Uxorem stulti si quis amare potest.
Jámque ego præmoneo: visi tu servare puellam
Incipis, incipiet desinere esse mea.
Multa, diúque tuli: speravi sæpe futurum,
Cùm bene servâsses, ut bene verba darem.
Lentus es, & pateris nulli patienda marito:
At mihi concessi finis amoris erit.
Scilicet infelix nunquam prohibebor abire?
Nox mihi sub nullo vindice semper erit?
Nil metuam? per nulla traham suspiria somnos?
Nil facies cur te jure perîsse velim?
Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito?
Corrumpis vitio gaudia nostra tuo.
Quin alium, quem tanta juvet patientia, quæres:
Me tibi rivalem si juvat esse, veta.

P. OVIDII NASONIS ELEGIARUM SIVE AMORUM Liber III.

ELEGIA I.

Deliberatio Poëtæ, utrùm elegos pergat ſcribere, an potiùs tragœdias.

STat vetus, & multos incidua ſylva per annos:
Credibile eſt illi numen ineſſe loco.
Fons ſacer in medio, ſpelunc áque pumice pendens:
Et latere ex omni dulce queruntur aves.
Hîc ego dum ſpatior tectus nemoralibus umbris,
Quod mea quærebam Muſa moveret opus.
Venit odoratos Elegeïa nexa capillos:
Et, puto, pes illi longior alter erat.
Forma decens, veſtis tenuiſſima, vultus amantis:
In pedibus vitium cauſa decoris erat.
Venit & ingenti violenta Tragœdia paſſu:
Fronte comæ torvâ, palla jacebat humi.
Læva manus ſceptrum latè regale tenebat:
Lydius apta pedum vincla cothurnus erat.
Hæc prior, Ecquis erit, dixit, tibi finis amandi?
O argumenti lente poëta tui!
Nequitiam vinoſa tuam convivia narrant:
Narrant in multas compita ſecta vias.
Sæpe aliquis digito vatem deſignat euntem:
Atque ait, Hic, hic eſt, quem ferus urit amor.
Fabula (nec ſentis) totâ jactaris in urbe,
Dum tua poſtpoſito facta pudore refers.
Tempus erat thyrſo pulſum graviore moveri.
Ceſſatum ſatis eſt: incipe majus opus.
Materiâ premis ingenium: cane facta virorum:
Hæc animo, dices, area digna meo eſt.

Quod teneræ cantent, lusit tua musa, puellæ;
Primáque per numeros acta juventa suos.
Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen.
Implebit leges spiritus iste meas.
Hactenus: & movit pictis innixa cothurnis
Densum cæsarie térque quatérque caput.
Altera (nam memini) limis subrisit ocellis,
Fallor? an in dextrâ myrtea virga fuit?
Quid gravibus verbis animosa Tragœdia, dixit,
Me premis? an nunquam non gravis esse potes?
Imparibus tamen es numeris dignata moveri:
In me pugnâsti versibus usa meis.
Non ego contulerim sublimia carmina nostris:
Obruit exiguas regia vasta fores.
Sum levis, & mecum levis est mea cura Cupido:
Non sum materiâ fortior ipsa meâ.
Rustica sit sine me lascivi mater Amoris:
Huic ego proveni lena comésque Deæ.
Quam tu non poteris duro reserare cothurno,
Hæc est blanditiis janua laxa meis.
Et tamen emerui plus quàm tu posse, ferendo
Multa, supercilio non patienda tuo.
Per me decepto didicit custode Corinna
Liminis obstricti sollicitare forem,
Delabíque toro tunicâ velata recinctâ,
Atque impercussos nocte movere pedes.
Ah quoties foribus duris incisa pependi,
Non verita à populo prætereunte legi!
Quin ego me memini, dum custos sævus abiret,
Ancillæ missam delituisse sinu.
Quid, cùm me munus natali misit? at illa
Rupit, & appositâ barbara mersit aquâ.
Prima tuæ movi felicia semina mentis:
Munus habes, quod te jam petit ista, meum.
Desierat: cœpi. Per vos utrasque rogamus,
In vacuas auras verba timentis eant.
Altera me sceptro decoras, altóque cothurno:
Jam nunc contracto magnus in orbe sonor.

Alter

Altera das noſtro victurum nomen amori:
Ergò ades: & longis verſibus adde breves.
Exiguum vati concede Tragœdia tempus.
Tu labor æternus: quod petit illa, breve eſt.
Mota dedit veniam: teneri properentur amores,
Dum vacat: à tergo grandius urget opus.

ELEGIA II.

Ad amicam, curſum equorum ſpectantem.

NOn ego nobilium venio ſpectator equorum:
Cui tamen ipſa faves, vincat ut ille precor.
Ut loquerer tecum, veni, tecúmque ſederem:
Nè tibi non notus, quem facis, eſſet amor.
Tu curſum ſpectes, ego te: ſpectemus uterque
Quod juvet: atque oculos paſcat uterque ſuos.
O cuicunque faves felix agitator equorum!
Ergò illi curæ contigit eſſe tuæ.
Hoc mihi contingat: ſacro de carcere miſſis
Inſiſtam forti mente vehendus equis.
Et modò lora dabo: modò verbere terga notabo:
Nunc ſtringam metas interiore rotâ.
Si mihi currenti fueris conſpecta, morabor:
Déque meis manibus lora remiſſa fluent.
Ah quàm penè Pelops Piſæo concidit axe,
Dum ſpectat vultus, Hippodamia, tuos!
Nempe favore ſuæ vicit tamen ille puellæ.
Vincamus dominæ quiſque favore ſuæ.
Quid fruſtra refugis? cogit nos linea jungi:
Hæc ex lege loci commoda Circus habet.
Tu tamen à dextra quicunque es, parce puellæ:
Contactu lateris læditur iſta tui.
Tu quoque qui ſpectas poſt nos, tua contrahe crura,
Si pudor eſt: rigido nec preme terga genu.
Sed nimiùm demiſſa jacent tua pallia terræ:
Collige, vel digitis en ego tollo meis.
Invida veſtis eras, quæ tam bona crura tegebas:
Quóque magis ſpectes, invida veſtis eras.
Talia Melanion Atalantæ crura fugacis
Optavit manibus ſuſtinuiſſe ſuis.

Talia pinguntur succinctæ crura Dianæ,
Cùm sequitur fortes fortior ipsa feras.
His ego non visis arsi: quid fiet ab istis?
In flammam flammas, in mare fundis aquas.
Suspicor ex istis & cætera posse placere,
Quæ bene sub tenui condita veste latent.
Vis tamen interea tenues arcescere ventos,
Quos faciant nostrâ mota flagella manu?
An magìs hic meus est animi, non aëris, æstus?
Captáque fœmineus pectora torret amor?
Dum loquor, alba nigro sparsa est tibi pulvere vestis:
Sordide de niveo corpore pulvis abi.
Sed jam pompa venit: linguis animísque favete:
Tempus adest plausûs; aurea pompa venit.
Prima loco fertur sparsis victoria pennis:
Huc ades, atque meus, fac Dea, vincat amor.
Plaudite Neptuno, nimiùm qui creditis undis.
Nil mihi cum pelago: me mea terra tenet.
Plaude tuo Marti miles: nos odimus arma:
Pax juvat, & mediâ pace repertus amor.
Auguribus Phœbus, Phœbe venantibus adsit:
Artifices in te verte Minerva manus.
Ruricolæ Cereri, teneróque assurgite Baccho:
Pollucem pugiles, Castora placet eques.
Nos tibi blanda Venus, puerique potentibus armis
Plaudimus: incœptis annue diva meis.
Dáque novæ mentem dominæ, ut patiatur amari.
Annuit: & motu signa secunda dedit.
Quod Dea promisit, promittas ipsa rogamus:
(Pace loquor Veneris) tu Dea major eris.
Per superos juro testes, pompámque Deorum,
Te dominam nobis tempus in omne fore.
Sed pendent tibi crura: potes, si fortè juvabit,
Cancellis primos inseruisse pedes.
Maxima jam vacuo prætor spectacula Circo,
Quadrijuges æquo carcere misit equos.
Cui faveas video: vincet cuicunque favebis:
Quid cupias, ipsi scire videntur equi.

Me

Me miſerum! metam ſpatioſo circuit orbe:
Quid facis? admoto proximus axe ſubi.
Quid facis infelix? perdis bona vota puellæ:
Tende precor validâ lora ſiniſtra manu.
Favimus ignavo: ſed eum revocate Quirites:
Et date jactatis undique ſigna togis.
En revocant: at nè turbet toga mota capillos,
In noſtros abdas te licet uſquè ſinus.
Jámque patent iterum reſerato carcere poſtes:
Et volat admiſſis diſcolor agmen equis.
Nunc ſaltem ſupera, ſpatióque inſurge patenti:
Sint mea, ſint dominæ fac rata vota meæ.
Sunt dominæ rata vota meæ: mea vota ſuperſunt:
Ille tenet palmam: palma petenda mea eſt.
Riſit, & argutis quiddam promiſit ocellis:
Hoc ſatìs eſt: alio cætera redde loco.

ELEGIA III.

De amica quæ pejeraverat.

ESſe Deos credámne? fidem jurata fefellit:
Et facies illi, quæ fuit antè, manet.
Quàm longos habuit nondum jurata capillos,
Tam longos, poſtquam numina læſit, habet.
Candida, candorem roſeo ſuffuſa rubore,
Antè fuit: niveo lucet in ore rubor.
Pes erat exiguus: pedis eſt aptiſſima forma:
Longa decênſque fuit; longa decênſque manet.
Argutos habuit; radiant, ut ſydus, ocelli:
Per quos mentita eſt perfida ſæpe mihi.
Scilicet æterni falſum jurare puellis
Dii quoque concedunt: formâque numen habet.
Pérque ſuos illam nuper jurâſſe recordor,
Pérque meos oculos: & doluêre mei.
Dicite Dii: ſi vos impunè fefellerit illa,
Alterius meriti cur ego damna tuli?
At non invidiæ vobis Cepheïa virgo eſt,
Pro malè formoſa juſſa parente mori.
Non ſatìs eſt, quòd vos habuit ſine pondere teſtes:
Sed mecum luſos ridet inulta Deos.

Ut

Ut ſua per noſtram redimat perjuria pœnam,
Victima deceptus decipientis ero.
Aut ſine re Deus eſt nomen, fruſtráq; timetur,
Et ſtultâ populos credulitate movet;
Aut, ſi quis Deus eſt, teneras amat ille puellas:
Et nimiùm ſolas omnia poſſe jubet.
Nobis fatifero Mavors accingitur enſe:
Nos petit invictâ Palladis haſta manu.
Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus:
In nos alta Jovis dextera fulmen habet.
Formoſas ſuperi metuunt offendere læſi:
Atque ultro, quæ ſe non timuêre, timent.
Et quiſquam pia thura focis imponere curat?
Certè plus animi debet ineſſe viris.
Iuppiter igne ſuo lucos jaculatur, & arces:
Miſſáque perjuras tela ferire vetat.
Tot meruêre pati: Semele miſerabilis arſit:
Officio eſt illi pœna reperta ſuo.
At ſi venturo ſe ſubduxiſſet amanti,
Non pater in Baccho matris haberet onus.
Quid queror, & toto facio convicia cœlo?
Dii quoque habent oculos, Dii quoq; pectus haben
Si Deus ipſe forem, numen ſine fraude liceret
Fœmina mendaci falleret ore meum.
Ipſe ego jurarem verum jurâſſe puellas:
Et non de tetricis dicerer eſſe Deis.
Tu tamen illorum moderatiùs utere dono:
Aut oculis certè parce puella meis.

Elegia IV.

Ad virum ſervantem conjugem.

Dure vir, impoſito teneræ cuſtode puellæ,
Nil agis: ingenio quæq; tuenda ſuo eſt.
Siqua metu dempto caſta eſt, ea denique caſta eſt:
Quæ, quia non liceat, non facit, illa facit.
Ut jam ſervâris bene corpus, adultera mens eſt:
Nec cuſtodiri, ni velit, ulla poteſt.
Nec mentem ſervare potes, licèt omnia claudas:
Omnibus excluſis intus adulter erit.

Cui peccare licet, peccat minùs: ipſa poteſtas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Deſine (crede mihi) vitia irritare vetando:
Obſequio vinces aptiùs ipſe tuo.
Vidi ego nuper equum contra ſua fræna tenacem,
Ore reluctanti fulminis ire modo.
Conſtitit, ut primùm conceſſas ſenſit habenas,
Frænáque in effuſas laxa jacere jubas.
Nitimur in vetitum ſemper, cupimúſque negata.
Sic interdictis imminet æger aquis.
Centum fronte oculos, centum cervice gerebat
Argus: & hos unus ſæpe fefellit amor.
In thalamo Danaë ſaxo ferróque perenni,
Quæ fuerat virgo credita, mater erat.
Penelope manſit, quamvìs cuſtode careret,
Inter tam multos intemerata procos.
Quicquid ſervatur, cupimus magís: ipſáque furem
Cura vocat: pauci, quod ſinit alter, amant.
Nec facie placet ipſa ſuâ, ſed amore mariti.
Neſcio quid, quod te ceperit, eſſe putant.
Non proba ſic, quam vir ſervat, ſed adultera, chara eſt.
Ipſe timor precium corpore majus habet.
Indignere licèt, juvat inconceſſa voluptas.
Sola placet, Timeo, dicere ſiqua poteſt.
Non tamen ingenuam jus eſt ſervare puellam:
Hic metus externæ corpora gentis agat.
Scilicet ut poſſit cuſtos, Ego, dicere, feci,
In laudem ſervi caſta ſit illa tui.
Ruſticus eſt nimiùm, quem lædit adultera conjux,
Et notos mores non ſatìs urbis habet.
In qua Martigenæ non ſunt ſine crimine nati,
Romulus Iliades, Iliadéſque Remus.
Quid tibi formoſa, ſi non niſi caſta placebat?
Non poſſunt ullis iſta coire modis.
Si ſapis, indulge dominæ; vultúſque ſeveros
Exue: nec rigidi jura tuere viri.
Et cole quos dederit: multos dabit uxor amicos.
Gratia ſic minimo magna labore venit.

Sic

Sic poteris juvenum convivia semper inire;
Et, quæ non tuleris, multa videre domi.

ELEGIA V.

Ad amnem, dum iter faceret ad amicam.

AMnis arundinibus limosas obsite ripas,
Ad dominam propero: siste parumper aquas.
Nec tibi sunt pontes, nec quæ sine remigis ictu
Concava trajecto cymba rudente vehat.
Parvus eras, (memini) nec te transire refugi:
Summáque vix talos contigit unda meos.
Nunc ruis oppositò nivibus de monte solutis:
Et turpi crassas gurgite volvis aquas.
Quid properâsse juvat? quid pauca dedisse quieti
Tempora? quid nocti conseruisse diem?
Si tamen hîc standum est? si non datur artibus ullis
Ulterior nostro ripa premenda pede?
Nunc ego, quas habuit pennas Danaëius heros,
Terribili densum cùm tulit angue caput;
Nunc opto currum, de quo Cerealia primùm
Semina venerunt in rude missa solum.
Prodigiosa loquor veterum mendacia vatum:
Non tulit hæc unquam, nec feret ulla dies.
Tu potiùs ripis effuse capacibus amnis,
(Sic æternus eas) labere fine tuo.
Non eris invidiæ torrens (mihi crede) ferendæ,
Si dicar per te fortè retentus amans.
Flumina deberent juvenes in amore juvare:
Flumina senserunt ipsa quid esset amor.
Inachus in media Bithynide pallidus îsse
Dicitur, & gelidis incaluisse vadis.
Nondum Troja fuit lustris obsessa duobus,
Cùm rapuit vultus, Xanthe, Neæra tuos.
Quid? non Alpheon diversis currere terris,
Virginis Arcadiæ certus adegit amor?
Te quoque promissam Xantho, Penee, Creüsam
Phthiiadum terris occuluisse ferunt.
Quid referam Æsopon? quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinque futura parens.

Corn

ornua si tua sunt ubi nunc, Acheloë, requiram;
Herculis iratâ fracta querêre manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti;
Una tamen tanti Deïanira fuit.
Ille fluens dives septena per ostia Nilus,
Qui patriam tantæ tam bene celat aquæ,
Fertur in Evadne collectam Asopide flammam
Vincere gurgitibus non potuisse suis.
Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus,
Cedere jussit aquam: jussa recessit aqua.
Nec te prætereo, qui per cava saxa volutus
Tyburis Argæi spumifer arva rigas:
Ilia cui placuit, quanvis erat horrida vultu,
Ungue notata comas, ungue notata genas.
Illa gemens patriique nefas, delictáque Martis,
Errabat nudo per loca sola pede.
Hanc amnis rapidis animosus vidit ab undis:
Raucáque de mediis sustulit ora vadis.
Atq; ità, Quid nostras, inquit, teris anxia ripas
Ilia ab Idæo Laomedonte genus?
Quò cultus abiêre tui? quid sola vagaris?
Vitta nec evinctas impedit alba comas?
Quid fles, & teneros lacrymis corrumpis ocellos,
Pectoráque insanâ tundis aperta manu?
Ille habet & silices, & durum in pectore ferrum,
Qui tenero lacrymas lætus in ore videt.
Ilia pone metus: tibi regia nostra patebit:
Téque colent amnes: Ilia pone metus.
Tu centum aut plures inter dominabere nymphas:
Nam centum aut plures flumina nostra tenent.
Nec me sperne (precor) tantùm Romana propago:
Munera promissis uberiora feres.
Dixerat. Illa oculos in humum dejecta modestos
Spargebat tepido flebilis imbre sinus.
Ter molita fugam: ter ad altas restitit undas,
Currendi vires eripiente metu.
Seva tamen scindens inimico pollice crinem,
Edidit indignos ore tremente sonos:

O utinam mea tecta forent, patrióque ſepulcro
Condita, dum poterant virginis oſſa tegi.
Cur modò Veſtalis tedas invitor ad ullas
Turpis, & Iliacis inficianda focis?
Quid moror? en digitis deſignor adultera vulgi:
Deſit famoſus, qui notet ora, pudor.
Hactenus: & veſtem timidis prætendit ocellis:
Atq; ità ſe in rapidas perdita miſit aquas.
Suppoſuiſſe manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur, & ſocii jura dediſſe tori.
Te quoque credibile eſt aliquâ caluiſſe puellâ:
Sed nemora & ſylvæ crimina veſtra tegunt.
Dum loquor, increvit latis ſpatioſiùs undis,
Nec capit admiſſas alveus altus aquas.
Quid mecum, furioſe, tibi? Quid mutua differs
Gaudia? quid cœptum, ruſtice, rumpis iter?
Quid, ſi legitimum flueres, ſi nobile flumen?
Si tibi per terras maxima fama foret?
Nomen habes nullum nivibus collecte caducis:
Nec tibi ſunt fontes, nec tibi certa domus.
Fontis habes inſtar pluviáſque, nivéſque ſolutas,
Quas tibi divitias pigra miniſtrat hyems.
Aut lutulentus agis brumali tempore curſus:
Aut premis arentem pulverulentus humum.
Quis te unquam potuit ſitiens haurire viator?
Quis dixit gratâ voce, Perennis eas?
Damnoſus pecori curris, damnoſior agris:
Forſitan hæc alios, me mea damna movent.
Huic ego, ne demens, narrabam fluminum amores.
Factáſſe indigno nomina tanta pudet.
Neſcio quid ſpectans, Acheloon & Inachon amnes,
Et potui nomen, Nile, referre tuum.
At tibi pro meritis opto, non candide torrens,
Sint rapidi ſoles, ſiccáque ſemper hyems.

ELEGIA VI.

Quòd ab amica receptus, cum ea coire non potuit, conqueritur.

Aut non formosa est, aut non bene culta puella,
Aut, puto, non votis sæpe petita meis.
Hanc tamen in nullos tenui malè languidus usus,
Sed jacui pigro crimen onúsque toro.
Nec potui cupiens, pariter cupiente puellâ,
Inguinis effœti parte juvante frui.
Illa quidem nostro subjecit eburnea collo
Brachia, Sithoniâ candidiora nive:
Oscula que inseruit cupidâ luctantia linguâ:
Lascivum femori supposuítque femur.
Et mihi blanditias dixit, Dominúmque vocavit,
Et quæ præterea publica verba juvant.
Tacta tamen gelidâ veluti mea membra cicutâ,
Segnia propositum destituêre meum.
Truncus iners jacui, species, & inutile signum:
Nec satis exactum est, corpus, an umbra forem.
Quæ mihi ventura est, siquidem est ventura senectus,
Cùm desit numeris ipsa juventa suis?
Ah pudet annorum, quòd me juvenémque, virúmque,
Nec juvenem, nec me sensit amica virum!
Sic flammas aditura pias æterna sacerdos
Surgit, & à charo fratre verenda soror.
Ut nuper bis flava Chie, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata meo est.
Exigere à nobis angustâ nocte Corinnam,
Et memini numeros sustinuisse novem.
Num mea Thessalico languent devota veneno
Corpora? num misero carmen & herba nocent?
Sagáve puniceâ defixit nomina cerâ?
Et medium tenues in jecur urget acus?
Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam:
Deficiunt, læsi carmine, fontis aquæ.
Illicibus glandes, cantatáque vitibus uva
Decidit: & nullo poma movente fluunt.

Quid

Quid vetat & nervos magicas torpere per artes?
Forsitan impatiens fit latus inde meum.
Huc pudor accessit facti: pudor ipse nocebat.
Ille fuit vitii causa secunda mei.
At qualem vidi, qualem tetigique puellam,
Sic etiam tunicâ tangitur illa suâ.
Illius attactu Pylius juvenescere posset,
Tithonúsque annis fortior esse suis.
Hæc mihi contigerat: sed non vir contigit illi.
Quas nunc concipiam per nova vota preces?
Credo etiam magnos, quo sum tam turpiter usus,
Muneris oblati pœnituisse Deos.
Optabam certè recipi; sum nempe receptus:
Oscula ferre; tuli: proximus esse; fui.
Quid mihi fortunæ tantum? quid regna sine usu?
Quid mihi possedi dives avarus opes?
Sic aret mediis taciti vulgator in undis:
Pomáque, quæ nullo tempore tangat, habet.
A tenera quisquam hic surgit manè puella,
Protinus ut sanctos possit adire Deos.
Sed non blandâ, puto, non optima perdidit in me
Oscula, non omni sollicitavit ope.
Illa graves potuit quercus, adamantáque durum,
Surdáque blanditiis saxa movere suis.
Digna movere fuit certè divósque virósque:
Sed neque tunc vixi: nec vir, ut antè, fui.
Quid juvat, ad surdas si cantet Phemius aures?
Quid miserum Thamyram picta tabella juvat?
At quæ non tacitâ formavi gaudia mente?
Quos ego non finxi dispositique modos?
Nostra tamen jacuêre, velut præmortua, membra
Turpiter, hesternâ languidiora rosâ.
Quæ nunc ecce vigent intempestiva, valêntque,
Nunc opus exposcunt, militiámque suam.
Quin istîc pudibunda jace pars pessima nostrî:
Sic sim pollicitis captus, ut ante, tuis.
Tu dominum fallis: per te deprênsus inermis
Tristia cum magno damna pudore tuli.

Ha

Hanc etiam non est mea dedignata puella
Molliter admotâ sollicitare manu.
Sed postquam nullas assurgere posse per artes,
Immemorémque sui procubuisse videt;
Quid me ludis, ait? quis te malè sane jubebat
Invitum nostro ponere membra toro?
Aut te trajectis Æa venefica ramis
Devovet, aut alio lassus amore venis.
Nec mora: dissiluit tunicâ velata recinctâ,
Et decuit nudos proripuisse pedes.
Néve suæ possent intactam scire ministræ,
Dedecus hoc sumptâ dissimulavit aquâ.

Elegia VII.

Quòd ab amica non recipiatur, dolet.

EN quisquam ingenuas etiamnunc suscipit artes?
Aut tenerum dotes carmen habere putat?
Ingenium quondam fuerat pretiosius auro:
At nunc barbaria est grandis, habere nihil.
Cùm pulchrè nostri dominæ placuêre libelli,
Quò licuit libris, non licet ire mihi.
Cùm bene laudavit, laudato janua clausa est:
Turpiter huc illùc ingeniosus eo.
Ecce recens dives, parto per vulnera censu,
Præfertur nobis, sanguine factus, eques.
Hunc potes amplecti formosis, stulta, lacertis?
Hujus in amplexu, stulta, jacere potes?
Nescis, caput hoc galeam portare solebat:
Ense latus cinctum, quod tibi servit, erat.
Leva manus, cui nunc serum malè convenit aurum,
Scuta tulit: dextram tange, cruenta fuit.
Quâ periit aliquis, potes hanc contingere dextram?
Heus ubi mollities pectoris illa tui est?
Cerne cicatrices veteris vestigia pugnæ:
Quæsitum est illi corpore, quicquid habet.
Forsitan & quoties hominem jugulaverit, ipse
Indicet: hoc fassas tangis avara manus?
Me ego Musarum purus Phœbíque sacerdos
Ad rigidas canto carmen inane fores.

Discite, qui sapitis, non hæc, quæ scimus inertes;
Sed trepidas acies, & fera bella sequi.
Próque bono versu primum deducite pilum:
Hoc tibi, si velles, posset, Homere, dari.
Juppiter admonitus nil esse potentius auro,
Corruptæ precium virginis ipse fuit.
Dum merces aberat; durus pater, ipsa severa,
Ærati postes, ferrea turris erat.
Sed postquam sapiens in munera venit adulter;
Præbuit ipse sinus: & dare jussa, dedit.
At cùm regna senex cæli Saturnus haberet;
Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
Æráque, & argentum, cúmq; auro pondera ferri
Manibus admôrat: nulláque massa fuit.
At meliora dabat; curvo sine vomere fruges,
Pomáque, & in quercu mella reperta cavâ.
Nec valido quisquam terram scindebat aratro:
Signabat vullo limite fossor humum.
Non freta demissi verrebant eruta remi:
Ultima mortali tum via littus erat.
Contra te soleis hominum natura fuisti,
Et nimiùm damnis ingeniosa tuis.
Quid tibi turritis incingere mœnibus urbes?
Quid tibi discordes addere in arma manus?
Quid tibi cum pelagoi terrâ contenta fuisses.
Cur non & cælum tertia regna petis?
Quà licet affectas cælum quoque: templa Quirinus,
Liber, & Alcides, & modò Cæsar, habent.
Eruimus terrâ solidum pro frugibus aurum:
Possidet inventas sanguine miles opes.
Curia pauperibus clausa est: dat census honores:
Indè gravis judex, indè severus eques.
Omnia possideant: illis campúsque forúmque
Serviat: hi pacem sevâque bella gerant:
Tantùm nè nostros avidi lucrentur amores:
Et satìs est, aliquam pauperis esse suant.
At nunc, exaquet tetricas licèt illa Sabinas;
Imperat ut capta, qui dare multa potest.

Me prohibet custos: in me timet illa maritum:
Si dederim, totâ cedet uterque domo.
O, si neglecti quisquam Deus ultor amantis,
Tam malè quæsitas pulvere mutet opes!

ELEGIA VIII.

Tibulli mortem deflet.

MEmnona si mater, mater ploravit Achillem,
Et tangunt magnas tristia fata Deas;
Flebilis indignos Elegeia solve capillos:
Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit.
Ille tui vates operis, tua fama, Tibullus,
Ardet in extructo corpus inane rogo.
Ecce puer Veneris fert eversámque pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce facem.
Aspice, demissis ut eat miserabilis alis,
Pectoráque infestâ tundat aperta manu.
Excipiunt lacrymas sparsi per colla capilli,
Oráque singultu concutiente sonant.
Fratris in Æneæ sic illum funere dicunt
Egressum castris, pulcher Iule, tuis.
Nec minùs est confusa Venus moriente Tibullo,
Quàm juveni rupit cùm ferus inguen aper.
At sacri vates, & divûm cura vocamur:
Sunt etiam, qui vos numen habere putent.
Scilicet omne sacrum mors importuna profanat:
Omnibus obscuras injicit illa manus.
Quid pater Ismario, quid mater profuit Orpheo?
Carmine quid victas obstupuisse feras?
Et Linon in sylvis idem pater abditus altis
Dicitur invictâ concinuisse lyrâ.
Aspice Mæoniden, à quo, ceu fonte perenni,
Vatum Pieriis ora rigantur aquis:
Hunc quoque summa dies nigro summersit Averno.
Effugiunt avidos carmina sola rogos.
Durat opus vatum, Trojani fama laboris,
Tardáque nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemesis longum, sic Delia nomen habebit;
Altera cura recens, altera primus amor.

Quid nos ſacra juvant? quid nunc Ægyptia proſunt
Siſtra? quid in vacuo ſecubuiſſe toro?
Cùm rapiant mala fata bonos; (ignoſcite faſſo)
Sollicitor nullos eſſe putare Deos.
Vive pius, moriere tamen: cole ſacra, colentem
Mors tamen à templis in cava buſta trahet.
Carminibus confide bonis: jacet ecce Tibullus:
Vix manet è toto parva quod urna capit.
Téne ſacer vates flammæ rapuêre rogales?
Pectoribus paſci nec timuêre tuis?
Aurea ſanctorum potuiſſent templa Deorum
Urere, quæ tantum ſuſtinuêre nefas.
Avertit vultus Erycis quæ poſſidet arces:
Sunt quoque qui lacrymas continuiſſe negant.
Sed tamen hoc melius, quàm ſi Phæacia tellus
Ignotum vili ſuppoſuiſſet humo.
Hîc certè manibus fugientis preſſit ocellos
Mater, & in cineres ultima dona tulit.
Hîc ſoror in partem miſera cum matre doloris
Venit, inornatas dilaniata comas.
Cúmque tuis ſua junxerunt Nemeſíſque priórque
Oſcula: nec ſolos deſtituêre rogos.
Delia diſcedens, Feliciùs, inquit, amata
Sum tibi: vixiſti, dum tuus ignis eram:
Cui Nemeſis, Quid, ait, tibi ſunt mea damna doloris?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen è nobis aliquid, niſi nomen, & umbra
Reſtat, in Elyſia valle Tibullus erit.
Obvius huic venies, hederâ juvenilia cinctus
Tempora, cum Calvo, docte Catulle, tuo.
Tu quoque, ſi falſum eſt temerati crimen amici,
Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ. (bru
His comes umbra tua eſt, ſiqua eſt modò corporis um
Auxiſti numeros, culte Tibulle, pios.
Oſſa quieta, precor, tuta requieſcite in urna:
Et ſit humus cineri non onerоſa tuo.

ELEGIA IX.

Ad Cererem, conquerens quòd ejus ſacris cum amica concumbere non permittatur.

ANnua venerunt Cerealis tempora ſacri:
Secubat in vacuo ſola puella toro.
Flava Ceres tenues ſpicis redimita capillos,
Cur inhibes ſacris commoda noſtra tuis?
Te, Dea, munificam gentes ubicunque loquuntur:
Nec minùs humanis invidet ulla bonis.
Antè nec hirſuti torrebant farra coloni:
Nec notum terris area nomen erat.
Sed glandem quercus, oracula prima, ferebant:
Hæc cibus, & teneri ceſpitis herba torus.
Prima Ceres docuit turgeſcere ſemen in agris:
Falce coloratas ſubſecuítque comas.
Prima jugis tauros ſupponere colla coëgit:
Et veterem curvo dente revellit humum.
Hanc quiſquam lacrymis lætari credat amantûm,
Et bene tormentis ſecubitúque coli?
Nec tamen eſt, quanvìs agros amet illa feraces,
Ruſtica: nec vacuum pectus amoris habet.
Cretes erunt teſtes, (nec fingunt omnia Cretes)
Cretes nutrito terra ſuperba Jove.
Illîc, ſydeream mundi qui temperat arcem,
Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides teſti: teſtis laudatur alumno:
Faſſuram Cererem crimina nota puto.
Viderat Iaſium Cretæâ diva ſub Ida
Figentem certâ terga ferina manu.
Vidit: &, ut teneræ flammam rapuêre medullæ,
Hinc pudor, ex illa parte trahebat amor.
Victus amore pudor: ſulcos arere videret,
Et ſata cum minima parte redire ſui.
Cùm bene jactati pulsârunt arva ligones,
Ruperat & duram vomer aduncus humum,
Seminâque in latos ierant æqualiter agros;
Irrita decepti vota colentis erant:

Diva potens frugum ſylvis errabat in altis:
Deciderant longæ ſpicea ſerta comæ.
Sola fuit Crete fœcundo fertilis anno:
Omnia, quà tulerat ſe Dea, meſſis erant.
Ipſe locus nemorum cantebat frugibus Ide:
Et ferus in ſylva farra metebat aper.
Optavit Minos ſimiles ſibi legifer annos:
Optavit Cereris longus ut eſſet amor.
Qui tibi ſecubitus triſtes, Dea flava, fuiſſent,
Hos cogor ſacris nunc ego ferre tuis.
Cur ego ſum triſtis, cùm ſit tibi nata reperta,
Regnáque quàm Juno ſorte minora regat?
Feſta dies Venerémque vocat, cantúſque merúmque:
Hæc decet ad dominos munera ferre Deos.

ELEGIA X.

Ad amicam, à cujus amore diſcedere non poteſt.

MUlta diúque tuli: vitiis patientia victa eſt:
Cede fatigato pectore turpis amor.
Scilicet aſſerui jam me, fugíque catenas:
Et quæ non puduit ferre, tuliſſe pudet.
Vicimus: & domitum pedibus calcamus amorem:
Venerunt capiti cornua ſera meo.
Perfer, & obdura: dolor hic tibi proderit olim.
Sæpe tulit laſſis ſuccus amarus opem.
Ergò ego ſuſtinui foribus tam ſæpe repulſus
Ingenuum durâ ponere corpus humo?
Ergò ego neſcio cui, quem tu complexa tenebas,
Excubui clauſam, ſervus ut, ante domum?
Vidi ego, cùm foribus laſſus prodiret amator,
Invalidum referens emeritúmque latus.
Hoc tamen eſt levius, quàm quòd ſum viſus ab illo:
Eveniat noſtris hoſtibus ille pudor.
Quando ego non fixus lateri ſpatiantis adhæſi,
Ipſe tuus cuſtos, ipſe vir, ipſe comes?
Scilicet & populo per me comitata placebas:
Cauſa fuit multis noſter amoris amor.
Turpia quid referam vanæ mendacia linguæ,
Et perjuratos in mea damna Deos?

Quid

Quid juvenum tacitos inter convivia nutus,
Verbáque compositis dissimulata notis?
Dicta erat ægra mihi: præceps, aménsque cucurri:
Veni: & rivali non erat ægra meo.
His, & quæ taceo, duravi sæpe ferendis.
Quære alium, pro me qui velit ista pati.
Jam mea votivâ puppis redimita coronâ
Læta tumescentes æquoris audit aquas.
Desine blanditias, & verba potentia quondam
Perdere: non ego sum stultus, ut antè fui.
Luctantur, pectúsque leve in contraria ducunt,
Hâc amor, hâc odium: sed, puto, vincet amor.
Odero, si potero; si non, invitus amabo.
Nec juga taurus amat: quæ tamen odit, habet.
Nequitiam fugio; fugientem forma reducit:
Aversor morum crimina; corpus amo.
Sic ego nec sine te, nec tecum vivere possum:
Et videor voti nescius esse mei.
Aut formosa fores minùs, aut minùs improba, vellem;
Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta merent odium; facies exorat amorem:
Me miserum! vitiis plùs valet illa suis.
Parce per ô lecti socialia jura, per omnes,
Qui dant fallendos se tibi sæpe, Deos,
Pérque tuam faciem magni mihi numinis instar,
Pérque tuos oculos, qui rapuêre meos;
Quicquid eris, mea semper eris: tu selige tantùm
Me quoque velle, velis, anne coactus amem?
Lintea dem potiùs, ventísque ferentibus utar;
Ut quanvis nolim, cogar amare tamen.

Elegia XI.

Dolet amicam suam ità suis carminibus innotuisse, ut rivales multos sibi parârit.

Quis fuit ille dies, quo tristia semper amanti
Omnia non albæ concinuistis aves?
Quódve putem sydus nostris occurrere votis?
Quósve Deos in me bella movere querar?

Quæ modò dicta mea est, quam cœpi solus amare,
Cum multis vereor nè sit habenda mihi.
Fallimur? an nostris innotuit illa libellis?
Sic est: ingenio prostitit illa meo.
Et meritò: quid enim formæ præconia feci?
Vendibilis culpâ facta puella meâ est.
Me lenone placet: duce me perductus amator:
Janua per nostras est adaperta manus.
An prosint dubium est, nocuerunt carmina certè:
Invidiæ nostris illa fuêre bonis.
Cùm Thebæ, cùm Troja foret, cùm Cæsaris acta,
Ingenium movit sola Corinna meum.
O utinam adversis tetigissem carmina Musis,
Phœbus & inceptum destituisset opus!
Nec tamen ut testes mos est audire Poëtas.
Malueram verbis pondus abesse meis.
Per nos Scylla patri canos furata capillos,
Pube premit rabidos inguinibúsque canes.
Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues:
Victor Abantiades alite fertur equo.
Iidem per spatium Tityon porreximus ingens:
Et tria vipereo fecimus ora cani.
Fecimus Enceladum jaculantem mille lacertis:
Ambiguæ captos virginis ore viros.
Æolios Ithacis inclusimus utribus Euros:
Proditor in medio Tantalus amne sitit.
De Niobe silicem, de virgine fecimus ursam:
Concinit Odrysium Cecropis ales Ityn.
Juppiter aut in aves, aut se transformat in aurum,
Aut secat impositâ virgine taurus aquas.
Protea quid referam, Thebanáque semina, dentes?
Qui vomerent flammas ore, fuisse boves?
Flere genis electra, tuas auriga sorores?
Quæq; rates fuerant, nunc maris esse Deas?
Aversumque diem mensis furialibus Atrei?
Duráque percussam saxa secuta lyram?
Exit in immensum fœcunda licentia vatum:
Ob id gat historicâ nec sua verba fide.

Et

Et mea debuerat falsò laudata videri
Fœmina: credulitas nunc mihi vestra nocet.

ELEGIA XII.

De Junonis festo.

CVm mihi pomiferis conjux foret orta Phaliscis,
Mœnia contigimus victa Camille tibi.
Casta sacerdotes Junoni festa parabant,
Per celebres ludos, indigenámque bovem.
Grande moræ precium ritus cognoscere, quamvis
Difficilis clivis huc via præbet iter.
Stat vetus, & densâ prænubilus arbore lucus:
Aspice: concedes numinis esse locum.
Accipit ara preces, votivâque thura piorum;
Ara per antiquas facta sine arte manus.
Hîc ubi personuit solenni tibia cantu;
It per velatas annua pompa vias.
Ducuntur niveæ populo plaudente juvencæ,
Quas aluit campis herba Phalisca suis:
Et vituli nondum metuendâ fronte minaces:
Et minor ex humili victima porcus hara:
Dúxque gregis curvo per tempora dura recurvo:
Invisa est dominæ sola capella Deæ.
Illius indicio sylvis inventa sub altis
Dicitur inceptam destituisse fugam.
Nunc quoq; per pueros jaculis incessitur index:
Et precium autori vulneris ipsa datur.
Quâ ventura Dea est, juvenes timidæq; puellæ
Præbuerant latas veste jacente vias.
Virginei crines auro gemmâque premuntur:
Et tegit auratos palla superba pedes.
More patrum sanctæ velatæ vestibus albis
Tradita supposito vertice sacra ferunt.
Ore favent populi tunc, cùm venit aurea pompa:
Ipsa sacerdotes subsequitúrque suas.
Argiva est pompæ facies. Agamemnone cæso,
Et scelus, & patrias fugit Halesus opes.
Jámque pererratis profugus terrâque marique
Mœnia felici condidit alta manu.

Ille suos docuit Junonia sacra Phaliscos.
Sint mihi, sint populo semper amica suo.

ELEGIA XIII.

Ad amicam, si peccatura est, ut occultè peccet.

NOn ego, nè pecces, cùm sis formosa, recuso;
Sed nè sit misero scire necesse mihi.
Nec te nostra jubet fieri censura pudicam:
Sed tamen, ut tentes dissimulare, rogat.
Non peccat, quæcunque potest peccâsse negare:
Soláque famosam culpa professa facit.
Quis furor est, quæ nocte latent, in luce fateri?
Et quæ clàm facias, facta referre palám?
Ignoto meretrix corpus junctura Quiriti,
Oppositâ populum submovet antè serâ.
Tu tua prostitues famæ peccata sinistræ?
Commissi perages indiciúmque tui?
Sit tibi mens melior, saltémque imitare pudicas:
Téque probam, quanvìs non eris, esse putem.
Quæ facis, hæc facito; tantùm feciśse negato:
Nec pudeat coràm verba modesta loqui.
Est qui nequitiam locus exigat: omnibus illum
Deliciis imple: sit procul indè pudor.
Hinc simul exieris, lascivia protinus omnis
Absit: & in lecto crimina pone tuo.
Illìc nec tunicam tibi sit posuisse pudori,
Nec femori impositum sustinuisse femur.
Illìc purpureis condatur lingua labellis:
Inq; modos Venerem mille figuret amor.
Illìc nec voces, nec verba juvantia cessent:
Spondáque lascivâ mobilitate tremat.
Indue cum tunicis metuentem crimina vultum:
Et pudor obscœnum diffiteatur opus.
Da populo, da verba mihi: sine nescius errem:
Et liceat stultâ credulitate frui.
Cur toties video mitti recipíque tabellas?
Cur pressus prior est interiórque torus?
Cur plùs, quàm somno, turbatos esse capillos,
Colláque conspicio dentis habere notam?

Tantùm

Tantùm non oculos crimen deducis ad ipsos:
Si dubitas famæ parcere, parce mihi.
Mens abit, & morior, quoties peccâsse fateris:
Pérque meos artus frigida gutta fluit.
Tunc amo: tunc odi frustra, quod amare necesse est:
Tunc ego, sed tecum, mortuus esse velim.
Nil equidem inquiram: nec, quæ celare parabis,
Insequar: & falsi criminis instar erit.
Si tamen in media deprênsa tenebere culpâ,
Et fuerint oculis probra videnda meis;
Quæ bene visa mihi fuerint, bene visa negato:
Concedent verbis lumina nostra tuis.
Prona tibi vinci cupientem vincere palma est:
Sit modò, Non feci, dicere lingua memor.
Cùm tibi contingat verbis superare duobus;
Etsi non causâ, judice vince tuo.

ELEGIA XIIII.

Ad Venerem, quòd elegis finem imponat.

QVære novum vatem tenerorum mater amorum:
Traditur hæc elegis ultima meta meis.
Quos ego composui Peligni ruris alumnus:
Nec me deliciæ dedecuêre meæ.
Si quid id est, usq; à proavis vetus ordinis hæres,
Non modò militiæ turbine factus eques.
Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo:
Pelignæ dicar gloria gentis ego.
Quem sua libertas ad honesta coëgerat arma,
Cùm timuit socias anxia Roma manus.
Atque aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
Mœnia, quæ campi jugera pauca tenent;
Quæ tantum, dicet, potuistis ferre poëtam,
Quantulacunque estis, vos ego magna voco.
Culte puer, puerique parens mihi tempore longo,
Aurea de campo vellite signa meo.
Corniger increpuit thyrso graviore Lyæus:
Pulsanda est magnis arena major equis.
Imbelles elegi, genialis Musa, valete,
Post mea mansurum fata superstes opus.

FINIS. P. OVID.

P. OVIDII NASONIS SULMONENSIS

DE ARTE AMANDI Lib. I.

SI quis in hoc artem populo non novit amandi,
Me legat, & lecto carmine doctus amet.
Arte citæ velóque rates remóq; reguntur:
Arte leves currus: arte regendus amor.
Curribus Automedon lentísque erat aptus habenis:
Tiphys in Æmonia puppe magister erat.
Me Venus artificem tenero præfecit amori:
Tiphys & Automedon dicar amoris ego.
Ille quidem ferus est, & qui mihi sæpe repugnat:
Sed puer est, ætas mollis, & apta regi.
Phillyrides puerum citharâ perfecit Achillem,
Atq; animos molli contudit arte feros.
Qui toties socios, toties perterruit hostes,
Creditur annosum pertimuisse senem.
Quas Hector sensurus erat, poscente magistro,
Verberibus jussas præbuit ille manus:
Æacidæ Chiron: ego sum præceptor amoris:
Sævus uterq; puer; natus uterque Deâ.
Sed tamen & tauri cervix oneratur aratro,
Frænáque magnanimi dente teruntur equi.
Et mihi cedet amor: quanvis mea vulneret arcu
Pectora, jactatas excutiátque faces.
Quò me fixit amor, quò me violentiùs ussit;
Hoc melior facti vulneris ultor ero.
Non ego, Phœbe, datas à te mihi mentior artes:
Nec nos aëriæ voce monemur avis.
Non mihi sunt visæ Clio, Cliûsque sorores,
Servanti pecudes vallibus Ascra tuis.
Usus opus movet hoc: vati parete perito:
Vera canam: cœptis mater amoris ades.

Este

Este procul vittæ tenues, insigne pudoris,
Quæq; tegis medios instita longa pedes.
Nos Venerem tutam, concessáque furta canemus
Inq; meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare velis, reperire labora,
Qui nova nunc primùm miles in arma venis.
Proximus huic labor est, placitam exorare puellam:
Tertius, ut longo tempore duret amor.
Hic modus: hæc nostro signabitur area curru:
Hæc erit admissâ meta terenda rotâ.
Dum licet, & loris passim potes ire solutis,
Elige cui dicas, Tu mihi sola places.
Hæc tibi non veniet tenues delapsa per auras:
Quærenda est oculis apta puella tuis.
Scit bene venator, cervis ubi retia tendat:
Scit bene, quâ frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices: qui sustinet hamos,
Novit quæ multo pisce natentur aquæ.
Tu quoque materiam longo qui quæris amori,
Antè, frequens quo sit, disce, puella loco.
Non ego quærentem ventis dare vela jubebo:
Nec tibi, ut invenias, longa terenda via est.
(Andromeden Perseus nigris portárit ab Indis,
Raptáque sit Phrygio Graia puella viro)
Tot tibi namque dabit formosas Roma puellas:
Hæc habet, ut dicas, quicquid in orbe fuit.
Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos,
Æquore quot pisces, fronde teguntur aves,
Quot cælum stellas, tot habet tua Roma puellas:
Mater & Æneæ constat in urbe sui.
Seu caperis primis & adhuc crescentibus annis,
Ante oculos veniet vera puella tuos.
Sive petis juvenem, juvenes tibi mille placebunt:
Cogêris voti nescius esse tui.
Seu te fortè juvat sera & sapientior ætas,
Hoc quoque (crede mihi) crebrius agmen eris.
Tu modò Pompeia lentus spaciare sub umbra,
Cùm sol Herculei terga Leonis adit:

Aut, ubi muneribus nati ſua munera mater
Addidit, externo marmore dives opus.
Nec tibi vitetur, quæ priſcis ſparſa tabellis
Porticus autoris Livia nomen habet.
Quáque parare necem miſeris patruelibus auſæ
Belides, & ſtricto barbarus enſe pater.
Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis,
Cultáque Judæo ſeptima ſacra viro.
Neu fuge Niligenæ Memphitica ſacra juvencæ:
Multas illa facit, quod fuit ipſa Jovi.
Et fora conveniunt (quis credere poſſet?) amori:
Flammáque in arguto ſæpe reperta foro eſt;
Subdita quà Veneris facto de marmore templo
Appias expreſſis aëra pulſat aquis.
Illo ſæpe loco capitur conſultus amore:
Quíque aliis cavit, non cavet ille ſibi.
Illo ſæpe loco deſunt ſua verba diſerto:
Réſque novæ veniunt, cauſáque agenda ſua eſt.
Hunc Venus è templis, quæ ſunt confinia, ridet:
Qui modò patronus, jam cupit eſſe cliens.
Sed tu præcipuè curvis venare theatris:
Hæc loca ſunt votis fertiliora tuis.
Illîc invenies, quod ames, quod ludere poſſis;
Quódque ſemel tangas, quódque tenere velis.
Ut redit, ítque frequens longum formica per agmen,
Granifero ſolitum dum vehit ore cibum;
Aut ut apes ſaltúſque ſuos, & olentia nactæ
Paſcua, per flores & thyma ſumma volant:
Sic ruit in celebres cultiſſima fœmina ludos:
Copia judicium ſæpe morata meum eſt.
Spectatum veniunt, veniunt ſpectentur ut ipſæ:
Ille locus caſti damna pudoris habet.
Primus ſollicitos feciſti Romule ludos,
Cùm juvit viduos rapta Sabina viros.
Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro:
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illîc, quas tulerant nemoroſa palatia, frondes
Simpliciter poſitæ; ſcena ſine arte fuit.

In gradibus ſedit populus de ceſpite factis,
Qualibet hirſutas fronde tegente comas.
Reſpiciunt, oculíſque notant ſibi quiſque puellam,
Quam velit: & tacito pectore multa movent.
Dúmque, rudem præbente modum tibicine Thuſco,
Lydius æquatam ter pede pulſat humum;
In medio plauſu (plauſus tunc arte carebat)
Rex populo prædæ ſigna petenda dedit.
Protinus exiliunt, animum clamore fatentes:
Virginibus cupidas injiciúntque manus.
Ut fugiunt aquilas timidiſſima turba columbæ,
Utq; fugit viſos agna novella lupos;
Sic illæ timuêre viros ſine lege ruentes:
Conſtitit in nulla, qui fuit antè, color.
Nam timor unus erat, facies non una timoris:
Pars laniat crines: pars ſine mente ſedet.
Altera mæſta ſilet: fruſtra vocat altera matrem:
Hæc queritur: ſtupet hæc: hæc fugit: illa manet.
Ducuntur raptæ, genialis præda, puellæ:
Et potuit multas ipſe decere pudor.
Siqua repugnabat nimiùm, comitêmque negabat;
Sublatam cupido vir tulit ipſe ſinu.
Atque ità, Quid teneros lacrymis corrumpis ocellos?
Quod matri pater eſt, hoc tibi, dixit, ero.
Romule militibus ſcîſti dare commoda ſolus:
Hæc mihi ſi dederis commoda, miles ero.
Scilicet ex illo ſolennia more theatra,
Nunc quoque formoſis inſidioſa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum:
Multa capax populi commoda Circus habet.
Nil opus eſt digitis, per quos arcana loquaris:
Nec tibi per nutus accipienda nota eſt.
Proximus à domina, nullo prohibente, ſedeto:
Junge tuum lateri, quàm potes, uſquè latus.
Et bene te cogit, ſi nolit, linea jungi:
Quâ tibi tangenda eſt lege puella loci.
Hîc tibi quæratur ſocii ſermonis origo:
Et moveant primos publica verba ſonos.

Cujus equi veniant, facito ſtudioſe requiras:
Nec mora, quiſquis erit, cui favet illa, fave.
At cùm pompa frequens certantibus ibit ephebis;
Tu Veneri dominæ plaude favente manu.
Vtq; fit, in gremium pulvis ſi fortè puellæ
Deciderit, digitis excutiendus erit.
Et, ſi nullus erit pulvis, tamen excute nullum:
Quælibet officio cauſa ſit apta tuo.
Pallia ſi terræ nimiùm demiſſa jacebunt;
Collige, & immundâ ſedulus effer humo.
Protinus officii pretium, patiente puellâ,
Contingent oculis crura videnda tuis.
Reſpice præterea, poſt vos quicunque ſedebit,
Nè premat oppoſito mollia terga genu.
Parva leves capiunt animos: fuit utile multis,
Pulvinar facili compoſuiſſe manu.
Profuit & tenui ventos moviſſe flabello,
Et cava ſub tenerum ſcamna dediſſe pedem.
Hos aditus Circúſque novo præbebit amori,
Sparſáque ſollicito triſtis arena foro.
Illâ ſæpe puer Veneris pugnavit arenâ:
Et qui ſpectavit vulnera, vulnus habet.
Dum loquitur, tangítq; manum, poſcítq; libellum,
Et quærit, poſito pignore, vincat uter;
Saucius ingemuit, telúmque volatile ſenſit:
Et pars ſpectati vulneris ipſe fuit.
Quid modò cum belli navalis imagine Cæſar
Perſidas induxit, Cecropiáſque rates?
Nempe ab utroque mari juvenes, ab utroque puellæ
Venêre: atque ingens orbis in urbe fuit.
Quis non invenit turba quod amaret in illa?
Eheu quàm multos advena torſit amor!
Ecce parat Cæſar, domito quod defuit orbi,
Addere: nunc Oriens ultime noſter eris.
Parthe dabis pœnas: Craſſi gaudete ſepulti,
Signáque barbaricas non bene paſſa manus.
Vltor adeſt, primíſque ducem profitetur in annis:
Belláque non puero tractat agenda puer.

Parcite

Parcite natales timidi numerare Deorum:
Cæsaribus virtus contigit ante diem.
Ingenium cœleste suis velociùs annis
Surgit, & ignavæ fert malè damna moræ.
Parvus erat, manibúsque duos Tirynthius angues
Pressit: & in cunis jam Jove dignus erat.
Nunc quoque qui puer es, quantus tunc Bacche fuisti,
Cùm timuit thyrsos India victa tuos!
Auspiciis annísque patris puer arma movebis,
Et vinces annis auspiciísque patris.
Tale rudimentum tanto sub nomine debes;
Nunc juvenum princeps, deinde future senum.
Cùm tibi sint fratres, fratres ulciscere læsos:
Cúmque pater tibi sit, jura tuere patris.
Induit arma tibi genitor patriæq́ tuúsque:
Hostis ab invito regna parente rapit.
Tu pia tela feres, sceleratas ille sagittas:
Stabit pro signis júsque piúmque tuis.
Vincuntur Parthi causâ: vincantur & armis:
Eöas Latio dux meus addat opes.
Mársque pater, Cæsárque pater, date numen eunti:
Est Deus è vobis alter, & alter erit.
Auguror en, vinces, votiváque carmina reddam,
Et magno nobis ore sonandus eris.
Consistes: aciémque meis hortabere verbis:
O desint animis nè mea verba tuis.
Tergáque Parthorum, Romanáque pectora dicam;
Teláque ab averso quæ jacit hostis equo.
Quid fugis, ut vincas? quid victos, Parthe, relinquis?
Parthe, malum jam nunc Mars tuus omen habet.
Ergò erit illa dies, quâ tu, pulcherrime rerum,
Quattuor in niveis aureus ibis equis.
Ibunt antè duces onerati colla catenis:
Nè possint tuti, quâ priùs, esse fugâ.
Spectabunt juvenes læti, mistæq́ puellæ:
Diffundétque animos omnibus illa dies.
Atque aliqua ex illis, dum regum nomina quæret,
Quæ loca, qui montes, quæve ferantur aquæ;

Omnia reſponde, nec tantùm ſiqua rogabit:
Et quæ neſcieris, ut bene nota, refer.
Hic eſt Euphrates præcinctus arundine frontem:
Cui cornua dependet cærula, Tigris erit.
Hos fac Armenios: hæc eſt Danaëia Perſis:
Urbs in Achæmeniis vallibus iſta fuit.
Ille, vel ille, duces; & erunt quæ nomina dicas:
Si poteris, verè; ſi minùs, apta tamen.
Dant etiam poſitis aditum convivia menſis:
Eſt aliquid præter vina, quod indè petas.
Sæpe illîc poſitis, teneris adducta lacertis
Purpureus Bacchi cornua preſſit amor.
Vináque cùm bibulas ſparſêre Cupidinis alas,
Permanet, & capto ſtat gravis ille loco.
Ille quidem pennas velociter excutit udas:
Sed tamen aſpergi pectus amore nocet.
Vina parant animos, faciúntque caloribus aptos:
Cura fugit multo diluitúrque mero.
Tunc veniunt riſus: tunc pauper cornua ſumit:
Tunc dolor, & curæ, rugáque frontis abit.
Tunc aperit mentes ævo rariſſima noſtro
Simplicitas, artes excutiente Deo.
Illîc ſæpe animos juvenum rapuêre puellæ:
Et Venus in vinis, ignis in igne fuit.
Hîc tu fallaci nimiùm nè crede lucernæ.
Judicio formæ nóxq; merúmq; nocet.
Luce Deas cælóq; Paris ſpectavit aperto:
Cùm dixit Veneri, Vincis utramque Venus.
Nocte latent menda, vitióque ignoſcitur omni:
Horáq; formoſam quamlibet illa facit.
Conſule de gemmis, de tincta murice lana,
Conſule de facie corporibúſque diem.
Quid tibi fœmineos cœtus venatibus aptos
Enumerem? numero cedet arena meo.
Quid referam Baïas, prætextáque littora velis,
Et, quæ de calido ſulphure fumat, aquam?
Hinc aliquis vulnus referens in pectore, dixit,
Non hæc, (ut fama eſt) unda ſalubris erat.

Ecce ſuburbanæ templum nemorale Dianæ,
Partáque per gladios regna nocente mann.
Illa quòd eſt virgo, quòd tela Cupidinis odit;
Multa dedit populo vulnera, multa dabit.
Hactenus, unde legas quod ames, ubi retia tendas,
Præcipit imparibus vecta Thaleia modis.
Nunc tibi quæ placuit, quas ſit capienda per artes,
Dicere præcipuæ molior artis opus.
Quiſquis ubiq;, viri faciles advertite mentes,
Pollicitíſque favens vulgus adeſto meis.
Prima tuæ menti veniat fiducia, cunctas
Poſſe capi; capies: tu modò tende plagas.
Vere priùs volucres taceant, æſtate cicadæ,
Menalius lepori det ſua terga canis,
Fœmina quàm juveni blandè tentata repugnet:
Hæc quoque quam poteris credere nolle, volet.
Utq; viro furtiva Venus, ſic grata puellæ eſt:
Vir malè diſſimulat: tectiùs illa cupit.
Conveniet maribus, nè quam nos antè rogemus:
Fœmina jam partes victa rogantis aget.
Mollibus in pratis admugit fœmina tauro:
Fœmina cornipedi ſemper adhinnit equo.
Parcior in nobis, nec tam furioſa libido eſt:
Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam, vetito quæ fratris amore
Arſit, & eſt laqueo fortiter ulta nefas?
Myrrha patrem, ſed non ut filia debet, amavit:
Et nunc obducto cortice preſſa latet.
Illius lacrymis, quas arbor fundit odora,
Ungimur, & dominæ nomina gutta tenet.
Fortè ſub umbroſis nemoroſæ vallibus Idæ,
Candidus armenti gloria taurus erat,
Signatus tenui media inter cornua nigro:
Una fuit labes; cætera lactis erant.
Illum Gnoſſiades, Sidoniadéſque juvencæ
Optárunt tergo ſuſtinuiſſe ſuo.
Paſiphaë fieri gaudebat adultera tauri:
Invida formoſas oderat illa boves.

Nota cano: non hoc, quæ centum ſuſtinet urbes,
Quauvìs ſit mendax, Creta negare poteſt.
Ipſa novas frondes, & prata tenerrima, tauro
Fertur in aſſueta ſubſecuiſſe manu.
It comes armentis: nec ituram cura moratur
Conjugis: & Minos à bove victus erat.
Quid tibi Paſiphaë precioſas ſumere veſtes?
Ille tuus nullas ſentit adulter opes.
Quid tibi cum ſpeculo montana armenta petenti?
Quid toties poſitas fugis inepta comas?
Crede tamen ſpeculo, quod te negat eſſe juvencam.
Quàm cuperes fronti cornua nata tuæ!
Sive placet Minos; nullus quæratur adulter:
Sive virum mavis fallere; falle viro.
In nemus & ſaltus thalamo regina relicto
Fertur, ut Aonio concita Baccha Deo.
Ah quoties vultu vaccam ſpectavit iniquo,
Et dixit, Domino cur placet iſta meo!
Aſpice, ut ante ipſum teneris exultat in herbis:
Nec dubito, quin ſe ſtulta placere putet.
Dixit: & ingenti jamdudum de grege duci
Juſſit, & immeritam ſub juga curva trahi:
Aut cadere ante aras comment áque ſacra coëgit:
Et tenuit lætâ pellicis exta manu.
Pellicibus quoties placavit numina cæſis!
Atque ait exta tenens, Ite, placete meo!
Et modò ſe fieri Europam, modò poſtulat Iô:
Altera quòd bos eſt, altera vecta bove.
Hanc tamen implevit vaccâ deceptus acernâ
Dux gregis: & partu proditus auctor erat.
Creſſa Thyeſtæo ſi ſe abſtinuiſſet amore;
(Ah quantum eſt uni poſſe placere viro!)
Non medium rupiſſet iter: currúque retorto
Auroram verſis Phœbus adiſſet equis.
Filia purpureos Niſo furata capillos,
Puppe cadens celſâ, facta refertur avis.
Altera Scylla maris monſtrum, medicamine Circes,
Pube premit rabidos inguinibúſque canes.

Qui

Qui Martem terris, Neptunum effugit in undis,
Conjugis Atrides victima dira fuit.
Cui non defleta est Ephyræa flamma Creüsæ,
Et nece natorum sanguinolenta parens?
Flevit Amyntorides per inania lumina Phœnix:
Hippolytum rapidi diripuistis equi.
Quid fodis immeriti Phineu sua lumina natis?
Pœna reversura est in caput ista tuum.
Omnia fœmineâ sunt ista libidine mota:
Acrior est nostrâ, plúsque furoris habet.
Ergò agè ne dubita cunctas superare puellas:
Vix erit è multis quæ neget una tibi.
Quæ dant, quæq; negant, gaudent tamen esse rogatæ:
Ut jam fallaris, tuta repulsa tua est.
Sed cur fallaris, cùm sit nova grata voluptas,
Et capiant animos plùs aliena suis?
Fertilior seges est alienis semper in agris:
Vicinúmque pecus grandius uber habet.
Sed priùs ancillam captatæ nôsse puellæ
Cura sit: accessus molliet illa tuos.
Proxima consiliis dominæ sit ut illa videto:
Névc parùm tacitis conscia fida jocis.
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando:
Quod petis, ex facili, si volet illa, feres.
Illa leget tempus (medici quoque tempora servant)
Quo facilis dominæ mens sit, & apta capi.
Mens erit apta capi tunc, cùm lætissima rerum,
Ut seges in pingui luxuriabit humo.
Pectora dum gaudent, nec sunt astricta dolore,
Ipsa patent: blandâ tum subit arte Venus.
Tum cùm tristis erat, defensa est Ilion armis:
Militibus gravidum læta recepit equum.
Tum quoque tentanda est, cùm pellice læsa dolebit:
Tunc facies, operâ nè sit inulta tuâ.
Hanc matutinos pectens ancilla capillos
Incitet: & velo remigis addat opem.
Et secum tenui suspirans murmure dicat,
Ut puto, non poteris ipsa referre vicem.

Tunc de te narret: tunc persuadentia verba
Addat: & insano juret amore mori.
Sed propera, nè vela cadant, iræq; resident:
Ut fragilis glacies, interit ira morâ.
Quæris, an hanc ipsam prosit violare ministram?
Talibus admissis alea grandis inest.
Hæc ad concubitum fit sedula; tardior illa:
Hæc dominæ munus temperat; illa sibi.
Casus in eventu est: licèt hic indulgeat ausis,
Consilium tamen est abstinuisse meum.
Non ego per præceps & acuta cacumina vadam:
Nec juvenum quisquam, me duce, captus erit.
Si tamen illa tibi dum dat, recipítque tabellas,
Corpore, non tantùm sedulitate, placet;
Fac dominâ potiare priùs: comes illa sequetur:
Non tibi ab ancilla est incipienda Venus.
Hoc unum moneo (si quid modò creditur arti,
Nec mea dicta rapax per mare ventus agat)
Aut nunquam tentes, aut perfice: tollitur index,
Cùm semel in partem criminis illa venit.
Non avis utiliter viscatis effugit alis:
Non bene de laxis cassibus exit aper.
Saucius arrepto piscis retinetur ab hamo:
Opprime tentatam: nec, nisi victor, abi.
Tunc neq; te prodet communi noxia culpâ:
Factáque erunt dominæ, dictáque nota tibi.
Sed bene celetur: bene si celabitur index,
Notitiæ suberit semper amica tuæ.
Tempora qui solis operosa colentibus arva,
Fallitur, & nautis aspicienda putat.
Nec semper credenda Ceres fallacibus arvis:
Nec semper viridi concava puppis aquæ:
Nec teneras tutum est semper captare puellas:
Sæpe dato melius tempore fiet idem.
Sive dies suberit natalis, sive calendæ,
Quas Venerem Marti continuâsse juvat;
Sive erit ornatus, non ut fuit antè, sigillis,
Sed regum positas Circus habebit opes:

Differ opus: tunc tristis hyems, tunc Pleiades instant,
Tunc & in æquorea mergitur Hædus aqua.
Tunc bene desinitur: tunc, si quis creditur alto,
Vix tenuit laceræ naufraga membra ratis.
Tunc licet incipias, quâ flebilis Allia luce
Vulneribus Latiis sanguinolenta fuit:
Quâque die redeunt rebus minùs apta gerendis,
Culta Palæstino septima festa viro.
Magna superstitio tibi sit natalis amicę:
Quâq; aliquid dandum est, illa sit atra dies.
Cùm bene vitâris, tamen aufert: invenit artem
Fœmina, quâ cupidi carpat amantis opes.
Institor ad dominam veniet discinctus emacem:
Expediet merces téque sedente suas.
Quas illa, inspicias, sapere ut videare, rogabit:
Oscula deinde dabit: deinde rogabit, emas.
Hoc fore contentam multos jurabit in annos:
Nunc opus esse sibi, nunc bene, dicet, emi.
Si non esse domi, quos des, causabere nummos;
Littera poscetur, nec didicisse juvat.
Quid, quasi natali cùm poscit munera libo,
Et quoties opus est, nascitur illa sibi?
Quid, cùm mendaci damno mœstissima plorat,
Elapsúsque cavâ fingitur aure lapis?
Multa rogant tradenda sibi, data reddere nolunt:
Perdis: & in damno gratia nulla tuo est.
Non mihi, sacrilegas meretricum ut persequar artes,
Cum totidem linguis, sint satìs ora decem.
Cera vadum tentet rasis infusa tabellis:
Cera tuæ primùm conscia mentis eat.
Blanditias ferat illa tuas, imitatáque amantûm
Verba: nec exiguas, quisquis es, adde preces.
Hectora donavit Priamo prece motus Achilles:
Flectitur iratus voce rogante Deus.
Promittas facito: quid enim promittere lædit?
Pollicitis dives quilibet esse potest.
Spes tenet in tempus, semel est si credita, longum:
Illa quidem fallax, sed tamen apta dea est.

Si dederis quicquam, poteris ratione relinqui:
Præteritum tulerit, perdiderítque nihil.
Et, quod non dederis, semper videare daturus:
Sic dominum sterilis sæpe fefellit ager.
Sic, nè perdiderit, non cessat perdere lusor:
Et revocat cupidas alea sæpe manus.
Hoc opus, hic labor est, primùm sine munere jungi:
Si dederit gratis, quæ dedit, usquè dabit.
Ergò eat, & blandis peraretur littera verbis:
Explorétque animos, primáque tentet iter.
Littera Cydippen pomo perlata fefellit:
Insciáque est verbis capta puella suis.
Disce bonas artes (moneo) Romana juventus;
Non tantùm trepidos ut tueare reos.
Quàm populus, judéxque gravis, lectúsque senatus;
Tam dabit eloquio victa puella manus.
Sed lateant vires: nec sis in fronte disertus:
Effugiant voces verba molesta tuæ.
Quis, nisi mentis inops, teneræ declamat amicæ?
Sæpe valens odii littera causa fuit.
Sit tibi credibilis sermo, consuetáque verba:
Blanda tamen, præsens ut videare loqui.
Si non accipiet scriptum, illectúmque remittet;
Lecturam spera: propositúmque tene.
Tempore difficiles veniunt ad aratra juvenci:
Tempore lenta pati fræna docentur equi.
Ferreus assiduo consumitur annulus usu:
Interit assiduâ vomer aduncus humo.
Quid magis est durum saxo? quid mollius undâ?
Dura tamen molli saxa cavantur aquâ.
Penelopen ipsam, perstes modò, tempore vinces:
Capta vides serò Pergama; capta tamen.
Legerit, & nolit rescribere; cogere noli:
Tu modò blanditias fac legat ipsa tuas.
Quæ voluit legisse, volet rescribere lectis:
Per numeros veniunt ista gradúsque suos.
Forsitan & primò veniet tibi littera tristis:
Quæ ne roget, nè se sollicitare velis.

Quod

Quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat ut inſtes.
Inſequere: & voti poſt modo compos eris.
Interea ſive illa toro reſupina feratur;
Lecticam dominæ diſſimulanter adi.
Néve aliquis verbis odioſas afferat aures,
Quàm potes ambiguis callidus abde notis.
Seu pedibus vacuis illi ſpatioſa teretur
Porticus; hîc ſocias tu quoque junge moras.
Et modò præcedas, facito: modò terga ſequaris:
Et modò feſtines: & modò lentus eas.
Nec tibi de mediis aliquam tranſire columnis
Sit pudor, & lateri continuâſſe latus.
Nec ſine te curvo ſedeat ſpecioſa theatro:
Quod ſpectes, humeris afferet illa ſuis.
Illam reſpicias, illam mirêre licebit:
Multa ſupercilio, multa loquare notis.
Et plaudas aliquo mimo ſaltante puellæ:
Et faveas illi, quiſquis agatur amans.
Cùm ſurgit, ſurgas: donec ſedet illa, ſedeto:
Arbitrio dominæ tempora perde tuæ.
Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos:
Nec tua mordaci pumice crura teras.
Iſta jube faciant, quorum Cybelëia mater
Concinitur Phrygiis exululata modis.
Forma viros neglecta decet. Minoïda Theſeus
Abſtulit à nulla tempora comptus acu.
Hippolytum Phædra, nec erat bene comptus, amavit:
Cura Deæ, ſylvis aptus Adonis erat.
Munditiæ placeant: fuſcentur corpora campo:
Sit bene conveniens, & ſine labe toga.
Linguáque nec rigeat: careant rubigine dentes:
Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.
Nec malè deformet rigidos tenſura capillos:
Sit coma, ſit doctâ barba reſecta manu.
Et nihil emineant, & ſint ſine ſordibus ungues:
Inú cava nullus ſtet tibi nare pilus.
Nec malè odorati ſit triſtis anhelitus oris:
Nec ladat nares virque patérque gregis.

Cætera

Cætera lasciuæ faciant concede puellæ:
Et si quis malè vir quærit habere virum.
Ecce suum vatem Liber vocat: hic quoq; amantes
Adjuvat: & flammæ, quâ calet ipse, favet.
Gnossis in ignotis amens errabat arenis,
Quà brevis æquoreis Dia feritur aquis.
Utq; erat è somno tunicâ velata recinctâ,
Nuda pedem, croceas irreligata comas;
Thesea crudelem surdas clamabat ad undas,
Indigno teneras imbre rigante genas.
Clamabat, flebátque simul (sed utrumque decebat)
Nec facta est lacrymis turpior illa suis.
Jámque iterum tundens mollissima pectora palmis,
Perfidus ille abiit, quid mihi fiet? ait.
Quid mihi fiet? ait: sonuerunt cymbala toto
Littore, & attonitâ tympana pulsa manu.
Excidit illa metu, rupítque novissima verba:
Nullus in exanimi corpore sanguis erat.
Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis:
Ecce leves Satyri prævia turba Dei.
Ebrius ecce senex pando Silenus asello
Vix sedet, & pressas continet arte jubas.
Dum sequitur Bacchas, Bacchæ fugiúntque petúntq;
Quadrupedem ferulâ dum malus urget eques;
In caput aurito cecidit delapsus asello:
Clamârunt Satyri, Surge, agè, surge pater.
Jam Deus in curru, quem summum texerat uvis,
Tigribus adjunctis aurea lora dabat.
Et color, & Theseus, & vox abiêre puellæ:
Térque fugam petiit, térque retenta metu est.
Horruit, ut steriles, agitat quas ventus, aristæ:
Ut levis in madida carina palude tremit.
Cui Deus, En adsum tibi cura fidelior, inquit:
Pone metum; Bacchi Gnossias uxor eris.
Munus habe cœlum: cœlo spectabere sydus:
Sæpe reges dubiam Cressa puella ratem.
Dixit: & è curru, nè tigres illa timeret,
Desilit: impositó cessit arena pede.

plicitámque ſinu (neque enim pugnare valebat)
bſtulit: ut facile eſt omnia poſſe Deo.
rs Hymenæe canunt: pars altera Euoë clamant:
Sic coëunt ſacro nupta Deúſq; toro.
rgò, ubi contigerint poſiti tibi munera Bacchi,
Atque erit in ſocii fœmina parte tori;
ſteliúmq; patrem, nocturnáque ſacra precare,
Nè jubeant capiti vina nocere tuo.
ic tibi multa licet ſermone latentia tecto
Dicere; quæ dici ſentiat illa ſibi:
anditiáſque leves tenui præſcribere vino;
Ut dominam in menſa ſe legat illa tuam:
que oculos oculis ſpectare fatentibus ignem.
Sæpe tacens vocem verbáque vultus habet.
ac primus rapias illius tacta labellis
Pocula: quâque bibit parte puella, bibas.
t quemcunque cibum digitis libaverit illa,
Tu pete: dúmq; petes, ſit tibi tacta manus.
int etiam tua vota, viro placuiſſe puellæ:
Utilior votis factus amicus erit.
uic, ſi fortè bibas, ſortem concede priorem:
Huic detur capiti miſſa corona tuo.
ive ſit inferior, ſeu par, prior omnia ſumat:
Nè dubites illi verba ſecunda loqui.
uta frequénſq; via eſt, per amici fallere nomen:
Tuta frequénſq; licèt ſit via, crimen habet.
dè propinator nimirum multa propinet,
Et ſibi mandatis plura bibenda putet.
erta tibi à nobis dabitur menſura bibendi:
Officium præſtent ménſque pedéſque ſuum.
urgia præcipuè vino ſtimulata caveto:
Et nimiùm faciles ad fera bella manus.
ccidit Eurytion ſtultè data vina bibendo:
Aptior eſt dulci menſa merúmque joco.
i vox eſt, canta; ſi mollia brachia, ſalta:
Et quacunque potes dote placere, place.
brietas ut vera nocet, ſic ficta juvabit:
Fac titubet blæſo ſubdola lingua ſono.

Et

Et quicquid dices, faciéſve protervius æquo,
Credatur nimium cauſa fuiſſe merum.
Et bene dic dominæ; bene, cum quo dormiet illa:
Sed malè ſit, tacitâ mente precare, viro.
At, cùm diſcedit menſâ conviva remotâ,
(Ipſa tibi acceſſus turba, locúmque dabit)
Inſere te turbæ: levitérque admotus euntî,
Velle latus digitis: & pede tange pedem.
Colloquii jam tempus adeſt. Fuge ruſtice longè
Hinc pudor: audacem fórſq; Venúſque juvant.
Non tua ſub noſtras veniet facundia leges:
Fac tantùm cupias, ſponte diſertus eris.
Eſt & agendus amans, imitandáque vulnera verbis:
Hîc tibi quæratur qualibet arte fides.
Nec credi labor eſt: ſibi quæque videtur amanda:
Peſſima ſit, nulli non ſua forma placet.
Sæpe tamen verè cœpit ſimulator amare:
Sæpe, quod incipiens finxerat eſſe, fuit.
Quò magìs ô faciles imitantibus eſte puellæ:
Fiet amor verus, qui modò fictus erat.
Blanditiis animum furtim deprendere fas eſt,
Ut pendens liquidâ ripa ſubitur aquâ.
Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos,
Et teretes digitos, exiguúmque pedem.
Delectant etiam caſtas præconia formæ:
Virginibus curæ, gratáque forma ſua eſt.
Nam cur in Phrygiis Junonem & Pallada ſylvis
Nunc quoque judicium non tenuiſſe pudet?
Laudatas oſtendit avis Junonia pennas:
Si tacitus ſpectes, illa recondet opes.
Quadrupedes inter rapidi certamina curſûs,
Depexæq; jubæ, planáque colla juvant.
Nec timidè promitte: trahunt promiſſa puellas.
Pollicitis teſtes quoſlibet adde Deos.
Juppiter ex alto perjuria ridet amantûm,
Et jubet Æolios irrita ferre Notos.
Per Styga Junoni falsò jurare ſolebat
Juppiter: exemplo nunc favet ille ſuo.

Expedit

Expedit esse Deos: &, ut expedit, esse putemus:
Dentur in antiquos thura merúmque focos.
Nec secura quies illos similísque sopori
Detinet: innocui vivite, numen adest.
Reddite depositum: pietas sua fœdera servet:
Fraus absit: vacuas cædis habete manus.
Ludite, si sapitis, solas impunè puellas:
Hac minus est unâ fraude pudenda fides.
Fallite fallentes: ex magna parte profanum
Sunt genus: in laqueos, quos posuêre, cadant.
Dicitur Ægyptus caruisse juvantibus arva
Imbribus, atque annos sicca fuisse novem;
Cùm Thrasius Busirin adit, monstrátque piari
Hospitis effuso sanguine posse Jovem.
Illi Busiris, Fies Jovis hostia primus,
Inquit: & Ægypto tu dabis hospes aquam.
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit: infelix imbuit autor opus.
Justus uterque fuit: neque enim lex justior ulla est,
Quàm necis artifices arte perire suâ.
Ergò & perjuras meritò perjuria fallant:
Exemplo doleat fœmina læsa suo.
Et lacrymæ prosunt: lacrymis adamanta movebis:
Fac madidas videat, si potes, illa genas.
Si lacrymæ (neque enim veniunt in tempore semper)
Deficiunt, udâ lumina tange manu.
Quis sapiens blandis non misceat oscula verbis?
Illa licèt non det, non data sume tamen.
Pugnabit primò fortassis, &, Improbe, dicet:
Pugnando vinci se tamen illa volet.
Tantùm nè noceant teneris malè rapta labellis,
Néve queri possit dura fuisse, cave.
Oscula qui sumpsit, si non & cætera sumpsit;
Hæc quoque, quæ data sunt, perdere dignus erat.
Quantum defuerat pleno post oscula voto!
Hei mihi, rusticitas, non pudor ille fuit.
Vim licèt appellent; grata est vis ista puellis:
Quod juvat, invitæ sæpe dedisse volunt.

Quæ-

Quæcunque est Veneris subtâ violata rapinâ,
Gaudet: & improbitas muneris instar habet.
At quæ, cùm posset cogi, non tacta recessit,
Cùm simulet vultu gaudia, tristis erit.
Vim passa est Phœbe: vis est illata sorori:
Et gratus raptis raptor uterque fuit.
Fabula nota quidem, sed non indigna referri,
Scyrias Æmonio victa puella viro.
Jam Dea laudatæ dederat mala præmia formæ
Colle sub Idæo vincere digna Venus.
Jam nurus ad Priamum diverso venerat orbe:
Gratáque in Iliacis mœnibus uxor erat.
Jurabant omnes in læsi verba mariti:
Nam dolor unius, publica causa fuit.
Turpe, nisi hoc matris precibus tribuisset, Achilles
Veste virum longâ dissimulatus erat.
Quid facis Æacide? non sunt tua munera lanæ:
Tu titulos aliâ Palladis arte petas.
Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta ferendo:
Pensa quid? in dextra, quâ cadet Hector, habes?
Rejice succinctos operoso stamine fusos:
Quassanda est istâ Pelias hasta manu.
Fortè erat in thalamo virgo regalis eodem:
Hæc illum stupro comperit esse virum.
Viribus illa quidem victa est: (ità credere oportet)
Sed voluit vinci viribus illa tamen.
Sæpe, Mane, dixit, cùm jam properaret Achilles:
Fortia nam positâ sumpserat arma colo.
Vis ubi nunc illa est? quid blandâ voce moraris
Autorem stupri Deïdameia tui?
Scilicet, ut pudor est, quiddam cœpisse priorem;
Sic alio gratum est incipiente pati.
Ah nimia est propriæ juveni fiducia formæ,
Expectet si quis, dum prior illa roget.
Vir prior accedat: vir verba precantia dicat:
Excipiat blandas molliter illa preces.
Ut potiare, roga: tantùm cupit illa rogari:
Da causam voti principiúmque tui.

Iuppiter ad veteres ſupplex heroïdas ibat:
Corripuit magnum nulla puella Jovem.
Si tamen à precibus tumidos accedere faſtus
Senſeris; incepto parce, reſérque pedem.
Quod refugit, multæ cupiunt: odêre, quod inſtat.
Leniùs inſtando tædia tolle tui.
Nec ſpes eſt Veneris ſemper profitenda roganti:
Intret amicitiæ nomine tectus amor.
Hoc aditu vidi tetricæ data verba puellæ:
Qui fuerat cultor, factus amator erat.
Candidus in nauta turpis color: æquoris unda
Debet & à radiis ſyderis eſſe niger.
Turpis & agricolæ, qui vomere ſemper adunco,
Et gravibus raſtris ſub Jove verſat humum.
Et tu, Palladiæ petitur cui fama coronæ,
Candida ſi fuerint corpora, turpis eris.
Palleat omnis amans: color eſt hic aptus amanti:
Hoc decet: hoc multi non valuiſſe putant.
Pallidus in Lyricen ſylvis errabat Oricn:
Pallidus in lenta Naiade Daphnis erat.
Arguat & macies animum: nec turpe putâris
Pileolum nitidis impoſuiſſe comis.
Attenuant juvenum vigilatæ corpora mentes,
Curáq;, &, immenſo qui fit amore, dolor.
Ut voto potiare tuo, miſerabilis eſto:
Ut, qui te videat, dicere poſſit, Amas.
Conquerar? an moneam? mixtum fas eſſe nefáſque?
Nomen amicitiæ, nomen inane fides.
Hei mihi, non tutum eſt, quod amas, laudare ſodali:
Cùm tibi laudanti credidit, ipſe ſubit.
At non Actorides lectum temeravit Achillis:
Quantum ad Pirithoum, Phædra pudica fuit.
Hermionem Pylades, quà Pallada Phœbus, amavit:
Quódque tibi geminus, Tyndari, Caſtor erat.
Si quis idem ſperat; laturas póma myricas
Speret: & è medio flumine mella petat.
Nil, niſi turpe, juvat: curæ eſt ſua cuique voluptas:
Hæc quoque ab alterius grata dolore venit.

Men

Heu facinus, non est hostis metuendus amanti:
Quos credis fidos, effuge; tutus eris.
Cognatum fratrémque cave, fidúmque sodalem:
Præbebit veros hæc tibi turba metus.
Finiturus eram: sed sunt diversa puellis
Pectora: mille animos excipe mille modis.
Nec tellus eadem parit omnia: vitibus illa
Convenit, hæc oleis: hîc bene farra virent.
Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figuræ:
Qui sapit, innumeris moribus aptus erit.
Utq; levis Proteus modò se tenuabat in undas;
Nunc leo, nunc arbor, nunc erat hirtus aper:
Hi jaculo pisces, illi capiuntur ab hamis:
Hos cava contento retia fune trahunt.
Nec tibi conveniet cunctos modus unus ad annos:
Longiùs insidias curva videbit anus.
Si doctus videare rudi, petulánsve pudenti;
Diffidet miseræ protinus illa sibi.
Indè fit, ut quæ se timuit committere honesto,
Vilis in amplexus inferioris eat.
Pars superat cœpti, pars est exhausta laboris:
Hîc teneat nostras anchora jacta rates.

P. OVIDII NASONIS SULMONENSIS DE ARTE AMANDI

Liber II.

Dicite iô Pæan: & iô bis dicite Pæan:
Decidit in casses præda petita meos.
Lætus amans donet viridi mea carmina palmâ:
Præferor Ascræo Mæoniôque seni.
alis ab armiferis Priameïus hospes Amyclis
Candida cum rapta conjuge vela dabat.
alis erat, qui te curru victore ferebat,
Vecta peregrinis Hippodameia rotis.
uid properas juvenis? mediis tua pinus in undis
Navigat: & longè, quem peto, portus abest.
on satìs invenisse tibi est me vate puellam:
Arte meâ capta est: arte tenenda meâ est.
ec minor est virtus, quàm quærere, parta tueri:
Casus inest illîc: hîc erit artis opus.
unc mihi, si quando, puer & Cytherea favete:
Nunc Erato: nam tu nomen amoris habes.
agna paro, quas possit amor remanere per artes,
Dicere, tam vasto pervagus orbe puer.
levis est, & habet geminas, quibus evolet, alas:
Difficile est illis imposuisse modum.
Spitis effugio præcluserat omnia Minos:
Audacem pennis repperit ille viam.
edalus ut clausit conceptum crimine matris
Semibovêmq; virum, semivirúmq; bovem;
t modus exilio, dixit, justissime Minos:
Accipiat cineres terra paterna meos.
, quoniam in patria fatis agitatus iniquis
Vivere non potui, da mihi posse mori.
reditum puero, senis est si gratia vilis:
Si non vis puero parcere, parce seni.

P Dixerat

Dixerat hæc: ſed & hæc, & multò plura licebat
Dicere: at egreſſus non dabat ille viro.
Quod ſimulac ſenſit, Nunc, nunc, ô Dædale, dixit,
Materiam, quâ ſis ingenioſus, habes.
Poſſidet & terras, & poſſidet æquora Minos:
Nec tellus noſtræ, nec patet unda fugæ.
Reſtat iter cæli: cælo tentabimus ire:
Da veniam cœpto Juppiter alme meo.
Non ego ſydereas affecto tangere ſedes:
Quâ fugiam dominum, nulla, niſi iſta via eſt.
Per Styga detur iter: Stygias tranſibimus undas:
Sunt mihi naturæ jure novanda meæ.
Ingenium mala ſæpe movent. Quis crederet unquam
Aërias homines carpere poſſe vias?
Remigium volucrum diſponit in ordine pennas,
Et leve per lini vincula nectit opus:
Imáque pars ceris aſtringitur igne ſolutis:
Finitúſque novæ jam labor artis erat.
Tractabat cerámque puer, pennáſque renidens:
Neſcius hæc humeris arma parata ſuis.
Cui pater, His, inquit, patria eſt adeunda carinis:
Hac nobis Minos effugiendus ope eſt.
Aëra non potuit Minos, alia omnia clauſit:
Quà licet, inventis aëra rumpe meis.
Sed tibi non virgo Tegeæa, coméſque Bootes;
Enſifer Orion aſpicieudus erit.
Me pennis ſectare datis: ego prævius ibo:
Sit tibi cura ſequi: me duce tutus eris.
Nam ſive ætherias vicino ſole per auras
Ibimus; impatiens cera caloris erit:
Sive humiles propiore freto jactabimus alas;
Mobilis æquoreis penna madeſcet aquis.
Inter utrumque vola: ventos quoque, nate, caveto:
Quáque ferent auræ, vela ſecunda dato.
Dum monet, aptat opus puero, monſtrátque moveri:
Erudit infirmas ut ſua mater aves.
Indè ſuis factas humeris accommodat alas:
Pérque novum timidus corpora librat iter.

Jám

Jámque volaturus parvo dedit oscula nato:
Nec patriæ lacrymas continuêre genæ.
Monte minor collis, campis erat altior æquis:
Hinc data sunt miseræ corpora bina fugæ.
Et movet ipse suas, & nati respicit alas
Dædalus: & cursus sustinet usquè suos.
Jámque novum delectat iter: positóque timore
Icarus audaci fortiùs arte volat.
Hos aliquis, tremulâ dum captat arundine pisces,
Vidit: & inceptum dextra reliquit opus.
Jam Samos à lævâ fuerat Naxósque relictæ,
Et Paros, & Clario Delos amata Deo.
Dextra Lebinthos erat, sylvisque umbrosa Calydne,
Cinctáque piscosis Astypalæa vadis.
Cùm puer, incautis nimiùm temerarius annis,
Altiùs egit iter, deseruítque patrem.
Vincla labant: & cera Deo propiore liquescit:
Nec tenues venti brachia mota tenent.
Territus à summo despexit in æquora cælo:
Nox oculis pavido venit oborta metu.
Pabuerant cera: nudos quatit ille lacertos:
Et trepidat: nec, quo sustineatur, habet.
Decidit: atque cadens, Pater, ô pater, auferor, inquit:
Clauserunt virides ora loquentis aquæ.
At pater infelix, non jam pater, Icare, clamat:
Icare, clamat, ubi es? quóve sub axe volas?
Icare, clamabat: pennas aspexit in undis:
Ossa tegit tellus: æquora nomen habent.
Non potuit Minos hominis compescere pennas:
Ipse Deum volucrem detinuisse paro.
Callitur, Æmonias si quis decurrit ad artes,
Dátque quod à teneri fronte revellit equi.
Non facient, ut vivat amor, Medeïdes herbæ,
Mixtáque cum magicis Marsa venena sonis.
Thasias Æsoniden, Circe tenuisset Ulyssem,
Si modò servari carmine posset amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis:
Philtra nocent animis, vimque furoris habent.

Sit procul omne nefas: ut ameris, amabilis esto:
Quod tibi non facies, solâve forma dabit.
Sit licèt antiquo Nireus adamatus Homero,
Naïadúmque tener crimine raptus Hylas.
Vt dominam teneas, nec te mirêre relictum;
Ingenii dotes corporis adde bonis.
Forma bonum fragile est: quantúmq; accedit ad annos,
Fit minor, & spacio carpitur illa suo.
Nec semper violæ, nec semper lilia florent:
Et riget amissâ spina relicta rosâ.
Et tibi jam venient cani formose capilli:
Jam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.
Jam molire animum, qui duret, & astrue formam:
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec levis, ingenuas pectus coluisse per artes,
Cura fit, & linguas edidicisse duas.
Non formosus erat, sed erat facundus Vlysses:
Et tamen æquoreas torsit amore Deas.
Ah quoties illum doluit properare Calypso,
Remigióque aptas esse negavit aquas!
Hæc Trojæ casus iterúmq; iterúmque rogabat:
Ille referre aliter sæpe solebat idem.
Littore constiterant: illic quoque pulchra Calypso
Exigit Odrysii facta cruenta ducis.
Ille levi virgâ, (virgam nam fortè tenebat)
Quod rogat, in spisso littore pingit opus.
Hæc (inquit) Troja est (muros in littore fecit)
Hic tibi sit Simois: hæc mea castra puta.
Campus erat, (campum fecit) quem cæde Dolonis
Sparsimus, Æmonios dum vigil optat equos.
Illîc Sithonii fuerant tentoria Rhesi:
Hac ego sum captis nocte reversus equis.
Pluráque pingebat: subitus cum Pergama fluctus
Abstulit, & Rhesi cum duce castra suo.
Tum Dea, Quas, inquit, fidas tibi credis ituro,
Perdiderint undæ nomina quanta, vides?
Ergò agè fallaci timidè confide figuræ,
Quisquis es: atque aliquid corpore pluris habe.

Dexte

Dextera præcipuè capit indulgentia mentes:
Aſperitas odium ſæváque bella movet.
Odimus accipitrem, quia vivit ſemper in armis;
Et pavidum ſolitos in pecus ire lupos.
At caret inſidiis hominum, quia mitis hirundo eſt:
Quáſque colat turres, Chaonis ales habet.
Eſte procul lites, & amaræ prælia linguæ:
Dulcibus eſt verbis mollis alendus amor.
Lite fugant nuptæ á viros, nuptáſque mariti:
Iná vicem credunt rem ſibi ſemper agi.
Hoc decet uxores: dos eſt uxoria, lites:
Audiat optatos ſemper amica ſenos.
Non legis juſſu lectum veniſtis in unum:
Fungitur in vobis munere legis amor.
Blanditias molles, auréſque juvantia verba
Affer, ut adventu læta ſit ipſa tuo.
Non ego divitibus venio præceptor amandi:
Nil opus eſt illi, qui dabit, arte meâ.
Secum habet ingenium, qui, cùm libet, Accipe, dicit:
Cedimus: inventis plus habet ille meis.
Pauperibus vates ego ſum; quia pauper amavi:
Cùm dare non poſſem munera, verba dabam.
Pauper amet cautè: timeat maledicere pauper:
Multáque divitibus non patienda ferat.
Me memini iratum dominæ turbâſſe capillos:
Hæc mihi quàm multos abſtulit ira dies!
Nec puto, nec ſenſi tunicam laniâſſe: ſed ipſa
Dixerat: & pretio eſt illa redempta meo.
At vos (ſi ſapitis) veſtri peccata magiſtri
Effugite, & culpæ damna timete meæ.
Prælia cum Parthis, cum cultâ pax ſit amicâ:
Et joeus, & cauſas quicquid amoris habet.
Si nec blanda ſatis, nec erit tibi comis amica;
Perfer, & obdura: poſtmodo mitis erit.
Flectitur obſequio curvatus ab arbore ramus:
Franges, ſi vires experière tuas.
Obſequio tranantur aquæ: nec vincere poſſis
Flumina, ſi contrà, quàm rapit unda, nates.

Obsequium tigresque domat, tumidósque leones:
Rustica paulatim taurus aratra subit.
Quid fuit asperius Nonacrinâ Atalantâ?
Succubuit meritis trux tamen illa viri.
Sæpe suos casus nec mitia facta puellæ
Flêsse sub arboribus Melaniona ferunt.
Sæpe tulit jusso fallentia retia collo:
Sæpe ferâ torvos cuspide fixit apros.
Sensit & Hylæi contentum sancius arcum:
Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Mænalias armatum scandere sylvas,
Nec jubeo collo retia ferre tuo:
Corpora nec missis jubeo præbere sagittis:
Artis erunt cautæ mollia jussa meæ.
Cede repugnanti: cedendo victor abibis:
Fac modò, quas partes illa jubebit, agas.
Arguit, arguito: quicquid probat illa, probato:
Quod dicit, dicas: quod negat illa, neges.
Riserit, arride: si flêrit, flere memento:
Imponat leges vultibus illa tuis.
Seu ludet, numerósque manu jactabit eburnos;
Tu malè jactato: tu bene jacta dato.
Seu jaciet talos, victam nè pœna sequatur,
Damnosi facito stent tibi sæpe canes.
Sive latrocinii sub imagine calculus ibit;
Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.
Ipse tene distincta tuis umbracula virgis:
Ipse face in turba, quà venit illa, locum.
Nec dubita tereti scamnum producere lecto:
Et tenero soleam deme vel adde pedi.
Sæpe etiam dominæ, quanvis horrebis & ipse,
Algentis manus est calfacienda sinu.
Nec tibi turpe puta (quanvis sit turpe, placebit)
Ingenuâ speculum sustinuisse manu.
Ille fatigatæ vincendo monstra novercæ,
Qui meruit cœlum, quod prior ipse tulit;
Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
Creditur, & lanas excoluisse rudes.

Parnit imperio dominæ Tirynthius heros.
I nunc, & dubita ferre, quod ipse tulit.
Jussus adesse foro, jussâ maturiùs horâ
Fac semper venias: nec, nisi serus, abi.
Occurras aliquò tibi dixerit, omnia differ:
curre, nec inceptum turba moretur iter.
Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit:
Tunc quoque pro servo, si vocat illa, veni.
Rure erit, & dicet, Venias, (amor odit inertes)
Si rota defuerit, tu pede carpe viam.
Nec grave te tempus, sitiénsve canicula tardet,
Nec via per jactas candida facta nives.
Militiæ species amor est: discedite segnes:
Non sunt hæc timidis signa tuenda viris.
Nox, & hyems, longæq; viæ, sævíque dolores
Mollibus his castris, & labor omnis inest.
Sæpe feres imbrem cœlesti nube solutum:
Frigidus in nuda sæpe jacebis humo.
Cynthius Admeti vaccas pavisse per æstus
Fertur, & in parva delituisse casa.
Quod Phœbum decuit, quem non decet? exue fastus,
Curam mansuri quisquis amoris habes.
Si tibi per tutum placitúmque negabitur ire,
Atque erit oppositâ janua fulta serâ,
At tu per præceps tecto delabere aperto:
Det quoque furtivas alta fenestra vias.
Læta erit, ut causam tibi se sciet esse periclí:
Hoc dominæ certi pignus amoris erit.
Sæpe tuâ poteras Leandre carere puellâ:
Tranabas, animum nôsset ut illa tuum.
Nec pudor ancillas, ut quæque erit ordine prima,
Nec tibi sit servos demeruisse pudor.
Nomine quemque suo (nulla est jactura) salutas:
Junge tuas humiles ambitiose preces.
Sed tamen & servo (levis est impensa) roganti
Porrige fortunæ munera parva tuæ.
Porrige & ancillæ, quâ pœnas luce pependit
Lusa maritali Gallica veste manus.

Fac plebem (mihi crede) tuam: sit semper in illa
Janitor, & thalami qui jacet ante fores.
Nec dominam jubeo precioso munere dones:
Parva, sed è parvis callidus apta dato.
Cùm bene dives ager, cùm rami pondere nutant,
Afferat in calatho rustica dona puer.
Rure subinde bono poteris tibi dicere missa
Illa: tibi in sacra sunt licèt empta viâ.
Afferat aut uvas, aut quas Amaryllis amabat:
At nunc castaneas, nunc amat illa nuces.
Quin etiam turdóque licet, missâque coronâ,
Te memorem dominæ testificère tuæ.
Turpiter his emitur spes mortis, & orba senectus.
Ah pereant, per quos munera crimen habent!
Quid tibi præcipiam teneros quoque mittere versus?
Hei mihi, non multum carmen honoris habet!
Carmina laudantur, sed munera magna petuntur:
Dummodo sit dives barbarus, ille placet.
Aurea sunt verè nunc secula: plurimus auro
Venit honos: auro conciliatur amor.
Ipse licèt venias Musis comitatus Homere;
Si nihil attuleris, ibis Homere foras.
Sunt tamen & doctæ, rarissima turba, puellæ:
Altera, non doctæ; sed tamen esse volunt.
Utraque laudetur per carmina: carmina lector
Commendet dulci qualiacunque sono.
His ergò, atque illis, vigilatum carmen in ipsas
Forsitan exigui muneris instar erit.
At, quod eris per te facturus, & utile credis,
Id tua te facito semper amica roget.
Libertas alicui fuerit promissa tuorum:
Hanc tamen à domina fac petat ille tua.
Si pœnam servo, si vincula sæva remittis;
Quod facturus erat, debeat illa tibi.
Utilitas tua sit: titulus donetur amicæ.
Perde nihil: partes illa petentis agat.
Sed te, cuicunque est retinendæ cura puellæ,
Attonitum formâ fac putet esse suâ.

Sive

Sive erit in Tyriis; Tyrios laudabis amictus:
Sive erit in Coïs; Coa decere puta.
Aurata est; ipso tibi sit pretiosior auro:
Gausapa si sumit; Gausapa sumpta proba.
Astiterit tunicata; Moves incendia, clama:
Sed timidâ caveat frigora voce roga.
Compositum discrimen erit; discrimina lauda:
Torserit igne comam; torte capille places.
Brachia saltantis, vocem mirare canentis:
Et cùm desierit, verba querentis habe.
Ipsos concubitus, ipsum venerêre licebit
Quod juvat: & quædam gaudia vocis habe.
Si fuerit torvâ violentior ipsa Medusâ;
Fiet amatori lenis & æqua suo.
Tantùm nè pateas verbis simulator in illis,
Effice: nec vultu destrue verba tuo.
Si latet ars, prodest: affert deprensa pudorem,
Atque adimit merito tempus in omne fidem.
Sæpe sub autumnum, cùm formosissimus annus,
Plenáque purpureo subrubet uva mero;
Cùm modo frigoribus premimur, modò solvimur æstu:
Aëre non certo corpora languor habet.
Illa quidem valeat: sed si malè firma cubabit,
Et vitium cœli senserit ægra sui;
Tunc amor & pietas tua sit manifesta puellæ:
Tunc sere, quæ plenâ postmodo falce metas.
Nec tibi morosi veniant fastidia morbi:
Pérque tuas fiant, quæ sinit illa, manus.
Et videat flentem: nec tædeat oscula ferre:
Et sicco lacrymas combibat ore tuas.
Multa vove; sed cuncta palám: quotiésq; licebit,
Quæ referas illi, somnia læta vide.
Et veniat quæ lustret anus lectúmq; locúmq;:
Præferat & tremulâ sulphur & ova manu.
Omnibus his inerunt gratæ vestigia curæ:
In thalamos multis hæc via fecit iter.
Nè tamen officiis odium quæratur ab ægra,
Sit suus in blanda sedulitate modus.

Néve

Néve cibos præbe, nec amari pocula ſucci
Porrige: rivalis miſceat illa tuus.
Sed nou, quo dederas à littore carbaſa, vento
Utendum, medio cùm potiare freto.
Dum novus errat amor, vires ſibi colligit uſu:
Si bene nutrieris, tempore firmus erit.
Quem taurum metuis, vitulum mulcere ſolebas:
Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.
Naſcitur exiguus, ſed opes acquirit eundo,
Quáque venit, multas accipit amnis aquas.
Fac tibi conſueſcat: nihil aſſuetudine majus:
Quam tù dum capias, tædia nulla fuge.
Te ſemper videat: tibi ſemper præbeat aures:
Exhibeat vultus nóxque diéſque tuos.
Cùm tibi major erit fiducia poſſe requiri;
Tunc procul abſenti cura futurus eris.
Da requiem: requietus ager bene credita reddit:
Terráque cœleſtes arida ſorbet aquas.
Phyllida Demophoon præſens moderatiùs uſſit:
Exarſit velis acriùs illa datis.
Penelopen abſens ſolers torquebat Ulyſſes:
Phyllacides aberat, Laodamia, tuus.
Sed mora tuta brevis: leniſcunt tempore curæ:
Vaneſcítque abſens, & novus intrat amor.
Dum Menelaus abeſt, Helene, nè ſola jaceret,
Hoſpitis eſt tepido nocte recepta ſinu.
Quis ſtupor hic Menalæ fuit? tu ſolus abibas:
Iiſdem ſub tectis hoſpes & uxor erant.
Accipitri timidas credis furioſe columbas:
Plenum montano credis ovile lupo.
Nil Helene peccat: nil hîc committit adulter:
Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.
Cogis adulterium dando tempúſque locúmque:
Quo, niſi conſilio eſt uſa puella tuo?
Quid faciat? vir abeſt, & adeſt non ruſticus hoſpes:
Et timet in vacuo ſola cubare toro.
Viderit Atrides: Helenen ego crimine ſolvo:
Uſa eſt humani commoditate viri.

Sed

sed neque fulvus aper media tam ſævus in ira eſt,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes;
Nec lea, cùm catulis lactentibus ubera præbet,
Nec brevis iguaro vipera læſa pede;
Fœmina quàm, ſocii deprenſâ pellice lecti,
Ardet: & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammáſque ruit: poſitóque decore
Fertur, ut Aoniis cornibus icta Dei.
Conjugis admiſſum, violatáque jura mariti,
Barbara per natos Phaſias ulta ſuos.
Altera dira parens (hæc eſt, quam cernis, hirundo)
Aſpice, ſignatum ſanguine pectus habet.
Hoc bene compoſitos, hoc firmos rumpit amores:
Crimina ſunt cautis iſta timenda viris.
Nec mea vos uni donat cenſura puellæ:
Dii melius: vix hoc nupta tenere poteſt.
Ludite: ſed furto celetur culpa modeſto:
Gloria peccati nulla petenda tui eſt.
Nec dederis munus, cognôſſe quod altera poſſit:
Nec ſint nequitiæ tempora certa tuæ.
Et, nè te capiat latebris ſibi fœmina notis,
Non uno eſt ſemper conveniendа loco.
Et, quoties ſcribis, totas priùs ipſe tabellas
Inſpice: plus multæ, quàm ſibi miſſa, legunt.
Læſa Venus juſta arma movet, telúmque remittit:
Et modò quæ queſta eſt ipſa, querare facit.
Dum fuit Atrides unâ contentus, & illa
Caſta fuit: vitio eſt improba facta viri.
Audierat, laurúmque manu vittáſque ferentem
Pronata Chryſen non valuiſſe ſua.
Audierat Lyrneſi tuos abducta dolores,
Belláque per turpes longiùs îſſe moras.
Hæc tantùm audierat: Priameïda viderat ipſa:
Victor erat prædæ præda pudenda ſuæ.
Indè Thyeſtiaden animo thalamóque recepit:
Et malè peccantem Tyndaris ulta virum eſt.
Quæ bene celâris, ſiqua tamen acta patebunt,
Illa licèt pateant, tu tamen uſquè nega.

Tu neque ſubjectus, ſolito neque blandior eſto:
Hæc animi multùm ſigna nocentis habent.
Sed lateri nec parce tuo: pax omnis in illo eſt:
Concubitu prior eſt inficianda Venus.
Sunt qui præcipiant herbas ſatureia nocentes
Sumere: judiciis iſta venena meis.
Aut piper urticæ mordacis ſemine miſcent,
Tritáque in annoſo flava pyretra mero.
Sed Dea non patitur ſic ad ſua munera cogi,
Colle ſub umbroſo quam tenet altus Eryx.
Candidus Alcathoï qui mittitur urbe Pelaſgâ
Bulbus, & ex horto quæ venit herba ſalax,
Ováque ſumantur: ſumantur Hymettia mella,
Quáſque tulit folio pinus acuta nuces.
Docta quid ad magicas Erato convertéris artes?
Interior curru meta terenda meo eſt.
Qui modò celabas monitu tua crimina noſtro,
Flecte iter, & monitu detege furta meo.
Nec levitas culpanda mea eſt: non ſemper eodem
Impoſitos vento panda carina vehit.
Nam modò Threïcio Boreâ, modò currimus Euro:
Sæpe tument Zephyro lintea, ſæpe Noto.
Aſpice, ut in curru modò det fluitantia rector
Lora: modò admiſſos arte retentet equos.
Sunt quibus ingratè timida indulgentia ſervit:
Et, ſi nulla ſubeſt æmula, languet amor.
Luxuriant animi rebus plerumque ſecundis:
Nec facile eſt æquâ commoda mente pati.
Ut levis abſumptis paulatim viribus ignis
Ipſe latet, ſummo candet in igne cinis;
Sed tamen extinctas admoto ſulphure flammas
Invenit, & lumen, quod fuit antè, redit:
Sic, ubi pigra ſitu, ſecuráque pectora torpent;
Acribus eſt ſtimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te, tepidámque recalface mentem:
Palleat indicio criminis illa tui.
O quantum, & quoties numero comprendere non eſt
Felicem, de quo laſa puella dolet!

Qua,

Quæ, simul invitas crimen pervenit ad aures,
Excidit: & miseræ vóxque colórque fugit.
Ille ego sim, cujus laniet furiosa capillos:
Ille ego sim, teneras cui petat ungue genas:
Quem videat lacrymans: quem torvis spectet ocellis:
Quo sine non possit vivere, posse velit.
Si spatium quæras, breve sit, quo læsa queratur:
Nè vires lentâ colligat ira morâ.
Candida jamdudum cingantur colla lacertis,
Inq; tuo flens est accipienda sinu.
Oscula da flenti: Veneris da gaudia flenti:
Pax erit: hoc uno solvitur ira modo.
Cùm bene sævierit, cùm certa videbitur hostis;
Tunc pete concubitûs fœdera: mitis erit.
Illîc depositis habitat concordia telis:
Illo (crede mibi) gratia nata loco est.
Quæ modò pugnârunt, jungunt sua rostra columbæ,
Quarum blanditias verbáque murmur habet.
Prima fuit rerum confusa sine ordine moles:
Unáque erat facies, sydera, terra, fretum.
Mox cœlum impositum est terris: humus æquore cincta
Inq; suas partes cessit inane Chaos. (est:
Sylva feras cepit, volucres agitabilis aër:
In liquida pisces delituistis aqua.
Tum genus humanum solis errabat in agris:
Hisque meræ vires, & rude corpus erat.
Sylva domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes:
Jámque diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur molliisse voluptas:
Constiterant uno fœmina virq; toro.
Quid facerent, ipsi nullo didicêre magistro:
Arte Venus nullà dulce peregit opus.
Ales habet quod amet: cum quo sua gaudia jungat,
Invenit in media fœmina piscis aqua.
Cerva parem sequitur: serpens serpente tenetur:
Hæret adulterio cum cane nexa canis.
Læta salitur ovis: tauro quoque læta juvenca est:
Sustinet immundum fima capella marem.

In

In furias agitantur equæ, ſpatióque remoto
Per loca dividuos amne ſequuntur equos.
Ergò age, & iratæ medicamina fortia præbe:
Illa feri requiem ſola doloris habent.
Illa Machaonios ſuperant medicamina ſuccos:
His, ubi peccâris, reſtituendus eris.
Hæc ego cùm canerem, ſubitò manifeſtus Apollo
Movit inauratæ pollice fila lyræ.
In manibus laurus: ſacris inducta capillis
Laurus erat: vates ille videndus adeſt.
Is mihi, Laſcivi, dixit, præceptor amoris,
Duc agè diſcipulos ad mea templa tuos.
Eſt ubi diverſum famâ celebrata per orbem
Littera, cognoſci quæ ſibi quemque jubet.
Qui ſibi notus erit, ſolus ſapienter amabit,
Atque opus ad vires exiget omne ſuas.
Cui faciem natura dedit, ſpectetur ab illa:
Cui color eſt, humero ſæpe patente cubet.
Qui ſermone placet, taciturna ſilentia vitet:
Qui canit arte, canat: qui bibit arte, bibat.
Sed neque declament medio ſermone diſerti,
Nec ſua veſanus ſcripta poëta legat.
Sic monuit Phœbus: Phœbo parete monenti:
Certa Dei ſacro eſt hujus in ore fides.
Ad propiora vocor. Quiſquis ſapienter amabit,
Vincet, & è noſtra, quod petet, arte feret.
Credita non ſemper ſulci cum fœnore reddunt:
Nec ſemper dubias adjuvat aura rates.
Quod juvat, exiguum eſt: plus eſt, quod lædit amantes:
Proponant animo multa ferenda ſuo.
Quot lepores in Atho, quot apes paſcuntur in Hybla,
Cærula quot baccas Pallados arbor habet,
Littore quot conchæ, tot ſunt in amore dolores:
Quæ patimur, multo ſpicula felle madent.
Dicta erit iſſe foras, quam tu fortaſſe videbis:
Iſſe foras, & te falſa videre, puta.
Clauſa tibi fuerit promiſſâ janua nocte:
Perfer, & immundâ ponito corpus humo.

Forſitan

Forsitan & vultu mendax ancilla superbo
Dicet, Quid nostras obsidet iste fores?
Postibus, & duræ supplex blandire puellæ,
Et capiti demptas limine pone rosas.
Cùm volet, accedes: cùm te vitabit, abibis.
Dedecet ingenuos tædia ferre sui.
Effugere hinc non est quare tibi possit amica
Dicere, non omni tempore sensus abest.
Nec maledicta puta, nec verbera ferre puellæ
Turpe, nec ad teneros oscula ferre pedes.
Quid moror in parvis? animus majoribus instat:
Magna canam: toto pectore vulgus ades.
Ardua molimur: sed nulla nisi ardua virtus.
Difficilis nostrâ poscitur arte labor.
Rivalem patienter habe: victoria tecum
Stabit: eris magni victor in arce Jovis.
Hæc tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas
Dicere: nil istis ars mea majus habet.
Innuet illa, feras: scribet, nè tange tabellas:
Unde volet, veniat: quóque libebit, eat.
Hæc in legitima præstant uxore mariti,
Cùm tener ad partes tu quoque somne venis.
Hæc ego, confiteor, non sum perfectus in arte.
Quid faciam? monitis sum minor ipse meis.
Méne palam nostræ det quisquam signa puellæ?
Et patiar? nec me quolibet ira ferat?
Oscula vir dederat (memini) suus: oscula questus
Sum data: barbarie noster abundat amor.
Non semel hoc vitium nocuit mihi: doctior ille est,
Quo veniunt alii conciliante viri.
Sed melius nescîsse fuit: sine furta tegantur,
Nè fugiat vicio fassus ab ore pudor.
Quò magis, ô juvenes, deprendere parcite vestras:
Peccent: peccantes verba dedisse putent.
Crescit amor prensis: ubi par fortuna duorum est,
In causam damni perstat uterque sui.
Fabula narratur toto notissima cœlo,
Mulciberis capti Mársque Venúsque dolis.

Mars

Mars pater insano Veneris turbatus amore
Dæ duce terribili factus amator erat.
Nec Venus oranti (nec enim Dea mollior ulla est)
Rustica Gradivo difficiliúsque fuit.
Ah quoties lasciva pedes risisse mariti
Dicitur, & duras igne vel arte manus!
Marte palàm simul est Vulcanum imitata; decebat:
Multáque cum forma gratia mista fuit.
Sed bene concubitus primò celare solebant:
Plena verecundi culpa pudoris erat.
Judicio Solis (quis Solem fallere posset?)
Cognita Vulcano conjugis acta suæ.
Quàm mala Sol exempla moves! pete munus ab ipsa:
Et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.
Mulciber obscuros, lectum circáque supérque,
Disponit laqueos: lumina fallit opus.
Fingit iter Lemnon: veniunt ad fœdus amantes:
Impliciti laqueis nudus uterque jacent.
Convocat ille Deos: præbent spectacula capti:
Vix lacrymas Venerem continuisse putant.
Non vultus texisse suos, non denique possunt
Partibus obscœnis opposuisse manus.
Hîc aliquis ridens, In me, fortissime Mavors,
Si tibi sunt oneri, vincula trans fer, ait.
Vix precibus Neptune tuis captiva resolvit
Corpora: Mars Creten occupat, illa Paphon.
Hoc tibi profecit Vulcane, quod antè tegebant;
Liberiùs faciunt: & pudor omnis abest.
Sæpe tamen demens stultè feciss̀e fateris:
Téque ferunt iræ pœnituisse tuæ.
Hoc vetui: vos ecce vetat deprensa Dione
Insidias illas, quas tulit ipsa, dare.
Nec vos rivali laqueos disponite: nec vos
Excipite arcanâ verba notata manu.
Ista viri captent, si jam captanda putabunt,
Quos facient justos ignis & unda viros.
En iterum testor: nil hîc, nisi lege remissum:
Luditur in nostris instita nulla jocis.

Quis

Quis Cereris ritus audet vulgare profanus,
Magnáque Threïciâ sacra reperta Samo?
Eximia est virtus præstare silentia rebus:
At contrà gravis est culpa, tacenda loqui.
Quàm bene, quod fraustra captatis arbore pomis,
Tantalus in media garrulus aret aqua?
Præcipuè Cytherea jubet sua sacra taceri:
Admoneo, veniat nè quis ad illa loquax.
Condita si non sunt Veneris mysteria cistis,
Nec cava vesanis ictibus æra sonant:
Attamen inter nos medio versantur in usu:
Sic tamen inter nos, ut latuisse velint.
Ipsa Venus pubem, quoties velamina ponit,
Protegitur lævâ semireducta manu.
In medio passimque coit pecus: hoc quoque viso
Avertit vultus sæpe puella suos.
Conveniunt thalami furtis & janua nostris:
Pársque sub injecta veste pudenda latet.
Et si non tenebras, aut quiddam nubis opacæ
Quærimus, atque aliquid luce patente minus.
Tum quoque cùm solem nondùm prohibebat & imbrem
Tegula, sed quercus tecta cibúmque dabat;
In nemore atq; antris, non sub Jove juncta voluptas:
Tanta rudi populo cura pudoris erat.
At nunc nocturnis titulos imponimus actis:
Atque emitur magno nil, nisi posse loqui.
Scilicet excutiet omnes, ubi quæque puella est:
Cuilibet ut dicas, Hæc quoque nostra fuit.
Nec desint, quas tu digitis ostendere possis:
Ut quamque attigeris, fabula turpis erit.
Parva queror: fingunt quidam quæ vera negarent,
Et nulli non se concubuisse ferunt.
Corpora si nequeunt, quæ possunt nomina tangunt:
Famáque, non facto crimine, crimen habet.
Inunc, claude fores custos odiose puellæ:
Et centum duris postibus adde seras.
Quid tuti superest, ubi nominis extat adulter,
Et credi, quod non contigit esse, cupit?

Nos etiam veros parcè profitemur amores:
Tectáque sunt solidâ mystica furta fide.
Parcite præcipuè vitia exprobrare puellis:
Utile quæ multis dissimulâsse fuit.
Nec suus Andromedæ color est objectus ab illo,
Mobilis in gemina cui pede penna fuit.
Omnibus Andromache visa est spatiosior æquo:
Unus, qui modicam diceret, Hector erat.
Quod malè fers, assuesce; feres bene: multa vetustas
Lenit: at incipiens omnia sentit amor.
Dum novus in viridi coalescit cortice ramus;
Concutiat tenerum quælibet aura, cadet.
Mox etiam ventis spatio durata resistit,
Firmáque adoptivas arbor habebit opes.
Eximit ipsa dies omnes de corpore mendas:
Quódque fuit vitium, desinit esse morâ.
Ferre novæ nares taurorum terga recusant:
Assiduo domitas tempore fallit odor.
Nominibus mollire licet mala: fusca vocetur,
Nigrior Illyricâ cui pice sanguis erit.
Si pæta est, Veneri similis; si flava, Minervæ:
Sit gracilis, macie quæ malè visa suâ est.
Dic agilem, quæcunq; brevis; quæ turgida, plenam:
Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo sit nata require
Consule: quę rigidus munera censor habet.
Præcipuè si flore caret, meliúsque peractum est
Tempus, & albentes jam ligat illa comas.
Utilis, ô juvenes, aut hæc, aut serior ætas:
Iste ferat segetes, iste serendus ager.
Dum vires annique sinunt, tolerate labores:
Jam veniet tacito curva senecta pede.
Aut mare navigiis, aut vomere scindite terram,
Aut fera belligeras addite in arma manus:
Aut latus & vires, operámque afferte puellis:
Hoc quoque militia est: hoc quoque fecit opes.
Adde, quòd est illis operum prudentia major:
Solus & artifices qui facit, usus adest.

Illa

Illæ munditiis annorum damna rependunt:
Et faciunt curâ, nè videantur anus.
Utq; velis, Venerem jungunt per mille figuras:
Invenit plures nulla tabella modos.
Illis sentitur non irritata voluptas;
Quod juvat, ex æquo fœmina virque ferunt.
Odi concubitus, qui non utrinque resolvunt:
Hoc est, cur pueri tangar amore minús.
Odi quæ præbet, quia sit præbere necesse:
Siccáque de lana cogitat ipsa suâ.
Quæ datur officio, non est mihi grata voluptas:
Officium faciat nulla puella mihi.
Me voces audire juvat sua gaudia fassas:
Utq; morer, me me sustineámque, roget.
Aspiciam dominæ victos amentis ocellos:
Langueat, & tangi se vetet illa diu.
Hæc bona non primæ tribuit natura juventæ,
Quæ citò post septem lustra venire solent.
Qui properant, nova musta bibant: mihi fundet avi- (tum
Consulibus priscis condita testa merum.
Nec platanus, nisi sera, potest obsistere ventis:
Et lædunt nudos prata novella pedes.
Scilicet Hermionen Helenæ præponere posses?
Et melior Gorge, quàm sua mater, erat?
Ad Venerem quicunque voles attingere seram;
Si modò durâris, præmia digna feres.
Conscius ecce duos accepit lectus amantes:
Ad thalami clausas Musa resiste fores.
Sponte suâ sine te celeberrima verba loquentur:
Nec manus in lecto læva jacebit iners.
Invenient digiti quid agant in partibus illis,
In quibus occultè spicula tingit amor.
Fecit in Andromache priùs hoc fortissimus Hector:
Non solùm bellis utilis ille fuit.
Fecit & in capta Lyrnesside magnus Achilles,
Cùm premeret mollem lassus ab hoste torum.
Illis te manibus tangi Briseï sinebas,
Imbutæ Phrygiâ quæ nece semper erant.

An fuit hoc ipſum, quod te laſciva juvaret,
Ad tua victrices membra venire manus?
Crede mihi, Veneris non eſt properanda voluptas,
Sed ſenſim tardâ perficienda morâ.
Cùm loca reppereris, quæ tangi fœmina gaudet;
Non obſtet, tangas quò minùs illa, pudor.
Aſpicies oculos tremulo fulgore micantes:
Ut ſol in liquida ſæpe refulget aqua.
Accedant queſtus, accedat amabile murmur,
Et dulces gemitus, aptáque verba joco.
Sed neque tu dominam velis majoribus uſus
Deſere, nec curſus ante eat illa tuos.
Ad metam properate ſimul: tunc plena voluptas,
Cùm pariter victi fœmina vírque jacent.
Hic tibi ſervandus tenor eſt, cùm libera dantur
Ocia, furtivum nec timor urget opus.
Cùm mora non tuta eſt, totis incumbere remis
Utile, & admiſſo ſubdere calcar equo.
Finis adeſt operi: palmam date grata juventus:
Sertáque odoratæ myrtea ferte comæ.
Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi,
Æacides dextrâ, pectore Neſtor erat;
Quantus erat Calchas extis, Telamonius armis,
Antomedon curru, tantus amator ego.
Me vatem celebrate viri: mihi dicite laudes:
Cantetur toto nomen in orbe meum.
Arma dedi vobis: dederat Vulcanus Achilli:
Vincite muneribus, vicit ut ille, datis.
Sed quicunque meo ſuperârit Amazona ferro,
Inſcribat ſpoliis, Naſo magiſter erat.
Ecce rogant teneræ, ſibi dem præcepta, puellæ:
Vos eritis chartæ proxima cura meæ.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS SULMONENSIS DE ARTE AMANDI, Lib. III.

PRima dedi Dannis in Amazonas arma: supersunt
Quę tibi dem, & turbę, Penthesilea, tuę.
Ite in bella pares: vincant, quibus alma Faverit, & toto qui volat orbe puer. (Dione
Non erat armatis æquum concurrere nudas:
Sic etiam vobis vincere turpe viri.
Dixerit è multis aliquis, Cur virus in angues
Adjicis, & rapidis tradis ovile lupis?
Parcite paucarum diffundere crimen in omneis:
Spectetur meritis quæque puella suis.
Si minor Atrides Helenen, Helenésque sororem,
Quo premat Atrides crimine major habet;
Si scelere Oeclides Talaonia Eryphiles
Vivus, & in vivis ad Styga venit equis:
Est pia Penelope, lustris errante duobus,
Et totidem lustris bella gerente viro.
Respice Phyllaciden, & quæ comes ísse marito
Fertur, & ante annos occubuisse suos.
Fata Pheretiadæ conjux Pagasæa redemit:
Próque viri est uxor funere lata sui.
Accipe me Capaneu, cineres miscebimus, inquit
Iphias: in medios desiluítque rogos.
Ipsa quoque & cultu est & nomine fœmina virtus:
Nec mirum populo si placet ipsa suo.
Non tamen hæ mentes nostra poscuntur ab arte:
Conveniunt cymbæ vela minora meæ.
Nil, nisi lascivi per me discuntur amores:
Fœmina præcipio quo sit amanda modo.
Fœmina nec flammas, nec sævos excutit arcus:
Parciùs hæc video tela nocere viris.

Sæpe viri fallunt, teneræ non sæpe puellæ:
Paucáque, si quæras, crimina fraudis habent.
Phasiadem matrem fallax dimisit Iason:
Venit in Æsonios altera nupta sinus.
Quantum ad te Theseu, volucres Ariadna marinas
Pavit, in ignoto sola relicta loco.
Quære novem cur îsse vias dicatur, & audi
Depositis sylvas Phyllida flesse comis.
Et famam pietatis habet: tamen hospes & ensem
Præbuit, & causam mortis, Elisa, tuæ.
Quid vos perdiderit, dicam: Nescistis amare:
Defuit ars vobis: arte perennat amor.
Nunc quoque nescirent: sed me Cytherea docere
Jussit: & ante oculos constitit ipsa meos.
Tum mihi, Quid miseræ, dixit, meruêre puellæ?
Traditur armatis vulgus inerme viris.
Illos artifices gemini fecêre libelli:
Hæc quoque pars monitis erudienda tuis.
Probra Therapnææ qui dixerat antè maritæ,
Mox cecinit laudes prosperiore lyrâ.
Si bene te nôsti, cultas nè læde puellas:
Gratia, dum vivis, ista petenda tibi est.
Dixit: & è myrto (myrto nam vincta capillos
Constiterat) folium, granáque pauca dedit.
Sensimus acceptum numen quoque: purius æther
Fulsit: & è toto pectore cessit onus.
Dum facit ingenium, petite hinc præcepta puellæ,
Quas pudor, & leges, & sua jura sinunt.
Venturæ memores jam nunc estote senectæ:
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, & veros etiam nunc editis annos,
Ludite: eunt anni more fluentis aquæ.
Nec quæ præteriit, rursum revocabitur unda:
Nec quæ præteriit hora, redire potest.
Utendum est ætate: cito pede labitur ætas:
Nec bona tam sequitur, quàm bona prima fuit.
Hos ego, qui canent frutices, violaria vidi:
Hac mihi de spina grata corona data est.

Tempus

Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantes,
Frigida desertâ nocte jacebis anus.
Nec tua frangetur nocturnâ janua rixâ:
Sparsa nec invenies limina manè rosâ.
Quàm citò (me miserum!) laxantur corpora rugis,
Et perit, in nitido qui fuit ore, color!
Quáque fuisse tibi canas à virgine juras,
Spargentur subitò per caput omne comæ.
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas:
Nec faciunt cervos cornua jacta senes.
Vestra sine auxilio fugiunt bona: carpite florem,
Qui nisi carptus erit, turpiter ipse cadet.
Adde, quòd & partus faciunt breviora juventæ
Tempora: continuâ messe senescit ager.
Latmius Endymion non est tibi, Luna, rubori:
Nec Cephalus roseæ præda pudenda Deæ.
Ut taceam de te, quem nunc quoque luget, Adoni;
Unde habet Æneæn Harmionenq; Venus?
Ite per exemplum genus ô mortale Dearum:
Gaudia nec cupidis vestra negate viris.
Ut jam decipiant, quid perditis? omnia constant:
Mille licèt sumant, deperit indè nihil.
Conteritur ferrum: silices tenuantur ab usu:
Sufficit, & damni pars caret illa metu.
Quis vetet oppositò lumen de lumine sumi?
Quísve cavum vastas in mare servet aquas?
Et tamen ulla viro mulier non expedit, inquit.
Quid? nisi quam sumis, dic mihi, perdis aquam?
Nec vos prostituit mea vox, sed vana timere
Damna vetat: damnis munera vestra carent.
Sed me flaminibus venti majoris iturum,
Dum sumus in portu, provehat aura levis.
Ordiar à cultu: cultis bene Liber ab uvis
Provenit: & culto stat seges alta solo.
Forma Dei munus: formâ quotaquæq; superbit?
Pars vestrûm tali munere magna caret.
Cura dabit faciem: facies neglecta peribit;
Idaliæ similis sit licèt illa Deæ.

Corpora si veteres non sic coluêre puellæ;
Nec veteres cultus sic habuêre viri.
Si fuit Andromache tunicas induta valentes;
Quid mirum? duri militis uxor erat.
Scilicet Ajaci conjux ornata veniret;
Cui tegmen septem terga fuêre boum.
Simplicitas rudis antè fuit: nunc aurea Roma est:
Et magnas domiti possidet orbis opes.
Aspice, quæ nunc sunt Capitolia, quæque fuerunt:
Alterius dices illa fuisse Jovis.
Curia, consilio quæ nunc dignissima tanto est,
De stipula, Tatio regna tenente, fuit.
Quæ nunc sub Phœbo ducibúsque palatia fulgent,
Quid, nisi arraturis pascua bobus, erant?
Prisca juvent alios: ego me nunc denique natum
Gratulor: hæc ætas moribus apta meis.
Non, quia nunc terræ lentum subducitur aurum,
Lectáque diverso littore concha venit:
Non, quia decrescunt effosso marmore montes:
Nec, quia cæruleæ mole fugantur aquæ:
Sed quia cultus adest: nec nostros manssit in annos
Rusticitas priscis illa superstes avis.
Vos quoque non caris aures onerate lapillis,
Quos legit in viridi decolor Indus aqua.
Nec prodite graves insuto vestibus auro:
Per quas nos petitis, sæpe fugatis, opes.
Munditiis capimur; nec sint sine lege capilli:
Admotæ formam dánt & negánt & manus.
Nec genus ornatûs unum est: quod quamque decebit,
Eligat: & speculum consulat antè suum.
Longa probat facies capitis discrimina puri:
Sic erat ornatis Laodamia comis.
Exiguum summâ nodum sibi fronte relinqui,
Ut pateant aures, ora rotunda volunt.
Alterius crines humero jactentur utroque:
Talis es assumptâ, Phœbe canore, lyrâ.
Altera succinctæ religetur more Dianæ:
Ut solet, attonitas cùm petit illa feras.

Hanc

Hanc decet inflatos laxè jacuiſſe capillos:
Illa ſit aſtrictis impediенda comis.
Hanc decet ornari teſtudine Cylleneâ:
Suſtineat ſimiles fluctibus illa ſinus.
Sed neq; ramoſa numerabis in ilice frondes,
Nec quot apes Hyblę, nec quot in Alpe feræ;
Nec mihi tot cultus numero comprendere fas eſt:
Adjicit ornatus proxima quæque dies.
Et neglecta decet multas coma: ſæpe jacere
Heſternam credas: illa repexa modò eſt.
Ars caſum ſimulet: ſic capta ut vidit in urbe
Alcides Iolen, Hanc ego, dixit, amo.
Talem te Bacchus, Satyris clamantibus Euœ,
Suſtulit in currus Gnoſſi relicta ſuos.
O quantùm indulget veſtro natura decori,
Quarum ſunt multis damna pianda modis!
Nos malè detegimur: raptiq; ætate capilli,
Vt Boreâ frondes excutiente, cadunt.
Fœmina canitiem Germanis inficit herbis:
Et melior vero quæritur arte color.
Fœmina procedit denſiſſima crinibus emptis;
Próp ſuis alios efficit ere ſuos.
Nec pudor eſt emiſſe palám: veniſſe videmus
Herculis ante oculos, virgineúmq; chorum.
Quid de veſte loquar? non jam ſegmenta requiro,
Nec quę bis Tyrio murice lana rubet.
Cùm tot prodierint precio leviore colores;
Quis furor eſt cenſus corpore ferre ſuos?
Aëris ecce color, tum cùm ſine nubibus aër,
Nec tepidus pluvias concitat Auſter aquas.
Ecce tibi ſimilis, qui quondam Phryxon & Hellen
Diceris Inois eripuiſſe dolis.
Hic undas imitatur, habet quoq; nomen ab undis:
Crediderim Nymphas hac ego veſte tegi.
Ille crocum ſimulat: croceo velatur amictu,
Roſcida luciferos cùm Dea jungit equos.
Hic Paphias myrtos, hic purpureos amethyſtos,
Albentéſve roſas, Threïciámve gruem.

Nec

Nec glandes, Amarylli, tuæ, nec amygdala desunt:
Et sua velleribus nomina cera dedit.
Quot nova terra parit flores, cùm vere tepenti
Vitis agit gemmas, pigráque fugit hyems;
Lana tot, aut plures succos bibit: elige certos:
Nam non conveniens omnibus unus erit.
Pulla decet niveas: Briseïda pulla decebat:
Cùm rapta est, pullâ tum quoque veste fuit.
Alba decent fuscas: albis Cepheï placebas:
Sic tibi vestitæ pressa Seriphos erat.
Quàm sæpe admonui, nè trux caper iret in alas,
Néve forent duris aspera crura pilis!
Sed non Caucasea doceo de rupe puellas:
Quæ bibunt undas, Myse Caice, tuas.
Quid, si præcipiam, nè fuscet inertia dentes?
Oráque susceptâ manè laventur aquâ?
Scitis & inductâ candorem quærere cerâ:
Sanguine quæ vero non rubet, arte rubet.
Arte supercilii confinia nuda repletis:
Parváque sinceras velat aluta genas.
Nec pudor est oculos tenui signare favillâ,
Vel prope te nato, lucide Cydne, croco.
Est mihi, quo dixi vestræ medicamina formæ,
Parvus, sed curâ grande libellus opus.
Hinc quoque præsidium læsæ petitote puellæ:
Non est pro vestris ars mea rebus iners.
Non tamen expositas mensâ deprendat amator
Pyxidas: ars faciem dissimulata juvet.
Quem non offendat toto fæx illita vultu,
Cùm fluit in tepidos pondere lapsa sinus?
Oesypa quid redolent, quanvis mittantur Athenis,
Demptus ab immundæ vellere succus ovis?
Nec corùm mistas cervæ sumpsisse medullas,
Nec corùm dentes perfricuisse probem.
Ista dabunt faciem; sed erunt deformia visu:
Multáque, cùm fiunt, turpia, facta placent.
Quæ nunc nomen habent operosi signa Myronis,
Pondus iners quondam, duráque massa fuit.

Annulu

Annulus ut fiat, primò colliditur aurum:
Quas geritis vestes, sordida lana fuit.
Cùm fieret, lapis asper erat, nunc nobile signum:
Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
Tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus:
Aptiùs à summa conspicière manu.
Cur mihi nota tui causa est candoris in ore?
Claude fores thalami, quærude cogis opus.
Multa viros nescire decet: pars maxima rerum
Offendet, si non interiora tegas.
Aurea quæ pendent ornato signa theatro
Inspice, quàm tenuis bractea ligna tegat.
Sed neque ad illa licet populo, nisi facta, venire:
Nec nisi summotis forma paranda viris.
Aut non, pectendos coràm præbere capillos,
Ut jaceant fusi per tua colla, veto.
Illo præcipuè, nè sis morosa, caveto
Tempore: nec lapsas sæpe resolve comas.
Tuta sit ornatrix: odi, quæ sauciat ora
Unguibus, & raptâ brachia figit acu.
Devovet, & tangit dominę caput illa: simúlque
Plorat ad invisas sanguinolenta comas.
Quæ malè crinita est, custodem in limine ponat:
Ornetúrve Bonæ semper in æde Deæ.
Dictus eram subitò cuidam venisse puellæ;
Turbida perversas induit illa comas.
Hostibus eveniat tam fœdi causa pudoris:
Inq; nurus Parthas dedecus illud eat.
Turpe pecus mutilum: turpis sine gramine campus,
Et sine fronde frutex, & sine crine caput.
Non mihi venistis Semele Ledéque docendæ,
Perque fretum falso Sidoni vecta bove:
Aut Helene, quam non stultè, Menelaë, reposcis;
Tu quoque non stultè, Troïce raptor, habes.
Turba docenda venit, turpes pulchræq; puellæ:
Pluráque sunt semper deteriora bonis.
Formosæ minùs artis opem præceptáq; quærunt:
Est illis sua dos forma sine arte potens.

Cùm

Cùm mare compositum est, securus navita cessat:
Cùm tumet, auxiliis assidet ille suis.
Rara tamen mendâ facies caret: occule mendas:
Quâque potes, vitium corporis abde tui.
Si brevis es, sedeas; nè stans videare sedere:
Inq; tuo jaceas quantulacunq; toro.
Hîc quoque, nè possit fieri mensura cubantis,
Injectâ lateant fac tibi veste pedes.
Quæ nimis est gracilis, pleno velamina filo
Sumat: & ex humeris laxus amictus eat.
Pallida purpureis tingat sua corpora virgis:
Nigrior ad Pharii confuge piscis opem.
Pes malus in niveâ semper celetur alutâ:
Arida nec vinclis crura resolve tuis.
Conveniunt tenues scapulis analectides altis:
Angustum circa fascia pectus eat.
Exiguo signet gestu, quodcunquo loquatur,
Cui digiti pingues, & scaber unguis erit.
Cui gravis oris odor, nunquam jejuna loquatur:
Et semper spatio distet ab ore viri.
Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
Dens tibi; ridendo maxima damna feres.
Quis credat? discunt etiam ridere puellæ:
Quæritur atque illis hæc quoque parte decor.
Sint modici rictus: sint parvæ utrinque lacunæ:
Et summos dentes ima labella tegant.
Nec sua perpetuo contendant ilia risu:
Sed leve nescio quid fœmineúmque sonent.
Est, quę perverso distorqueat ora cachinno:
Cùm risu læta est altera, flere putes.
Illa sonat raucum quiddam, atq; inamabile ridet,
Ut rudit à scabra turpis asella molâ.
Quò non ars penetrat? discunt lacrymare decentes
Quóque volunt plorant tempore, quóque modo.
Quid, cùm legitimâ fraudatur littera voce,
Blesáq; fit justo lingua coacta sono?
In vitio decor est, quędam malè reddere verba:
Discunt posse minus, cùm potuêre, loqui.

Omnib

Omnibus his, quando prosunt, impendite curam:
Discite fœmineo corpora ferre gradu.
Est & in incessu pars non temnenda decoris:
Alligat ignotos illa fagâtque viros.
Hęc movet arte latus, tunicísque fluentibus auras
Excipit, extensos fértque superba pedes.
Illa, velut conjux Umbri rubicunda mariti,
Ambulat: ingentes varica fértque gradus.
Sed sit, ut in multis, modus hic quoque rusticus, alter
Motus in incessu, mollior alter erit.
Pars humeri tamen ima tui, pars summa lacerti
Nuda sit, à lęva conspicienda manu.
Hoc vos pręcipuè niveę decet: hoc ubi vidi,
Oscula ferre humero, quà patet usque, libet.
Monstra maris Sirenes erant, quę voce canorâ
Quaslibet admissas detinuêre rates.
His sua Sisyphides auditis penè resolvit
Corpora: nam sociis illita cera fuit.
Res est blanda canor: discant cantare puellæ:
Pro facie multis vox sua lena fuit.
Et modò marmoreis referant audita theatris,
Et modò Niliacis carmina lusa modis.
Nec plectrum dextrâ, citharam tenuisse sinistrâ
Nesciat, arbitrio fœmina docta meo.
Saxa feráque lyrâ movit Rhodopeïus Orpheus,
Tartareósque lacus, tergeminúmque canem.
Saxa tuo cantu, vindex justissime matris,
Fecerunt muros officiosa novos.
Quanvis mutus erat, voci favisse putatur
Piscis, Arionię fabula nota lyrę.
Disce etiam duplici genialia nablia palmâ
Vertere: conveniunt dulcibus illa jocis.
Sit tibi Callimachi, sit Coï nota poëtę,
Sit quoque vinosi Teïa Musa senis.
Nota sit & Sappho: quid enim lascivius illâ?
Cuive pater vafri luditur arte Getæ.
Sit teneri possis carmen legisse Properti:
Sive aliquid Galli, sive, Tibulle, tuum:

Dictáque

Dictâque Varroni fulvis insignia villis
Vellera, germanæ Phrixe querenda tuæ:
Et profugum Æneam, altæ primordia Romæ,
Quo nullum Latio clarius extat opus.
Forsitan & nostrum nomen miscebitur istis:
Nec mea Lethæis scripta dabuntur aquis.
Atq; aliquis dicet, Nostri lege culta magistri
Carmina, queis partes instruit ille duas.
Déque tribus libris, titulus quos signat amorum,
Elige: quos docili molliter ora legas.
Vel tibi compositâ cantetur epistola voce:
Ignotum hoc aliis ille novavit opus.
O ità Phœbe velis, ità vos pia numina vatum,
Insignis cornu Bacche, novémque Deæ.
Quis dubitat quin scire velim saltare puellam,
Vt moveat posito brachia jussa sono?
Artifices lateris, scenæ spectacula, amantur:
Tantum mobilitas illa decoris habet.
Parva monere pudet: talorum dicere jactus
Vt sciat, & vires tessera missa tuas.
Et modò treis jactet numeros: modò cogitet aptè,
Quam subeat partem callida, quámque vocet.
Cautáque non stultè latronum prælia ludat:
Vnus cùm gemino calculus hoste perit.
Bellatórque suo prensus sine compare pugnet:
Æmulus inceptum sæpe recurrat opus.
Reticulóque pilæ læves fundantur aperto:
Nec, nisi quam tollas, ulla movenda pila est.
Est genus in totidem tenui ratione redactum
Spicula, quot menses lubricus annus habet.
Parva tabella capit ternos utrinq; lapillos,
In qua vicisse est, continuâsse suos.
Mille fac esse jocos: turpe est, nescire puellam
Ludere: ludendo sæpe paratur amor.
Sed minimus labor est sapienter jactibus uti:
Majus opus mores composuisse suos.
Tunc sumus incauti, studióque aperimur in ipso
Nudáq; per lusus pectora nostra patent.

Ira ſubit, deforme malum, lucríq; cupido,
Furgiáq;, & rixæ, ſollicitúſq; dolor.
Crimina dicuntur: reſonat clamoribus æther:
Invocat iratos & ſibi quiſque Deos.
Nulla fides tabulis, quæ non per vota petuntur:
Et lacrymis vidi ſæpe madere genas.
Juppiter à vobis tam turpia crimina pellat,
In quibus eſt ulli cura placere viro.
Hos ignava jocos tribuit natura puellis:
Materiâ ludunt uberiore viri.
Sunt illis celeréſq; pilæ, jaculúmq;, trochíq;,
Armáq;, & in gyros ire coactus equus.
Nec vos campus habet, nec vos gelidiſſima Virgo:
Nec Thuſcus placidis devehit amnis aquis.
At licet, & prodeſt Pompeius ire per umbras,
Virginis æthereis cùm caput ardet equis.
Viſite laurifero ſacrata palatia Phœbo:
Ille Parætonias merſit in alta rates.
Quæq; ſoror conjúxq; ducis monumenta parârunt,
Navalíque gener cinctus honore caput.
Viſite thuricremas vaccæ Memphitidos aras:
Viſite conſpicuis terna theatra locis.
Spectentur tepido maculatæ ſanguine arenæ:
Metáque ferventi circumeunda rotâ.
Quod latet, ignotum eſt: ignoti nulla cupido:
Fructus abeſt, facies cùm bona teſte caret.
Tu licèt & Thamyram ſuperes atque Orphea cantu;
Non erit ignotæ gratia magna lyræ.
Si Venerem Cous nunquam pinxiſſet Apelles;
Merſa ſub æquoreis illa lateret aquis.
Quid petitur ſacris, niſi tantùm fama, poëtis?
Hoc votum noſtri ſumma laboris habet.
Cura ducum fuerant olim regúmque poëtæ:
Præmiáque antiqui magna tulêre chori.
Sanctáque majeſtas, & erat venerabile nomen
Vatibus: & largæ ſæpe dabantur opes.
Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus,
Contiguus poni, Scipio magne, tibi.

Nunc

Nunc hederę ſine honore jacent: operatáque doctis
Cura vigil Muſis, nomen inertis habet.
Sed famæ invigilare juvat. Quis nóſſet Homerum,
Ilias ęternum ſi latuiſſet opus?
Quis Danaën nóſſet, ſi ſemper clauſa fuiſſet,
Inq; ſua turri perlatuiſſet anus?
Utilis eſt vobis formoſæ cura puellę,
Sępe vagos extra limina ferre pedes.
Ad multas lupa tendit oves, prędetur ut unam:
Et Jovis in multas devolat ales aves.
Se quoq; det populo mulier ſpecioſa videndam:
Quem trahat, è multis, forſitan unus erit.
Omnibus illa locis maneat ſtudioſa placendi:
Et curam totâ mente decoris agat.
Caſus ubiq; valet: ſemper tibi pendeat hamus,
Quo minimè credis gargite, piſcis erit.
Sępe canes fruſtra nemoroſis montibus errant:
Inq; plagas nullo cervus agente cadit.
Quid minus Andromede potuit ſperare revincta,
Quàm lacrymas ulli poſſe placere ſuas?
Funere ſæpę viri vir quęritur: ire ſolutis
Crinibus, & fletus non tenuiſſe decet.
Sed vitate viros cultum formámque profeſſos:
Quíque ſuas ponunt in ſtatione comas.
Quę vobis dicunt, dixerunt mille puellis.
Errat, & in nulla ſede moratur amor.
Fœmina quid faciet, cùm vir ſit lævior ipſâ?
Forſitan & plures poſſit habere viros.
Vix mihi credetis; ſed credite: Troja maneret,
Præceptis Priami ſi foret uſa ſenis.
Sunt qui mendaci ſpecie graſſantur amoris,
Pérq; aditus tales lucra pudenda petunt.
Nec coma vos fallat liquidâ nitidiſſima nardo:
Nec brevis in rugas cingula preſſa ſuas.
Nec toga decipiat filo tenuiſſima: nec ſi
Annulus in digitis alter, & alter erit.
Forſitan ex horum numero cultiſſimus ille
Fur ſit, & uratur veſtis amore tuæ.

Red

Redde meum, clamant spoliatæ sæpe puellæ:
Redde meum, toto voce boante foro.
Has Venus è templis multo radiantibus auro
Læta videt lites, Appiadesque Deæ.
Sunt quoque non dubiâ quædam mala nomina famâ;
Deceptæ à multis crimen amantis habent.
Discite ab alterius vestris timuisse querelis:
Janua fallaci nè sit aperta viro.
Parcite Cecropides juranti credere Theseo:
Quos faciet testes, fecit & antè Deos.
Et tibi Demophoon Thesei criminis hæres,
Phyllide deceptâ, nulla relicta fides.
Si bene promittent, totidem promittite verbis:
Si dederint, & vos gaudia pacta date.
Illa potest vigiles flammas extinguere Veste,
Et rapere è templis, Inachi, sacra tuis,
Et dare mista viro tritis aconita cicutis;
Accepto Venerem munere siqua negat.
Fert animus propiùs consistere: supprime habenas,
Musa: nec admissis excutiare rotis.
Verba vadum tentent alienis scripta tabellis:
Accipiat missas apta ministra notas.
Inspice: dumque leges, ex ipsis collige verbis,
Fingat, an ex animo, sollicitúsque roget.
Póstq; brevem rescribe moram: mora semper amantes
Incitat, exiguus si modò tempus habet.
Sed neque te facilem juveni promitte roganti:
Nec tamen edurè, quod petit ille, nega.
Fac timeat, sperétque simul: quotiesque remittes,
Spes magis hinc veniet certa, minórque metus.
Munda, sed è medio, consuetáque verba, puellæ
Scribite: sermonis publica forma placet.
Ah quoties dubiis scriptis exarsit amator,
Et nocuit formæ barbara lingua bonæ!
Sed quoniam, quanvis vittæ careatis honore,
Est vobis vestros fallere cura viros;
Ancillæ puerique manus ferat arte tabellas:
Pignora nec juveni credite vestra novo.

Vidi ego pallentes isto terrore puellas,
Servitium miseras tempus in omne pati.
Perfidus ille quidem, qui talia pignora servat:
Sed tamen Ætnæi fulminis instar habet.
Judice me, fraus est concessa, repellere fraudem:
Armáque in armatos sumere, jura sinunt.
Ducere consuescat multas manus una figuras:
Ah pereant per quos ista monenda mihi!
Nec, nisi deletis, tutum est rescribere, ceris:
Nec timeat geminas una tabella manus.
Fœmina dicatur scribentis semper amator:
Illa sit in vestris, qui fuit ille, notis.
Si licet à parvis animum ad majora referre,
Plenáque curvato pandere vela sinu;
Pertinet ad faciem rapidos compescere mores:
Candida pax homines, trux decet ira feras.
Ora tument irâ: nigrescunt sanguine venæ:
Lumina Gorgoneo sæviùs angue micant.
Iprocul hinc, dixit, non est mihi tibia tanti,
Ut vidit vultus Pallas in amne suos.
Vos quoque si media speculum spectetis in ira,
Cognoscet faciem vix satìs ulla suam.
Nec minùs in vultu damnosa superbia vestro:
Comibus est oculis alliciendus amor.
Odimus immodicos (experto credite) fastus.
Sæpe tacens odii semina vultus habet.
Spectantem specta: ridenti mollia ride:
Innuet, acceptas tu quoque redde notas.
Sic ubi præluserit, rudibus puer ille relictis
Spicula de pharetra promit acuta suâ.
Odimus & mœstas. Tecmessam diligat Ajax:
Nos hilarem populum fœmina læta capit. (rem,
Nunquã ego te Andromache, nec te Tecmessa roga-
Ut mea, de vobis altera, amica foret.
Credere vix videor, nisi cogat credere partus,
Vos ego cum vestris concubuisse viris.
Scilicet Ajaci mulier mœstissima dixit,
Lux mea, quæq; solent verba juvare viros.

Quis

Quis vetat à magnis ad res exempla minores
Sumere, nec nomen pertimuisse ducis?
Dux bonus huic centum commisit jure regendos:
Huic equites, illi signa tuenda dedit.
Vos quoque de nobis, quem quisq; erit aptus in usum,
Inspicite: & certo ponite quemque loco.
Munera det dives: jus qui profitebitur, adsit:
Facundus causam sæpe clientis agat.
Carmina qui facimus, mittamus carmina tantùm:
Nam chorus ante alios aptus amare sumus.
Nos facimus placitæ latè præconia formæ:
Nomen habet Nemesis; Cynthia nomen habet.
Vesper, & Eoæ novêre Lycorida terræ:
Et multi, quæ sit nostra Corinna, rogant.
Adde, quòd insidiæ sacris à vatibus absunt:
Et facit ad mores ars quoque nostra bonos.
Nec nos ambitio, nec nos amor urget habendi:
Contempto colitur lectus & umbra foro.
Sed facilè hæremus, validóque perurimur æstu:
Et nimiùm certâ scimus amare fide.
Scilicet ingenium placida mollitur ab arte:
Et studio mores convenienter eunt.
Vatibus Aoniis faciles estote puellæ:
Numen inest illis, Pieridésque favent.
Est Deus in nobis, sunt & commercia cœli:
Sedibus æthereis spiritus ille venit.
A doctis pretium scelus est sperare poëtis:
Me miserum! scelus hoc nulla puella timet.
Dissimulate tamen, nec primâ fronte rapaces
Este: novus viso casse resistet amans.
Sed neque rector equum, qui nuper sensit habenas,
Comparibus frænis, artificémque regit:
Nec stabiles animos annis, viridémque juventam
Ut capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis, & castris nunc primùm notus amoris,
Qui tetigit thalamos præda novella tuos,
Te solam nôrit: tibi semper inhæreat uni.
Cingenda est altis sepibus ista seges.

Effuge rivalem: vinces, dum ſola tenebis.
Non bene cum ſociis regna Venúſque manent.
Ille vetus miles ſenſim & ſapienter amabit:
Multáque tironi non patienda feret.
Nec franget poſtes, nec ſævis ignibus uret,
Nec dominæ teneras appetet ungue genas.
Nec ſcindet tunicáſve ſuas, tunicáſve puellæ:
Nec raptus flendi cauſa capillus erit.
Iſta decent pueros ætate & amore calentes:
Hic fera compoſitâ vulnera mente feret.
Ignibus hic lentis uretur, ut humida teda,
Ut modò montanis ſylva reciſa jugis.
Certior hic amor eſt: brevis, & fœcundior ille:
Quę fugiunt, celeri carpite poma manu.
Omnia tradentur: portas reſerabimus hoſti,
Ut ſit in infida proditione fides.
Quod datur ex facili longum malè nutrit amorem.
Miſcenda eſt lætis rara repulſa jocis.
Ante fores jaceant: Crudelis janua, clament:
Multáque ſummiſſè, multa minanter agant.
Dulcia non ferimus: ſucco renovamur amaro:
Sæpe perit ventis obruta cymba ſuis.
Hoc eſt, uxores quod non patiatur amari:
Conveniunt illas, cùm voluére, viri.
Claude fores: duro dicat tibi janitor ore,
Non potes: excluſum te quoque tanget amor.
Ponite jam gladios hebetes: pugnetur acutis:
Non dubito, telis quin petar ipſe meis.
Dum cadat in laqueos, captus quoq; nuper amator,
Solum ſe thalamos ſperet habere tuos.
Poſtmodo rivalem, partitáque fœdera lecti
Sentiat: has artes tolle, ſeneſcit amor.
Tunc bene fortis equus reſerato carcere currit,
Cùm quos prætereat, quóſve ſequatur, habet.
Quælibet extinctos injuria ſuſcitat ignes.
En ego, confiteor, non niſi læſus amo.
Cauſa tamen nimiùm nè ſit manifeſta doloris:
Pluráque ſollicitus, quàm ſciat, eſſe putet.

Incitet

Incitet & ficti tristis custodia servi,
Et nimiùm duri cura molesta viri.
Quæ venit ex tuto, minùs est accepta voluptas:
ut sis liberior Thaide, finge metus.
Cùm meliùs foribus possis, admitte fenestrâ:
Inó tuo vultu signa timentis habe.
Callida prosiliat, dicátque ancilla, Perimus:
Tu juvenem trepidum quolibet abde loco.
Sed miscenda tamen Venus est secura timori:
Nè tanti noctes non putet esse tuas.
Quâ vafer eludi possit ratione maritus,
Quâque vigil custos, præteriturus eram.
Nupta virum timeat: rata sit custodia nuptæ:
Hoc decet: hoc leges, júsque, pudórque jubent.
Te quoque servari, modò quam vindicta redemit,
Quis ferat? ut fallas, ad mea sacra veni.
Tot licèt observent, adsit modò certa voluntas,
Quot fuerant Argo lumina; verba dabis.
Scilicet obstabit custos, nè scribere possis,
Sumendæ detur cùm tibi tempus aquæ?
Conscia cùm possit scriptas portare tabellas,
Quas tegat in tepido fascia lata sinu?
Cùm possit soleâ chartas celare ligatas,
Et vincto blandas sub pede ferre notas?
Caverit hoc custos: pro charta conscia tergum
Præbeat; ínque suo corpore verba ferat.
Tuta quoque est, fallítque oculos è lacte recenti
Littera: carbonis pulvere tange, leges.
Fallet & humiduli quæ fiet acumine lini,
Et feret occultas pura tabella notas.
Adfuit Acrisio servandæ cura puellæ:
Hunc tamen illa suo crimine fecit avum.
Quid faciet custos? cùm sint tot in urbe theatra:
Cùm spectet junctos illa libenter equos:
Cùm sedeat Phariæ sacris operata juvencæ:
Quóque sui comites ire vetantur, eat:
Cùm fugit à templis oculos Bona diva virorum,
Præterquam si quos illa venire jubet:

Cùm, cuſtode foris tunicam ſervante puellæ,
Celent furtivos balnea multa jocos:
Cùm, quoties opus eſt, fallax ægrotat amica,
Et celet lecto quemlibet ægra ſuo:
Nomine cùm doceat, quid agatur, adultera clavis:
Quáſque petet, non det janua ſola vias.
Fallitur & multo cuſtodis cura Lyæo:
Illa vel Hiſpano lecta ſit uva jugo.
Sunt quoq; quæ faciant altos medicamina ſomnos,
Victáque Lethæâ lumina nocte premant.
Nec malè delitiis odioſum conſcia tardis
Detinet: & longâ jungitur illa morâ.
Quid juvat ambages præceptáque parva monere?
Cùm minimo cuſtos munere poſſit emi.
Munera (crede mihi) placant hominéſq; Deóſque:
Placatur donis Juppiter ipſe datis.
Quid faciet ſapiens? ſtultus quoque munere gaudet:
Ipſe vir, accepto munere, mutus erit.
Sed ſemel eſt cuſtos longum redimendus in ævum:
Sæpe dabit, dederit quas ſemel, ille manus.
Queſtus eram (memini) metuendos eſſe ſodales:
Non tangit ſolos iſta querela viros.
Credula ſi fueris, aliæ tua gaudia carpent:
Et lepus hic aliis exagitatus erit.
Hæc quoque quæ præbet lectum ſtudioſa, locúmque,
(Crede mihi) mecum non ſemel illa fuit.
Nec nimiùm vobis formoſa ancilla miniſtret:
Sæpe vicem dominæ præſtitit illa mihi.
Quò feror inſanus? quid aperto pectore in hoſtem
Mittor, & indicio prodor ab ipſe meo?
Non avis aucupibus monſtrat, quâ parte petatur:
Non docet infeſtos currere cerva canes.
Viderit utilitas: ego cœpta fideliter edam:
Lemniadum gladios in mea fata dabo.
Efficite, & facile eſt, ut nos credamus amari:
Prona venit cupidis in ſua vota fides.
Spectet amabiliùs juvenem, & ſuſpiret ab imo
Fœmina: tam ſerò cur veniátque roget.

Accedant

Accedant lacrymæ, dolor & de pellice fictus:
Et laniet digitis illius ora ſuis.
Jamdudum perſuaſus erit: miſerebitur ultrò:
Et dicet, Curâ carpitur ipſa mei.
Præcipuè ſi cultus erit, ſpeculóque placebit,
Poſſe ſuo tangi credet amore Deas.
Sed te, quæcunq; eſt, moderatè injuria turbet:
Nec ſis auditâ pellice mentis inops.
Nec citò credideris: quantùm citò credere lædat,
Exemplum vobis non leve Procris erit.
Eſt prope purpureos colles florentis Hymetti
Fons ſacer, & viridi ceſpite mollis humus.
Sylva nemus non alta facit: tegit arbutus herbam:
Roſmaris, & laurus, nigrâque myrtus olent.
Nec denſum foliis buxum, fragiléſque myricæ,
Nec tenues cytiſi, cultáque pinus abeſt.
Lenibus impulſæ Zephyris, auráq; ſalubri,
Tot generum frondes, herbáq; ſumma tremit.
Grata quies Cephalo: famulis canibúſq; relictis
Laſſus in hac juvenis ſæpe reſedit humo.
Quæq; meos releves æſtus, cantare ſolebat,
Accipienda ſinu mobilis aura veni.
Conjugis ad timidas aliquis malè ſedulus aures
Auditos memori detulit aure ſonos.
Procris ut accepit nomen, quaſi pellicis, auræ;
Excidit: & ſubito mota dolore fuit.
Palluit ut ſeræ, lectis de vite racemis,
Palleſcunt frondes, quas nova læſit hyems.
Quæq; ſuos curvant matura cydonia ramos,
Cornáq; adhuc noſtris non ſatis apta cibis.
Utq; animus rediit, tenues à pectore veſtes
Rumpit: & indignas ſauciat ungue genas.
Nec mora: per medias ſparſis furibunda capillis
Evolat, ut thyrſo concita Baccha, vias.
Ut propè perventum eſt, comites in valle reliquit:
Ipſa nemus tacito clàm pede fortis init.
Quid tibi mentis erat, cùm ſic malè ſana lateres
Procri? quis attoniti pectoris ardor erat?

Jam jam venturam, quæcunque erat aura, putabas
Scilicet: atque oculis probra videnda tuis.
Nunc veniſſe piget (neque enim deprendere velles)
Nunc juvat: incertus pectora verſat amor.
Credere quæ jubeant, locus eſt, & nomen, & index,
Et, quia mens ſemper, quod timet, eſſe putat.
Vidit ut oppreſſam veſtigia corporis herbam;
Pulſantur trepidi corde micante ſinus.
Jámque dies medius tenues contraxerat umbras,
Inq́ pari ſpatio veſper & ortus erant:
Ecce redit Cephalus proles Cyllenia ſylvis,
Oráque fontanâ fervida ſpargit aquâ.
Anxia Procri lates: ſolitas jacet ille per herbas:
Et, Zephyri molles, auráque, dixit, ades.
Ut patuit miſeræ jucundus nominis error;
Et mens, & rediit verus in ora color.
Surgit: & oppoſitas agitato corpore frondes
Movit, in amplexus uxor itura viri.
Ille feram ſonuiſſe ratus, juveniliter arcum
Corripit: in dextra tela fuêre manu.
Quid facis infelix? non eſt fera: ſupprime tela:
Me miſeram, jaculo fixa puella tuo eſt.
Hei mihi, conclamat, fixiſti pectus amicum:
Hic locus à Cephalo vulnera ſemper habet.
Ante diem morior, ſed nullâ pellice læſa:
Hoc faciet poſitam te mihi terra levem.
Nomine ſuſpectam mihi ſpiritus exit in auram:
Jam morior: charâ lumina conde manu.
Dixit: & incauto paulatim pectore lapſus
Excipitur miſeri ſpiritus ore viri.
Ille ſinu dominæ morientia pectora mœſto
Suſtinet, & lacrymis vulnera ſæva lavat.
Sed repetamus iter. Nudis mihi rebus agendum eſt,
Ut tangat portus feſſa carina ſuos.
Scilicet expectas, ut te in convivia ducam;
Et quæris monitus hac quoque parte meos.
Sera veni: poſitâque decens incede lucernâ:
Grata merâ venies; maxima lena mora eſt.

Et,

Et, si turpis eris, formosa videbere cunctis:
Et latebras vitiis nox dabit illa tuis.
Carpe cibos digitis: est quidam gestus edendi:
Ora nec immundâ tota perunge manu.
Néve diu presume dapes, sed desine citrà
Quàm cupias, paulò quàm potes, esse minus.
Priamides Helenen avidè si spectet edentem,
Oderit, & dicet, Stulta rapina mea est.
Aptius est, decet atque magis potare puellas.
Cum Veneris puero non malè Bacche facis.
Hoc quoque quà patiens caput est: animúsq; pedésq;
Constent: nec quæ sint singula, bina vide.
Turpe jacens mulier multo madefacta Lyæo:
Digna est concubitus quoslibet illa pati.
Nec somno tutum est positâ succumbere mensâ:
Per somnos fieri multa pudenda solent.
Ulteriora pudet docuisse: sed alma Dione,
Præcipuè nostrum est, quod pudet, inquit, opus.
Nota sibi sit quæque: modos à corpore certos
Sumite: non omnes una figura decet.
Quæ facie præsignis erit, resupina jaceto:
Spectetur tergo, cui sua terga placent.
Melanion humeris Atalantæ crura ferebat:
Si bona sunt, hoc sunt aspicienda modo.
Parva vehatur equo: quòd erat longissima, nunquã
Thebais Hectoreo nupta resedit equo.
Strata premat genibus paulùm cervice reflexa
Fœmina, per longum conspicienda latus.
Cui femur est juvenile, carent quoq; cætera mendâ;
Semper in obliquo fusa sit illa toro.
Nec tibi turpe puta crinem, ut Phylleïa mater,
Solvere: & effusis colla reflecte comis.
Tu quoque, cui rugis uterum Lucina notavit,
Ut celer aversis utere Parthus equis.
Mille modi Veneris: simplex, minimíque laboris,
Cùm jacet in dextrum semisupina latus.
Sed neque Phœbei tripodes, nec corniger Ammon,
Vera magis vobis, quàm mea Musa canet.

Si

Siqua fides arti, quam longo fecimus usu;
Credite: præstabunt carmina nostra fidem.
Sentiat ex imis Venerem resoluta medullis
Fœmina: & ex æquo res juvet ista duos.
Nec blandæ voces, jucundaque murmura cessent:
Nec taceant mediis improba verba jocis.
Tu quoque, cui Veneris sensum natura negavit,
Dulcia mendaci gaudia finge sono.
Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella,
Quo pariter debent fœmina vírque frui.
Tantùm, cùm finges, nè sis manifesta, caveto:
Effice per motum luminaque ipsa fidem.
Quòd juvat, & voces, & anhelitus arguat oris:
Ah pudet, arcanas pars habet illa notas.
Gaudia post Veneris quæ poscit munus amantem,
Illa suas nolit pondus habere preces.
Nec lucem in thalamos totis admitte fenestris:
Aptiùs in vestro corpore multa latent.
Lusus habet finem: cycnis discedere tempus,
Duxerunt collo qui juga nostra suo.
Ut quondam juvenes, ità nunc mea turba puellæ
Inscribant spoliis, Naso magister erat.

P. OVID.

P. OVIDII NASONIS DE REMEDIO AMORIS LIBER I.

Legerat hujus Amor titulum nomenq; libelli:
Bella mihi (video) bella parantur, ait.
Parce tuum vatẽ sceleris damnare Cupido,
Tradita qui toties te duce signa tuli.
Non ego Tydides, à quo tua saucia mater
In liquidum rediit æthera Martis equis.
Sæpe tepent alii juvenes: ego semper amavi:
Et si quid faciam nunc quoque quæris; Amo.
Quin etiam docui, quâ posses arte parari:
Et, quæ nunc ratio est, impetus antè fuit.
Nec te, blande puer, nec nostras prodimus artes:
Nec nova præteritum Musa retexit opus.
Si quis amat quod amare juvat, feliciter ardet:
Gaudeat, & vento naviget ille suo.
At, si quis malè fert indignæ regna puellæ;
Nè pereat, nostræ sentiat artis opem.
Cur aliquis laqueo collum nodatus amator
A trabe sublimi triste pependit onus?
Cur aliquis rigido fodiat sua pectora ferro?
Invidiam cædis pacis amator habes.
Qui, nisi desierit, misero perituras amore est;
Desinat: & nulli funeris autor eris.
Et puer es: nec te quicquam, nisi ludere, oportet:
Lude: decent annos mollia regna tuos.
Nam poteras uti nudis ad bella sagittis:
Sed tua mortifero vulnere tela carent.
Vitricus & gladiis & acutâ dimicet hastâ:
Et victor multâ cæde cruentus eat.
Tu cole maternas, tutò quibus utimur, artes:
Et quarum vitio nulla sit orba parens.
Effice nocturnâ frangatur janua rixâ,
Et tegat ornatas multa corona fores.

Fac

Fac coëant furtim juvenes timidæq; puellæ:
Verbáque dent cauto qualibet arte viro.
Et modò blanditias, rigido modò jurgia posti
Dicat: & excluſus flebile cantet amans.
His lacrymis contentus eris ſine crimine mortis:
Non tua fax avidos digna ſubire rogos.
Hęc ego. Movit Amor gemmatas aureus alas:
Et mihi, Propoſitum perfice, dixit, opus.
Ad mea decepti juvenes præcepta venite,
Quos ſuus ex omni parte fefellit amor.
Diſcite ſanari, per quem didiciſtis amare:
Una manus vobis vulnus opemque feret.
Terra ſalutiferas herbas, eadémque nocentes
Nutrit: & urticę proxima ſæpe roſa eſt.
Vulnus Achilleo quę quondam fecerat hoſti,
Vulneris auxilium Pelias haſta tulit.
Sed quæcunque viris, vobis quoque dicta, puellæ,
Credite: diverſis partibus arma damus.
E quibus, ad veſtros ſi quid non pertinet uſus;
Attamen exemplo multa docere poteſt.
Utile propoſitum eſt ſævas extinguere flammas,
Nec ſervum vitiis pectus habere tuum.
Vixiſſet Phyllis, ſi me foret uſa magiſtro;
Et per quod novies, ſępius iſſet iter.
Nec moriens Dido ſumma vidiſſet ab arce
Dardanias ventis vela dediſſe rates.
Nec dolor armâſſet contra ſua viſcera matrem,
Quæ ſocii damno ſanguinis ulta virum eſt.
Arte meâ Tereus, quanvis Philomela placeret,
Per facinus fieri non meruiſſet avis.
Da mihi Paſiphaën; jam tauri ponet amorem:
Da Phædram; Phędrę turpis abibit amor.
Redde Parin nobis; Helenen Menelaus habebit:
Nec manibus Danaûm Pergama victa cadent.
Impia ſi noſtros leęiſſet Scylla libellos;
Hæſiſſet capiti purpura, Niſe, tuo.
Me duce, damnoſas homines compeſcite curas:
Rectáque cum ſociis, me duce, navis eat.

Naſo

Naſo legendus erat tunc, cùm didiciſtis amare:
Idem nunc vobis Naſo legendus erit.
Publicus aſſertor vitiis ſuppreſſa levabo
Pectora: vindictæ quiſque favete ſuæ.
Te precor, ô vates, adſit tua laurea nobis,
Carminis, & medicæ, Phœbe, repertor opis.
Tu pariter vati, pariter ſuccurre medenti:
Utraque tutelæ ſubdita cura tuæ eſt.
Dum licet, & modici tangunt præcordia motus;
Si piget, in primo limine ſiſte pedem.
Opprime, dum nova ſunt, ſubiti mala ſemina morbi:
Et tuus, incipiens ire, reſiſtat equus.
Nam mora dat vires: teneras mora percoquit uvas:
Et validas ſegetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor ſpaciantibus umbras,
Quo poſita eſt primùm tempore, virga fuit.
Tunc poterat manibus ſummâ tellure revelli:
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.
Quale ſit id quod amas, celeri circamſpice mente:
Et tua læſuro ſubtrahe colla jugo.
Principiis obſta: ſerò medicina paratur,
Cùm mala per longas invaluêre moras.
Sed propera: nec te venturas differ in horas.
Qui non eſt hodie, cras minùs aptus erit.
Verba dat omnis amor, reperítque alimenta moran-
Optima vindictæ proxima quæque dies. (do:
Flumina pauca vides magnis de fontibus orta:
Plurima collectis multiplicantur aquis.
Si citò ſenſiſſes quantum peccare parabas,
Non tegeres vultus cortice, Myrrha, tuos.
Vidi ego, quod fuerat primò ſanabile vulnus,
Dilatum longæ damna tuliſſe moræ.
Sed, quia delectat Veneris decerpere flores,
Dicimus aſſiduè, Cras quoque fiet idem.
Interea tacitæ ſerpunt in viſcera flammæ:
Et mala radices altiùs arbor agit.
Si tamen auxilii perierunt tempora primi,
Et vetus in capto pectore ſedit amor;

Majus opus ſupereſt: ſed non, quia ſerior ægro
Advocor, ille mihi deſtituendus erit.
Quâ læſus fuerat, partem Pæantius heros
Debuerat celeri præſecuiſſe manu.
Poſt tamen hic multos ſanatus creditur annos,
Supremam bellis impoſuiſſe manum.
Qui modò naſcentes properabam pellere morbos,
Admoveo tardam nunc quoque lentus opem.
Aut nova, ſi poſſis, ſedare incendia tentes:
Aut ubi per vires procubuêre ſuas.
Dum furor in curſu eſt, currenti cede furori.
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliquo qui cùm diſcedere poſſit,
Pugnat in adverſas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,
Reſpuit, atque odio verba monentis habet.
Aggrediar melius tum, cùm ſua vulnera tangi
Jam ſinit, & veris vocibus aptus erit.
Quis matrem, niſi mentis inops, in funere nati
Flere vetet? non hoc illa monenda loco eſt.
Cùm dederit lacrymas, animúmq; expleverit ægrũ;
Ille dolor verbis emoderandus erit.
Temporibus medicina valet: data tempore proſunt,
Et data non apto tempore vina nocent.
Quin etiam accendas vitia, irritéſque vetando,
Temporibus ſi non aggrediare ſuis.
Ergò, ubi viſus eris noſtrâ medicabilis arte,
Fac monitis fugias otia prima meis.
Hæc, ut ames, faciunt: hæc, quæ fecêre, tuentur:
Hæc ſunt jucundi cauſa cibúſque mali.
Otia ſi tollas, periêre Cupidinis arcus:
Contemptæq; jacent & ſine luce faces.
Quàm platanus rivo gaudet, quàm populus undâ,
Et quàm limoſâ canna paluſtris humo;
Tam Venus otia amat: finem qui quæris amoris,
(Cedit amor rebus) res age, tutus eris.
Languor, & immodici ſub nullo vindice ſomni,
Aleáq, & multo tempora quaſſa mero,

Eripiunt

Eripiunt omnes animo ſine vulnere vires:
Affluit incautis inſidioſus amor.
Deſidiam puer ille ſequi ſolet, odit agentes:
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.
Sunt fora, ſunt leges, ſunt quos tuearis amici:
Vade per urbanæ ſplendida caſtra togæ.
Vel tu ſanguinei juvenilia munera Martis
Suſcipe: deliciæ jam tibi terga dabunt.
Ecce fugax Parthus, magni nova cauſa triumphi,
Jam videt in campis Cæſaris arma ſuis.
Vince Cupidineas pariter, Parthásque ſagittas:
Et refer ad patrios bina trophæa Deos.
Ut ſemel Ætolâ Venus eſt à cuſpide læſa;
Mandat amatori bella gerenda ſuo.
Quæritur, Ægiſthus quare ſit factus adulter:
In promptu cauſa eſt; Deſidioſus erat.
Pugnabant alii tardis apud Ilion armis,
Quò tulerat vires Græcia tota ſuas.
Sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat:
Sive foro, vacuum litibus Argos erat.
Quod potuit, fecit: nè nil ageretur, amavit.
Sic venit ille puer, ſic puer ille manet.
Rura quoque oblectant animos, ſtudiúmque colendi:
Quælibet huic curæ cedere cura poteſt.
Colla jube domitos oneri ſupponere tauros,
Sauciet ut duram vomer aduncus humum.
Obrue verſatâ Cerealia ſemina terrâ,
Quæ tibi cum multo fœnore reddat ager.
Aſpice curvatos pomorum pondere ramos,
Ut ſua, quod peperit, vix ferat arbor onus.
Aſpice labentes jucundo murmure rivos:
Aſpice tondentes fertile gramen oves.
Ecce petunt rupes præruptáque ſaxa capellæ,
Ut referant hœdis ubera plena ſuis.
Paſtor inæquali modulatur arundine carmen:
Nec deſunt comites, ſedula turba, canes.
Parte ſonant aliâ ſylvæ mugitibus altæ,
Et queritur vitulum mater abeſſe ſuum.

Quid

Quid cùm ſuppoſitos fugiunt examina fumos,
Ut relevent dempti vimina curva favi?
Poma dat Autumnus: formoſa eſt meſſibus Æſtas:
Ver præbet flores: igne levatur Hyems.
Temporibus certis maturam ruſticus uvam
Colligit, & nudo ſub pede muſta fluunt.
Temporibus certis deſectas alligat herbas,
Et tonſam raro pectine verrit humum.
Ipſe potes riguis plantas deponere in hortis:
Ipſe potes rivos ducere lenis aquæ.
Venerit inſitio; fac ramum ramus adoptet:
Stétque peregrinis arbor operta comis.
Cùm ſemel hæc animum cœpit mulcere voluptas,
Debilibus pennis irritus exit amor.
Vel tu venandi ſtudium cole: ſæpe receſſit
Turpiter à Phœbi victa ſorore Venus.
Nunc leporem pronum catulo ſectare ſagaci:
Nunc in frondoſis retia tende jugis.
Aut pavidos terre variâ formidine cervos,
Aut cadat adverſâ cuſpide foſſus aper.
Nocte fatigatum ſomnus, non cura puellæ
Extipit: & pingui membra quiete levat.
Lenius eſt ſtudium, ſtudium tamen, alite captâ,
Aut lino, aut calamis, præmia parva ſequi:
Vel, quæ piſcis edax avido malè devoret ore,
Abdere ſupremis æra recurva cibis.
Aut his, aut aliis, donec dediſcis amare,
Ipſe tibi furtim decipiendus eris.
Tu tantùm, quamvis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.
Flebis, & occurret deſertæ nomen amicæ:
Stabit & in media pes tibi ſæpe via.
Sed quantò minùs ire voles, magis ire memento:
Perfer: & invitos currere coge pedes.
Nec pluvias opta: nec te peregrina morentur
Sabbata; nec damnis allia nota ſuis.
Nec quot tranſieris, ſed quot tibi, quære, ſuperſint
Millia: nec, maneas ut propè, finge moras.

Tempora

Tempora nec numera, nec crebrò respice Romam:
Sed fugè: tutus adhuc Parthus ab hoste fugâ est.
Dura aliquis præcepta vocet mea: dura fatemur
Esse: sed, ut valeas, multa dolenda feres.
Sæpe bibi succos, quanvis invitus, amaros
Æger: & oranti mensa negata mihi est.
Ut corpus redimas, ferrum patieris & ignes;
Arida nec sitiens ora lavabis aquâ:
Ut valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At precium pars hæc corpore majus habet.
Sed tamen est artis tristissima janua nostræ:
Et labor est unus, tempora prima pati.
Aspicis, ut prensos urant juga prima juvencos?
Ut nova velocem cingula lædat equum?
Forsitan à laribus patriis exire pigebit:
Sed tamen exibis: deinde redire voles.
Nec te lar patrius, sed amor revocabit amicæ:
Prætendes culpæ splendida verba tuæ.
Cùm semel exieris, centum solatia curæ
Et rus, & comites, & via longa dabunt.
Nec satis esse putes discedere: lentus abesto,
Dum perdat vires, sítque sine igne cinis.
Qui nisi firmatâ properâris mente reverti;
Inferet arma tibi sæva rebellis amor.
Quicquid eras, fueris; sitiens avidúsque redibit:
Et spatium damno cesserit omne tuo.
Viderit Æmoniæ si quis mala pabula terræ,
Et magicas artes posse juvare putat.
Ista veneficii vetus est via: noster Apollo
Innocuam sacro carmine monstrat opem.
Me duce, non tumulo prodire jubebitur umbra:
Non anus infami carmine rumpet humum.
Non seges ex aliis alios transibit in agros:
Nec subitò Phœbi pallidus orbis erit.
Ut solet, æquoreas ibit Tyberinus in undas:
Ut solet, in niveis Luna vehetur equis.

Nulla recantatas deponent pectora curas:
Nec fugiet vivo sulfure victus amor.
Quid te Phasiacæ juverunt gramina terræ,
Cùm cuperes patriâ, Colchi, manere domo?
Quid tibi profuerint, Circe, Perseïdes herbæ,
Cùm tibi Neritias abstulit aura rates?
Omnia feciſti, nè callidus hospes abiret:
Ille dedit certæ lintea plena fugæ.
Omnia feciſti, nè te ferus ureret ignis:
Longus at invito pectore sedit amor.
Vertere quæ poteras homines in mille figuras,
Non poteras animi vertere jura tui.
Diceris his etiam, cùm jam discedere vellet,
Dulichium verbis detinuisse ducem.
Non ego, quod primùm (memini) sperare solebam,
Jam preçor, ut conjux tu meus esse velis:
Et tamen, ut conjux essem tua, digna videbar:
Quòd Dea, quòd magni filia Solis eram.
Nè properes oro: spacium pro munere posco:
Quid minus optari per mea vota potest?
Et freta mota vides: & debes illa timere:
Utilior velis postmodo ventus erit.
Quæ tibi causa fugæ? non hîc nova Troja resurgit:
Non aliquis socios rursus ad arma vocat.
Hîc amor, hîc pax est, in qua malè vulneror una:
Totáque sub regno terra futura tuo est.
Illa loquebatur: navem solvebat Ulysses:
Irrita cum velis verba tulêre Noti.
Ardet, & assuetas Circe tendebat ad arces:
Nec tamen est illis attenuatus amor.
Ergò quisquis opem nostra tibi poscis ab arte,
Deme veneficiis carminibúsque fidem.
Si te causa potens dominâ retinebit in urbe;
Accipe, consilium quod sit in urbe meum.
Optimus ille fuit vindex, lædentia pectus
Vincula qui rupit, dedoluítque semel.

Sed,

Sed, cui tantum animi est, illum mirabor & ipse:
Et dicam, Monitis non eget iste meis.
Tu mihi, qui, quod amas, ægrè dediscis amare,
Nec potes, & velles posse, docendus eris.
Sæpe refer tecum scelerata facta puellæ:
Et pone ante oculos omnia damna tuos.
Illud, & illud habet: nec eâ contenta rapinâ est:
Sub titulum nostros misit avara lares.
Sic mihi juravit: sic me jurata fefellit:
Ante suas quoties passa jacere fores!
Diligit ipsa alios: à me fastidit amari:
Institor heu noctes, quas mihi non dat, habet.
Hæc tibi per totos marcescant omnia sensus:
Hæc refer: binc odii semina quære tui.
Atque utinam posses etiam facundus in illis
Esse: dole tantum, sponte disertus eris.
Hæserat in quadam nuper mea cura puellâ:
Conveniens animo non erat illa meo.
Curabar propriis æger Podalirius herbis:
Et (fateor) medicus turpiter æger eram.
Profuit assiduè vitiis insistere amicæ:
Idq; mihi factum sæpe salubre fuit.
Quàm mala, dicebam, nostræ sunt crura puellæ!
Nec tamen, ut verum confiteamur, erant.
Brachia quàm non sunt nostræ formosa puellæ!
Nec tamen, ut verum confiteamur, erant. (tem!
Quàm brevis est! nec erat: quã multum poscit aman.
Hinc odio venit maxima causa meo.
Et mala sunt vicina bonis: errore sub illo
Pro vitio virtus crimina sæpe tulit.
Quàm potes, in pejus dotes deflecte puellæ:
Judicium que brevi limite falle tuum.
Turgida, si plena est; si fusca est, nigra vocetur;
In gracili macies crimen habere potest.
Et poterit dici petulans, quæ rustica non est:
Et poterit dici rustica, si qua proba est.

Quin etiam quacunque caret tua dote puella,
Hanc moveat, blandis usquè precare sonis.
Exige quod cantet, siqua est sine voce puella:
Fac saltet, nescit siqua movere pedem.
Barbara sermone est; fac tecum multa loquatur:
Non didicit chordas tangere; posce lyram.
Durius incedit; fac ut ambulet: omne papillæ
Pectus habent tumidæ; fascia nulla tegat.
Si malè dentata est; narra quod ridcat illa:
Mollibus est oculis; quod fleat illa, refer.
Proderit & subitò, cùm se non finxerit ulli,
Ad dominam celeres manè tulisse gradus.
Auferimur cultu: gemmis auróque teguntur
Omnia: pars minima est ipsa puella sui.
Sæpe, ubi sit, quod ames, inter tam multa requiras:
Decipit hac oculos ægide dives amor.
Improvisus ades; deprendes tutus inermem:
Infelix vitiis excidet illa suis.
Non tamen huic nimiùm præcepto credere tutum est:
Fallit enim multos forma sine arte decens.
Tu quoq; compositis sua cùm linit ora venenis;
Ad dominæ vultus, nec pudor obstet, eas.
Pyxidas invenies, & rerum mille colores,
Et fluere in tepidos œsypa lapsa sinus.
Illa tuas redolent Phineu medicamina mensas:
Non semel hinc stomacho nausea facta meo.
Nunc tibi, quæ medio Veneris præstemus in usu,
Eloquar: ex omni est parte fugandus amor.
Multa quidem ex illis pudor est mihi dicere: sed tu
Ingenio verbis concipe plura meis.
Nuper enim nostros quidam carpsêre libellos,
Quorum censurâ Musa proterva mea est.
Dummodo sic placeam, dum toto canter in orbe;
Quàm volet, impugnent unus & alter opus.
Ingenium magni livor detrectat Homeri:
Quisquis es, ex illo, Zoile, nomen habes.

Et tua ſacrilegæ laniárunt carmina linguæ,
Pertulit huc victos quo duce Troja Deos.
Summa petit livor: perflant altiſſima venti:
Summa petunt dextrâ fulmina miſſa Jovis.
At tu quicunque es, quem noſtra licentia lædit;
Si ſapis, ad numeros exige quæque ſuos.
Fortia Mæonio gaudent pede bella referri:
Deliciis illîc quis locus eſſe poteſt? (nos:
Grande ſonant Tragici: Tragicos decet ira cothur-
Verſibus è mediis ſoccus habendus erit.
Liber in adverſos hoſtes ſtringatur Iambus:
Seu celer, extremum ſeu trahat ille pedem.
Blanda pharetratos Elegeïa cantet amores:
Et levis arbitrio ludat amica ſuo.
Callimachi numeris non eſt dicendus Achilles:
Cydippe non eſt oris, Homere, tui.
Quis ferat Andromaches peragentẽ Thaïda partes?
Peccat, in Andromache Thaïda quiſquis agat.
Thais in arte mea eſt: laſcivia libera noſtra eſt.
Nil mihi cum vitta eſt: Thais in arte mea eſt.
Si mea materiæ reſpondet Muſa jocoſæ;
Vincimus, & falſi criminis acta rea eſt.
Rumpere livor edax: magnum jam nomen habemus:
Majus erit: tantùm, quo pede cœpit, eat.
Sed nimiùm properas: vivam modò, plura dolebis:
Et capient anni carmina multa mei.
Nam juvat, & ſtudium famæ mihi creſcit honore:
Principio clivi noſter anhelat equus.
Tantum ſe nobis Elegi debere fatentur,
Quantum Virgilio nobile debet opus.

P. OVIDII NASONIS SULMONENSIS

DE REMEDIO AMORIS Lib. II.

HActenus invidiæ reſpondimus: attrahe
Fortiùs, & gyro curre poëta tuo. (lorã
Ergò ubi concubitus, & opus juvenile petetur,
Et propè promiſſæ tempora noctis erunt;
Gaudia nè dominæ, pleno ſi corpore ſumes,
Te capiant: ineas quamlibet antè velim.
Quamlibet invenias, in qua tua prima voluptas
Deſinat: à prima proxima ſegnis erit.
Suſtentata Venus gratiſſima: frigore ſoles,
Sole juvant umbræ: grata ſit unda ſiti.
Et pudet, & dicam: Veneris quoque junge figuram,
Quâ minimè jungi quamque decere putes.
Nec labor efficere eſt. Rarò tibi vera fatentur:
Et nihil eſt, quod ſe dedecuiſſe putent.
Tunc etiam jubeo totas aperire feneſtras,
Turpiáque admiſſo membra notare die.
At, ſimul ad metas venit finita voluptas,
Laſſáque cum tota corpora mente jacent;
Dum piget, & nullam malles tetigiſſe puellam,
Tacturúſque tibi non videare diu:
Tunc animo ſigna, quæcunque in corpore menda eſt:
Luminãque in vitiis illius uſquè tene. (bit:
Forſitan hæc aliquis (nam ſunt quoque) parva voca-
Sed, quæ non proſunt ſingula, multa juvant.
Parva necat morſu ſpacioſum vipera taurum:
A cane non magno ſæpe tenetur aper.
Tu tantùm numero pugna: preceptáque in unum
Contrahe: de multis grandis acervus erit.

Sed

Sed quia ſunt totidem mores, totidémque figuræ;
Non ſunt judiciis omnia danda meis.
Quo tua non poſſunt offendi pectora facto,
Forſitan hoc, alio judice, crimen erit.
Ille quòd obſcœnas in aperto corpore partes
Viderat; in curſu qui fuit, hæſit amor.
Ille, quòd à Veneris rebus ſurgente puellâ
Vidit in immundo ſigna pudenda toro.
Luditis ô ſi quos potuerunt iſta movere,
Afflârant tepidæ pectora veſtra faces.
Attrahat ille puer contentos fortiùs arcus;
Saucia majorem turba petetis opem.
Quid, qui clàm latuit reddente obſcœna puellâ,
Et vidit, quæ mos ipſe videre vetat?
Dii melius, quàm nos moneamus talia quenquam:
Ut proſint, non ſunt experienda tamen.
Hortor & ut pariter binas habeatis amicas:
Fortior eſt, plures ſi quis habere poteſt.
Secta bipartito cùm mens diſcurrit utroque;
Alterius vires ſubtrahit alter amor.
Grandia per multos tenuantur flumina rivos:
Magnáque ſubducto ſtipite flamma perit.
Non ſatìs una tenet ceratas anchora puppes:
Nec ſatìs eſt liquidis unicus hamus aquis.
Qui ſibi jampridem ſolatìa bina paravit,
Jampridem ſumma victor in arce fuit.
At tibi, qui fueras dominæ malè creditus uni,
Nunc ſaltem novus eſt inveniendus amor.
Paſiphaës Minos in Prognide perdidit ignes:
Ceſſit ab Ideæ conjuge victa prior.
Amphilochi frater nè Phegida ſemper amaret,
Callirhoë fecit parte recepta tori.
Et Paris Oenonen ſummos tenuiſſet in annos,
Si non Oebaliâ pellice læſa foret.
Conjugis Odryſiæ placuiſſet forma tyranno:
Sed melior clauſæ forma ſororis erat.

Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat?
Successore novo vincitur omnis amor.
Parciùs è multis mater desiderat unum,
Quàm quæ flens clamat, Tu mihi solus eras.
Et, nè fortè putes nova me tibi condere jura;
(Atque utinam inventi gloria nostra foret)
Vidit id Atrides (quid enim non ille videret,
Cujus in arbitrio Græcia tota fuit?)
Marte suo captam Chryseïda victor amabat:
At senior stultè flebat ubique pater.
Quid lacrymas odiose senex? bene contigit illi:
Officio natam lædis, inepte, tuo.
Quam postquam reddi Calchas ope tutus Achillis
Jusserat, & patriâ est illa recepta domo;
Atrides, ait, Est illius proxima forma,
Et, si prima sinat littera, nomen idem.
Hanc mihi, si sapiat, per se concedat Achilles:
Sin minùs, imperium sentiet ille meum.
Quòd si quis vestrûm factum hoc accusat Achivi;
Est aliquid validâ sceptra tenere manu.
Nam, si rex ego sum, nec mecum dormiat illa;
In mea Thersites regna licebit eat.
Dixit: & hanc habuit solatia magna prioris:
Et prior est curâ cura repulsa novâ.
Ergò assume novas autore Agamemnone flammas:
Et tuus in bivio detineatur amor.
Quæris ubi inveniæ? artes tu perlege nostras:
Plena puellarum jam tibi navis erit.
Quòd si quid præcepta valent mea, si quid Apollo
Utile mortales edocet ore meo;
Quanvis infelix mediâ torreberis Ætnâ,
Frigidior dominæ sat videare tuæ.
Et sanum simula; nec, si quid fortè dolebis,
Sentiat: & ride, cùm tibi flendus eris.
Non ego te jubeo medias abrumpere flammas:
Non sunt imperii tam fera jussa mei.

Quod

Quod non eſt, ſimula, poſitóſque imitare furores:
Sic facies verè, quod meditatus eris.
Sæpe ego, nè biberem, volui dormire videri:
Dum videor, ſomno lumina victa dedi.
Deceptum riſi, qui ſe ſimulârat amare:
In laqueos auceps decidérátque ſuos.
Intrat amor mentes uſu: dediſcitur uſu:
Qui poterit ſanum fingere, ſanus erit.
Dixerit, ut venias pactâ tibi nocte; venito:
Veneris, & fuerit janua clauſa; feras.
Nec dic blanditias, nec dic convicia poſti:
Nec latus in duro limine pone tuum.
Poſtera lux aderit: careant tua verba querelis:
Et nulla in vultu ſigna dolentis habe.
Jam ponet faſtus, cùm te languere videbit:
Hoc etiam noſtra munus ab arte feres.
Te quoque fallet amor, dum ſit tibi finis amandi.
Poſitis frænis ſæpe repugnat equus.
Utilitas lateat: quod non profitebere, fiet.
Quæ nimis apparent retia, vitat avis.
Nec tibi tam placeat, quòd eam contemnere poſſis:
Sume animos, animis cedat ut illa tuis.
Janua fortè patet; quanvis revocabere, tranſi:
Eſt data nox; dubita nocte venire datâ.
Poſſe pati facile eſt: tibi nè patientia deſit,
Protinus ex facili gaudia ferre licet.
Et præcepta poteſt quiſquam mea dura vocare?
En etiam partes conciliantis ago.
Nam, quoniam variant animi, variabimus artes:
Mille mali ſpecies, mille ſalutis erunt.
Corpora vix ferro quædam ſanantur acuto:
Auxilium multis ſaccus & herba fuit.
Mollior es, nec abire potes, vinctúſque teneris,
Et tua ſævus amor ſub pede colla premit;
Deſine luctari: referant tua carbaſa venti:
Quâque vocant fluctus, hâc tibi remus eat.

Ex-

Explenda est sitis ista tibi, quâ perditus ardes:
Cedimus: è medio jam licet amne bibas.
Sed bibe plus etiam quàm quod præcordia poscunt:
Gutture fac pleno sumpta redundet aqua.
Et fruere usquè tuâ, nullo prohibente, puellâ:
Illa tibi noctes auferat: illa dies.
Tædia quære mali: faciunt & tædia finem.
Jam quoque, cùm credas posse carere, mane.
Dum bene tu cumulas, tibi copia tollit amorem:
Et fastiditâ non libet esse domo.
Fit quoque longus amor, quem diffidentia nutrit:
Hunc si tu quæris ponere, pone metum.
Qui timet, ut sua sit, nè quis tibi subtrahat illam;
Ille Machaoniâ vix ope sanus erit.
Plùs amat è natis mater plerumque duobus,
Pro cujus reditu, quòd gerit arma, timet.
Est prope Collinam templum venerabile portam:
Imposuit templo nomina celsus Eryx.
Est illîc lethæus amor, qui pectora sanat:
Inq; suas gelidam lampadas addit aquam.
Illîc & juvenes votis oblivia poscunt:
Et siqua est duro capta puella viro.
Hic mihi sic dixit: (dubito verúsne Cupido,
An somnus fuerit: sed puto somnus erat)
O, qui sollicitos modò das, modò demis amores,
Adjice præceptis hoc quoque, Naso, tuis.
Ad mala quisq; animum referat sua; ponet amorem;
Omnibus illa Deus plúsve minúsve dedit.
Qui Puteal, Janúmque timet, celerésque calendas;
Torqueat hunc æris mutua summa sui.
Cui durus pater est; ut voto cætera cedant,
Huic pater ante oculos durus habendus erit.
Hic malè dotata pauper cum conjuge vivit:
Uxorem fato credat obesse suo.
Est tibi rure bono generosæ fertilis uvæ
Vinea: nè nascens usta sit uva, time.

Ille

Ille habet in reditu navem: mare ſemper iniquum
Cogitet, & damno littora ſæva ſuo.
Filius hunc miles, hunc filia nubilis angat:
Et quis non cauſas mille doloris habet?
Ut poſſès odiſſe tuam, Pari, funera fratrum
Debueras animo ſæpe referre tuo.
Plura loquebatur placidè puerilis imago:
Deſtituit ſomnus, ſi modò ſomnus erat.
Quid faciam? media navem Palinurus in unda
Deſerit: ignotas cogor inire vias.
Quiſquis amas, (loca ſola nocent) loca ſola cavēto:
Quò fugis? in populo tutior eſſe potes.
Nam tibi ſecretos augent ſecreta furores:
Eſt opus auxilio: turba futura tibi eſt.
Triſtis eris, ſi ſolus eris: dominæq; relictæ
Ante oculos facies ſtabit, ut ipſa, tuos.
Triſtior idcirco nox eſt, quàm tempora Phœbi:
Quæ relevet luctus turba ſodalis abeſt.
Nec fuge colloquium: nec ſit tua janua clauſa:
Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
Semper habe Pyladen aliquem, qui curet Oreſtem:
Hîc quoque amicitiæ non levis uſus erit.
Quid niſi ſecretæ læſerunt Phyllida ſylvæ?
Certa necis cauſa eſt, incomitata fuit.
Ibat, ut Aonio referens trieterica Baccho
Ire ſolet fuſis barbara turba comis.
Et modò, quà poterat, latum ſpectabat in æquor:
Nunc in arenoſa laſſa jacebat humo.
Perfide Demophoon, ſurdas clamabat ad undas:
Ruptáque ſingultu verba loquentis erant.
Limes erat tenuis longâ ſubnubilus umbrâ:
Quà tulit illa ſuos ad mare ſæpe pedes.
Nona terebatur miſeræ via: Viderit, inquit:
Et ſpectat zonam pallida facta ſuam.
Aſpicit & ramos: dubitat, refugítque quod audet:
Et timet, & digitos ad ſua colla refert.

Sithoni

Sithoni tunc certè vellem, nè sola fuisses:
Non flêsset positis Phyllida sylva comis.
Phyllidis exemplo nimiùm secreta cavete,
Læsa vir à domina, læsa puella viro.
Præstiterat juvenis quicquid mea Musa jubebat:
Iná suæ portu pene salutis erat.
Decidit, ut cupidos inter devenit amantes:
Et, quæ deciderant tela, resumpsit amor.
Siquis amas, nec vis; facito contagia vites:
Hæc etiam pecori sæpe nocere solent.
Dum spectant læsos oculi, læduntur & ipsi:
Multáque corporibus transitione nocent.
In loca nonnunquam siccis arentia glebis,
De propè currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, si non ab amante recedas:
Turbáque in hoc omnes ingeniosa sumus.
Alter item jam sanus erat: vicinia læsit:
Occursum dominæ non tulit ille suæ.
Vulnus in antiquum rediit malè firma cicatrix:
Successúmque artes non habuêre meæ.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè:
Utile finitimis abstinuisse locis.
Nec, quæ ferre solet spatiantem porticus illam,
Te ferat: officium néve colatur idem.
Quid juvat admonitu tepidam recalescere mentem?
Alter, si possis, orbis habendus erit.
Non facilè esuriens positâ retinebere mensâ:
Et multùm saliens incitat unda sitim.
Non facile est taurum visâ retinere juvencâ:
Fortis equus visæ semper adhinnit equæ.
Hæc ubi præstiteris, ut tandem littora tangas,
Non ipsam satis est deseruisse tibi.
Et soror, & mater valeant, & conscia nutrix,
Et quisquis dominæ pars erit ulla tuæ.
Nec veniat servus: nec flens ancillula fictum
Suppliciter dominæ nomine dicat ave.

Nec,

Nec, si scire voles quid agat, tamen ipse rogabis:
Perfer: erit lucro lingua retenta tuo.
Tu quoque, qui causam fugitivi quæris amoris,
Déque tua domina multa querenda refers;
Parce queri: meliùs sic te ulciscêre tacendo,
Dum desideriis effluat illa tuis.
Et malim taceas, quàm te desisse loquaris.
Qui nimiùm multis, Non amo, dicit, amat.
Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
Quàm subitó: lentè desine, tutus eris.
Flumine perpetuo torrens solet altiùs ire:
Sed tamen hæc brevis est, illa perennis aqua.
Fallat, & in tenues evanidus exeat auras,
Pérque gradus molles emoriatur amor.
Sed modò dilectam scelus est odisse puellam:
Exitus ingeniis convenit iste feris.
Nec curandus adest, odio qui finit amorem:
Aut amat, aut ægrè desinit esse miser.
Turpe, vir & mulier, juncti modò, protinus hostes:
Non istas lites Appias ipsa probat.
Sæpe reas faciunt, & amant. Ubi nulla simultas
Incidit, admonitu liber oberrat amor.
Fortè aderat juvenis: dominam lectica tenebat:
Horrebant sævis omnia verba minis.
Jámque vadaturus, Lecticâ prodeat, inquit:
Prodierat; visâ conjuge mutus erat.
Et manus, & manibus duplices cecidêre tabellæ:
Venit in amplexus: atque ità, Vincis, ait.
Tutius est, aptúmque magis discedere pace,
Quàm petere à thalamis litigiosa fora.
Munera quæ dederas, habeat sine lite jubeto:
Esse solent magno damna minora bono.
Quòd si vos aliquis casus conducat in unum,
Mente memor totâ, quæ damus arma, tene.
Hîc opus est armis: hîc, ô fortissime, pugna:
Vincenda est telo, Penthesilea, tuo.

Nunc

Nunc tibi rivalis, nunc durum limen amicæ,
Nunc ſubeant mediis irrita verba Deis.
Nec compone comas, cùm ſis venturus ad illam:
Nec toga ſit laxo conſpicienda ſinu.
Nulla ſit ut placeas alienæ cura puellæ:
Jam face ut è multis illa ſit una tibi.
Sed, quid præcipuè veſtris conatibus obſtet,
Eloquar, exemplo quemq; docente ſuo.
Deſinimus tardè, quia nos ſperamus amari:
Dum ſibi quiſque placet, credula turba ſumus.
At tu nec voces (quid enim fallacius illis?)
Crede, nec æternos pondus habere Deos.
Néve puellarum lacrymis moveare caveto:
Ut flerent, oculos erudiêre ſuos.
Artibus innumeris mens oppugnatur amantûm,
Ut lapis æquoreis undique pulſus aquis.
Nec cauſas aperi, quare divortia malis:
Nec dic quid doleas: clàm tamen uſquè dole.
Nec peccata refer, nè diluat ipſa caveto:
Ut melior cauſâ cauſa ſit illa tuâ.
Qui ſilet, eſt firmus: qui dicit multa puellæ
Probra, ſatisfieri poſtulat ille ſibi.
Non ego Dulichias furiali more ſagittas,
Nec raptos auſim tingere in amne faces:
Nec nos purpureas pueri reſecabimus alas:
Nec ſacer arte meâ laxior arcus erit.
Conſilium eſt, quodcunque cano: parete canenti:
Vtq; facis, cœptis Phœbe ſaluber ades.
Phœbus adeſt: ſonuêre lyræ: ſonuêre pharetræ.
Signa Deum noſco per ſua: Phœbus adeſt.
Confer Amycleis medicatum vellus aheneis
Murice cum Tyrio: turpius illud erit.
Vos quoque formoſis veſtras conferte puellas:
Incipiet dominæ quemque pudere ſuæ.
Vtraque formoſæ Paridi potuêre videri:
Sed tibi collatam vincis utramque Venus.

Nec

Nec ſolam faciem; mores quoque confer, & artes:
Tantùm judicio nè tuus obſit amor.
Exiguum eſt quod deinde canam: ſed profuit illud
Exiguum multis: in quibus ipſe fui.
Scripta cave relegas blandæ ſervata puellæ:
Conſtantes animos ſcripta relecta movent.
Omnia pone feros (quanvìs invitus) in ignes:
Et dic, Ardoris ſit rogus iſte mei.
Theſtias abſentem ſuccendit ſtipite natum:
Tu timidè flammis perfida verba dabis?
Si potes, & ceras remove: quid imagine mutâ
Carperis? hoc periit Laodamia modo.
Et loca ſæpe nocent: fugito loca conſcia veſtri
Concubitûs: cauſas illa doloris habent.
Hîc fuit, hîc cubuit: thalamo dormivimus illo:
Hîc mihi laſcivâ gaudia nocte dedit.
Admonitu revocatur amor: vulnúſque novatum
Scinditur: infirmis culpa puſilla nocet.
Ut penè extinctum cinerem ſi ſulphure tangas,
Vivet; & ex minimo maximus ignis erit:
Sic, niſi vitâris quicquid revocabit amorem;
Flamma redardeſcet, quæ modò nulla fuit.
Argolicæ cuperent fugiſſe Capharea puppes,
Téque ſenex luctus ignibus ulte tuos.
Præteritâ cautus Niſeïde navita gaudet:
Tu loca, quæ nimiùm grata fuêre, cave.
Hæc tibi ſint Syrtes; hæc Acroceraunia vita:
Hîc vomit epotus dira Charybdis aquas.
Sunt, quæ non poſſunt aliquo cogente juberi:
Sæpe tamen caſu facta juvare ſolent.
Perdat opes Phædra; parces Neptune nepoti:
Nec faciet pavidos taurus avitus equos.
Gnoſſida feciſſes inopem; ſapienter amâſſet:
Divitiis alitur luxurioſus amor.
Cur nemo eſt Hecalen, nulla eſt quæ ceperit Irum?
Nempe quòd alter egens, altera pauper erat.

Non

Non habet unde ſuum paupertas paſcat amorem:
Non tamen hoc tanti eſt, pauper ut eſſe velis.
At tanti tibi ſit non indulgere theatris;
Dum bene de vacuo pectore cedat amor.
Enervant animos citharæ, cantúſque, lyræq́,
Et vox, & numeris brachia mota ſuis.
Illic aſſiduè ficti cantantur amantes:
Quid caveas actor, quid juvet, arte docet.
Eloquar invitus: teneros nè tange poëtas:
Summoveo dotes impius ipſe meas.
Callimachum fugito: non eſt inimicus amori:
Et cum Callimacho tu quoque Coë noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amicæ:
Nec rigidos mores Teïa Muſa dedit.
Carmina quis potuit tutò legiſſe Tibulli,
Vel tua, cujus opus Cynthia ſola fuit?
Quis potuit lecto durus diſcedere Gallo?
Et mea neſcio quid carmina tale ſonant.
Quòd niſi dux operis vatem fruſtratur Apollo;
Æmulus eſt noſtri maxima cauſa mali.
At tu rivalem noli tibi fingere quenquam:
Inq́ ſuo ſolam crede jacere toro.
Acriùs Hermionen ideo dilexit Oreſtes,
Eſſe quòd alterius cœperat illa viri.
Quid Menelaë doles? ibas ſine conjuge Creten:
Et poteras nuptâ lætus abeſſe tuâ.
Ut Paris hanc rapuit, tum demum uxore carere
Non potes: alterius crevit amore tuus.
Hoc & in abducta Briſeïde flebat Achilles,
Illam Pliſthenio gaudia ferre viro.
Nec fruſtra flebat: fecit (mihi credite) Atrides,
Quod ſi non faceret, turpiter eſſet iners.
Certè ego feciſſem, nec ſum ſapientior illo:
Invidiæ fructus maximus ille fuit.
Nam, ſibi quòd nunquam tactam Briſeïda jurat
Per ſceptrum; ſceptrum non putat eſſe Deos.

Dii

Dii faciant, possis dominæ transire relicta
Limina, proposito sufficiántque pedes.
Et poteris, modò velle tene: nunc fortiter ire,
Nunc opus est sceleri subdere calcar equo.
Illo Lotophagos, illo Sirenas in antro
Esse puta: remis adjice vela tuis.
Hunc quoq; quo quondam nimiùm rivale dolebas,
Vellem desineres hostis habere loco.
Aut certè, quanvis odio remanente, salutat
Oscula cùm poteris jam dare, sanus eris.
Ecce cibos etiam (medicinæ fungar ut omni
Munere) quos fugias, quósque sequâre, dabo.
Dauniusan Libycis bulbus tibi missus ab oris,
An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minùs erucas aptum est vitare salaces,
Et quicquid Veneri corpora nostra parat.
Utiliùs sumas arentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora nostra negat.
Quid tibi præcipiam de Bacchi munere, quæris?
Spe breviùs monitus experiêre meos.
Vina parant animos Veneri, nisi plurima sumas;
Ut stupeant multo corda sepulta mero.
Nutritur vento, vento restinguitur ignis:
Lenis alit flammas, grandior aura necat.
Aut nulla ebrietas, aut tanta sit, ut tibi curas
Eripiat: siqua est inter utrumque, nocet.
Hoc opus exegi: sessæ date serta carinæ:
Contigimus portum, quò mihi cursus erat.
Postmodo reddetis sacro pia vota poëtæ,
Carmine sanati, femina virque meo.

FINIS.

DE NUCE ELEGIA.

Nux ego juncta viæ, cùm sim sine crimine vitæ,
A populo saxis prætereunte petor.
Obruere ista solet manifestos pœna nocentes,
Publica cùm lentam non capit ira moram.
Nil ego peccavi: nisi si peccare videtur
Annua cultori poma referre suo.
At priùs arboribus, tunc cùm meliora fuerunt
Tempora, certamen fertilitatis erat.
Tunc domini memores sertis ornare solebant
Agricolæ fructu proveniente Deos.
Sæpe tuas igitur Liber miratus es uvas:
Mirata est oleas sæpe Minerva suas.
Pomáq; læsissent matrem, nisi subdita ramo
Longa laboranti furca tulisset opem.
Quin etiam exemplo pariebat fœmina nostro:
Nulláq; non illo tempore mater erat.
At postquam platanis sterilem præbentibus umbram,
Uberior quavis arbore venit honor;
Nos quoque fructiferæ (si nux modò ponor in illis)
Cœpimus in patulas luxuriare comas.
Nunc neque continuos nascuntur poma per annos:
Uváque læsa domum, læsáque bacca venit.
Nunc uterum vitiat, quæ vult formosa videri:
Raráque in hoc ævo est, quæ velit esse parens.
Certè ego, si nunquam peperissem, tutior essem:
Ista Clytemnestrâ digna querela fuit.
Si sciat hoc vitis, nascenteis supprimet uvas:
Orbáque, si sciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam veniat malóque pyróque;
Destituent sylvas utraque poma suas.
Quæq; sibi vario distinguit poma colore,
Audiat hoc cerasus; stipes inanis erit.
Non equidem invideo: nunquam tamen ulla feritur,
Quæ sterilis solâ est conspicienda comâ.

Cernite

Cernite ſinteros omnes ex ordine truncos,
Qui modò nil quare percutiantur habent.
At mihi ſæva nocent mutilatis vulnera ramis,
Nudáque decerpto cortice ligna patent.
Non odium facit hoc, ſed ſpes inducta rapinæ:
Suſtineant aliæ poma; querentur idem.
Sic reus ille ferè eſt, de quo victoria lucro
Eſſe poteſt: inopis vindice facta carent.
Sic timet inſidias, qui ſe ſcit ferre viator,
Quod timeat: tutum carpit inanis iter.
Sic ego ſola petor; ſoli quia cauſa petendi eſt:
Frondibus intactis cætera turba viret.
Nam quòd habent frutices aliquando proxima nobis
Fragmina, quòd læſo vimine multa jacent;
Non iſtis ſua facta nocent: vicinia damno eſt.
Excipiunt ictu ſaxa repulſa meo.
Idq; fide careat, ſi non, quæ longiùs abſunt,
Nativum retinent inviolata decus.
Ergò, ſi ſapiant, & mentem verba ſequantur,
Devoveant umbras proxima quæq; meas.
Quàm miſerum eſt, odium damnis accedere noſtris,
Méq; ream nimiæ proximitatis agi!
Sed puto magna mei eſt operoſo cura colono:
Inveniat, dederit quid mihi, præter humum.
Sponte meâ facilis contempto naſcor in agro:
Párſque loci, quo ſto, publica penè via eſt.
Me, ſata nè lædam (quoniam ſata lædere dicor)
Imus in extremo margine fundus habet.
Non mihi falx nimias Saturnia deputat umbras:
Duratam renovat non mihi foſſor humum.
Sole licèt, ſiccâq; ſiti peritura laborem;
Irriguæ dabitur non mihi ſulcus aquæ.
At cùm maturas fiſſo nova cortice rimas
Nux agit; ad partes pertica ſæva venit.
Pertica dat plenis immitia vulnera ramis,
Nè poſſim lapidum verbera ſola queri.
Poma cadunt menſis non interdicta ſecundis:
Et condit lectas parca colona nuces.

Has puer aut certo rectas diverberat ictu,
Aut pronas digito bisve semelve petit.
Quattuor in nucibus, non amplius, alea tota est:
Cùm sibi suppositis additur una tribus.
Per tabulæ clivum labi jubet alter: & optat
Tangat ut è multis quælibet una suam.
Est etiam, par sit numerus qui dicat, an impar:
Ut divinatus auferat augur opes.
Fit quoque de creta qualem cœleste figura
Sydus, & in Græcis littera quarta gerit.
Hæc ubi distincta est gradibus, quæ constitit intus
Quot tetigit virgâ, tot capit indè nuces.
Vas quoque sæpe cavum spatio distante locatur,
In quod missa levi nux cadat una manu.
Felix secreto quæ nata est arbor in agro,
Et soli domino ferre tributa potest.
Non hominum strepitus audit, non illa rotarum:
Non à vicina pulverulenta viâ est.
Illa suo, quæcunque tulit, dare dona colono,
Et plenos fructus annumerare potest.
At mihi maturos nunquam licet edere fœtus:
Ante diémque meæ decutiuntur opes. (est:
Lamina mollis adhuc: tenero est in lacte, quod intra
Nec mala sunt ulli nostra futura bono.
Jam tamen invenias, qui me jaculentur, & ictu
Præfestinato munus inane petant.
Si fiat rapti, fiat mensura relicti,
Majorem domini parte viator habet.
Sæpe aliquis foliis ubi nuda cacumina vidit,
Esse putat Boreæ triste furentis opus.
Æstibus hic, hic me spoliatam frigore credit:
Est quoque, qui crimen grandinis esse putet.
At mihi nec grando duris invisa colonis,
Nec ventus fraudi, solve, gelúve fuit.
Fructus abest: peperisse nocet: nocet esse feracem:
Quæque fuit multis, est mihi præda malo.
Præda malo, Polydore, fuit tibi: præda nefandæ
Conjugis Aonium misit in arma virum.

Hesperii

Heſperii regis pomaria tuta fuiſſent:
Una ſed immenſas arbor habebat opes.
At rubus, & ſentes tantummodo lædere natæ,
Spináque vindictâ cætera tuta ſuâ eſt.
Me, quia non noceo, nec aduncis vindicor hamis,
Miſſa petunt avidâ ſaxa proterva manu.
Quid, ſi non aptas ſolem fugientibus umbras,
Finditur Icario cùm cane terra, darem?
Quid, niſi ſuffugium nimbos vitantibus eſſem,
Non expectatâ cùm venit imber aquâ?
Omnia cùm faciam, cùm præſtem ſedula cunctis
Officium; ſaxis officioſa petor.
Hæc mihi perpeſſæ, domini patienda querela eſt:
Cauſabor, quare ſit lapidoſus ager.
Dúmque repurgat humum, collectáq; ſaxa remittit;
Semper habent in me tela parata viæ.
Ergò inviſa aliis, uni mihi frigora proſunt:
Illo me tutam tempore præſtat hyems.
Nuda quidem tunc ſum: nudam tamen expedit eſſe:
Nec ſpolium de me, quod petat hoſtis, habet.
At ſimul induimus noſtris ſua munera ramis;
Saxa novos fructus grandine plura petunt.
Forſitan hîc aliquis dicat, Quæ publica tangunt,
Carpere conceſſum eſt: hoc via juris habet.
Si licet hoc, oleas diſtringite: cædite meſſes:
Improbe vicinum carpe viator olus.
Intret & urbanas eadem petulantia portas:
Sítque tuis muris, Romule, juris idem.
Quilibet argentum prima de fronte tabernæ
Tollat: & ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos:
Et quaſcunque poteſt tollere, tollat opes.
Sed nequè tolluntur: nec, dum regit omnia Cæſar,
Incolumis tanto præſide raptor erit.
At non ille Deus pacem intra mœnia finit:
Auxilium toto ſparſit in orbe ſuum.
Quid tamen hoc prodeſt, mediâ ſi luce palámque
Verberor, & tutam non licet eſſe nucem?

Ergò nec nidos foliis hærere, nec ullam
Sedibus in noſtris ſtare videtis avem.
At lapis in ramo ſedit quicunque bifurco,
Hæret, & ut capta victor in arce manet.
Cætera ſæpe tamen potuêre admiſſa negari;
Et crimen vox eſt inficiata ſuum.
Noſtra notat fuſco digitos injuria ſucco,
Cortice contactas inficiente manus.
Ille cruor meus eſt: illo maculata cruore
Non profecturâ dextra lavatur aquâ.
O ego, cùm longæ venerunt tædia vitæ,
Optavi quoties arida facta mori!
Optavi quoties, aut cæco turbine verti,
Aut valido miſſi fulminis igne peti!
Atque utinam ſubitæ raperent mea poma procellæ,
Vel poſſem fructus excutere ipſa meos.
Sic ubi detracta eſt à te tibi cauſa pericli:
Quod ſupereſt, tutum Pontice Caſtor habes.
Quid mihi tunc animi eſt, cùm ſumit tela viator,
Atque oculis plagæ deſtinat antè locum?
Nec vitare licet moto fera vulnera trunco,
Quem ſub humo radix vinclaque curva tenent.
Corpora præbemus plagis: ut ſæpe ſagittis,
Cùm populus manicas depoſuiſſe vetat:
Utve gravem patiens ubi tolli vacca ſecurim,
Aut ſtringi cultros in ſua colla videt.
Sæpe meas frondes vento tremuiſſe putâſtis:
Sed metus in nobis cauſa tremoris erat.
Si merui, videórque nocens; excidite ferro,
Noſtráque fumoſis urite membra focis.
Si merui, videórque nocens; imponite flammæ,
Et liceat miſeræ dedecus eſſe ſemel.
Si nec cur urar, nec cur excidar habetis;
Parcite: ſic cœptum perficiatis iter.

D

DE MEDICAMINE FACIEI

ELEGIA.

Discite, quæ faciem commendet cura puellæ,
Et quo sit vobis forma tuenda modo.
Cultus humum quondã Cerealia pendere jussit
Munera: mordaces interiêre rubi.
Cultus & in pomis succos emendat acerbos:
Fissáque adoptivas accipit arbor opes.
Culta placent: auro sublimia tecta linuntur:
Nigra sub impositio marmore terra latet.
Vellera sæpe eadem Tyrio medicantur aheno:
Sectile delicijs India præbet ebur.
Forsitan antiquæ Tatio sub rege Sabinæ
Maluerint, quàm se, rura paterna coli.
Cùm matrona premens altum rubicunda sedile,
Assiduo durum pollice nebat opus.
Ipsáque claudebat, quos filia paverat, agnos:
Ipsa dabat virgas cæsáque ligna foco.
At vestræ teneras matres peperêre puellas:
Vultis in aurata corpora veste tegi:
Vultis adornatos positu variare capillos:
Conspicuas gemmis vultis habere manus:
Induitis collo lapides Oriente petitos:
Et quantos onus est aure tulisse duos.
Nec tamen indignum, si vobis cura placendi,
Cùm comptos habeant secula nostra viros.
Fœmineâ vestri potiuntur lege mariti:
Et vix ad cultus nupta, quod addat, habet.
Per se quæq; paret, & quos venetur amores,
Refert: munditiâ crimina nulla meret.
Rure latent, fingúntque comas: licèt arduus illas
Celet Athos, cultas altus habebit Athos.

Est etiam placuisse sibi quæcunque voluptas:
Virginibus cordi gratáque forma sua est.
Laudatas homini volucris Junonia pennas
Explicat: & formâ muta superbit avis.
Sic potiùs nos tangit amor, quàm fortibus herbis,
Quas maga terribili subsecat arte manus.
Nec vos graminibus, nec misto credite succo:
Nec tentate nocens virus amantis equæ.
Nec mediæ Marsis finduntur cantibus angues:
Nec redit in fontes unda supina suos.
Et quanvis aliquis Temesæa removerit æra;
Nunquam Luna suis excutietur equis.
Prima sit in vobis morum tutela: puellæ
Ingenio facilè conciliante placent.
Certus amor morum est: formam populabitur ætas:
Et placitus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit:
Et veniet rugis altera causa dolor.
Sufficit, & longum probitas perdurat in ævum:
Pérque suos annos hinc bene pendet amor.
Dic agè cùm teneros somnus dimiserit artus,
Candida quo possint ora nitere modo.
Ordea, quæ Libyci ratibus misêre coloni,
Exue de palea tegminibúsque suis.
Par erui mensura decem madefiat ab ovis:
Sed cumulent libras ordea nuda duas.
Hæc ubi ventosas fuerint siccata per auras,
Lenta jube scabrâ frangat asella molâ.
Et quæ prima cadant vivaci cornua cervo,
Contere: in hæc solidâ sexta face assis eat.
Namque ubi pulvereæ fuerint confusa farinæ,
Protinus in mundis omnia cerne cavis.
Adjice Narcissi bis sex sine cortice bulbos,
Strenua quos puro marmore dextra terat:
Sextantémque trahat gummi cum semine Thusco:
Huc novies tanto plus tibi mellis eat.
Quæcunque afficiat tali medicamine vultum,
Fulgebit speculo lævior illa suo.

Nec

Nec tu pallentes dubita nudare lupinos:
Et simul instantis corpora finge seræ.
Utraque sex habeant æquo discrimine libras:
Utraque da nigris comminuenda molis.
Nec cerussa tibi, nec nitri spuma rubentis
Desit, & Illyricâ quæ venit iris humo.
Da validis juvenum pariter subigenda lacertis:
Sed justum tritis uncia pondus erit.
Addita da querulo volucrum medicamina doni:
Ore fugant maculas: Halcyonea vocant.
Pondere si quæris quo sim contentus in illis;
Quod trahit in partes uncia sexta duas.
Ut coëant, aptéque lini per corpora possint;
Adjice de flavis Attica mella favis.
Quanvis thura Deos, iratáque numina placent;
Non tamen accensis omnia danda focis.
Thus ubi miscueris radenti corpora nitro;
Ponderibus justis fac sit utrumque trahens.
Parte minus quartâ direptum cortice gummi,
Et modicum è myrrhis pinguibus adde cibum.
Hæc ubi contrieris, per densa foramina cerne:
Pulvis ab infuso melle premendus erit.
Profuit & marathos bene olentibus addere myrrhis:
Quinque parent marathi scrupula, myrrha novem.
Arentísque rosæ quantum manus una prehendat,
Cúmque Ammoniaco mascula thura sale.
Ordea quem faciunt, illis infunde cremorem:
Æquent expensas cum sale thura rosas.
Tempore sit parvo mulier licèt illita vultum;
Hærebit toto nullus in ore color.
Vidi quæ gelidâ madefacta papavera lymphâ
Contereret, teneris illinerétque genis.

Cætera desiderantur.

DE

De *Pulice* Elegia, quam satìs constat non esse OVIDII, nec cujusquam eruditioris.

PArve pulex, & amara lues inimica puellis,
Carmine quo fungar in tua facta ferox?
Tu laceras corpus tenerum, durissime, morsu:
Cujus cùm fuerit plena cruore cutis,
Emittis maculas nigro de corpore fuscas:
Lævia membra quibus commaculata rigent.
Cúmque tuum lateri rostrum defigis acutum,
Cogitur è somno surgere virgo gravi.
Pérq; sinus erras: tibi pervia cætera membra:
Is quocunque placet, nil tibi sæve latet.
Ah piget, & dicam: cùm strata puella recumbit,
Tu femur avellis, cruráque aperta subis.
Ausus es interdum per membra libidinis ire,
Et turbare locis gaudia nata suis.
Dispeream, nisi jam cupiam fieri meus hostis,
Promptior ut fieret ad mea vota via.
Si sineret natura mihi, quò verterer in te;
Et quòd sum natus, posse redire daret:
Vel si carminibus possem mutarier ullis:
Carminibus fierem ad mea vota pulex.
Aut medicaminibus, si plus medicamina possunt,
Vellem naturæ jura novare meæ.
Carmina Medeæ, vel quid medicamina Circes
Contulerint, res est notificata satis.
His ego mutatus, si sic mutabilis essem,
Hærerem in tunicæ margine virgineæ.
Indè means per crura meæ sub veste puellæ,
Ad loca, quæ vellem, me citò surriperem.
Cúmque illa dudum lædens nil ipse cubarem:
Donec de pulice rursus homo fierem.

Sed

Sed si fortè novis virgo perterrita monstris
Exciret famulos ad mea vincla suos;
Aut tentata meis precibus succumberet illa:
Aut mox ex homine verterer in pulicem.
Rursus mutatus, fundénsque precamina mille,
Afferrem cunctos in mea vota Deos.
Illam dum precibus, vel vi superator haberem,
Et jam nil mallet, quàm sibi me socium.

De

De Philomela Elegia, nec ea quidem *Ovidii*.

Dulcis amica veni noctis solatia præstans:
Inter aves etenim nulla tibi similis.
Tu Philomela potes vocum discrimina mille,
Mille potes varios ipsa referre modos.
Nam quanvis aliæ volucres modulamina tentent;
Nulla potest modulis æquivalere tuis.
Insuper est avium spatiis garrire diurnis:
Tu cantare simul nocte dièque potes.
Parus enim quanvis per noctem tinninet omnem;
At sua vox nulli jure placere potest.
Dulce Palara sonat, quam dicunt nomine Drostam:
Sed fugiente die nempe quieta silet.
Et Merulus modulans tam pulchris concinit odis:
Nocte ruente tamen carmina nulla canit.
Vere calente novos componit Acredula cantus,
Matutinali tempore tunc mitilans.
Dum Turdus trutilat, Sturnus tunc pistat ore:
Sed quod manè canunt, vespere non recolunt.
Cacabat hinc Perdix: hinc gratitat improbus Anser:
Et tastus Turtur atque Columba gemunt.
Plausitat arboreâ clamans de fronde Palumbes:
In fluviisque natans sorte tetrinit Anas.
Grus gruit: ínque glomis Cycni prope flumina drensant:
Accipiter pipat: Milvus hiánsque lipit.
Cucurrire solet Gallus: Gallina gracillat:
Pupillat Pavo: trinsat Hirundo vaga.
Dum clangunt Aquilæ, Vultur pulpare probatur:
Et crocitat Corvus: Graculus at frigulat.
Glotorat immenso de turre Ciconia rostro:
Pessimus at Passer tristia flendo pipit.
Psittacus humanas depromit voce loquelas,
Atque suo domino χαῖρε valéque sonat.
Pica loquax varias modulatur gutture voces:
Scurrili strepitu, quicquid & audit, ait.

Et

Et Cuculi cuculant: fritinit rauca Cicada:
Bombilat ore legens munera mellis Apes.
Bubulat horrendum ferali carmine Bubo,
Humano generi triſtia fata ferens.
Strix nocturna ſonans, & Veſpertilio ſtridunt:
Noctua lucifuga cucubat in tenebris.
Aſt ululant Ululæ lugubri voce canentes:
Inq; paludiferis Butio bubit aquis.
Regulus atque Merops, & rubro pectore Progne
Conſimili modulo zinzilulare ſciunt.
Scribere me voces avium Philomela coëgit,
Quæ cantu cunctas exuperat volucres.
Sed jam quadrupedum fari diſcrimina vocum
Nemine cogente nunc ego ſponte ſequar.
Tigrides indomitæ raucant: rugiuntque Leones:
Panther caurit amans: Pardus hiando felit.
Dum Lynces orcando fremunt, Urſus ferus uncat:
Aſt Lupus ipſe ululat: frendet agreſtis Aper.
Et Barrus barrit: Cervi glocitant & Onagri:
Aſt Taurus mugit, & celer hinnit Equus.
Quirritat Verres: tardus rudit, oncat Aſellus:
Blacterat hinc Aries, & pia balat Ovis.
Sordida Sus paſcens ruris per gramina grunnit:
At mutire Capris hirce petulce ſoles.
Ritè Canis latrat: fallax Vulpecula gannit:
Glaucitat & Catulus: at Lepores vagiunt.
Mus avidus mintrat: velox Muſtellaq; dintrit:
Et Grillus grillat: deſticat indè Sorex.
Ecce venenoſus ſerpendo ſibilat Anguis:
Garrula limoſis Rana coaxat aquis.
Has volucrum voces deſcripſi, quadrupedúmque,
Quas natura illis grata parens tribuit.
Sed cunctas ſpecies animantûm nemo notavit:
Atque ſonos iden dicere quis poterit?
Cuncta ſuo domino depromunt munera laudum:
Seu ſemper ſileant, ſive ſonare queant.

Fragmenta

Fragmentum *Ovidii Nasonis* sive *Somnium*, repertum nuper in vetustissimo codice ex Epigrammatis.

Nox erat, & somnus lassos submisit ocellos:
Terruerant animum talia visa meum.
Colle sub aprico celeberrimus ilice lucus
Stabat: & in ramis multa latebat avis.
Area gramineo suberat viridissima prato,
Humida de guttis lenè sonantis aquæ.
Ipse sub arboreis vitabam frondibus æstum:
Fronde sub arborea sed tamen æstus erat.
Ecce, petens variis immistas floribus herbas,
Constitit ante oculos candida vacca meos.
Candidior nivibus, tunc cùm cecidêre recentes:
In liquidas nondum quas mora vertit aquas.
Candidior, quòd adhuc spumis stridentibus albet,
Et modò siccatam lacte reliquit ovem.
Taurus erat comes huic, feliciter ille maritus:
Cúmque sua teneram conjuge pressit humum.
Dum jacet, & lentè revocatas ruminat herbas,
Atque iterum pasto pascitur antè cibo;
Visus erat, somno vires adimente ferendi,
Cornigerum terrâ deposuisse caput.
Huc levibus cornix pennis delapsa per auras
Venit, & in viridi garrula sedit humo.
Terque bovis niveæ petulanti pectora rostro
Fodit: & albentes abstulit ora notas.
Illa locum taurúmque diu cunctata reliquit:
Sed niger in vaccæ pectore livor erat.
Vtq; procul vidit carpentes pabula tauros;
(Carpebant tauri pabula læta procul)
Illùc se rapuit, gregibúsque immiscuit illis:
Et petiit herbæ fertilioris opem.
Dic agè, nocturnæ quicunque es imaginis augur,
Si quid habent veri, visa quid ista ferant.
Sic ego: Nocturnæ sic dixit imaginis augur,
Expendens animo singula dicta suo:

Quem

Quem tu mobilibus foliis vitare volebas,
Sed malè vitabas, æstus amoris erat.
Vacca puella tua est: aptus color ille puellæ est;
Tu vir, & in vacca compare taurus eras.
Pectora quòd rostro cornix fodiebat acuto;
Ingenium dominæ lena movebat anus.
Quòd cunctata diu taurum sua vacca reliquit;
Frigidus in viduo destituêre toro.
Livor, & adverso maculæ sub pectore nigræ,
Pectus adulterii labe carere negant.
Dixerat interpres: gelido mihi sanguis ab ore
Fugit: & ante oculos nox stetit alta meos.

Ejusdem ex Epigrammatis.

Quantum Virgilius magno concessit Homero,
Tantum ego Virgilio Naso Poëta meo.
Nec me prælatum cupio tibi ferre poëtam:
Ingenio si te subsequor, hoc satis est.
Argumenta quidem librorum prima notavi,
Errorem ignarus nè quis habere queat.
Bis quinos feci legerent quo carmine versus:
Æneïdos totum corpus ut esse putent.
Affirmans gravitate meâ, me carmine nullo
Livore hunc titulum præposuisse tibi.

Vir magnus bello, nulli pietate secundus,
Æneas odio Junonis pressus iniquo,
Italiam quærens Siculis errabat in undis
Naufragus: & tandem Libycas dimissus ad oras;
Ignarúsque loci fido comitatus Achate,
Indicio matris regnum cognovit Elissæ.
Quin etiam nebulâ septus pervenit ad urbem,
Abreptos undis socios cum classe recepit.
Hospitióque usus Didûs per cuncta benignæ,
Excidium Trojæ jussus narrare parabat.

FINIS.